

Begroting 2025

gemeente Hilvarenbeek

gemeente **Hilvarenbeek**

Begroting 2025

Hilvarenbeek, 24 september 2024

Versie 2.1
Zaaknr 88419

Gemeente Hilvarenbeek
Postbus 3
5080 AA Hilvarenbeek

Bezoekadres:
Vrijthof 10
5081 CA Hilvarenbeek

Telefoon
(013) 505 83 00

E-mail
gemeente@hilvarenbeek.nl

Internet
www.hilvarenbeek.nl

Inhoudsopgave

Inleiding

Beleidsbegroting

1. Programmaplan	13
1.1 Samenlevend Hilvarenbeek.....	14
1.2 Belevend Hilvarenbeek.....	28
1.3 Ondernemend Hilvarenbeek	49
1.4 Dienstverlenend Hilvarenbeek.....	52
1.5 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	58
1.6 Overhead en VPB.....	63
2. Paragrafen	70
2.1 Lokale heffingen	71
2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	78
2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	84
2.4 Financieringsparagraaf	88
2.5 Bedrijfsvoering	92
2.6 Verbonden partijen	99
2.7 Grondbeleid.....	104
2.8 Wet Open Overheid (Woo)	107
3. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting	109
3.1 Overzicht van baten en lasten incl. meerjarenraming	110
3.2 Meerjarige vermogenspositie (balansprognose)	124
4. Bijlagen	129
4.1 Beleidsindicatoren.....	130
4.2 Overzicht reserves en voorzieningen	133
4.3 Overzicht investeringen (meerjarig).....	134
4.4 Onderbouwing kostendekkendheid heffingen.....	140
4.5 Risicokaart	143
4.6 Berekening renteresultaat	152

Inleiding

Begroting uitwerking van scenario Samenwerkend Hilvarenbeek

We beleven een tijd van grote veranderingen en grote uitdagingen. De klimaatverandering, een wooncrisis, onder druk staande zorg, migratie en (internationale) veiligheid. Op Europees en landelijk niveau worden hierover beslissingen genomen die ons raken. Als gemeente merken we ook meer en meer dat deze uitdagingen niet alleen lokaal oplosbaar zijn. Daarom is het goed om te bepalen hoe we als gemeente de toekomst in gaan en die uitdagingen het beste kunnen aanpakken. Het college is blij dat uw raad daarvoor het denken in scenario's als methode heeft omarmd. Denken in verband en toekomstgericht. En dat weer te vertalen in de begroting.

Graag biedt het college u dan ook de begroting 2025 en de meerjarenbegroting 2026-2028 aan, met daarin een structureel sluitende jaarschijf 2025. In de begroting is uw besluitvorming van 4 juli verwerkt met betrekking tot de Strategische financiële analyse/Voorjaarsnota 2024. Met dat besluit heeft u richtlijnen mee gegeven aan ons college met betrekking tot nieuwe ontwikkelingen en dekkingsmaatregelen binnen het door u gekozen scenario Samenwerkend Hilvarenbeek. Het college heeft in de voorbereiding van deze begroting de conclusie getrokken dat nog aanvullende voorstellen nodig zijn, om als gemeente goed te kunnen functioneren in het door u gekozen scenario. Deze vindt u verderop in deze inleiding terug en nader gemotiveerd in de begroting zelf.

Verder is deze begroting gebaseerd op de Meicirculaire 2024. Zoals gebruikelijk ontvangt u de uitkomsten van de Septembercirculaire via een Raadsinformatiebrief en verwerken we de financiële consequenties daarvan in de Najaarsnota.

Het door u gekozen scenario Samenwerkend Hilvarenbeek geeft aan dat de gemeente alleen als onderdeel van een netwerk de grote (regionale) maatschappelijke opgaven kan aanpakken. Dus willen en moeten we samenwerken met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en andere overheden. Met duidelijkheid over de rollen die we daarbij als gemeente kunnen vervullen. En waarin we nadenken over effecten op de toekomst, ook als die tien of vijftien jaar verder ligt.

Deze netwerksamenwerking vraagt ook om een samenhangende visie op de toekomst van onze gemeente, zowel in het sociaal als fysiek domein. In 2017 heeft u al het Koersdocument Sociaal Domein vastgesteld en werken we aan het versterken van de sociale basis. In 2024 heeft u richting gegeven in het fysiek domein door vaststelling van de Kernvisie omgevingsvisie (Samen gezond Groeien). Omdat onze inwoners, verenigingen en bedrijven niet leven en werken in twee domeinen, zullen we meer integraal binnen de domeinen samenwerken met onze samenleving. Een goed voorbeeld van die integrale, netwerkgerichte aanpak is de recent door u vastgestelde Woonzorgvisie.

De voorliggende begroting staat vol met acties en projecten waarmee de gemeente bijdraagt aan een sterkere, betere en mooiere Hilvarenbeekse samenleving. Het (geamendeerde) Collegeprogramma is onze leidraad. En het college staat met enthousiasme klaar om ook weer in 2025 aan de slag te gaan.

Veel van de maatschappelijke opgaven waar we voor staan komen van het Rijk, dat verwacht dat we hier voortvarend mee aan de slag gaan. En daar wringt voor een groot deel de financiële schoen. Onze (deels opgelegde) ambities en de middelen die we krijgen van het Rijk sluiten niet op elkaar aan. Het ravijnjaar 2026 is nog steeds niet opgelost.

Dit vertaalt zich in de meerjarenbegroting in jaarschijven die structureel negatief zijn. Terwijl de komende jaren mogelijk nog andere structurele uitgaven op ons af zullen komen. En dat brengt risico

met zich mee, waarvoor oplossingen moeten worden gezocht. Beheersbaarheid van het nu gepresenteerde tekort helpt in ieder geval. Vandaar het collegevoorstel om een structureel nadeel van maximaal 0,75% van het begrotingstotaal in onze begroting voor 2025 en het jaar 2028. Voor 2026 en 2027 zitten we daar iets boven (0,79% en 0,90%). Via het nog in te zetten participatietraject zal richting Voorjaarsnota 2025 worden gezien in welke mate het tekort kan worden beperkt.

In uw besluitvorming van juli heeft u daarnaast een belangrijke impuls gegeven om oplossingen te verkennen. U heeft het college de opdracht gegeven om, binnen de contouren van het scenario Samenwerkend Hilvarenbeek, inwoners te raadplegen om inhoudelijk mee te denken over die oplossingen. Een goede zaak. En dit kan ook in een gemeente als de onze waar inwoners en organisaties sterk betrokken zijn. Samenwerkend zoeken naar de balans om de gemeentelijke financiën te verbeteren en maatschappelijke opgaven aan te pakken. Een plan van aanpak voor dit proces, heeft u ondertussen ontvangen. De ingebrachte ideeën gaan helpen om in de Voorjaarsnota 2025 verdere keuzes te maken.

Keuzes waarbij als een paal boven water staat dat we die maken om nu én in de toekomst waardevol bij te blijven dragen aan onze samenleving. Om leefbaarheid, welvaart, wonen en zorg op peil te houden. In goede samenwerking met alle betrokken maatschappelijke partijen en met een heldere koers.

Wat het gaat kosten

Aan de basis van deze begroting ligt de door uw raad vastgestelde Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024, inclusief het aangenomen amendement. Dat wil zeggen dat onder andere de autonome ontwikkelingen, nieuwe ontwikkelingen en dekkingsmaatregelen waarover u besloot verwerkt zijn in de begroting en het meerjarenperspectief. Die uitkomsten vormen dan ook het vertrekpunt van deze begroting voor de jaren 2025 – 2028. Met deze begroting stellen we voor om een aantal nieuwe mutaties te verwerken in onze meerjarenbegroting. We gaan nu verder in op welke dit zijn.

Bijgestelde begroting en meerjarenperspectief; waarbij - = nadelig	2025	2026	2027	2028
Saldi boekwerk Voorjaarsnota(+) 2024 incl. amendementen	1.080	966	396	-138
Structureel saldo	1.621	575	5	-98
Incidenteel saldo	-541	391	391	-40
1.a Meicirculaire 2024 structureel	-274	-372	29	95
1.b Meicirculaire 2024 incidenteel	30	0	0	0
Voorjaarsnota(+) 2024 incl. amendementen + meicirculaire 2024	836	594	425	-43
Structureel saldo	1.347	203	34	-3
Incidenteel saldo	-511	391	391	-40
2. Mutaties begroting 2025	-735	-429	-373	-298
3. Reguliere Financiële technische mutaties begroting 2025	-4	-98	-45	32
4. Actualisatie berekening leges	-128	-39	-39	-39
Subtotaal mutaties 2 tm 5	-867	-566	-457	-305
Structureel saldo	-867	-566	-475	-305
Incidenteel saldo	0	0	0	0
Saldi begroting 2025 -2028	-31	28	-32	-348
Structureel saldo	480	-363	-423	-308
Incidenteel saldo	-511	391	391	-40
Begrotingsresultaat in % van het begrotingstotaal	+0,91%	-0,79%	-0,90%	-0,66%

1. Meicirculaire 2024

Met knop 19 van de Voorjaarsnota(+) 2024 verwerkten we een voorlopige prognose van de meicirculaire in onze begroting. We informeerden u met [RIB 2024-52](#) over de definitieve financiële effecten van de circulaire. Deze effecten hebben we nu in de begroting 2025-2028 verwerkt.

2. Mutaties begroting 2025

We stellen als college voor om een aantal nieuwe ontwikkelingen die u als raad niet had aangezet, alsnog aan te zetten. Verder stellen we voor om een aantal dekkingsmaatregelen alsnog te laten vervallen. Tenslotte stellen we voor in te stemmen met een viertal nieuwe ontwikkelingen, die niet waren opgenomen in de voorjaarsnota. U vindt de toelichting van de betreffende mutaties terug bij de verschillende programma's (Prog) van de begroting.

Specificatie Mutaties Begroting 2025 waarbij - = hogere lasten of lagere baten	Knop	Prog	2025	2026	2027	2028
Mutaties Nieuwe ontwikkelingen uit de voorjaarsnota						
Transformatie sociaal domein	30	1.1	-75	-75		
Versnelling realisatie locaties opvang/huisvesting ontheemden	32	1.1	-115	-15	-15	-15
Energietransitie in Programma Duurzaamheid	47	2.4	-200			
Dekking Energietransitie in Programma Duurzaamheid	47	2.4	200			
Formatie teamleiders	55	6	-154	-154	-154	-154
0,78fte Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (WOO)	57	6	-73	-73	-73	-73
Dekking uit WOO-middelen Rijk tbv 0,78 adv.WOO	57	6	50	50	20	20
Formatie Team P&O uitbreiden 1/2 fte	59	6	-48	-48	-48	-48
Uitvoering actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2023-2027	61	6	-30	-30	-30	
Zaakgericht werken & Archief inhuur	63	6	-45			
Taalhuis	25	1.1	-8	-8	-8	-8
Toeristisch recreatieve ontwikkelingen - lokaal en regionaal	51	3.1	-13	-13	-2	-2
Mutaties Dekkingsmaatregelen uit voorjaarsnota						
Terugdraaien Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek	94	3.1		-9	-9	-9
Terugdraaien vervallen organisatie ondernemersavond	102	3.1	-5	-5	-5	-5
Terugdraaien vervallen nieuwjaarsreceptie	103	3.1	-4	-4	-4	-4
Overige nieuwe ontwikkelingen begroting						
Participatie	nvt	4.1	-60			
Onderzoek kostendekkendheid leges	nvt	6	-10			
Frictiebudget	nvt	6	-100			
Initiatieven coördinator	nvt	6	-45	-45	-45	
Totaal			-735	-429	-373	-298

Mutaties Nieuwe ontwikkelingen uit de voorjaarsnota

Transformatie sociaal domein (knop 30)

Een transformatie in de (specialistische) zorg is onoverkomenlijk en noodzakelijk. Met name om hulp en ondersteuning passend én betaalbaar te maken en te houden. Dat vergt een andere manier van samenwerken met (zorg)partners waarbij preventie het credo is.

Deze transformatie heeft ook consequenties voor de samenwerking met onze ketenpartners in de sociale basis. Twee belangrijke ontwikkelopgaven die in 2025 en 2026 onze aandacht vragen zijn:

- Samenwerking in het Gezondheidscentrum: het vormgeven van de samenwerking tussen de ketenpartners in het Gezondheidscentrum.
- GHO samenwerking in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd: een (sub)regionale samenwerking wordt momenteel uitvoering besproken. Bestuurlijk en ambtelijk is draagvlak voor de uitvoering van meerdere pilots.

Deze ontwikkelopgaven liggen in elkaars verlengde en moeten beide domein overstijgend en nul tot honderd worden aangevlogen. Om dit proces goed te begeleiden is een projectleider nodig (voor circa zestien uur in de week) voor de jaren 2025 en 2026. Hiervoor wordt een bedrag van € 75.000 gevraagd.

Wanneer deze twee ontwikkelopgaven niet goed worden begeleid, is het risico dat de partners in het GHC weliswaar onder één dak zijn gehuisvest, maar dat er geen sprake is van een andere manier van (samen)werken. Daarnaast moet het werken in het GHC aangehaakt worden op de GHO pilots in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd.

Vorbereiden en investeringen versnelling locaties voor huisv. ontheemden (knop 32)

Voor de realisatie van locaties zijn ook middelen nodig om te versnellen, te verwerven en te ontwikkelen. Uitgangspunt is dat in principe derden locaties ontwikkelen (zoals ook aangegeven in het strategisch beleidskader), maar gezien alle deadlines is mogelijk gemeentelijke interventie nodig om te versnellen. Dit betreft eenmalige voorbereidingskosten (bijvoorbeeld een ecologisch onderzoek) en mogelijke investeringen (bijvoorbeeld units). Voor de voorbereidingskosten vragen we een bedrag aan van € 100.000 en voor de investering een bedrag € 200.000. De investering activeren we en schrijven we over meerdere jaren af.

Energietransitie in Programma Duurzaamheid (knop 47)

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2050 alle woningen in Nederland van het aardgas zijn afgesloten. In de door de Raad vastgestelde Transitievisie Warmte is beschreven hoe wij dit de komende jaren gaan realiseren. Duidelijk is dat er de komende jaren enorm veel werk moet worden verzet. Om in ieder geval de basis op orde te hebben vragen wij om een bedrag van € 200.000. In 2025 zullen de middelen grofweg voor de volgende onderdelen worden aangewend:

1. Gemeentebrede communicatie € 75.000
2. Herijken Transitievisie Warmte € 25.000
3. Wijkuitvoeringsplan voor één wijk met all electric aanpak € 50.000
4. Wijkuitvoeringsplan voor één wijk met alternatieve warmtebronaanpak € 50.000

Voor 2025 kan deze bijdrage gedekt worden uit de CDOKE middelen. Het is op dit moment nog onduidelijk of deze regeling in komende jaren wordt voortgezet en in welke vorm. De warmtetransitie is een grote opgave en we staan nog aan het begin. Daarom zal ook in de toekomst budget nodig zijn om de warmtetransitie “warm” te houden en te laten draaien. Onder de herijking van de paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek, welke wij in januari 2025 inclusief uitvoeringsprogramma aan de gemeenteraad aanbieden, zullen wij de bestedingen verder concretiseren en bijsturen.

Formatie teamleiders (knop 55)

De gemeenteraad van Hilvarenbeek koos voor scenario ‘Samenwerkend Hilvarenbeek’ om beter voorbereid te zijn op grotere opgaven en omwille van een open en samenwerkende opstelling. Voor de complexere vraagstukken in Hilvarenbeek en voor de aansturing van onze organisatie op concernniveau is een zorgvuldige afweging van belangen en prioriteiten nodig, rekening houdend met maatschappelijke context, politiek-bestuurlijke omgeving en afstemming, beleidsnetwerken en de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie. Om onze samenleving goed te blijven bedienen in veranderende

tijden, zijn strategische slagkracht, toekomstgericht denken en leiderschap vanuit de topstructuur van de organisatie daarom een randvoorwaarde.

Extra formatie voor teamleiders in de organisatie maakt onze afdelingshoofden (MT-leden) meer vrij voor focus op strategische ontwikkeling en taken. Het haalt heel concreet de directe aansturing van meerdere (grotere en kleinere) teams weg. Elke extra teamleider kan tot vijftien medewerkers in de individuele- en teamaansturing wegnemen bij een afdelingshoofd. En aan die teams de aandacht en sturing geven die zij nu – van wege de te grote span of control van de afdelingshoofden – op momenten onvoldoende kunnen krijgen. Het MT als geheel, algemeen directeur en afdelingshoofden, kan vanuit die vrijgekomen ruimte op concernverantwoordelijkheid beter sturen op planmatig werken, grip op collegeopgaven, organisatieontwikkeling en de lopende organisatie, en koersvast de visie achter ‘Samenwerkend Hilvarenbeek’ uitrollen.

Omdat ons sturingsconcept voorschrijft dat elke teamleider 50% leidinggevende is, en 50% inhoudelijke taken uitvoert, zal elke 0,5 fte aan teamleidersformatie praktisch gekoppeld worden aan 0,5 fte inhoudelijke formatie (passend bij de aan te sturen teams). Driemaal 0,5 fte aan teamleidersformatie leidt in de praktijk dus tot drie nieuwe teamleiders van 1,0 fte (met 50% leidinggevende en 50% inhoudelijk taken).

Kortom, door de knop VJN24/55 toch aan te zetten, dragen we direct bij aan grip op grotere opgaven en de inzet van de organisatie daarop, op het versterken van onze externe oriëntatie, op toekomstgericht- en het van-buiten-naar-binnen-denken, en op strategische samenwerking in onze gemeente, in omliggende regio's en in de grotere verbanden.

Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (knop 57)

Als Samenwerkend Hilvarenbeek zijn we responsief en een onderdeel van onze samenleving. We vergroten onze slagkracht om te komen tot een betere dienstverlening. We werken samen met onze inwoners en ondernemers. En we zijn wendbaar. Vanuit dit scenario zien we urgentie en aanleiding om de nieuwe formatie Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (Woo) niet enkel te beperken tot de formatie waarvoor het Rijk ons dekking geeft.

De dekking vanuit het Rijk voor basisformatie geeft ons de ruimte om vanuit wettelijke gronden Woo-processen te borgen (prio 1). Én om activiteiten voortkomend uit wetten als de WMEBV of WEP goed op te pakken (prio 2). Binnen de ruimte waarvoor het Rijk dekking geeft, krijgen niet-wettelijke inspanningen op onze dienstverlening (prio 3: een ontwikkelstrategie met grote en kleine verbeterinitiatieven) echter geen of minder ruimte. Het gaat dan om de inzet van handige overheidsportalen en -apps, vernieuwingen in de manier van open communicatie en dienstverlening met onze inwoners (denk aan het digitaal kunnen volgen van de status van een aanvraag, verzoek of proces), of organisatiebrede procesaanpassingen naar aanleiding van analyses op onze servicenormen (verbeterplan Nulmeting Dienstverlening).

We stellen daarom voor om knop VJN24/57 alsnog structureel voor € 73.000 'aan' te zetten, waarbij de dekking voor 2025 e.v. respectievelijk € 50.000, € 50.000, € 20.000 en € 20.000 zal zijn. Het ruimer neerzetten van deze formatie draagt direct bij aan een open en samenwerkende relatie van onze gehele organisatie met onze inwoners, verenigingen en ondernemers, en aan het continu verbeteren van onze digitale dienstverlening aan de hand van analyses op onze servicenormen.

Formatie Team P&O (knop 59)

De gemeenteraad van Hilvarenbeek koos voor 'Samenwerkend Hilvarenbeek' om beter voorbereid te zijn op grotere opgaven. Om onze inwoners goed te blijven bedienen in veranderende tijden, wil Team P&O de samenwerking en kennisdeling met nabije gemeenten, relevante netwerken en stakeholders

actief versterken. Extra capaciteit in Team P&O, ook al is het nu 0,5 fte in plaats van de benodigde 1,0 fte, zetten wij in om onze positie in de GHO-samenwerking en in (arbeidsmarkt)netwerken in regio en provincie te versterken – en via die samenwerking onze positie op de arbeidsmarkt. We gaan meer van buiten naar binnen denken.

Daarnaast speelt Team P&O een belangrijke rol in de uitvoering van het organisatie-ontwikkelprogramma ‘Samen Krachtig Vooruit’. Met de extra formatie kan Team P&O haar rol oppakken door verbeteringen door te voeren in onze *onboarding* en bij het aanpakken van de uitkomsten van ons werkdrukonderzoek. Team P&O wil de uitbreiding van formatie aanvullend gebruiken om de potentiële inzet van trainees en stagiairs beter te benutten in onze organisatie en actiever te werken aan talentmanagement en aan diversiteit en inclusie. Op deze manier werken we aan onze doelstelling om gekwalificeerd personeel te blijven aantrekken én behouden.

Kortom, deze formatie draagt bij aan een beter werkgeversimago, een sterkere positie op de arbeidsmarkt en een sterker personeelsbestand, en daardoor een hogere kwaliteit van dienstverlening. Onze medewerkers zijn het visitekaartje van onze gemeentelijke organisatie.

Kosten actieprogramma organisatieontwikkeling SKV 2023-2027 (knop 61)

We werken de afgelopen en komende jaren aan onze organisatieontwikkeling “Samen Krachtig Vooruit”, zodat we blijvend kunnen leren en groeien, aan onze missie werken, de juiste mensen in huis halen en houden, en inspelen op ontwikkelingen.

Uitvoeren Actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2024-2027

Samenwerken met onze samenleving en met andere gemeenten en partijen kan alleen als we zelf stevig in onze schoenen staan. Ons programma organisatieontwikkeling zet in op continu ontwikkelen, eigenaarschap tonen, verplaatsen in de klant en planmatig werken. Verschillende activiteiten die we beogen uit te voeren vanuit dit programma, voeren we ‘binnen budget’ uit – met eigen mensen, vanuit bestaande (opleidings)budgetten of omdat ze al inclusief budget belegd zijn in bestuurlijke opgaven (zoals het opstellen van de Wervingsstrategie, of het werken aan Democratische Vernieuwing).

Voor andere activiteiten hebben we in 2025 e.v. budget nodig. Al is het minder dan oorspronkelijk geraamd, met € 30.000 voor de komende drie jaar kunnen wij toch extra inspanningen leveren op het Plan van Aanpak Nulmeting Dienstverlening, het leertraject Vergroten Strategische Slagkracht, de invoering van Procesoptimalisatie, en het oppakken van aanbevelingen uit het Werkdrukonderzoek. Zo doende verbeteren we onze dienstverlening aan de inwoner, versterken we onze positie en meerwaarde in de samenwerking met samenleving en andere gemeenten, werken we efficiënter (wat leidt tot meer doen met minder inzet) en verbeteren we de belastbaarheid van onze organisatie.

Vasthouden en doorzetten cultuurontwikkeling

Een belangrijk punt in het werken aan de lerende organisatie is cultuurontwikkeling. In 2023 en 2024 zijn we gestart met cultuurontwikkeling. De aftrap lag bij afdeling Ruimte. We legden belemmerende cultuurpatronen bloot en werkten aan actieve ombuiging naar helpende cultuurpatronen. College en MT haken op dat proces aan; patronen komen meestal niet alleen op één afdeling voor, maar vinden hun basis of oorsprong breder in de ‘onderstroom’ van een organisatie. In 2024 en 2025 sluiten we ook de afdelingen Samenleving en Dienstverlening aan op de cultuurontwikkeling. In het sluitstuk van de cultuurontwikkeling in 2025 en 2026 integreren we bevindingen en opbrengsten, en borgen we helpende cultuurpatronen. Cultuurontwikkeling blijft onderdeel van de overkoepelende organisatieontwikkeling. We borgen deze inzet dan ook in het op te stellen Actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2024-2027.

Versterken strategische slagkracht

Om ons strategisch vermogen te vergroten, loopt in 2024 de opgave collegeprogramma 'Versterken strategische slagkracht'. Opbrengst is een definitie van strategie en strategisch in de context van gemeente Hilvarenbeek, duiding van functies met een strategische component, een voorstel voor leertraject/ impuls voor medewerkers in deze functies + overige aanbevelingen, te integreren in het Actieprogramma SKV 2024-2027. In 2025 gaan we verder met de uitvoering van het leertraject/ de impuls voor de betreffende medewerkers. We gaan daarbij zo mogelijk uit van incompany trainingen om schaalvoordeel te behalen.

Hierna borgen we periodieke opfrissers en bijscholing, zodat we voor de lange termijn het strategisch vermogen in de juiste functies kunnen borgen. We zoeken hierbij de samenwerking met GH0 op.

Zaakgericht werken & Archief (knop 63)

Het zijn van een gemeente die wil anticiperen op grote opgaven en die een open en samenwerkende rol aan wil nemen, is niet verenigbaar met een gemeente die mogelijk onder verscherpt toezicht komt te staan wegens het niet voldoen aan een wettelijke taak. Als we het archiefbeheer niet volgens het vastgestelde verbeterplan uitvoeren en stukken naar hun bewaarplaats overdragen, lopen we dat risico echter wel. Met de huidige teambezetting lukt het niet om dit tijdig te organiseren. Achterstanden zijn ontstaan door veranderingen van analoog naar digitaal beheer en (nog steeds) de gevolgen van de brand in 2015. Door in 2025 toch eenmalig € 45.000 te investeren in externe inzet op deze taak, zijn we vervolgens van onze achterstanden af en kunnen we met het team verder inzetten op efficiënt en effectief informatie- en archiefbeheer.

Taalhuis (knop 25)

Daar het beheersen van de Nederlandse taal van belang is voor integratie en participatie bouwen we het taalhuis niet helemaal af. De afgelopen jaren is gebleken dat het vergroten van het bereik moeilijk blijkt. Er wordt een groot beroep gedaan op vrijwilligers. Met het afbouwen van de subsidie maar het operationeel houden van het taalhuis, willen we komen tot een nieuwe aanpak van het vergroten van het bereik.

Toeristisch recreatieve ontwikkelingen - lokaal en regionaal (knop 51)

Het college wil deze knop aanzetten omdat hiermee het recent vastgestelde toeristisch-recreatief beleidskader qua communicatie en monitoring wordt ondersteund. Hiervoor wordt incidenteel voor 2025 en 2026 € 8.000 jaarlijks gevraagd. Daarmee lukt het om initiatiefnemers beter te ondersteunen om hun initiatief verder te brengen. En kunnen we toetsen of het beleidskader doet wat het moet doen: behouden van de sociale en fysieke draagkracht in onze gemeente in relatie tot toeristisch-recreatieve initiatieven. Oftewel zorgen dat we samen gezond groeien.

Verder dragen we met deze knop bij aan twee regionale toeristische opgaven. Het door Hart van Brabant ondersteunde Leisure Ontwikkelfonds (LOF) zorgt voor leningsmogelijkheden voor toeristische ondernemers met een innovatief, kwalitatief onderscheidend initiatief. Ook ondernemers in Hilvarenbeek biedt dit mogelijkheden. Door hier als regio in samen te werken, verdubbelt de provincie Noord-Brabant het budget van het LOF. Het gaat om een incidenteel bedrag op basis van inwoneraantal voor 2025 en 2026 van € 3.000 jaarlijks. Verder is voor ontwikkeling en onderhoud van het regionaal routenetwerk, waarin via Visit Brabant Brabantbreed wordt samengewerkt, het nodig om vanaf 2025 structureel onze bijdrage te verhogen met € 2.000. Daarmee zorgen we ervoor dat toeristen en onze eigen inwoners op een goede en veilige manier gebruik kunnen maken van de routes die door Hilvarenbeek (en verder) lopen.

Mutaties Dekkingsmaatregelen uit voorjaarsnota

Terugdraaien Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek (knop 94) en Terugdraaien vervallen organisatie ondernemersavond (knop 102)

Het werk van de ondernemersvereniging zorgt voor versterking van het ondernemersnetwerk in onze gemeente. Een mooi voorbeeld is de nu lopende campagne Beekse Business Award waarin Ondernemend Hilvarenbeek en de gemeente Hilvarenbeek goed samenwerken. De ondernemers-doelgroep is van groot belang voor een vitaal Hilvarenbeek en het waarmaken van onze strategie Samen gezond groeien. En juist in het scenario Samenwerkend Hilvarenbeek is het behoud van het partnerschap tussen ondernemers en gemeente nodig. Het afbouwen van deze subsidie en de bijdrage zouden daar averechts op in werken. Daarom stelt het college voor om vanaf 2025 de structurele subsidie Ondernemersvereniging (€ 9.000) en onze structurele bijdrage aan de Ondernemersavond (€ 5.000) intact te laten.

Terugdraaien vervallen nieuwjaarsreceptie (knop 103)

Het is van belang dat de gemeente samen met Ondernemend Hilvarenbeek een nieuwjaarsreceptie blijft organiseren. Hier komen inwoners, ondernemers, vrijwilligers en vertegenwoordigers van lokale organisaties samen met bestuurders, raadsleden en ambtenaren samen om het nieuwe jaar in te luiden. De bijeenkomsten worden afwisselend de verschillende kernen georganiseerd. Met scenario II kiezen we voor een gemeente die onderdeel is van de samenleving. Daarin zijn gelegenheden om met elkaar terug te blikken, vooruit te kijken en te netwerken van toegevoegde waarde.

Overige nieuwe ontwikkelingen begroting

Kosten participatietraject

Zoals aangegeven in de [memo Samenbrengen opstellen voorjaarsnota 2025 en democratische vernieuwing \(dd. 12 sept 2024\)](#) verwerken wij in deze begroting de middelen die nodig zijn om een raadpleging in te richten, waarbij onze inwoners georganiseerd tot voorstellen kunnen komen om binnen de beschikbare middelen vanuit de begroting 2026 tot een maximaal resultaat te komen (mede kijkend naar het structureel sluitend maken van de begroting 2026 en meerjarenbegroting tot en met 2029). In deze begroting ramen we voor dit traject een bedrag van € 60.000.

Onderzoek kostendekkendheid leges

Voor 2025 besloot de gemeenteraad, via een [amendement op het raadsvoorstel](#) tot vaststelling van de Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024, de opdracht mee te geven om te onderzoeken of door efficiëntere werkwijze en minder regelgeving de legeskosten zijn te beperken. Een verdere verhoging van legeskosten kan hierdoor volgende jaren niet of minder aan de orde zijn. In deze begroting ramen we voor dit onderzoek een bedrag van € 10.000.

Frictiebudget

Bij het vaststellen van de strategische financiële analyse zijn verschillende structurele besparingsopgaven ontstaan. Het college neemt daarbij aan dat het nodig kan zijn incidenteel kosten te maken om een structurele besparingsopgave mogelijk te maken. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om onderzoekskosten of kosten voor de inhuur van capaciteit. Om in algemene zin hiervoor dekking te hebben stellen we voor hiervoor een frictiebudget van € 100.000 beschikbaar te stellen.

Initiatieven coördinator

Om ervoor te zorgen dat we de komende jaren goed kunnen aansluiten op de collectieve initiatieven die door de verbinders van Tussenheid worden ondersteund en worden aangeleverd vragen we voor een periode van drie jaar capaciteit voor het inrichten van 0,5 FTE voor een initiatieven coördinator.

Hiermee is € 45.000 per jaar gemoeid. In totaal € 135.000. De initiatieven coördinator is in huis de verbinder tussen enerzijds het maatschappelijk, economisch en ruimtelijk domein en anderzijds de initiatiefnemers en de verbinders buiten huis.

3. Reguliere financieel technische mutaties begrotingsboekwerk 2025

Jaarlijks stellen wij ons begrotingsboekwerk op waarbij we een aantal financieel technische exercities doen. Zo berekenen we onze rente opnieuw volgens de wettelijke richtlijnen, stellen we onze vervangingsinvesteringen bij, stellen we de kapitaallasten bij op basis van een geactualiseerd investeringsprogramma en rekenen we areaaluitbreidingen door. Deze financieel technische mutaties hebben we zoals ieder jaar verwerkt in ons begrotingsboekwerk.

4. Actualisatie berekening leges

Jaarlijks stellen wij onze legestarieven voor het volgend jaar bij en maken we daarbij een berekening voor de kostendekkendheid. De totale opbrengsten mogen namelijk niet meer zijn dan de totale kosten. Ook nu hebben we de legestarieven 2025 bijgesteld en in deze begroting financieel vertaald. Daarbij hebben we rekening gehouden met uw besluit bij de voorjaarsnota om als dekkingsmaatregel (knop 150) de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV te verhogen. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2024 het besluit over de legestarieven 2025.

Onze financiële positie

Onze financiële positie is normaal, maar er is wel voorzichtigheid geboden. Zowel bij de solvabiliteit als bij de *structurele exploitatieruimte* is voorzichtigheid geboden. De *structurele exploitatieruimte* kent zelfs een risicovol vanaf 2026. De *structurele exploitatieruimte* van jaar 2025 voldoet aan de norm van de provincie. Wel accepteren we vanaf 2026 een structureel nadelig resultaat waardoor we op dat moment onder de norm uitkomen. Dit is mede in lijn met het begrotingsadvies van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Tot slot

Ondanks de uitdagingen op financieel gebied, maken we toch de komende jaren mooie ambities waar. Hier zijn we gepast trots op. We hopen dat we dit ook vast kunnen blijven houden en dat het Rijk ons meer financiële ruimte gaat bieden vanaf 2026. We blijven daarom de lobby voortzetten om het Rijk te bewegen de noodzakelijke middelen op de langere termijn vrij te maken die nodig zijn. Dit doen we onder andere met de K80.

Het college van Hilvarenbeek.

Beleidsbegroting

1. Programmaplan

Programma 1

Samenlevend Hilvarenbeek

Het versterken van onze actieve en zorgzame samenleving is uitgangspunt van dit programma. Zorg, ondersteuning en onderwijs zijn daarbij randvoorwaarden. Daarnaast willen we een veelzijdig sport- en cultuuraanbod stimuleren, zodat inwoners van alle leeftijden hun horizon kunnen verbreden.

We streven naar een gezonde en veilige leefomgeving en bevorderen een gezonde leefstijl. Onze inwoners krijgen zo snel en eenvoudig mogelijk de ondersteuning die zij nodig hebben. Samen met inwoners, maatschappelijke organisaties, verenigingen en ondernemers voeren we dit programma uit. We houden de voortgang in de gaten en sturen bij waar nodig.

Dit programma richt zich op vier thema's:

1. Zorg, jeugd en participatie
2. Sport en cultuur
3. Onderwijs
4. Gezondheidszorg

Dit programma bevat niet alleen de ambities uit het collegeprogramma, maar ook de ambities uit het Koersdocument Sociaal Domein 'Ruimte voor dóórontwikkeling' (vastgesteld op 21 december 2017).

Ontwikkelingen 2025

In 2025 verwachten we verschillende ontwikkelingen in het uitvoeren van (Rijks)programma's, zoals de Hervormingsagenda Jeugd, het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Integraal Zorgakkoord. Ook zal naar verwachting de gewijzigde Participatiewet in werking treden. Onze ambities zijn groot en willen we deze ontwikkelingen integraal aanpakken. Dit vraagt de nodige inzet van ambtelijke capaciteit én financiële middelen.

Thema 1

Zorg, jeugd en participatie

Onze ambities

'Iedereen kan meedoen naar vermogen, ook in de kleine kernen' is het uitgangspunt. Dit sluit goed aan bij de ambities uit het Koersdocument Sociaal Domein (2017): vanuit eigen kracht, dichtbij, samen en voorkómen. Als onze inwoners ondersteuning nodig hebben, zetten we deze tijdig en adequaat in. Prioriteit ligt bij de ondersteuning van de meest kwetsbare inwoners. Door de toenemende tekorten, vooral binnen Wmo en Jeugdzorg, moeten we fundamentele keuzes maken. Daarbij blijft het uitgangspunt dat zorg terechtkomt bij de inwoners die het echt nodig hebben.

De toenemende financiële druk op vooral Wmo en Jeugdzorg leiden tot het maken van fundamentele keuzes, maar wel met als uitgangspunt dat zorg terechtkomt bij de inwoners die het echt nodig hebben. We zetten in op het centraal stellen van het gezin, waarbij we via inzet van de sociale basis en specialistische zorg waar het echt nodig is het gezin ondersteunen. Het realiseren van deze ambities doen we tegen de achtergrond van toenemende maatschappelijke problematiek. De doorontwikkeling en versterking van de sociale basis is van belang om ook in de toekomst passende zorg te kunnen bieden, maar past ook bij de ambitie om bijvoorbeeld zoveel mogelijk jongeren zonder jeugdzorg te laten opgroeien, maar oplossingen te vinden in het normale leven. Het normaliseren genoemd. De ontwikkeling van de toegang is hier van cruciaal belang.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 gaan uitvoeren.

Ambitie 1: zorgen dat inwoners vanuit eigen kracht kunnen deelnemen

1. Inzet Taalhuis

Op grond van het Plan van Aanpak Basisvaardigheden Arbeidsmarktregio Midden-Brabant is sinds 2019 een Taalhuis actief in de gemeente Hilvarenbeek. Het Taalhuis houdt zich bezig met bestrijden van laaggeletterdheid en helpt mensen die moeite hebben met de digitale wereld. Ondanks de afnemende financiële ondersteuning gaan we het bereik van deze doelgroep proberen te vergroten via onze sociale infrastructuur.

Ambitie 2: zorgen dat voorzieningen en ondersteuning dichtbij beschikbaar zijn

2. Mensen sneller en passender aan het werk

Het beleid op arbeidsparticipatie is regionaal en richt zich op het bevorderen van werkgelegenheid en het ondersteunen van mensen bij het vinden van passend werk. Het doel is een meer inclusieve en dynamische arbeidsmarkt, waar zoveel mogelijk mensen de kans krijgen om bij te dragen en te profiteren. Dit beleid wordt versterkt door de landelijke ambitie uit de kamerbrief over de hervorming van de arbeidsmarkt, die nadruk legt op regionale samenwerking en de oprichting van regionale werkcentra. We staan voor uitdagingen zoals de krapte op de arbeidsmarkt, de vorming van een regionaal werkcentrum, de herziening van de Participatiewet, andere landelijke en regionale ontwikkelingen en ambities en de behoefte aan innovatie en samenwerking met lokale werkgevers. In 2025 gaan we verder met de bestaande structuren en de herziene re-integratie beleidsregels. Daarnaast gaan we op basis van de analyse van ons cliëntenbestand gericht gebruikmaken van de regionale voorzieningen in de arbeidstoeleiding. We verwachten dat het regionaal werkcentrum Midden-Brabant in 2025 volledig operationeel zal zijn waardoor werkenden en niet werkenden geholpen kunnen worden naar een passende baan.

Ambitie 3: benutten kracht van de samenleving; binnen en buiten onze gemeente

3. Positief jeugdbeleid

Met het Positief Jeugdbeleid willen we ervoor zorgen dat jongeren in de gemeente Hilvarenbeek gezond en gelukkig opgroeien en zich goed ontwikkelen. We versterken hun directe leefomgeving en bouwen aan een sterke sociale basis, zoals ook beschreven in de hervormingsagenda jeugd. Vanuit deze ambities worden vele activiteiten georganiseerd.

Kansrijke start

Om de jongste kinderen in kwetsbare omstandigheden betere ondersteuning en zorg te bieden, is de coalitie Kansrijke start gerealiseerd. Elf partijen uit het sociale en medische domein hebben zich verbonden aan het uitvoeringsplan. In 2025 starten we met het sociaal-medisch Multi Disciplinair Overleg voor zwangeren en verkennen we de mogelijkheden voor een ontmoetingsplek voor jonge ouders en hun ondersteunend netwerk. Binnen de coalitie is het verbeteren van de samenwerking tussen (zorg)partners essentieel, daarom organiseren we sessies voor meer onderlinge bekendheid en deskundigheidsbevordering.

Onderwijs en (zorg)partners

Samen met onderwijs is het preventieve aanbod in beeld gebracht. Op basis van de meest voorkomende ondersteuningsvragen zijn voor het schooljaar 2024-2025 preventieve trainingen uitgezet, die school-overstijgend worden aangeboden. Dit is bedoeld om de individuele begeleiding vanuit de JOOB's en interne begeleiders te ontlasten. Daarnaast worden er in samenwerking met onderwijs, zorg, jongerenwerk en de gemeente, inspiratieavonden georganiseerd voor professionals en ouders.

Het jongerenwerk R-Newt- HEBE

Het jongerenwerk is een kernpartner binnen het Positief Jeugdbeleid en biedt een structureel programma aan gericht op ontmoeting, vrijetijdsbesteding en ondersteuning. Om de doelen van de Hervormingsagenda Jeugd te behalen, blijft het essentieel om de verbinding en verbreding met partners te versterken. De huisvesting van het jongerenwerk hangt samen met het toekomstscenario en de beslissingen rond The Box. Er zijn beperkte middelen vrijgemaakt om in huisvestingskosten van het jongerenwerk te voorzien, met als doel om de huur van de ruimten die het jongerenwerk nodig hebben voor hun activiteiten te bekostigen.

4. Regionale inkoop sociaal domein

Per 1 januari 2023 is de regionale inkoop van het sociaal domein gerealiseerd. Het doel van de brede nieuwe inkoop is om de kwaliteit van zorg en ondersteuning te verbeteren en kosten beter te beheersen. Deze regionale inkoop is een belangrijk middel om de noodzakelijke transformatie van zorg naar welzijn in het sociaal domein te bevorderen, met als doel het zorglandschap toegankelijk en betaalbaar te houden. In 2025 ligt de focus deze brede transformatie van het sociaal domein. Voor sommige onderdelen werken we hierbij sub-regionaal samen met de gemeenten Goirle en Oisterwijk. Samen met deze gemeenten vormt gemeente Hilvarenbeek een gebied voor Wmo begeleiding en dagopvang en Jeugd segment drie en vier.

De implementatie van de inkoop en de transformatie van het sociaal domein wordt aangestuurd door het regionale programmateam inkoop, met als plan om in 2024 een structurele aanpak te bepalen. Hierover is nog geen duidelijkheid. De verwachting is dat inzet ook in 2025 nog nodig is. De kosten hiervoor zijn nog niet bekend.

5. Hervormingsagenda Jeugd

Het ministerie van VWS, zorgaanbieders, cliënten (vertegenwoordigers), professionals en de VNG hebben samen de Hervormingsagenda Jeugd opgesteld. Het huidige jeugdstelsel is niet houdbaar. Daarom werken deze vijf partijen, de 'vijfhoek', aan de Hervormingsagenda Jeugd om de hulpverlening te verbeteren en het jeugdstelsel beheersbaar te maken. Een groot gedeelte van de specialistische jeugdzorg moet worden uitgevoerd door de toegang, de basisvoorzieningen en algemene voorzieningen. Dit vraagt om een andere manier van samenwerken met regiogemeenten en heeft gevolgen voor de samenwerking met onze ketenpartners in de sociale basis. Voor Hilvarenbeek zijn dit de O3-partners (Farent, MEE, ContourdeTwern), het SamenZorgTeam (SZT) en de huisartsen.

Vanaf april worden deze partners gehuisvest in het Gezondheidscentrum. Het samenwerken onder één dak sluit aan op de landelijke ontwikkelingen om het medische en het sociale domein beter met elkaar te verbinden. Het doel is om de onderlinge samenwerking te versterken en de inzet van voorliggende voorzieningen te vergroten. Dit draagt bij aan de transformatie van zorg naar welzijn.

De extra huurkosten en de eventuele huurderiving van het Gezondheidscentrum gaan vanaf april 2025 gelden. De exacte bedragen kunnen vooralsnog niet genoemd worden. De VNG gaat de samenwerking tussen het medische- en het sociale domein begeleiden met een transformatie coach. Hiervoor moet ook ambtelijke capaciteit voor worden vrijgemaakt.

6. Toegang tot (specialistische) ondersteuning

Veranderingen binnen de toegang tot (specialistische) ondersteuning moeten leiden tot de beweging van zorg naar welzijn. Het doel is om ondersteuning gericht toe te wijzen en beter aan te laten sluiten bij de individuele behoeften en mogelijkheden van inwoners, passend binnen het normale leven. Daarnaast kan het mogelijk leiden tot efficiënter gebruik van bestaande capaciteit, expertise en middelen. Benutten van de eigen kracht van onze inwoners en de samenleving als geheel is het uitgangspunt. 2025 staat in het teken van een verkenning op hoe de toegang tot (specialistische) ondersteuning kan bijdragen aan deze beweging binnen wettelijke kaders en landelijke regelgeving en of een investering nodig is. Rekening moet gehouden worden met het feit dat de Wmo 2015 en de Jeugdwet opneerenderegelingen zijn, wat inhoudt dat geen budgettair plafond kan worden toegekend. Daarnaast is de verwachting dat in verband met onder andere de vergrijzing en de wens om steeds langer zelfstandig thuis te blijven wonen, de vraag naar (specialistische) ondersteuning de komende jaren verder toe zal nemen. Ook zullen mogelijke positieve financiële effecten pas vanaf 2026 zichtbaar zijn.

Ambitie 4: vroegtijdig signaleren en oppakken problemen om ergere situaties te voorkomen

7. Implementatie van de Participatiewet in balans

De Participatiewet wordt minder streng, waardoor gemeenten meer vrijheid krijgen om hun eigen invulling te geven. Hierdoor kan bijstand beter worden afgestemd op de individuele omstandigheden. Via nieuwe beleidsregels en verordeningen wordt de uitvoering aangepast, zodat er meer ruimte is voor maatwerk.

8. Aanpak thuis- en dakloosheid

Als uit de regionale telling en analyse van het aantal thuis- en daklozen in de regio Hart van Brabant blijkt dat thuis- en/of dakloosheid significant aanwezig is in de gemeente Hilvarenbeek, wordt in 2025 ingezet op acties en interventies uit het actieplan dakloosheid 'Iedereen een (t)huis' Hart van Brabant. Hiervoor is dekking beschikbaar vanuit de door het Rijk beschikbaar gestelde 'Blokhuismiddelen' (€ 43.000).

9. Versterken sociale basis

In de subsidiebeleidsregels voor 2025 is de 'wijkcirkel de Schutterrij' opgenomen. In de voorjaarsnota is besloten geen budget hiervoor beschikbaar te stellen. Het gevolg hiervan is dat deelnemers meer aanspraak gaan maken op Wmo voorzieningen. Dit zorgt voor een verhoging van de kosten. Denk hierbij aan begeleiding / ondersteuning, maar ook aan voorzieningen als de deeltaxi. Dit komt omdat er binnen de wijkcirkel een beweging op gang is gekomen waarbij deelnemers en vrijwilligers elkaar ondersteunen. Dit bevordert hun veerkracht en ondersteunt de visie van positieve gezondheid. Bovendien helpt het tegen eenzaamheid, ontlast het de mantelzorgers en zorgt het ervoor dat ouderen blijven deelnemen aan de samenleving. Het stoppen van de wijkcirkel zou indruisen tegen de richting die we volgen binnen het sociaal domein, namelijk een meer preventieve aanpak en focus op het voorliggend veld. Dit geldt ook voor de subsidie van 'de Zonnebloem' en de verhoging van de subsidie van het seniorennetwerk.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen met financiële effecten die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema landen maken we hier inzichtelijk.

Zorg jeugd en participatie (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	17.375	4.561	-12.814	-12.542	-12.474	-12.414
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Huur en verhuur Gezondheidscentrum (knop 2)	14	14	0	0	0	0
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Huisvesting jongerenwerk in The Box (knop 28)	6	0	-6	-6	-6	-6
Structurele aanpak ontheemden, incl. ontw. locatievoorstellen (knop 31)	100	100	0	0	0	0
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Invoeren scootmobieelpoule (knop 127)	-28	0	28	28	28	28
Niet gebruik passen collectief vervoer (knop 128)	-3	0	3	3	3	3
Versnellen van de beweging naar "gewenste situatie" inzetten (knop 129)	0	0	0	15	15	15
Versoberen herindicaties, kritisch beoordelen (knop 134)	-50	0	50	50	50	50
Waar mogelijk verwijzen naar WLZ en ZVW, ook analyse op bestaande casussen (knop 135)	-18	0	18	18	18	18
Meer uitgaan van eigen kracht bij huishoudelijke hulp (knop 138)	0	0	0	145	145	145
Mutaties begroting 2025						
Bijstelling kostendekkendheid leges 2025	0	-9	-9	-9	-9	-9
Transformatie sociaal domein (knop 30)	75	0	-75	-75	0	0
Voorb./investeringen versnelling locaties voor huisv. ontheemden (knop 32)	115	0	-115	-15	-15	-15
Taalhuis (knop 25)	8	0	-8	-8	-8	-8
Saldi begroting 2025-2028	17.594	4.666	-12.928	-12.396	-12.253	-12.193

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Autonome ontwikkelingen

Huur en verhuur Gezondheidscentrum (knop 2)

De huurovereenkomst tussen het Gezondheidscentrum en de Gemeente en de verhuurovereenkomsten tussen de Gemeente en ContourdeTwern-Farent-MEE hebben een looptijd van tien jaar. Dit leidt tot hogere kosten voor de huur van € 11.000 ten opzichte van de huidige locatie en tot kosten van jaarlijks € 3.000 aan kapitaallasten voor de inrichting van de gehuurde ruimte. Het investeringsbedrag van € 30.000 wordt afgeschreven in tien jaar. Deze hogere/extra kosten worden gedekt door verwachte lagere kosten WMO en Jeugdzorg door de betere samenwerking tussen partijen.

Nieuwe ontwikkelingen

Huisvesting jongerenwerk in The Box (knop 28)

In verband met structurele financiële problemen ten aanzien van accommodatie The Box zijn (haalbaarheids)onderzoeken uitgevoerd om zicht te krijgen op een toekomstbestendig beheer en exploitatie van het pand, waarvan het jongerenwerk een onderdeel is. Dit heeft in 2024 nog niet geleid tot een duurzame oplossing. In 2025 dient verder te worden gezocht naar een toekomstbestendig scenario voor de huisvesting van het jongerenwerk. Het daadwerkelijk financiële effect wordt in 2025 duidelijk.

Structurele aanpak ontheemden en ontwikkelen locatievoorstellen (knop 31)

Het programma structurele aanpak ontheemden betreft een aanpak, realisatie en structurele borging van huisvesting en inburgering van ontheemden (statushouders, asielzoekers en Oekraïners). Deze is nodig in het kader van de spreidingswet (asielzoekers) en de achterstand in de wettelijke taakstelling huisvesting statushouders. Nadat uw raad op 3 juli 2024 de *Strategeische kadernotitie huisvesting ontheemden* heeft vastgesteld, worden in 2025 een programma- en procesplan, locatievoorstellen, het creëren van draagvlak en de realisatie van de aanpak vorm gegeven. De locatievoorstellen moeten worden uitgewerkt in projecten. Evenals voor 2024, is ook voor 2025 is een bedrag van € 500.000 nodig voor het ontwikkelen van deze aanpak, de programmasturing en de uitwerking van locatievoorstellen. Dit laatste betreft het opstellen van een projectplan, een exploitatieplan, locatieonderzoeken en omgevingsdialoog. Dekking vindt plaats via middelen die ontvangen worden voor de opvangplekken voor vluchtelingen uit Oekraïne (Nieuwe Erf).

Dekkingsmaatregelen

Invoeren scootmobiel poule (knop 127)

Het verder uitwerken van de bestaande poule in Diessen kost een investering. Poule zou zich moeten richten op die inwoners die niet dagelijks afhankelijk zijn van een scootmobiel. De poule werkt op basis van reserveringen en de scooters worden middels een bus naar de inwoners gebracht. Bijkomende kosten zijn die van de verzekering; er nu slechts één scootmobiel verzekerd en dat is op kosten van de gemeente. *Ten aanzien van deze taak gelden ook ambtelijke uren die nog niet meegenomen zijn in het financieel gevolg.*

Niet gebruik passen collectief vervoer (knop 128)

Er zijn grofweg twee mogelijkheden:

1. Periodiek (bijvoorbeeld jaarlijks) de gegevens opvragen bij de contractbeheerder en de verlopen passen beëindigen.
2. Een systeem instellen waarin pashouders ieder jaar de pas opnieuw moeten verlengen, anders verloopt de pas automatisch.

Versnellen van de beweging naar "gewenste situatie" inzetten (knop 129)

Onder andere praktijkondersteuner huisarts is aanwezig, maar beter benutten. Huidige situatie:

- Huisartsen verwijzen wel direct naar GGZ uit segment vier (+/- honderd cases)
- Huisartsen verwijzen de rest niet door
- Praktijkondersteuner huisarts GGZ mag nu niet beschikken
- Praktijkondersteuner huisarts GGZ Jeugd voor twaalf uur per week. Levert per jaar besparing op van ongeveer € 100.000 aan jeugdzorgkosten. Er wordt nu onderzocht of deze functie op een andere manier kan worden ingevuld (SOJ en/of verbreding van expertise)

Herindicaties, kritisch beoordelen (knop 134)

Afwegingskader voor herindicaties en nieuwe indicaties opstellen

Waar mogelijk verwijzen naar WLZ en ZVW, ook analyse op bestaande casussen (knop 135)

Binnen Hilvarenbeek wordt dit al zo uitgevoerd. Sinds 2023 draait er een aparte pilot op de monitoring hierop. Voortzetten van de al ingezette pilot.

Meer uitgaan van eigen kracht bij huishoudelijke hulp (knop 138)

Bij aanvraag voor huishoudelijke hulp is de inzet van een huishoudcoach een van de maatregelen die we willen uitwerken.

Bij deze maatregel wordt uitgegaan van de eigen kracht van de inwoner, het sociaal netwerk en de sociale basis, uiteindelijk heeft. Er wordt door de coach bekeken wat de inwoner wel kan (met een doekje over de vensterbank enzovoorts) of wat andere mogelijkheden zijn bijvoorbeeld een buurvrouw die de ramen buiten wast als ze toch bezig is, een robotstofzuiger, particuliere hulp, voorliggende voorzieningen als was- en strijkservice, maaltijdvoorzieningen enzovoorts). Deze vorm is vergelijkbaar met reablement in de wijkzorg, maar nieuw in dit domein.

Mutaties begroting 2025

Bijstelling kostendekkendheid leges 2025

Jaarlijks stellen we onze legestarieven voor het volgend jaar bij en maken we daarbij een berekening voor de kostendekkendheid. De totale opbrengsten mogen namelijk niet meer zijn dan de totale kosten. Ook nu hebben we de legestarieven 2025 bijgesteld en in deze begroting financieel vertaald. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2025 het besluit over de legestarieven 2025.

Transformatie sociaal domein (knop 30)

Een transformatie in de (specialistische) zorg is onoverkomenlijk en noodzakelijk. Met name om hulp en ondersteuning passend én betaalbaar te maken en te houden. Dat vergt een andere manier van samenwerken met (zorg)partners waarbij preventie het credo is.

Deze transformatie heeft ook consequenties voor de samenwerking met onze ketenpartners in de sociale basis. Twee belangrijke ontwikkelopgaven die in 2025 en 2026 onze aandacht vragen zijn:

- Samenwerking in het Gezondheidscentrum: het vormgeven van de samenwerking tussen de ketenpartners in het Gezondheidscentrum.
- GHO samenwerking in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd: een (sub)regionale samenwerking wordt momenteel uitvoering besproken. Bestuurlijk en ambtelijk is draagvlak voor de uitvoering van meerdere pilots.

Deze ontwikkelopgaven liggen in elkaars verlengde en moeten beide domein overstijgend en nul tot honderd worden aangevlogen. Om dit proces goed te begeleiden is een projectleider nodig (voor ongeveer zestien uur in de week) voor de jaren 2025 en 2026. Hiervoor wordt een bedrag van € 75.000 gevraagd.

Wanneer deze twee ontwikkelopgaven niet goed worden begeleid, is het risico dat de partners in het GHC weliswaar onder één dak zijn gehuisvest, maar dat er geen sprake is van een andere manier van (samen)werken. Daarnaast moet het werken in het GHC aangehaakt worden op de GHO pilots in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd.

Vorbereiden en investeringen versnelling locaties voor huisv. ontheemden (knop 32)

Voor de realisatie van locaties zijn ook middelen nodig om te versnellen, te verwerven en te ontwikkelen. Uitgangspunt is dat in principe derden locaties ontwikkelen (zoals ook aangegeven in het strategisch beleidskader), maar gezien alle deadlines is mogelijk gemeentelijke interventie nodig om te versnellen. Dit betreft eenmalige voorbereidingskosten (bijvoorbeeld een ecologisch onderzoek) en mogelijke investeringen (bijvoorbeeld units). Voor de voorbereidingskosten vragen we een bedrag aan

van € 100.000 en voor de investering een bedrag € 200.000. De investering activeren we en schrijven we over meerdere jaren af.

Taalhuis (knop 25)

Daar het beheersen van de Nederlandse taal van belang is voor integratie en participatie bouwen we het taalhuis niet helemaal af. De afgelopen jaren is gebleken dat het vergroten van het bereik moeilijk blijkt. Er wordt een groot beroep gedaan op vrijwilligers. Met het afbouwen van de subsidie maar het operationeel houden van het taalhuis, willen we komen tot een nieuwe aanpak van het vergroten van het bereik.

Thema 2

Sport en cultuur

Onze ambities

'Iedereen neemt vanuit eigen kracht deel aan activiteiten op het gebied van sport, bewegen en cultuur, en we erkennen de preventieve werking daarvan' is het uitgangspunt. Bewegen past bij een gezonde leefstijl.

Sport

In 2023 is het lokale Sportakkoord 'Heel Hilvarenbeek beweegt' herijkt. Dit was nodig om ook in de periode 2023-2026 in aanmerking te komen voor de uitvoeringsmiddelen Sportakkoord. Landelijk zijn drie ambities benoemd, waar we lokaal invulling aan moeten geven, namelijk:

- Het versterken van het fundament van de sportaanbieders;
- Het vergroten van het bereik;
- Het zichtbaar maken van sport en bewegen.

Cultuur

In 2024 werken wij aan een beleidsnota cultuur voor de periode 2025-2029. Hierin bepalen wij de ambities en doelen voor cultuur in gemeente Hilvarenbeek voor de komende periode. In 2024 heeft de VNG de propositie 'Samen Cultuur Borgen' gepubliceerd, met als uitgangspunt om cultuur toegankelijk, bereikbaar en aantrekkelijk te maken voor alle inwonersden. Daarnaast heeft het Rijk in de beleidsnota cultuur 'Cultuur in een open samenleving' vier uitgangspunten vastgesteld waarbij wij aansluiten:

1. Verbreding en vernieuwing
2. Een sterke cultuursector
3. Cultuur is voor iedereen
4. Cultuur is grenzeloos

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren.

Ambitie 1: stimuleren van sport en bewegen en een gezonde leefstijl voor jong en oud

1. Uitvoeren van de ambities uit het Herijkt Sportakkoord 2023-2026

In het Sportakkoord is aangegeven op welke manier we de komende periode invulling geven aan de ambities. Hierbij zetten we in op onderstaande (landelijk bepaalde) thema's.

- Inclusie en diversiteit
- Sociaal veilige sport
- Vitale sportaanbieders
- Vaardig in bewegen

- Ruimte voor sport en bewegen

Vanuit Actief Hilvarenbeek worden activiteiten georganiseerd die bijdragen aan het bereiken van de ambities, zoals de Diabetes Challenge, de Gezondheidsmarkt en de Koningsspelen. Vanuit de Sportraad besteden we aandacht aan een sociaal, veilig sportklimaat. Hiervoor organiseren we bijeenkomsten voor verenigingscontactpersonen.

2. We verbinden de combinatiefunctionarissen met het positief jeugd- en ouderenbeleid en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Ook in 2025 zetten we de combinatiefunctionarissen vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC) in. De inzet van de combinatiefunctionarissen sport en cultuur is onderdeel van het Sportakkoord en daarmee ook van het GALA. We verbinden Sport en cultuur met thema's zoals preventie, zorg en participatie. De combinatiefunctionarissen proberen zoveel mogelijk inwoners te bereiken door de verbinding te leggen met de basisscholen en kinderopvang, (sport)verenigingen, jongeren (buurtsport) en ouderen.

Vanaf 1 januari 2027 mogen de combinatiefunctionarissen (sportcoaches) geen gymlessen meer geven. In overleg met het onderwijs wordt deze inzet afgebouwd en kijken we hoe we de sportcoaches voor het onderwijs kunnen behouden, inclusief de benodigde cofinanciering. Een combinatiefunctionaris Onderwijs mag namelijk nog wel.

2. Inzetten sportcoach voor senioren

Beweging is voor senioren belangrijk om fit te blijven en gezondheidsproblemen te voorkomen, zowel lichamelijk als fysiek. In 2023 en 2024 was voor de inzet van de sportcoach extra geld beschikbaar gesteld. Voor 2025 is dit niet het geval. Op basis van de evaluatie in 2024 kijken we of het mogelijk is om deze activiteiten in 2025 voort te zetten binnen de financiële kaders van het Sportakkoord en het GALA.

Met de betrokken partijen (Sportraad, BeweegBuro, seniorennetwerken, onderwijs en kinderopvang) maken we in 2025 met een plan voor de inzet van de combinatiefunctionarissen sport voor 2026 en verder.

Het is gunstig om combinatiefunctionarissen vanuit de BRC te financieren, omdat het Rijk 40% van de personele kosten financiert. De overige 60% moeten we via lokale cofinanciering regelen. De cofinanciering regelen we op dit moment met het onderwijs, de kinderopvang, de bibliotheek en de gemeente. De gemeentelijke cofinanciering is tot en met 2026 beschikbaar, hierna zullen eventuele gemeentelijke bijdragen binnen bestaande budgetten worden opgevangen. De cofinanciering vanuit het onderwijs hangt af van de keuzes die het onderwijs gaat maken.

Ambitie 2: Er is sprake van een adequate infrastructuur die het onder meer mogelijk maakt dat iedereen die dat wil, kan meedoen aan sport en cultuur.

4. Implementeren en uitvoeren Cultuurbeleid 2025-2029

In 2025 starten we met de implementatie en uitvoering van het Cultuurbeleid 2025-2029. Het uitgangspunt hierbij is dat we de huidige budgetten voor cultuur handhaven en waar nodig herverdelen. In het najaar van 2024 leggen we de gemeenteraad keuzes voor en vragen we hen om richting te geven. Afhankelijk van de bestuurlijke keuzes heeft dit mogelijk financiële consequenties.

5. Waarborgen van een adequate culturele infrastructuur

We leveren onverminderd een grote bijdrage aan de culturele basis. Dit doen we onder andere door het faciliteren van Cultureel Centrum Elckerlyc en de Bibliotheek Midden Brabant. Hierdoor krijgen onze inwoners de kans hun talenten te ontplooiën en deel te nemen aan onze samenleving. We stimuleren binnen- en buitenschools cultuuronderwijs, zodat de kinderen in de gemeente kunnen kennismaken met verschillende vormen van cultuur en zichzelf kunnen ontwikkelen. Ook zetten we ons in

om muziekverenigingen, musea en cultuurhistorische bezienswaardigheden te behouden en stimuleren samenwerking en kruisbestuiving.

6. Opstellen accommodatie- en vastgoedbeleid

In de zomer van 2024 hebben we een aangepaste vervolgaanpak aan uw raad voorgelegd. Voor Hilvarenbeek blijkt het erg belangrijk om casuïstiek af te kunnen wegen. Daarbij is het van belang om rekening te houden met de verschillende financiële en juridische constructies, die in de loop der jaren zijn ontstaan. We werken daarom toe naar een concreter beleid op hoofdlijnen, inclusief afwegingskader waarmee accommodatievraagstukken kunnen worden beoordeeld. De methodiek van het behandelen en beoordelen van verschillende accommodatievraagstukken is hetzelfde, het antwoord kan per casus een eigen uitkomst hebben. We leggen de uitgangspunten, die wij waar mogelijk op basis van uw input aanpassen en aanvullen, in de eerste cyclus van 2025 graag avoor ter besluitneming.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen met financiële effecten die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema landen maken we hier inzichtelijk.

Sport en Cultuur (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	3.096	559	-2.537	-2.454	-2.484	-2.488
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Opstellen accommodatie- en vastgoedbeleid + uitvoering incl. IHP Onderwijs (knop 35)	110	0	-110	-50	-50	0
Saldi begroting 2025-2028	3.206	559	-2.647	-2.504	-2.534	-2.488

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Nieuwe ontwikkelingen

Opstellen accommodatie- en vastgoedbeleid + uitvoering incl. IHP Onderwijs

In lijn met het collegeprogramma stellen we het beleid op. Daarna is budget nodig om de uitvoering te doen, zoals het opstellen van accommodatieplannen. Daarnaast wordt het een wettelijke verplichting om Integrale Huisvestingsplannen op te stellen voor Onderwijs. Het betreft nu eenmalig kosten. In hoeverre er sprake is van structureel effect is nu nog niet in te schatten.

Met deze middelen faciliteren we de uitvoeringsfase van accommodatiebeleid.

- 2025: IHP onderwijs (60) + Uitvoering accommodatiebeleid (50)
- 2026 t/m 2027: uitvoering accommodatiebeleid (50)

Het risico als we het niet doen, is dat de uitvoering van beleid achterwege blijft en betrokkenen van accommodaties in onduidelijkheid achterblijven.

Uitvoeringsfase:

We voorzien dat in de uitvoeringsfase de volgende zaken belangrijk worden, die we nu nog niet hebben:

- Vastgoedinformatiesysteem met als doel om vastgoedadministratie in- en overzichtelijk te krijgen
- Een ambtelijk aanspreekpunt aanstellen. een vast contactpersoon vanuit de gemeente waar mensen

- uit de samenleving terecht kunnen met ideeën of aanvragen die accommodaties en/of vastgoed en beheer en onderhoud raken. Dit is een wens die uit het participatietraject van vastgoedbeleid voortkomt én een signaal uit de ambtelijke organisatie ten behoeve van uitvoering van het accommodatie- en vastgoedbeleid.

De kosten voor beide zaken zijn nu nog niet bekend. Na het opstellen en vaststellen van accommodatie- en vastgoedbeleid wordt nader inzichtelijk wat we precies nodig hebben voor het interne werkproces/systeem/organisatie voor de uitvoering.

Thema 3

Onderwijs

Onze ambitie

‘Kinderen ontwikkelen zich tot gelukkige inwoners die erbij horen en meedoen in de samenleving’.

De ambitie voor het thema onderwijs is geconcretiseerd in de Lokaal Educatieve Agenda (LEA).

Binnen het onderwijs zorgen wij ervoor dat alle Hilvarenbeekse leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Dat doen we door hen een goede start te bieden met gelijke kansen, waarbij ze hun talenten ontdekken en zelfvertrouwen op bouwen. We bieden kwalitatief sterk onderwijs en goede begeleiding in een veilige en vertrouwde omgeving, zo dicht mogelijk bij huis.

Activiteiten in 2025

De Lokale Educatieve Agenda vormt de basis voor de activiteiten die in 2025 worden uitgevoerd. Deze activiteiten zijn gelijk aan het voorgaande en waarschijnlijk ook het volgende jaar. Er is in de educatieve agenda gekozen voor lange termijn investering in onderwijs en opvang. Dat biedt helderheid en zekerheid, vooral in een tijd van personeelskrapte.

Ambitie 1: Optimale onderwijszorgstructuur

1. *We hebben gezamenlijk een goede zorgstructuur ingeregeld, waarin vroeg gesignaleerd wordt en sprake is van goede samenwerking tussen onderwijs, opvang, jeugdhulp en leerplicht.*

Met onderwijs is het preventieve aanbod in beeld gebracht. Op basis van veel voorkomende ondersteuningsvragen zijn voor het schooljaar 2024-2025 enkele preventieve trainingen uitgezet die schooloverstijgend worden aangeboden. Doelstelling is het ontlasten van de individuele begeleiding vanuit de JOOB's en interne begeleiders. We organiseren samen met onderwijs, zorg, jongerenwerk en de gemeente, inspiratieavonden voor professionals en ouders.

Ambitie 2: Vergroten van emotionele en sociale veerkracht

2. *We vergroten de emotionele/mentale veerkracht van kinderen en jongeren.*

In 2025 ondersteunen we een programma voor mentale weerbaarheid voor de kinderen in de midden- en bovenbouw van het basisonderwijs.

Ambitie 3: Onderwijs dat thuisnabij en passend is

3. *We bieden waar mogelijk thuisnabij, passende opvang en onderwijs.*

In 2025 ondersteunen we het onderwijs met het geven van een passend educatief aanbod voor nieuwkomers en kinderen met een hoogbegaafdheidsprofiel, dicht bij huis. We zorgen ervoor dat nieuwkomers goed kunnen starten op een school in hun buurt en dat hoogbegaafde kinderen onderwijs op maat krijgen.

Ambitie 4: Goede start door voorschoolse educatie

4. We leveren een kwalitatief sterk voorschools aanbod.

We bieden alle kinderen van twee tot vier jaar een educatief aanbod op de peutergroepen. De kinderen met een potentiële onderwijsachterstand krijgen extra dagdelen. Daarmee hebben alle kinderen gelijke kansen om een goede start te maken. Daarmee volgen we het vastgestelde onderwijsachterstandenbeleid.

Ambitie 5: Goede onderwijshuisvesting

5. Voorbereiden nieuwbouw kindcentrum St. Jozef in Haghorst

Medio 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met de ontwikkeling en realisatie van Hart van Haghorst, bestaande uit ongeveer twintig woningen en een multifunctionele accommodatie (mfa) met een school, buitenschoolse opvang, gymzaal en een dorps huis. In 2024 zijn de voorbereidingen hiervoor getroffen, waaronder het vaststellen van het bestemmingsplan en het nader definiëren van de programmatische en financiële uitgangspunten van het mfa (waaronder het nieuwe kindcentrum).

In 2025 werken we het ontwerp verder uit en contracteren we een uitvoerende partij de bouwen van de multifunctionele accommodatie. De start van de bouw is gepland in de tweede helft van 2025 en de nieuwe huisvesting wordt naar verwachting begin 2027 in gebruik genomen.

6. Herontwikkelen kincentrum Doelakkers in Hilvarenbeek

Na afronding en vaststelling van het programma van eisen, gaan we in 2025 verder met het ontwerpen van de nieuwe school. Op basis van het vastgestelde programma van eisen werken we dit uit in concrete plannen. Dit resulteert uiteindelijk in een definitief ontwerp. Na vaststelling van het definitief ontwerp en bijbehorende kostenraming, starten we met de uitvoeringsfase en de realisatie van het project.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen met financiële effecten die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema landen maken we hier inzichtelijk.

Onderwijs (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.762	486	-1.276	-1.296	-1.546	-1.524
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Bijstellen kaders leerlingenvervoer (eigen vervoer, OV-gebruik) conform wettelijke kaders (knop 142)	-30	0	30	30	30	30
Saldi begroting 2025-2028	1.732	486	-1.246	-1.266	-1.516	-1.494

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Dekkingsmaatregelen

Bijstellen kaders leerlingenvervoer (eigen vervoer, OV-gebruik) conform wettelijke kaders (knop 142)

De kilometergrens is reeds gemaximaliseerd op zes kilometer en dat is het maximum. Het bijstellen van de kaders kan leiden tot wijzigingen in de omvang van de opdracht, zoals het verminderen van het aantal routes, het aanpassen van de criteria voor toegang tot het vervoer, of het beperken van de reikwijdte van de dienstverlening. Deze veranderingen vereisen mogelijk heronderhandelingen met de

vervoerders die het regionale leerlingenvervoer verzorgen, en kunnen leiden tot aanpassingen in contracten, tarieven en operationele afspraken. Bovendien kan het noodzakelijk zijn om de communicatie met betrokken partijen, zoals scholen, ouders en vervoersbedrijven, te intensiveren om hen op de hoogte te brengen van de nieuwe kaders en eventuele gevolgen voor hun situatie.

Thema 4

Gezondheid

Onze ambities

‘Onze inwoners hebben het vermogen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan en voeren zoveel mogelijk zelf regie op hun leven’. Positieve gezondheid is een belangrijk uitgangspunt in ons beleid. Het accent ligt niet op ziekte, maar op mensen zelf. Op hun veerkracht en wat hun leven betekenisvol maakt. Door een brede kijk op gezondheid te hanteren, dragen we bij aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan en om zo veel mogelijk eigen regie te voeren. Dit sluit naadloos aan op de ambities van het koersdocument Sociaal Domein.

Bij gezond leven hoort ook het bevorderen van een gezonde leefstijl, zoals genoeg bewegen en gezonde voeding. Ook wijzen we inwoners op de nadelige gezondheidseffecten van roken, alcohol en drugs. Uitvoering van het integrale plan van aanpak voor het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) 2024 -2026 draagt hieraan bij.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren.

Ambitie 1: Actief en preventief tegengaan van alcohol- en drugsgebruik

1. Deelname aan SKIP DIE TRIP

Hilvarenbeek neemt tot in ieder geval 2028 deel aan het regioproject ‘SKIP’. Binnen deze aanpak zetten we in op de-normalisering van drugsgebruik en de problematiek die daarmee samenhangt, zoals criminaliteit, (verkeers)veiligheid, ondermijning en een toenemende zorgvraag. Meerwaarde om aan te sluiten:

- Samenwerking tussen en binnen gemeenten en de partners GGD Hart voor Brabant en Novadic Kentron. Er zijn 32 gemeenten betrokken uit Oost-Brabant. Vanaf medio 2024 krijgen gemeenten uit Midden Brabant de mogelijkheid om aan te sluiten. Hierdoor kan kennis gedeeld worden;
- Een algemene/ regionale communicatiestrategie- en boodschap die lokaal ingezet kan worden bij onder andere evenementen en binnen het voortgezet onderwijs;
- Een toolbox van interventies als basis voor de lokale aanpak;
- Doorontwikkeling van passende monitoring.

De middelen en interventies vanuit de regionale aanpak worden intern en extern opgepakt waar dit relevant en toepasbaar is in Hilvarenbeek.

2. Jeugd (groeps)aanpak

De stijgende cijfers van jongeren uit Hilvarenbeek die in aanraking komen met de politie, zijn aanleiding om gedurende het jaar te starten met een pilot jongerentafel. Doelstelling van dit overleg is het samenbrengen van signalen, die mogelijk samenhangen met middelengebruik, en zicht krijgen op wat preventief mogelijk is. Om deze gegevens samen te brengen zijn de volgende partners betrokken: gemeente, politie, handhaving (BOA) jongerenwerk en leerplicht. Om deze pilot mogelijk te maken wordt

een convenant en privacy-overeenkomst opgesteld zodat persoonsgegevens, indien noodzakelijk, verwerkt kunnen worden.

3. Werkgroep middelenpreventie

De werkgroep, bestaande uit betrokken ketenpartners, zet ook in 2025 in op preventieve activiteiten ten aanzien van alcohol- en drugsgebruik. Aangezien overmatig gebruik een verontrustende trend is binnen onze gemeente, ligt de focus op bewustwording, Bij de organisatie van interventies leggen we zoveel mogelijk verbinding met betrokken inwoners, dorpsondersteuners en verenigingen.

Ambitie 2: Actief inzetten op een gezonde leefstijl

4. Uitvoeren plan van aanpak GALA 2024-2026

In het kader van het GALA zijn wij verplicht een aantal ketenaanpakken in te richten. In 2025 gaan we verder met het inrichten van de ketenaanpak Valpreventie. Dit doen wij zowel in regionaal als lokaal verband. Regionaal in samenwerking met de gemeenten in Hart voor Brabant en de GGD en lokaal in samenwerking met de seniorennetwerken, fysiotherapeuten en sport- en beweegaanbieders. Daarnaast zijn we eind 2024 samen met de GGD in GHO verband gestart met het inrichten van de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht. In 2025 gaan we hier mee door en evalueren we de resultaten. In 2024 is er ook een coalitie gevormd voor de ketenaanpak Kansrijke start. Dit wordt verder voortgezet in 2025.

Ook willen we met de komst van het gezondheidscentrum onderzoeken op welke manier we in 2025 de ketenaanpak Welzijn op recept kunnen vormgeven.

Buiten de ketenaanpakken richten we ons in 2025 op het versterken van de sociale basis. We zetten in op eenzaamheidsbestrijding, mantelzorgondersteuning, het bevorderen van mentale gezondheid en het verbinden van mensen, zoals bij de Voorzorgcirkel.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen met financiële effecten die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema landen maken we hier inzichtelijk.

Volksgezondheid (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	851	149	-702	-702	-702	-702
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
Saldi begroting 2025-2028	851	149	-702	-702	-702	-702

Mutaties

Binnen dit thema zijn er geen mutaties geweest.

Programma 2

Belevend Hilvarenbeek

Thema 1

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting

Onze ambities

Ruimtelijke ordening

In het ruimtelijk domein hebben we de ambitie om integraal te sturen op versterking van de ruimtelijke kwaliteit (gebouwde omgeving, buitengebied, natuur&landschap, erfgoed) van onze gemeente. Die ruimtelijke kwaliteit is namelijk een belangrijke drager van onze dorpsidentiteit en bepaalt mede het met plezier en trots wonen in Hilvarenbeek. Sturing gaat vanaf 2024 plaatsvinden via een programmatische aanpak en vanaf 2025 via de nieuwe Omgevingsvisie, waarmee we eigen plannen kunnen beoordelen op hun bijdrage aan de Beekse identiteit. Initiatieven van uit de samenleving kunnen we beter ondersteunen.

Volkshuisvesting

Om Hilvarenbeek vitaal te houden is het noodzakelijk dat er voldoende en passend woningaanbod is voor starters, gezinnen en senioren. Het is deze mix die er voor zorgt dat onze samenleving kan bruisen. Naast voldoende en passend woningaanbod zijn ook voldoende bouwlocaties nodig. Door lokaal, met initiatiefnemers en marktpartijen, en regionaal, met mede-overheden, samen te werken, zorgen we voor een goed passende volkshuisvesting. We kijken ook naar de behoefte aan andere woonvormen en andere oplossingen voor het woningtekort. Naast kwantiteit is ruimtelijke kwaliteit van bouwplannen ook onze ambitie, waarbij inpasbaarheid in onze gebouwde omgeving en natuur & landschap belangrijke kaders zijn. Planvorming vindt bovendien altijd plaats met zorgvuldige participatie met de omgeving.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren

Ambitie 1: doelgroepgerichte betaalbare woningen bouwen in alle kernen

1. Opstellen afwegingskader en uitvoeringsprogramma woonzorgvisie

In 2024 heeft de gemeenteraad de lokale en de regionale Woonzorgvisies vastgesteld. In de lokale Woonzorgvisie zijn een aantal uitvoeringsmaatregelen opgenomen. Een deel van deze maatregelen kunnen we uitvoeren binnen de bestaande capaciteit en verantwoordelijkheden. We zien echter dat voor een deel van de maatregelen andere werkwijzen nodig zijn. Ook is het nodig dat zowel de externe samenwerkingen als de interne samenwerking tussen het fysieke en sociale domein versterkt wordt. Daarom stellen we een programmaverantwoordelijke aan voor de duur van één jaar. Hier heeft de gemeenteraad in de Voorjaarsnota van 2024 een budget van € 100.000 voor beschikbaar gesteld. In 2024 en 2025 gaat de programmaverantwoordelijke aan de slag met de uitvoering van de Woonzorgvisie.

2. *Opstellen kaders woningbouw*

We willen meer kaders om te sturen op de programmering wonen, waaronder ook andere woonvormen (zoals Tiny Houses, seniorenwoningen of woningen voor alleenstaanden), zelfbewoning, transformatie en dorps bouwen. De kaders omtrent Dorps Bouwen zijn in 2023 al geëvalueerd. De beleidsregels over kavelsplitsing, woningsplitsing en kamerverhuur worden eind 2024 naar verwachting vastgesteld. Andere wenselijke kaders worden nu in beeld gebracht en waar nodig in 2025 beleid op gemaakt. De kosten zijn opgenomen in het Collegeprogramma en bedragen € 130.000

In 2023 heeft de gemeenteraad bij de voorjaarsnota 2023(+) € 200.000 beschikbaar gesteld voor het project flexwonen. Eind 2024 wordt verwacht dat de gemeenteraad de locaties vaststelt voor de flexwoningen. Op basis van dat besluit maken we in 2025 de businesscase voor de specifieke locaties. We treffen de voorbereidingen om de locaties bouw- en woonrijp te maken. Dit betekent dat we het bestek en kostenraming per locatie opstellen. In 2025 doen we een voorstel aan de gemeenteraad voor de uitvoering hiervan.

3. *Intensiveren woningbouw*

Voor iedere dorpskern staan in 2025 één of meer woningbouwplannen op de planning. We hebben het al (planologisch) mogelijk gemaakt om te gaan bouwen in Gelderakkers 2, De Welder 2, Hispohalterrein, Hart van Haghorst en Tilbugseweg/Roodloop. We werken nu nog aan het planologisch mogelijk maken van De Wingerd, Leeuwerik 3 en 4, Beverakkers 5 en Vroonacker 4. Voor de Molenstraat e.o. werken we aan een realistisch woningbouwprogramma binnen de kaders die de gemeenteraad gesteld heeft. In 2025 starten we ook met Gelderakkers 3.

Daarnaast zijn er veel grotere en kleinere (particuliere) initiatieven die de woonbehoefte kunnen vervullen. We controleren bij elk project en initiatief of ze voldoen aan de Woonvisie, Woondeal en Woonzorgvisie.

4. *Project verbeteren bouwproces en versterken slagkracht in dossier woningbouw*

We willen de regie op de woningbouw versterken. Dat begint met een goed overzicht van de lopende en toekomstige projecten. Wij hebben al een woningbouw monitor opgesteld en gepresenteerd aan de gemeenteraad. Ook zijn we begonnen met een projectmatige en programmatische aanpak om de coördinatie en regie over de verschillende individuele projecten te vergroten. Het volgende wat we gaan doen is het doorlichten van ons totale woningbouwproces, van idee tot 'sleutel op de deur'. Hiervoor is het inhuren van externe specialisten noodzakelijk. Het doel hiervan is om de werkprocessen efficiënter (LEAN) te maken en eenduidig toe te passen. Daarnaast leidt een programmatische aanpak tot meer slagkracht in de woningbouwopgave.

5. *Programmatisch werken aan Ruimtelijke Kwaliteit*

De Omgevingswet vraagt om een samenhangende en gebiedsgerichte manier van werken. Onze ambities en onze strategie uit de Kernvisie omgevingsvisie *Samen gezond groeien* kunnen we op die manier ook waarmaken. Strategische doelstelling daarbij is dat groei en ruimtelijke kwaliteit in balans blijven. Het gaat er om partijen, projecten en opgaven in een gebied slim te combineren en te zorgen dat waarde wordt toegevoegd die verder gaat dan het belang van een enkele initiatiefnemer. Zodat de Hilvarenbeekse kwaliteit wordt versterkt. Grip krijgen op die balans is mogelijk door programmatisch te werken. Daarmee wordt door de gemeente georganiseerd vanuit samenhang gestuurd.

6. *Invulling geven aan de formatie-uitbreiding: beleidsmedewerker Natuur & landschap en erfgoed (knop 44)*

Natuur, landschap en erfgoed zijn belangrijke dragers van de Hilvarenbeekse identiteit. Deze elementen zijn medebepalend voor de ruimtelijke kwaliteit, maar komen onvoldoende tot uiting. Voor de (regionale) ontwikkeling van een toekomstbestendig landelijk gebied is het noodzakelijk om aandacht te besteden aan opgaves als 'water en bodem sturend' en natuur- en waterdoelen bij GGA Kempenland-West, gebiedsvisie De Baars en Kattenberg en visievorming op de Hilvarenbeekse landgoederen.

Ook kunnen we zo uitvoering geven aan de door uw raad vastgestelde erfgoednota, zowel in het buitengebied als in de kernen. Initiatieven en ontwikkelingen voor deze beleidsterreinen pakken we samen op met de VNMH, het B-team en de heemkundeverenigingen. Het opgenomen budget is naar beneden bijgesteld op grond van het aangenomen amendement van uw raad van 3 juli 2024.

Ambitie 2: behouden en versterken unieke karakter dorpskernen

7. Hart voor Haghorst

In 2023 is een besluit genomen over de planvariant. Er komt nieuwbouw van een multifunctionele accommodatie met school, kinderopvang, gymzaal en horeca in één compact gebouw en daarnaast zeventien grondgebonden woningen. In 2024 is de planologische procedure doorlopen en de grondverwerking gestart. In 2025 zal het bestek gereed zijn van de bouwplannen en wordt er gestart met het aanbestedingstraject.

8. Uitvoeren Centrumvisie

In 2025 pakken we diverse onderwerpen uit het Uitvoeringsprogramma Centrumvisie verder op. U kunt daarbij denken aan onderwerpen zoals het continueren van het aanjaagteam, verder versterken van het merk *Het is hier Echt*, het accentueren van het dwaalmilieu en het organiseren van een periodiek overleg met vastgoedeigenaren.

9. Gebiedsontwikkeling N269

Op basis van de intentieovereenkomst, welke de provincie en gemeente hebben gesloten in 2019, zijn we in een gebiedsgerichte aanpak aan het verkennen en onderzoeken hoe we met de betonbaan en omgeving N269 om kunnen gaan. De ambitie is het integraal aanpakken van uiteenlopende ruimtelijke vraagstukken rondom de N269 (vanaf de turborotonde tot aan de kluifrotonde Mierbeek) ten behoeve van:

- een goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid;
- doorstroming en beperken van overlast;
- natuur- en energieopgaven wat bijdraagt aan o.a. het landschap.

Nb: Zie ook ambitie 1 onder 1 bij thema 2.2

10. Inzet en verbreding taken gemeentelijke adviescommissie omgevingskwaliteit

Op basis van de Omgevingswet (1 januari 2024) is in 2024 de invoering van een Adviescommissie voorbereid. Deze adviescommissie moet niet alleen verplicht adviseren voor Monumenten maar ook voor Cultuurhistorische objecten en structuren. Er wordt op dit moment mede in GHO verband onderzocht of hiervoor samenwerking kan worden gezocht met een wisselende deskundige plaatselijke aanvulling. Daarnaast zal er gekeken worden naar de mogelijkheden die de commissie biedt om ook te gaan adviseren over natuur, landschap en gezondheidsaspecten.

Ambitie 3: Maken Omgevingsvisie

11. Maken omgevingsvisie

Eind 2022 hebben we een start gemaakt met de Omgevingsvisie. De Foto van de Leefomgeving is klaar en in 2024 stelde de gemeenteraad de Kernvisie en Ambities vast. Ook werken we in 2024 de strategie en het uitvoeringsprogramma uit. Ook dit doen we samen met de ketenpartners en de inwoners. Begin 2025 leggen we de Omgevingsvisie ter inzage. Daaropvolgend leggen we de visie aan u voor ter vaststelling. Daarbij zal ook een keuze gemaakt worden voor een aantal uitvoeringprogramma's

Ambitie 4: Voldoen aan onze wettelijke taak van het huisvesten van ontheemden

10 Project structurele aanpak en ontheemden

De situatie in de wereld zorgt nog altijd voor grote vluchtelingenstromen. Het aantal asielzoekers en vluchtelingen in Nederland stijgt de komende jaren sterk. Ook de hoeveelheid statushouders die in Hilvarenbeek bij wet gehuisvest moet worden blijft groeien. Momenteel zijn er te weinig opvangplekken en komen er te weinig woningen beschikbaar om deze mensen adequaat op te vangen. Er is sprake

van een achterstand in het huisvesten van statushouders én er wordt een beroep op Hilvarenbeek gedaan om extra opvang te realiseren. Naast woonruimte is ook behoefte aan een goede integratie door begeleiding, dagbesteding etc.

Op basis van de in juli 2024 door de gemeenteraad vastgestelde *Strategische kadernotitie voor huisvesting van ontheemden*, blijft onze ambitie in 2025 onverminderd om de achterstand in het huisvesten van Oekraïners en statushouders te verkleinen. Deze strategische kadernotitie is vooruitlopend op het integrale strategisch kader voor de aanpak van ontheemden dat we in 2025 aan uw raad voor besluitvorming voorleggen.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	7.654	6.064	-1.590	-1.490	-1.464	-1.431
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Hart van Haghorst (knop 4)	0	0	0	0	0	-63
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Extra budget starterslening (knop 39)	36	0	-36	-36	-36	-6
Programmaverantwoordelijke Woonzorgvisie (knop 40)	45	0	-45	0	0	0
Formatie-uitbreiding: beleidsmedewerker natuur & landschap en erfgoed (knop 44)	80	0	-80	-80	-80	-80
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Privatisering/verkoop vastgoed (knop 72)	0	0	0	431	431	0
Mutaties begroting 2025						
Bijstelling kostendekkendheid leges 2025	0	-89	-89	0	0	0
Saldi begroting 2025-2028	7.815	5.975	-1.840	-1.175	-1.149	-1.580

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Autonome ontwikkelingen

Hart van Haghorst (knop 4)

In de raadsvergadering van 4 juli 2024 ligt het vaststellen van het bestemmingsplan 'Hart van Haghorst' met bijbehorende grondexploitatie voor. In het betreffende voorstel wordt voorgesteld de financiële effecten daarvan te verwerken in de voorjaarsnota 2024. Het voorstel leidt tot een negatieve bijstelling van het eerder vastgestelde financiële structurele beleidskader van € 63.000 per jaar vanaf 2028.

We vermelden in het raadsvoorstel dat een aantal elementen ook nog kunnen leiden tot bijstelling. U kunt daarbij bijvoorbeeld denken aan de exploitatie van de multifunctionele accommodatie (opbrengsten en kosten), btw-optimalisatie en prijsontwikkelingen. We verwachten uw raad hierover in de 2e helft van 2024 verder over te kunnen informeren.

Nieuwe ontwikkelingen

Extra budget starterslening (knop 39)

Om starters te kunnen helpen bij het financieren van hun eerste woning, kennen wij de Starterslening. Tot op heden is € 2,1 miljoen in dit revolverende systeem gestoken. De middelen waren echter uitgeput. Bij de Voorjaarsnota 2024 heeft de raad daarom bepaald dat er direct een aanvulling komt op het beschikbare budget voor de starterslening. Het gaat om een bedrag van € 1 miljoen wat daarmee extra beschikbaar komt om nieuwe aanvragen te kunnen verwerken. De financiële lasten daarvan zijn verwerkt in deze begroting.

Programmaverantwoordelijke Woonzorgvisie (knop 40)

De lokale Woonzorgvisie ligt op 30 mei 2024 ter besluitvorming aan uw raad voor. In deze visie staat omschreven dat we als gemeente een stevigere rol willen pakken om te zorgen dat we onze ambities – samen met onze ketenpartners en inwoners – kunnen verwezenlijken. Daarom stellen we een aantal uitvoeringsmaatregelen voor. Een deel van deze maatregelen kunnen binnen bestaande capaciteit of verantwoordelijkheden worden ingevuld. We zien echter ook dat er andere werkwijzen nodig zijn en dat het nodig is om niet alleen externe samenwerking, maar ook interne samenwerking tussen het fysieke en sociale domein te versterken. De opgaven zijn van een dusdanige omvang dat we hier binnen onze bestaande ambtelijke capaciteit geen ruimte voor hebben. Daarom achten we het noodzakelijk om een programmaverantwoordelijke aan te stellen voor 0,6 Fte. Deze programmaverantwoordelijke stellen we in eerste instantie aan voor één jaar. Gedurende dit jaar kijken we naar mogelijkheden om deze taak structureel te beleggen. De kosten om een programmaverantwoordelijke in te huren voor één jaar schatten we in op € 100.000, verdeeld over 2024 en 2025.

Formatie-uitbreiding: beleidsmedewerker Natuur & landschap en erfgoed (knop 44)

Natuur, landschap en erfgoed zijn belangrijke dragers van de Hilvarenbeekse identiteit. Deze elementen zijn medebepalend voor de ruimtelijke kwaliteit, maar komen onvoldoende tot uiting. Voor de (regionale) ontwikkeling van een toekomstbestendig landelijk gebied is het noodzakelijk om aandacht te besteden aan opgaves als 'water en bodem sturend' en natuur- en waterdoelen bij GGA Kempenland-West, gebiedsvisie De Baars en Kattenberg en visievorming op de Hilvarenbeekse landgoederen. Ook kunnen we zo uitvoering geven aan de door uw raad vastgestelde erfgoednota, zowel in het buitengebied als in de kernen. Initiatieven en ontwikkelingen voor deze beleidsterreinen pakken we samen op met de VNMH, het B-team en de heemkundeverenigingen.

Het opgenomen budget is naar beneden bijgesteld op grond van het aangenomen amendement van de gemeenteraad van 3 juli 2024.

Dekkingsmaatregelen

Privatisering/verkoop vastgoed (knop 72)

Op dit moment is de gemeente bezig met een strategische vastgoedbeleid (gericht op gemeentelijk accommodatie (inclusief scholen). De richting is dat de gemeente Hilvarenbeek eenzelfde rol blijft hanteren. Ten aanzien van sportaccommodaties (kleedkamers) kan dat wellicht wijzigen. De strategische positie ten aanzien van vastgoed is relatief klein:

- Er zijn nog een paar gebouwen, bijvoorbeeld woonhuizen, die de gemeente niet gebruikt voor eigen dienstverlening. Een paar kunnen mogelijk afgestoten worden.
- Een aantal panden kunnen nog wel gebruikt worden voor opvang vreemdelingen.
- Vastgoed is nu niet altijd kostendekkend (huurinkomsten). Dit zou nog verder onderzocht kunnen worden.

Mutaties begroting 2025

Bijstelling kostendekkendheid leges 2025

Jaarlijks stellen we onze legestarieven voor het volgend jaar bij en maken we daarbij een berekening voor de kostendekkendheid. De totale opbrengsten mogen namelijk niet meer zijn dan de totale kosten. Ook nu hebben we de legestarieven 2025 bijgesteld en in deze begroting financieel vertaald. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2025 het besluit over de legestarieven 2025.

Thema 2

Verkeer en vervoer

Onze ambities

Een toegankelijk en veilig openbaar gebied voor alle inwoners. Maatregelen voor het vergroten van de verkeersveiligheid zijn onder andere opgenomen in het Gemeentelijk Verkeersplan (GVP) en in het Parkeerbeleidsplan. Ook in de centrumvisie zijn verkeersveiligheid en toegankelijkheid belangrijke onderwerpen. Het uitgangspunt is een weginrichting die de verkeersveiligheid verhoogt. Bijzonder aandachtspunt is de toegankelijkheid van voetpaden en fietspaden. We voeren de verkeerstechnische werkzaamheden hoofdzakelijk uit door deze met andere werken te combineren, zoals reconstructies van wegen en/of onderhoud aan wegen en/of riolering.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren.

Ambitie 1: zorgen voor een toegankelijk en veilig openbaar gebied

1. Uitwerken alternatieve routes landbouwverkeer

De afgelopen jaren heeft het Team Landbouwverkeer gewerkt aan de eerste stappen op weg naar een sluitend netwerk van alternatieve routes om de dorpskern heen. We bereiden een nieuwe, uitgebreidere vergunningsaanvraag voor het noordwestelijk kwadrant voor en brengen die in procedure. Daarna weten we of we kunnen starten met de aanleg van de alternatieve route in het noordwestelijk kwadrant. Het zuidwestelijk kwadrant bekijken we later. In 2021 stelde uw raad het tracé voor beide westelijke kwadranten vast.

In 2025 vervolgen we het onderzoek naar de mogelijkheden voor het noordoostelijk kwadrant. In 2023 zijn de eerste resultaten van de verkenning aan de commissie Ruimte gepresenteerd en in 2024 heeft het participatieproces plaatsgevonden. Hierin zijn gebruik van de betonbaan door landbouwverkeer en het gebruik van de Lange Dijk door landbouwverkeer als de twee varianten gepresenteerd. In 2025 streven we naar een definitieve keuze en verdere uitwerking van één van deze varianten.

Voor de zuidoostelijk kwadrant blijven we in gesprek met de provincie over een eventuele toelating van landbouwverkeer op het gedeelte van de N269 tussen de kluirotonde en de rotonde aan de Lage

Mierdseweg en Groenstraat te Esbeek. De provincie heeft aangegeven dat hierbij de samenhang met de noordoostelijk kwadrant (Betonbaan of Lange Dijk) belangrijk is.

2. *Autoluw of autovrij maken Hoge Zij*

In het derde kwartaal van 2023 is de Hoge Zij autovrij gemaakt. Volgend op dit project, loopt momenteel de verkenning voor een herinrichting van de Hoge Zij, conform de afspraken uit de Centrumvisie. Beoogde datum van uitvoering herinrichting: najaar 2025.

Ambitie 2: het ontwikkelen van een mobiliteitsplan

3. *Mobiliteitsplan*

In 2025 actualiseren van het gemeentelijke mobiliteitsplan in samenspraak met de Omgevingsvisie. Bij de ontwikkeling van het nieuwe beleid betrekken we inwoners, ondernemers, gemeenteraad en andere belangrijke stakeholders. Aan het nieuwe beleid koppelen we een uitvoeringsprogramma en een overzicht van de benodigde middelen voor de uitvoering. Het actualiseren van het mobiliteitsbeleid betalen we uit bestaande financiële middelen.

4. *Ontwikkelen nieuw Laadpalenbeleid elektrische voertuigen*

In samenwerking met regio Hart van Brabant, wordt in het kwartaal drie van 2024 een nieuw regionaal laadpalenbeleid opgeleverd. Hierop volgt een herijking van het gemeentelijke laadpalenbeleid, die (waar mogelijk) aansluit op het regionale beleid. Het gemeentelijke laadpalenbeleid zal daardoor opnieuw vastgesteld gaan worden is onderdeel van de komende concessie voor publieke laadpalen.

5. *Mostaert*

In 2025 blijven we het project van de Mostaert in Esbeek faciliterend ondersteunen. Dit blijven we doen binnen de bestaande middelen. In het nieuwe mobiliteitsplan betrekken we het initiatief van de Mostaert. Hierin geven we uw gemeenteraad de gelegenheid om een integrale afweging te maken binnen alle mobiliteitsvraagstukken en wensen die er in onze gemeente spelen of leven. Ook bekijken we aan de hand van de resultaten van de maatschappelijke kosten- en batenanalyse (MKBA) of we koppelingen met andere beleidsterreinen kunnen maken.

6. *Snelfietsroute F58 via Wilhelminakanaal*

In 2025 gaan we in samenwerking met de gemeente Oisterwijk de uitvoering van het routedeel vanaf de ophaalbrug in Biest-Houtakker tot aan de gemeentegrens met Tilburg voorbereiden. Aan de hand van de planvorming bepalen we de concrete uitvoeringsdatum. In 2025 maken we ook verdere afspraken met de provincie Noord-Brabant over de routedelen die voor de langere termijn staan gepland. Dit is vanaf de ophaalbrug Biest-Houtakker tot de gemeentegrens met Oirschot. Voor de langere termijn maatregelen zijn nog geen financiële middelen gereserveerd.

Ambitie 3: Mensgerichte verkeerseducatie

7. *Uitbreiding verkeerseducatie*

In 2025 gaan we verder met het aanbieden van verschillende lespakketten voor diverse doelgroepen binnen onze gemeente. Hieronder vallen de lesprogramma's voor het Brabants Veiligheidslabel, de verkeerseducatie rondom landbouwverkeer, opfriscurso voor senioren, de scootmobielcurso, fietsworkshops, dode hoek, educatie voor leerlingen die naar de middelbare school gaan en fietsverlichtingsacties.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Verkeer en vervoer (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.686	38	-1.648	-1.733	-1.859	-1.932
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Kwaliteit en duurzaamheidsverbeteringen onderhoud grassportvelden (knop 10)	40	0	-40	-20	0	0
Groot onderhoud van de grassportvelden (knop 11)	30	0	-30	-25	-13	-27
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Faciliteren stichting Esbeek Sport (knop 38)	25	0	-25	0	0	0
Saldi begroting 2025-2028	1.781	38	-1.743	-1.778	-1.872	-1.959

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Autonome ontwikkelingen

Kwaliteit en duurzaamheidsverbeteringen onderhoud grassportvelden (knop 10)

Het (opnieuw) aanbesteden van het bestek voor het onderhouden van de grassportvelden heeft ertoe geleid dat we als gemeente een nieuwe stap richt kwaliteit en duurzaamheidsverbeteringen kunnen zetten. De aannemer gaat een aantal processen doorvoeren die voor de continuïteit van de velden zorgen, waar mogelijk een kwaliteitsverbetering opleveren en die duurzamer zijn voor mens en dier.

Daar waar we geen chemische bestrijding meer toepassen zijn er andere werkzaamheden nodig om de grasmat te onderhouden. De verenigingen gaan werken met een 'Hilvarenbeek Sportapp' een nieuwe communicatietool voor een vlotte communicatie. Robotmaaiers voor alle grasvelden. Afstemming van (ondergrondse) beregening, toepassen van nieuwe grassoorten die beter bestand zijn tegen droogte/hitte en hevige regenval en het optimaliseren van de organische bemesting. Op de korte termijn hebben we daardoor te maken met een budgetoverschrijding maar door de nieuwe processen kunnen we op termijn winst behalen. Door het slimmer en effectiever inzetten van mens en machine halen we meer uit onze grasportvelden.

Groot onderhoud van de grassportvelden (knop 11)

Naar aanleiding van het op de markt brengen van het bestek voor het onderhouden van de grasportvelden hebben we een meerjarig onderhoudsplan laten opstellen. Dit is een uitgebreid document met daarin tot in detail uitgewerkte staat van de grassportvelden en wanneer het betreffende veld aan het groot onderhoud toe is. Deze planning geeft een prima vooruitzicht (tot en met 2038) om de kwaliteit van de grassportvelden op peil te houden. Naar de maatstaven van de gemeente Hilvarenbeek.

Nieuwe ontwikkelingen

Faciliteren stichting Esbeek Sport (knop 38)

Werkgroep (stichting) Esbeek Sport ontwikkelt een lange termijn plan voor vernieuwing van Sportpark Esbeek en wil de gemeente betrekken (i.v.m. kennis en afstemming). Het is een ontwikkeling buiten het collegeprogramma en beleid. De werkgroep verwijst naar een eerdere intentieovereenkomst: "Gemeente zal participeren in een dergelijke projectorganisatie en stelt daarvoor middelen ter beschikking voor het meedenken, sparren, ondersteunen bij subsidieverwerving, aanleveren van gevraagde en beschikbare informatie en voor de interne afstemming en advisering van de gemeente". Voorbehoud: In het geval behandeling (raadscyclus vier 2024) van de nota van Uitgangspunten accommodatie- en vastgoedbeleid uitgangspunten hiertoe concreet aanleiding geeft is het college bereid de uitwerking van het initiatief te faciliteren d.m.v. het ter beschikking stellen van een externe adviseur.

Voorstel is om eenmalig € 50.000 te begroten, verdeeld over 2024 en 2025. De middelen zijn bedoeld om aan Stichting Esbeek Sport te faciliteren zodat deze partij (zelf) extern advies/een extern adviseur in kunnen schakelen om hun in de kennis te voorzien waar die nu op vastloopt met hun initiatief. Het risico als we dit niet doen, is veroudering/belemmering van het sportpark voor hun ontwikkeling om het toekomstbestendig te houden/maken.

Thema 3

Openbare ruimte

Onze ambities

Behouden en versterken van het groene karakter. Dit is één van de ambities uit de toekomstagenda HLVRNBK2030 en het Samenlevingsakkoord 2022-2026. Het is en blijft belangrijk om biodiversiteit te verbeteren en versterken in de openbare ruimte. We werken hier op verschillende manieren aan. Zoals maaien we bijvoorbeeld de bermen en watergangen anders: 'Maai mei niet' en stimuleren we inwoners om hun kennis en kunde in te zetten om de leefbaarheid te behouden en verbeteren.

We moeten zuinig zijn op onze zandpaden en bermen. Ze bieden leefruimte aan vogels, kleine zoogdieren, insecten, bloemen en planten. We beschermen cultuurhistorisch waardevolle zandpaden en zetten ons in voor een verantwoord en gifvrij beheer. Meer over onderhoud van openbaar groen, openbare verlichting of speeltoestellen in de openbare ruimte leest u in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren.

Ambitie 1: Behouden en versterken groene karakter van onze gemeente

1. Versterken identiteit van alle kernen en buitengebied

Bij reguliere onderhoudswerkzaamheden houden we rekening met de individuele karakters van de dorpen en het buitengebied. We proberen zoveel mogelijk werk te combineren om de kernen mooier en veiliger maken. In 2025 gaan we verder met de uitvoering.

2. Een integraal beleidskader openbare ruimte

Vanuit de omgevingsvisie volgt een programma openbare ruimte, waarin de kaders gesteld worden voor de aanpak van zandpaden, bomen, berm en groen in samenhang met elkaar. Hierdoor zijn er geen aparte beleidsplannen meer nodig voor individuele onderdelen in de openbare ruimte.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Openbare ruimte (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	2.003	63	-1.940	-1.945	-1.979	-1.976
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Achterst. oh. bomen/groen (knop 42)	0	0	0	0	-25	0
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Verhogen van de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV (knop 150)	0	2	2	2	2	2
Saldi begroting 2025-2028	2.003	65	-1.938	-1.943	-2.002	-1.974

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Nieuwe ontwikkelingen

Achterst. oh. bomen/groen (knop 42)

Onlangs is een boom omgevallen met een ongeluk tot gevolg. Deze boom stond in de strook die, zoals aangegeven in de wegenlegger, op grond van de gemeente Hilvarenbeek. In de wegenlegger is vastgelegd dat wij als gemeente verantwoordelijk zijn voor een strook van een meter of tot insteek sloot verantwoordelijk zijn voor het aanwezige groen. Deze keer was er gelukkig geen persoonlijke letselschade. Aanleiding om eens gestructureerd naar de bomen en groen te kijken. De bomen en groen te controleren, veiligheidsaspecten meenemen en waar nodig een snoeiopdracht uitzetten.

Dekkingsmaatregelen

Verhogen van de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV (knop 150)

Volgens de begroting zitten we nu op een kostendekkendheid van ongeveer 90%. Met deze maatregel zetten we in op 100% kostendekkendheid.

Thema 4

Milieu

Onze ambities

Binnen dit thema staat duurzaamheid centraal. We zien het als rode draad door allerlei ontwikkelingen en activiteiten heen. We maken eerst een compleet beeld van de stand van zaken, daarna stellen we de ambitie vast en werken we een concreet uitvoeringsplan uit. We bekijken het onderwerp duurzaamheid als geheel, omdat het te maken heeft met de Regionale Energie- en Klimaatstrategie (REKS), Global Goals, brede welvaart en het sociaal domein. Het gaat om veranderingen op verschillende gebieden, als energie, warmte, grondstoffen, klimaat, water en mobiliteit en het buitengebied. We moeten rekening houden met beleid van bovenaf en externe factoren, maar gaan lokaal aan de slag met haalbare mogelijkheden.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren.

Ambitie 1: Vergroten klimaatbestendigheid Hilvarenbeek

1. *Actualiseren Paraplunota Duurzaamheid Hilvarenbeek 2019-2022*

De duurzaamheidsopgave is groot en belangrijk. Globale veranderingen zijn ook lokaal te merken. Heftiger buien, afnemende biodiversiteit, oplopende temperaturen enzovoorts. De basis voor de aanpak vormen de "Parijs-doelstellingen", vertaald in het Klimaatakkoord. Deze zijn verder op regionaal en lokaal niveau vertaald. Duurzame opwekken van elektriciteit, isoleren van woningen en andere vormen van warmte, circulair gebruik van grond- en bouwstoffen, duurzame mobiliteit, het versterken van de biodiversiteit en het realiseren van klimaat-adaptieve maatregelen zijn voorbeelden van wat er te doen staat. Om de doelstellingen goed op lokaal niveau te vertalen en 'up to date' te houden passen we in 2025 de Paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek 2019-2022 aan. Hierin beschrijven we de manier waarop we werken aan een duurzame gemeente, met aandacht voor de kwaliteiten van onze zes kernten, ons landschap, de economie en de samenleving. We evalueren waar we nu staan op het gebied van duurzaamheid, bepalen onze ambitie en maken een concreet uitvoeringsplan met concrete en heldere doelstellingen en de daarvoor benodigde budgetten.

2. *Opzetten Programma Duurzaamheid*

In de Paraplunota Duurzaamheid staat beschreven WAT we willen bereiken en WAAROM op het gebied van duurzaamheid. HOE we de doelstellingen bereiken staat niet beschreven. Het doel van het Programma Duurzaamheid is om het waarom, wat en hoe aan te passen en met elkaar te verbinden. De hoofdlijnen voor deze vier uitdagingen (energietransitie, natuur en klimaat, circulaire economie en duurzame mobiliteit) werken we in het Programma Duurzaamheid uit.

3. *Uitvoeren klimaatprojecten vanuit de REKS*

In 2024 is een aantal projecten afgerond in het kader van regionale REKS klimaatprojecten. Dit is een aantal afkoppelprojecten waardoor schoon regenwater wordt afgevoerd en daarmee bijdraagt aan het tegengaan van verdroging. Daarnaast loopt een aantal regionale projecten rond het verduurzamen van bedrijventerreinen, lokaal afgestemd watermanagement, de bodem weerbaarder maken en bodemleven stimuleren. Het project 'regionale klimaatscoretool' ronden we in de eerste helft van 2025 af. De klimaatscoretool helpt ons klimaatdoelstellingen op regionaal en lokaal niveau goed te monitoren. Ook de komende jaren zetten we in op concrete projecten die in regionaal verband worden opgepakt.

4. *Publiek Ontwikkelbedrijf vanuit de REKS*

Acht gemeenten in de Regio Hart van Brabant hebben gezamenlijk een Publiek Ontwikkelbedrijf (POB) opgezet. De gemeente Hilvarenbeek maakt hier als aandeelhouder onderdeel van uit en heeft in 2023 aandelen aangekocht. Het bedrijf geeft sindsdien uitvoering aan de energie- en klimaatopgaven uit de REKS. Voor de gemeente Hilvarenbeek betekent dit concreet dat het POB naar ontwikkelmogelijkheden zoekt binnen de zoekgebieden De Baars en Kattenberg.

5. *Uitvoeren programma Klimaatmakers Hilvarenbeek 2022-2026*

In 2024 hebben we in het kader van het programma Klimaatmakers Hilvarenbeek met succes een aantal lokale projecten uitgevoerd. Voorbeelden daarvan zijn 'Stoeptegels eruit en plantje erin', de geveltuintjes in de Wouwerstraat en de Sedumdak actie. Deze laatste is zo succesvol dat de doelstelling ruimschoots wordt gehaald. Ook de komende jaren zetten we een aantal van deze acties door en ontwikkelen we nieuwe, zoals de pilot Modeltuin waarin we willen laten zien hoe je ook als inwoner met je tuin een verschil kan maken.

6. *Uitvoeren van de Transitievisie Warmte en het Warmteprogramma*

De Transitievisie Warmte (TVW) beschrijft de eerste stappen naar een aardgasvrije gemeente. In de TVW wordt duidelijk ingezet op het nemen van zogenoemde 'no-regret maatregelen'; energie besparen en isoleren. De komende jaren geven we daar uitvoering aan door het Nationaal Isolatieprogramma uit te rollen. Vanuit de WGIW (Wet Gemeentelijke Instrumenten Warmtetransitie) is het verplicht voor gemeenten om een Warmteprogramma op te stellen. Het Warmteprogramma is een herijking van de TVW. Gemeenten moeten dit Warmteprogramma uiterlijk 31 december 2026 gereed hebben. Daarnaast werken we aan de Wijkuitvoeringsplannen, wat de uitgewerkte plannen op wijkniveau vanuit de TVW/Warmteprogramma zijn.

7. *Gebiedsvisie De Baars*

Rondom gebied de Baars werken we aan een gebiedsvisie. Dit doen we samen met omliggende gemeenten Tilburg, Oisterwijk en Goirle en met het Waterschap. Na oprichting van het Publiek Ontwikkelbedrijf (POB), is er vanuit het POB een projectleider aangesteld die ervoor zorgt dat er een gebiedsvisie wordt opgesteld met een NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau) en dat er een MER wordt doorlopen. Dit doet de projectleider in samenwerking met de inliggende gemeenten, een gebiedsregisseur (namens de vier gemeenten), en het Waterschap. We verwachten dat de gebiedsvisie in 2025 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd ter vaststelling.

8. *Gebiedsontwikkeling Energiehub Kattenberg*

In maart 2022 zijn we samen met gemeente Oisterwijk gestart met de verkenning naar de mogelijkheden van een gebiedsontwikkeling in Energiehub Kattenberg. Deze verkenning is afgerond in 2024. Waar we in eerste instantie vanwege het brede trechterings- participatie en m.e.r.-proces samenhang zagen met gebied De Baars, zien we nu dat deze samenhang beperkt is. Ook is de verwachte efficiëntiewinst niet meer evident. De verschillende dynamieken in de twee gebieden kunnen elkaar juist verstoren of vertragen, als we vasthouden aan een gezamenlijk proces. Als er gekozen wordt om beide processen los te koppelen van elkaar zal er een Plan van Aanpak (PvA) voor de gebiedsontwikkeling

Energiehub Kattenberg ter besluitvorming aan de colleges van Burgemeester en Wethouders voorgelegd worden. Dit PVA wordt vervolgens ter informatie aan de gemeenteraad voorgelegd. In 2025 maken we een start met fase één: kennisgeving participatie/NRD (Notitie Reikwijdte en Detailniveau).

9. *Het opstellen van een soortenmanagementplan (SMP) voor een ontheffing op de Omgevingswet (voorheen Wet Natuurbescherming).*

In augustus 2023 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over het isoleren van woningen in relatie tot ecologisch onderzoek. Bij isolatie-ingrepen aan de schil van de woning is er een verplichting om een ecologisch onderzoek uit te laten voeren. Het kost veel tijd en geld om dit op woningniveau uit te laten voeren. Gemeenten mogen daarom een soortenmanagementplan maken waarin ecologisch onderzoek maatregelen nemen op gebiedsniveau gebeurt. Dit zorgt ervoor dat grootschalig isoleren kan doorgaan, wat anders niet mogelijk zou zijn. Gemeente Hilvarenbeek laat het soortenmanagementplan door een extern ecologisch adviesbureau opstellen. Dit duurt ongeveer twee jaar vanaf de start ecologisch onderzoek. We zijn hier tot 2027 mee bezig.

10. *Structurele bijdrage energietransitie in Programma Duurzaamheid*

In de VJN 2024 is akkoord gegeven op de structurele bijdrage energietransitie in Programma Duurzaamheid. Een deel van het budget wordt ingezet voor het Warmteprogramma en de Wijkuitvoeringsplannen. Deze zijn eerder beschreven onder de kop 'uitvoeren van de Transitievisie Warmte en het Warmteprogramma'. Daarnaast wordt een deel van het budget ingezet voor communicatie over de warmtetransitie.

Ambitie 2: Van afval naar grondstof

11. *Vaststellen nieuw grondstoffenbeleid*

In 2025 vervolgen we de implementatie van het grondstoffenbeleid en de implementatie van GFE-Cocons voor de hoogbouw. De investering van de GFE cocons van € 80.000 stelde de gemeenteraad met voorjaarsnota 2024 beschikbaar. In het eerste kwartaal van 2025 liggen de accenten op het evalueren en analyseren van de resultaten van beide ontwikkelingen. Hierover gaan we actief communiceren met onze inwoners.

Het jaar 2025 beschouwen we als een ontwikkelingsjaar om vanuit de nu nog reactieve operatie naar een proactieve operatie te gaan. Hierin sturen we op prestatie-indicatoren waarmee we meten of gestelde doelen behaald worden. De effecten en doelstellingen van het nieuwe beleid worden hierin meegenomen. Dit zal periodiek met het college gecommuniceerd worden. Deze uitkomsten betrekken we bij de verdere uitwerking van het grondstoffenbeleid en tariefstelling voor 2026 en verder.

In 2025 voeren we ook een aanbestedingsprocedure uit voor de exploitatie van de milieustraat, omdat het huidige contract afloopt per Q2 2025. De kosten hiervoor ramen we op € 25.000 en brengen we ten laste van de egalisatievoorziening.

De effecten voor de tarieven door het nieuwe grondstoffenbeleid staan in de paragraaf 'Lokale Heffingen'.

Ambitie 3: Transitie milieu naar de Omgevingswet

12. *Milieugerelateerde onderdelen waar nodig actualiseren en inregelen in het Omgevingsplan*

In de transitiefase van het tijdelijk Omgevingsplan naar de definitieve versie (2024 t/m 2031) zijn er een aantal milieu gerelateerde onderdelen die ingeregeld moeten worden en soms ook een aanpassing vereisen vanwege (komende) wetswijzigingen.

Geur

De gehanteerde gebiedsindelingen uit de Geurverordening zijn achterhaald. Een bredere heroverweging van de gebieden (en andere onderdelen) uit de gebiedsvisie Geurhinder en veehouderij die ten grondslag ligt aan de Geurverordening en de kaart is nodig.

Daarnaast heeft het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat op 7 juli 2023 een brief gestuurd aan de Tweede Kamer over een aanpassing van de geurregelgeving waarbij normen en standaardwaarden worden herzien.

Externe veiligheid

Als gemeente moeten we voorschriftgebieden aanwijzen in het omgevingsplan. Een voorbeeld hiervan is dat zeer kwetsbare gebouwen (gebouwen met minder zelfredzame personen zoals scholen of zorglocaties) niet overal gebouwd kunnen worden. We zullen eerst als gemeente keuzes moeten maken waar we wel/geen kwetsbare gebouwen of bedrijven met risico's willen.

Bodem

Door de omgevingsdiensten zijn enkele omissies geconstateerd in de omgevingswet rond het thema bodem. Daarnaast heeft de OMWB een addendum gemaakt op de nota bodembeheer en loopt er een onderzoek naar diffuus lood in de bodem van speelplaatsen.

Geluid

De Omgevingswet heeft op uiteenlopende wijzen gevolgen voor monitoring, evaluatie en gegevensverzameling. Bij het aanvullingspoor geluid moet er speciale aandacht zijn voor gegevensverzameling van geluid. Er komen nieuwe normen en meetwaarden. Gemeenten moeten een 'basisgeluidemissie' (BGE) vaststellen voor wegen met een verkeersintensiteit vanaf duizend motorvoertuigen per dag. Rond wegen ontstaan geluids aandachtsgebieden, die een indicatie zijn van geluidsbelasting op gebouwen. Gemeenten moeten daarna de BGE te volgen. De startdatum voor de BGE is bepaald op 1 januari 2026. Uiterlijk 1 juli 2028 moet de gemeente de resultaten van de monitoring presenteren aan de gemeenteraad. Daarna moet dit elke 5 jaar gemonitord te worden.

Ambitie 4: Werken aan een gezonde, loodvrije openbare ruimte

13. Opstellen beleid voor risicolocaties bodemverontreinigingen met lood

We nemen deel aan het project diffuus bodemlood van de provincie Noord-Brabant in 2023. Diffuus bodemlood is de term voor bodemverontreinigingen met lood die geen duidelijke kern of begrenzing hebben. Het doel van het project is om te bepalen of en waar openbare (speel)locaties zijn met gezondheidsrisico's door blootstelling aan lood. Deelname biedt de mogelijkheid van bodemonderzoek en het treffen van maatregelen door de provincie. Waarschijnlijk landen de resultaten van het onderzoek in beleid voor deze locaties.

Ambitie 5: Duurzaam ondernemen

14. Het opstellen van een Green Deal voor bedrijventerrein Mierbeek

In samenwerking met Midpoint Brabant werken we in 2025 aan de afronding en uitvoering van een Green Deal op bedrijventerrein Mierbeek. In de Green Deal maken we met verschillende partijen (overheid, bedrijfsleven, onderwijs en maatschappelijke organisaties) afspraken over duurzame doelen die we samen willen bereiken. We leggen vast wat we willen bereiken, wat de aanpak is en welke bijdrage iedere partij levert.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Milieu (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	4.541	4.160	-381	-458	-482	-482
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Afvalcontainers (knop 12.1)	40	0	-40	-40	-40	-40
Dekking egalisatievoorziening afval (knop 12.2)	0	40	40	40	40	40
Vervangen persinstallatie op de milieustraat t.b.v. huishoudelijk afval (knop 13.1)	0	0	0	-25	-25	-25
Vervangen persinstallatie op de milieustraat t.b.v. huishoudelijk afval - dekking afvalstoffenheffing (knop 13.2)	0	0	0	25	25	25
Vervanging bestaande brug Watermolenweg over de Reusel (knop 14.1)	9	0	-9	-9	-9	-9
Dekking voorziening riolering (knop 14.2)	0	9	9	9	9	9
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Opstellen soortenmanagementplan (SMP) voor een ontheffing op de Wet Natuurbescherming (knop 46)	100	100	0	-10	-10	-10
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing verhogen (knop 86)	0	60	60	60	60	60
Kostendekkendheid Rioolheffing verhogen (knop 88)	0	90	90	90	90	90
Mutaties begroting 2025						
Bijstelling kostendekkendheid leges 2025	0	8	8	8	8	8
Energietransitie in Programma Duurzaamheid (knop 47)	200	200	0	0	0	0
Saldi begroting 2025-2028	4.890	4.667	-223	-310	-334	-334

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Autonome ontwikkelingen

Afvalcontainers (knop 12.1)

Aanschaf GFE-cocons

GFE-cocons zijn kleine verzamelcontainers voor groente-, fruit- en etensresten voor de hoogbouw. In 2023 hebben we een Europese aanbestedingsprocedure gehouden voor de huis-aan-huis-inzameling van GFT, PMD en restafval. In deze aanbesteding hebben we de aanschaf van deze GFE-cocons al wel aangekondigd, maar we hadden de invoering voorzien in 2025 of 2026. De raad heeft op 14 december 2023 aangegeven dat de GFE-cocons zo spoedig mogelijk geplaatst moeten worden. Omdat de uitvoering nog niet was voorzien in 2024 vragen we voor de aanschaf van de cocons een investeringskrediet van € 80.000. De cocons schrijven we in tien jaar af en leidt daardoor tot jaarlijkse kapitaallasten van € 9.000 vanaf 2025.

Ledigen GFE cocons

De GFE-cocons moeten wekelijks worden geleegd. De lediging van deze containers nemen we eens in de twee weken mee in de rondes van de reguliere GFT-inzameling. Voor de lediging van de overige 26 weken bedragen de kosten voor de tweede helft van 2024 daarvan € 5.000 en vanaf 2025 € 10.000 per jaar.

Aparte inzameling van luier- en incontinentiemateriaal

In de raadsvergadering van 14 december 2023 besloot uw raad met een motie dat het college werd opgedragen een systeem voor de aparte inzameling van luier- en incontinentiemateriaal vóór 1 april 2024 in te voeren. Per 1 maart 2024 zijn er op 10 locaties wijkverzamelcontainers geplaatst. De exploitatiekosten voor de aparte inzameling bestaan uit verwerkingskosten, op- en overslag en aftransport per ton, het ledigen van de containers en de huur van negentien containers. Op jaarbasis bedragen de kosten € 31.000. Tegelijkertijd verwachten we op jaarbasis een besparing van € 10.000 doordat we minder restafval produceren.

Dekking egalisatievoorziening afval (knop 12.2)

De kosten voor het jaar 2024 verrekenen we met de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. De kosten voor de jaren daarna betrekken we in de tariefstelling afvalstoffenheffing.

Vervangen persinstallatie op de milieustraat t.b.v. huishoudelijk afval (knop 13.1)

De huidige persinstallatie is sterk verouderd. Ongeveer 6 jaar geleden was hij al economisch afgeschreven nu ook technisch. We hebben regelmatig reparaties om alles werkend en veilig te houden. Om de installatie in 2025 te vervangen is € 300.000 benodigd. We schrijven hierover in vijftien jaar af, wat resulteert in een kapitaallast van € 25.000. Per 31 dec 2024 stopt het huidige contract met onze exploitant Remondis. We werken de plannen voor de milieustraat verder uit en verwachten in 2025 de persinstallatie te vervangen

Vervangen persinstallatie op de milieustraat t.b.v. huishoudelijk afval - dekking afvalstoffenheffing (knop 13.2)

De dekking van de kosten komen vanuit de de opbrengsten afvalstoffenheffing.

Vervanging bestaande brug Watermolenweg over de Reusel (knop 14.1)

Huidige toestand van de bestaande brug is zodanig dat deze vervangen moet worden door een nieuwe brug. Dit is nodig om de going concern taken uit te blijven voeren. Hiervoor is een investeringskrediet nodig van € 285.000,= Het niet vervangen van de brug is onverantwoord, de brug zal bezwijken met alle gevolgen van dien. De kapitaallasten bedragen voor rente € 3.000 en voor afschrijving € 5.000.

Dekking voorziening riolering (knop 14.2)

De totaal te verwachten kosten bedragen € 8.000 welke gedekt worden via de voorziening riolering/rioolheffing.

Nieuwe ontwikkelingen

Opstellen soortenmanagementplan (SMP) voor een ontheffing op de Wet Natuurbescherming (knop 46)

In augustus heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over het isoleren van woningen in relatie tot ecologisch onderzoek (uitspraak 202103977/1/R2). Bij isolatie-ingrepen aan de schil van de woning (zoals spouwmuur of dak) is er een verplichting om een ecologisch onderzoek uit te laten voeren. De gemeente Hilvarenbeek heeft zich gecommitteerd aan het uitvoeren van de lokale aanpak van het Nationaal Isolatieprogramma. In dit programma worden er op grootschalig niveau woningen geïsoleerd. Als er geen SMP tot stand komt voor de gemeente Hilvarenbeek, kan er geen ontheffing op de Wet Natuurbescherming worden aangevraagd. Er kan dan niet snel en grootschalig worden geïsoleerd want elke woningeigenaar zal zijn eigen ecologische onderzoek moeten uitvoeren. Dit zal een (zeer) vertragende werking hebben op de opgave van het aardgasvrij worden van de gemeente Hilvarenbeek.

De kosten voor het opstellen van het SMP bedragen naar verwachting € 150.000, verdeeld over 2024 en 2025. Daarna is er sprake van kosten voor monitoring over een periode van tien jaar.

Voor de kosten van het opstellen van het SMP is er dekking in de vorm van het aanwenden enerzijds voor € 50.000 de inzet van CDOKE middelen en anderzijds een te verwachten provinciale subsidie in 2025 van € 100.000.

Dekkingsmaatregelen

Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing verhogen (knop 86)

Toerekenen alle kosten die we ook toe mogen rekenen. Denk hierbij aan kosten voor straatreiniging (40%) en perceptiekosten. Uit onderzoek blijkt dat de kosten voor straatreiniging niet worden toegerekend.

Kostendekkendheid Rioolheffing verhogen (knop 88)

Toerekenen alle kosten die we ook toe mogen rekenen. Denk hierbij aan kosten voor straatreiniging (60%), perceptiekosten, maar ook kosten voor klimaatadaptatiemaatregelen

Mutaties begroting 2025

Bijstelling kostendekkendheid leges 2025

Jaarlijks stellen we onze legestarieven voor het volgend jaar bij en maken we daarbij een berekening voor de kostendekkendheid. De totale opbrengsten mogen namelijk niet meer zijn dan de totale kosten. Ook nu hebben we de legestarieven 2025 bijgesteld en in deze begroting financieel vertaald. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2025 het besluit over de legestarieven 2025.

Energietransitie in Programma Duurzaamheid (knop 47)

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2050 alle woningen in Nederland van het aardgas zijn afgesloten. In de door de Raad vastgestelde Transitievisie Warmte is beschreven hoe wij dit de komende jaren gaan realiseren. Duidelijk is dat er de komende jaren enorm veel werk moet worden verzet. Om in ieder geval de basis op orde te hebben vragen wij om een bedrag van € 200.000. In 2025 zullen de middelen grofweg voor de volgende onderdelen worden aangewend:

1. Gemeentebrede communicatie € 75.000
2. Herijken Transitievisie Warmte € 25.000
3. Wijkuitvoeringsplan voor één wijk met all electric aanpak € 50.000
4. Wijkuitvoeringsplan voor één wijk met alternatieve warmtebronaanpak € 50.000

Voor 2025 kan deze bijdrage gedekt worden uit de CDOKE middelen. Het is op dit moment nog onduidelijk of deze regeling in komende jaren wordt voortgezet en in welke vorm. De warmtetransitie is een grote opgave en we staan nog aan het begin. Daarom zal ook in de toekomst budget nodig zijn om de warmtetransitie “warm” te houden en te laten draaien. Onder de herijking van de paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek, welke wij in januari 2025 inclusief uitvoeringsprogramma aan uw raad aanbieden, zullen wij de bestedingen verder concretiseren en bijsturen.

Onze ambities

Er is veel dynamiek in ons buitengebied. Economische functies veranderen, mede door de inzet van Rijksregelingen. We willen, binnen de kaders van (Europese) regelgeving, perspectief bieden aan bestaande functies in het buitengebied. Een integrale aanpak, sturing en een intensieve samenwerking met partijen zoals ZLTO, Ondernemend Hilvarenbeek, landgoedeigenaren en medeoverheden Provincie en Waterschap zijn daarbij nodig. Zo kunnen we de economische verkleuring van het buitengebied in goede banen leiden en samen gezond te groeien.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren.

Ambitie 1: balans buitengebied

1. *In het uitvoeringsprogramma van de Omgevingsvisie worden projecten/activiteiten in het buitengebied opgenomen.*

Vanuit de kernstrategie van de Kernvisie omgevingsvisie (Samen gezond groeien) is het van belang de balans te behouden in het buitengebied en in sommige gevallen weer terug te brengen tussen enerzijds behoud en mogelijke ontwikkeling van (nieuwe) economische dragers en doorontwikkeling van de huidige gebruikers van het gebied. Dit doen we nu al met gebruikmaking van de visie Vitaal Beeks Buiten en het toeristische beleid. De Omgevingsvisie en het daaraan gekoppelde uitvoeringsprogramma geven meer samenhang. Acties en projecten in het buitengebied krijgen daarin een plek. Omgevingsvisie en uitvoeringsprogramma zijn medio 2025 klaar voor besluitvorming.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Buitengebied (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	16	17	1	1	1	1
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Formatie: medewerker (beleidsadviseur) transitie Landbouw (knop 49)	88	0	-88	-88	-88	-88
Saldi begroting 2025-2028	104	17	-87	-87	-87	-87

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Nieuwe ontwikkelingen

Formatie: medewerker (beleidsadviseur) transitie Landbouw (knop 49)

Er spelen diverse ontwikkelingen en integrale opgaven in het buitengebied. Als uitvoering van het collegeprogramma, de omgevingswet, de Omgevingsvisie en vanwege verschillende milieuopgaven dienen we als gemeente actie te ondernemen in het buitengebied. In 2023 is een nulmeting over het Hilvarenbeeks buitengebied afgerond (collegeprogramma) en recent is, in het proces van de m.e.r. van de Omgevingsvisie, de huidige situatie van de leefomgeving in beeld gebracht. De ZLTO heeft een eigen visie opgesteld. Nu we de trends voor Hilvarenbeek in beeld hebben en regionaal zien wat er op ons af komt, blijkt formatie op het onderwerp Landbouw nodig. Om het activeren van de transitie landbouw te laten slagen, is inzet nodig. We willen een sterk, gezond, duurzaam buitengebied. Slimme combinaties van oplossingen voor sterkere natuur, voldoende en schoon water, een goede bodem en de toekomst van de landbouw zijn nodig. Hiervoor is het nodig om intensiever de samenwerking aan te gaan met externe partijen en partijen te verbinden zoals initiatiefnemers, overkoepelende (land- en tuinbouw- of energietransitie-) organisaties, de provincie en het Rijk. De structurele kosten voor een beleidsadviseur agrarisch voor 1 fte bedraagt € 88.000.

Wat we concreet gaan doen, is dat de medewerker bijvoorbeeld als taken krijgt: intern en regionaal adviseren; aanspreekpunt herbestemmen VAB; bijwonen terugkerend bestuurlijk overleg ZLTO; fungeren als aanspreekpunt voor sector landbouw binnen GGA Kempenland-West processen/projecten;

contact met Ondersteuningsteam van provincie Noord-Brabant; kennis omtrent subsidies en regelingen voor stoppers en ontwikkelrichtingen voor duurzame landbouwbedrijven; volgen van ontwikkelingen Brabants programma Landelijk Gebied. Risico als wij dit niet doen, is dat we niet in contact staan met de sector landbouw (t.b.v. de transitie van de landbouw en het buitengebied, integraal).

Thema 6

Openbare orde en veiligheid

Onze ambities

De openbare orde, veiligheid en crisisbeheersing in de gemeente Hilvarenbeek vragen voortdurend om aandacht. We volgen ons handhavingsbeleidsplan en grijpen snel in als dat nodig is om problemen te voorkomen. We richten ons op veilige fysieke ruimtes, evenementen en crisisbeheersing. Ook willen we beter bestand worden tegen georganiseerde criminaliteit. Hiervoor trekken wij samen op met andere partijen zoals brandweer, politie, geneeskundige hulpdiensten, woonstichting Leystromen en belangengorganisaties.

De gemeente zorgt voor de aansturing van en samenwerking met inwoners en organisaties om Hilvarenbeek veilig te krijgen en te houden. Dat doen we allereerst lokaal. Waar dat nodig en logisch is, zoeken we regionale samenwerking op.

In 2024 gaan wij aan de slag op basis van ons Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 dat in samenwerking met de GHO-gemeenten tot stand is gekomen.

We richten ons in 2025 op de volgende ambities:

1. Voortzetten en duurzaam afronden van de revitaliseringsaanpak van recreatieparken;
2. Versterken van de evenementenaanpak; we hanteren een duidelijke scheiding tussen het 'feest'; de vergunningen- en klachtenprocedure en de veiligheid op en rond de evenementen.
3. Blijvende (door-) ontwikkeling van de (gemeentelijke) crisisbeheersing
4. Een (fysiek) veilige leefomgeving: natuurbranden, cybercrime/ digitale veiligheid en bluswatervoorzieningen
5. Continueren van de aanpak van ondermijnende criminaliteit
6. Het uitrollen van de Wet Goed Verhuurderschap
7. Het versterken van de handhaving op vraagstukken rond arbeidsmigranten
8. Implementeren van de Wet Kwaliteitsborging (WKB)
9. Voorbereiden op de effecten van de omgevingswet voor VTH

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren.

Ambitie 1: Voortzetten van de revitaliseringsaanpak van recreatieparken

Door toezicht en handhaving houden wij onze parken in goede staat. Een aantal jaren geleden is gestart met het vernieuwen van recreatieparken. Deze aanpak is succesvol. Toch blijkt uit inschrijvingen en controles dat er nog steeds recreatiewoningen permanent worden bewoond. We willen deze illegale bewoning dienen zoveel mogelijk ongedaan maken en voorkomen. In 2025 bijwonen we toezicht houden en handhaven op recreatiewoningen, in samenwerking met de parkeigenaren en overige betrokkenen. Het doel is om aan het einde van 2025 de parken weer vitaal te hebben.

Ambitie 2: Verdere verdieping en borging van de huidige werkwijze en uitgangspunten evenementen

In 2025 gaan wij de uitkomsten van de evaluatie van het evenementenjaar 2024 daar waar nodig verwerken in de huidige werkwijze. De focus in 2025 ligt met name op de grote meerdaagse muziekfestivals op de Beekse Bergen (locatieprofiel festivals Beekse Bergen), mede omdat deze nog steeds onder een vergrootglas liggen. Verder gaan wij ons in 2025 richten op het (waar nodig) aanpassen van het evenementenbeleid Hilvarenbeek (2012). Op dit moment zijn de eventuele kosten hiervan nog niet in beeld en indien nodig zullen wij hiervan melding maken in de Voorjaarsnota 2025.

Ambitie 3: Doorontwikkeling gemeentelijk crisisbeheersing

Efficiëntere crisisorganisatie

Het opleiden, trainen en oefenen van de gemeentelijke crisisbeheersing komt centraal te staan.

In 2024 is de monodisciplinaire crisisorganisatie van gemeente Hilvarenbeek aangepakt, samen met de 23 andere gemeentes in onze veiligheidsregio. Dit heeft gezorgd voor een slankere, flexibelere en efficiëntere organisatie. In 2025 trainen we nieuwe en huidige leden om hen bekwaam te maken en houden oefenen we om de nieuwe structuur eigen te maken.

Ambitie 4. Een (fysiek) veilige leefomgeving waarin we steeds weerbaarder worden tegen natuurbranden en digitale criminaliteit

1. Natuurbranden

Binnen de gebiedscommissie Kempische Landgoederen is het doel om natuurbranden beheersbaar te maken. De samenwerking met België wordt steeds intensiever. In 2024 leggen we de laatste hand aan het natuurbrand beheersplan, die we in 2025 uitrollen in samenwerking met gemeente Reusel de Mierden en Goirle.

2. Cybercrime en digitale veiligheid

Als gemeente hebben wij een belangrijke rol om de lokale weerbaarheid van de burgers tegen digitale gevaren te versterken. Dit doen wij door onze inwoners en ondernemers bewust te maken van de risico's van het internet. We organiseren voorlichtingsbijeenkomsten en voeren campagnes in de lokale media. In 2024 is een medewerker aan de slag gegaan met het beschikbare budget voor digitale veiligheid. De medewerker werkt samen met een districtelijke projectgroep en voert de plannen en acties uit die daar uit voortkomen. We richten ons in 2024 als gemeente op ondernemers en in 2025 op overige doelgroepen zoals ouderen en jongeren.

3. Bluswatervoorziening

In de Voorjaarsnota 2022 is extra budget beschikbaar gesteld om het bluswatervoorzieningsniveau te verbeteren. Het aanleggen van de nieuwe putten is in 2024 gestart en zal verder lopen in 2025.

Ambitie 5. Continuëren van de aanpak van ondermijnende criminaliteit

Het is belangrijk dat de gemeente weerbaar is en blijft voor inmenging en misbruik van haar dienstverlening. Het meest belangrijk is dat de medewerkers en inwoners weten welke verschillende vormen van ondermijning er zijn. In 2025 werken we hier verder aan. Dit betekent dat we meer workshops gaan organiseren en we meer gaan samenwerken tussen afdelingen. Voor de inwoners betekent het dat ze vaker onderwerpen zoals drugs, mensenhandel en cybercrime voorbij zien komen. De kosten voor de interne worden voor een gedeelte gedekt door de samenwerking met het Riec. Voor de externe bewustwording is nog niet bekend wat de kosten in 2025 gaan zijn. Controle van het buitengebied blijft net als in voorgaande jaren een belangrijke prioriteit.

De Taskforce RIEC Brabant Zeeland ondergaat in 2025 een forse transitie waarbij de Taskforce – het innovatie deel van de organisatie – wordt overgenomen door de staande organisaties. Het RIEC Brabant Zeeland wordt gesplitst in een RIEC Oost Brabant en een RIEC Zeeland – West Brabant. Het doel is om meer focus te krijgen op de uitvoering in plaats van veel tijd te besteden aan de governance

vraagstukken. De structuur wordt makkelijker gemaakt. Of en wat de gevolgen hiervan zijn, wordt duidelijk in 2025.

Ambitie 6: Het uitrollen van de Wet Goed Verhuurderschap

Per 1 juli 2024 is de wet Goed Verhuurderschap in gegaan. Deze wet stelt regels voor verhuurders en geeft gemeenten de mogelijkheid om slecht verhuurgedrag aan te pakken. Hiermee worden onbetrouwbare verhuurders en discriminatie op de woningmarkt aangepakt. Daarnaast moet iedere gemeente een meldpunt inrichten voor klachten over ongewenst gedrag van verhuurders en moeten gemeenten de wet gaan handhaven. In 2025 willen we de processen verbeteren. We zorgen ervoor dat het meldpunt goed bekend is en dat een toezichthouder actief controleert.

Ambitie 7: Het versterken van de handhaving op vraagstukken rond arbeidsmigranten, ontheemden en arbeidsmigranten.

Het mogelijke maken en het toezien op het huisvesten van arbeidsmigranten is een doorlopend proces dat veel inzet vraagt van onder andere het team 'vergunningverlening, toezicht en handhaving'.

Het parapluplan arbeidsmigranten die in 2023 is vastgesteld volgt de basis. Dit plan beschrijft de kaders waarbinnen de toezichthouders werken. Het gaat niet alleen om de handhaving van arbeidsmigranten in de dorpskernen. Het gaat ook over situaties waar het vestigen van arbeidsmigranten nog niet is toegestaan, vanwege het ontbreken van een omgevingsvergunning in combinatie met een SNF-keurmerk die nodig is volgens het parapluplan. We houden er rekening mee dat er een grote stroom aan handhavingsverzoeken gaan komen. Het is hierbij belangrijk dat we een duidelijk beeld krijgen van waar de arbeidsmigranten wonen. Het proces om te komen tot dit beeld is in 2024 gestart en wordt in 2025 verder uitgebouwd en onderhouden. Daarnaast wordt het toezicht op de mogelijke woonlocaties verder uitgebouwd. Als laatste wordt vanuit het team actief meegedacht en meegewerkt naar het zoeken nieuwe woonlocaties voor arbeidsmigranten, maar ook ontheemden en asielzoekers.

Ambitie 8: Wet Kwaliteitsborging (WKB)

Herziening en verrijking van de bestaande processen

Bij de invoering van de Omgevingswet moeten de toezichts- en handhavingsprocessen bij bouwactiviteiten worden aangepast aan de Wet kwaliteitsborging. Dit gaat om de inrichting van processen, de informatievoorziening, de afspraken met uitvoeringsdiensten, private partijen en de juridische en inhoudelijke aspecten rond bouwprocessen. In 2024 is een evaluatie uitgevoerd voor de invoering van de Wet Kwaliteitsborging om kosten en baten in beeld te brengen. Deze verbeterpunten worden in 2025 doorgevoerd.

1. Beleid

In 2024 is een nieuw vierjarig handhavingsbeleidsplan opgesteld waarin prioriteiten zijn benoemd voor toezichtstaken in de bouw. Voor de huidige beleidsperiode werken we volgens deze prioriteiten.

Ambitie 9: Omgevingswet

1. Aanpassen APV (Algemene Plaatselijk Verordening)

In 2024 wordt de APV aangepast en in voorbereiding op de Omgevingswet gesplitst in twee delen. Elk jaar wordt een proces van aanpassen van de APV ingezet. Onderwerpen die in de toekomstige omgevingsvisie moeten komen, worden in overleg met de interne teams verplaatst, daar waar het kan.

2. Beleid

Onder de nieuwe omgevingswet wordt het beleid VTH als een integraal stuk opgesteld. Deze moet voldoen aan de normen van de Omgevingswet. Dit is een continu proces waar we ook in 2025 mee bezig zijn. Het gaat om een brede doorontwikkeling die niet alleen het handhavingsbeleid beïnvloedt, maar ook het evenementenbeleid en de APV zaken.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Openbare orde en veiligheid (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.825	64	-1.761	-1.721	-1.722	-1.721
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Verhogen van de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV (knop 150)	0	9	9	9	9	9
Mutaties begroting 2025						
Bijstelling kostendekkendheid leges 2025	0	11	11	11	11	11
Saldi begroting 2025-2028	1.825	84	-1.741	-1.701	-1.702	-1.701

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Dekkingsmaatregelen

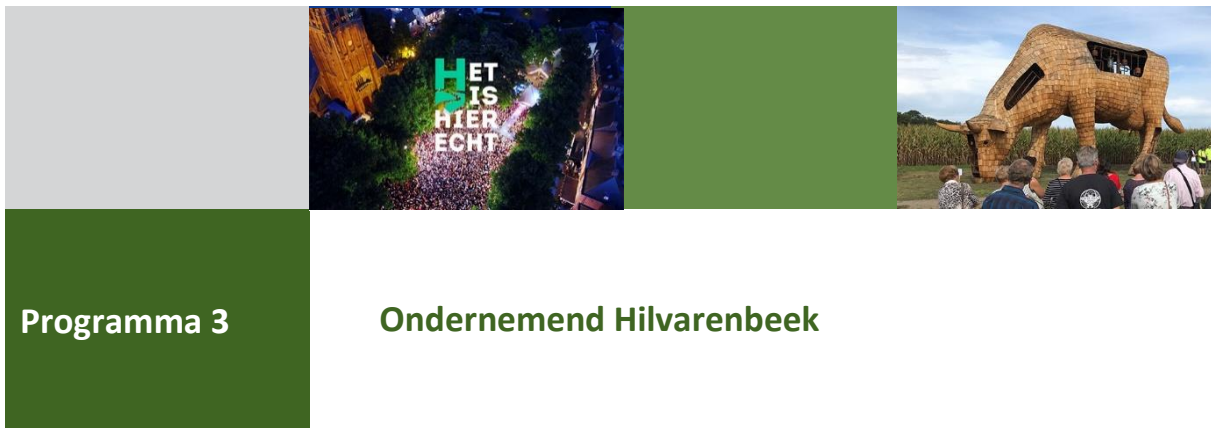
Verhogen van de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV (knop 150)

Volgens de begroting zitten we nu op een kostendekkendheid van ongeveer 90%. Met deze maatregel zetten we in op 100% kostendekkendheid.

Mutaties begroting 2025

Bijstelling kostendekkendheid leges 2025

Jaarlijks stellen we onze legestarieven voor het volgend jaar bij en maken we daarbij een berekening voor de kostendekkendheid. De totale opbrengsten mogen namelijk niet meer zijn dan de totale kosten. Ook nu hebben we de legestarieven 2025 bijgesteld en in deze begroting financieel vertaald. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2025 het besluit over de legestarieven 2025.

Programma 3

Ondernemend Hilvarenbeek

Dit programma gaat over onze lokale economie. We bieden ruimte voor ondernemerschap en stimuleren en ondersteunen nieuwe initiatieven die passen bij de grootte van onze gemeente. We presenteren ons als een toeristisch-recreatieve gemeente met als kernwaarden natuur, groene ruimten, cultuur en erfgoed. Dit doen we samen met lokale en regionale partners.

Dit programma bestaat uit één thema, dat we in dit hoofdstuk verder toelichten:

1. Lokale economie

Thema 1 Lokale economie

Onze ambities

Binnen dit thema staat het versterken van de lokale economie centraal. Het Economisch Actieplan biedt houvast om – samen met het bedrijfsleven en belangenorganisaties – te werken aan onze ambities en doelstellingen. Het ondersteunen van het MKB en de maakindustrie in onze gemeente, onder andere via voldoende ontwikkelruimte, past in deze ambitie. Toerisme en recreatie zijn belangrijke voor onze lokale economie. We blijven daarom werken aan het versterken van het toeristisch-recreatieve profiel van onze gemeente. We geven ruimte voor ondernemerschap en ondersteunen en stimuleren nieuwe toeristisch-recreatieve initiatieven die passen bij het karakter en de grootte van onze gemeente. Wij zien bijvoorbeeld vaak agrarische bedrijven die willen omschakelen naar een toeristisch-recreatief bedrijf.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2025 uitvoeren

Ambitie 1: we versterken de lokale economie

1. *Uitwerken nieuw Economisch Actieplan*

We werken aan een nieuw Economisch Actieplan (EAP). Het EAP geeft houvast om te werken aan onze ambities en doelstellingen, met als doel de lokale economie te versterken. Om tot een nieuw EAP te komen, voeren we een evaluatie uit van het huidige EAP en maken een economische analyse van de huidige situatie. Vervolgens stellen we een nieuwe economische visie op waaraan we een uitvoeringsprogramma koppelen. We werken hierin nauw samen met Ondernemend Hilvarenbeek. Het nieuwe EAP sluit aan op bestaande visies en beleid. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de Centrumvisie, de Omgevingsvisie en de toeristische beleidslijn. In 2024 hebben we een start gemaakt met het nieuwe EAP en in 2025 leggen we de economische visie ter vaststelling voor aan de gemeenteraad. Er is een budget van € 15.000 beschikbaar voor dit project. Dit budget zetten we in voor het uitvoeren van de economische analyse van de huidige situatie.

Ambitie 2: verder versterken toeristisch-recreatief profiel

2. We werken aan de uitvoering van de marketingstrategie 2030

In 2024 werd de marketingstrategie door het college van Burgemeester & Wethouders vastgesteld. In 2025 werken we samen met ondernemers in de vrijetijdssector en Hilvarenbeek Infopunt (als onderdeel van Ondernemend Hilvarenbeek) aan de uitvoering hiervan. Met de marketingstrategie 2030 hebben we als doel om Hilvarenbeek nog beter op de kaart te zetten als toeristisch-recreatieve gemeente. We blijven daarbij het merk 'Het is hier Echt' gebruiken.

3. We werken met de toeristisch-recreatieve beleidslijn

In 2024 stelde de gemeenteraad de toeristisch-recreatieve beleidslijn vast. In 2025 gebruiken we de beleidslijn als richtlijn om toeristisch-recreatieve initiatieven beter en sneller te beoordelen. Daarnaast gaan we in 2025 aan de slag met sturingsinstrumenten en communicatiemiddelen om beter en makkelijker op het beleid te sturen. Ook maken we een start met monitoring en dataverzameling.

4. We werken aan de realisatie van een mountainbikeroute

Bij de behandeling van de Voorjaarsnota+ 2023 heeft de gemeenteraad een motie ingediend. In [deze motie](#) draagt de gemeenteraad het college op om – voor de begroting 2024 – samen met verenigingen en terrein eigenaren met een plan van aanpak te komen voor een mountainbikeroute en de kosten hiervoor in beeld te brengen. Deze motie is uitgevoerd. Hier hebben wij de gemeenteraad op 13 juni tijdens de commissie Ruimte over geïnformeerd. Ook informeerden we de gemeenteraad door middel van een memo, die op 27 juni is verstuurd. In de Voorjaarsnota van 2024 heeft de gemeenteraad besloten om geen financiële middelen toe te kennen voor de aanleg en het onderhoud van de mountainbikeroute. In 2025 bekijken we andere financieringsmogelijkheden. Als we deze niet vinden, dan sluiten we het project af.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Lokale economie (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	400	138	-263	-262	-265	-264
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek (Ondernemersvereniging) (knop 94)	0	0	0	9	9	9
Niet aanleggen van mountainbikeroute (knop 96)	0	0	0	0	8	8
Geen ondernemersavond meer organiseren in samenwerking met de ondernemersvereniging (knop 102)	-5	0	5	5	5	5
Mutaties begroting 2025						
Toeristisch recreatieve ontwikkelingen - lokaal en regionaal (knop 51)	13	0	-13	-13	-2	-2
Terugdraaien Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek (knop 94)	0	0	0	-9	-9	-9
Terugdraaien vervallen organisatie ondernemersavond (knop 102)	5	0	-5	-5	-5	-5
Terugdraaien vervallen nieuwjaarsreceptie (knop 103)	4	0	-4	-4	-4	-4
Saldi begroting 2025-2028	417	138	-280	-279	-263	-262

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Dekkingsmaatregelen

Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek (Ondernemersvereniging) (knop 94)

Stopzetten van de subsidie - tijdig aankondigen (2 jaar om te effectueren)

Niet aanleggen van mountainbikeroute (knop 96)

Verkenning en samenwerking stoppen. Er is nog geen budget gereserveerd in onze begroting voor het aanleggen van de mountainbikeroute

Geen ondernemersavond meer organiseren in samenw. met de ondernemersvereniging (knop 102)

Hiervoor zal de ambtelijke inzet worden afgebouwd.

Mutaties begroting 2025

Toeristisch recreatieve ontwikkelingen - lokaal en regionaal (knop 51)

Het college wil deze knop aanzetten omdat hiermee het recent vastgestelde toeristisch-recreatief beleidskader qua communicatie en monitoring wordt ondersteund. Hiervoor wordt incidenteel voor 2025 en 2026 € 8.000 jaarlijks gevraagd. Daarmee lukt het om initiatiefnemers beter te ondersteunen om hun initiatief verder te brengen. En kunnen we toetsen of het beleidskader doet wat het moet doen: behouden van de sociale en fysieke draagkracht in onze gemeente in relatie tot toeristisch-recreatieve initiatieven. Oftewel zorgen dat we samen gezond groeien.

Verder dragen we met deze knop bij aan twee regionale toeristische opgaven. Het door Hart van Brabant ondersteunde Leisure Ontwikkelfonds (LOF) zorgt voor leningsmogelijkheden voor toeristische ondernemers met een innovatief, kwalitatief onderscheidend initiatief. Ook ondernemers in Hilvarenbeek biedt dit mogelijkheden. Door hier als regio in samen te werken, verdubbelt de provincie Noord-Brabant het budget van het LOF. Het gaat om een incidenteel bedrag op basis van inwoneraantal voor 2025 en 2026 van € 3.000 jaarlijks. Verder is voor ontwikkeling en onderhoud van het regionaal routenetwerk, waarin via Visit Brabant Brabantbreed wordt samengewerkt, het nodig om vanaf 2025 structureel onze bijdrage te verhogen met € 2.000. Daarmee zorgen we ervoor dat toeristen en onze eigen inwoners op een goede en veilige manier gebruik kunnen maken van de routes die door Hilvarenbeek (en verder) lopen.

Terugdraaien Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek (knop 94) en Terugdraaien vervallen organisatie ondernemersavond (knop 102)

Het werk van de ondernemersvereniging zorgt voor versterking van het ondernemersnetwerk in onze gemeente. Een mooi voorbeeld is de nu lopende campagne Beekse Business Award waarin Ondernemend Hilvarenbeek en de gemeente Hilvarenbeek goed samenwerken. De ondernemers-doelgroep is van groot belang voor een vitaal Hilvarenbeek en het waarmaken van onze strategie Samen gezond groeien. En juist in het scenario Samenwerkend Hilvarenbeek is het behoud van het partnerschap tussen ondernemers en gemeente nodig. Het afbouwen van deze subsidie en de bijdrage zouden daar averechts op in werken. Daarom stelt het college voor om vanaf 2025 de structurele subsidie Ondernemersvereniging (€ 9.000) en onze structurele bijdrage aan de Ondernemersavond (€ 5.000) intact te laten.

Terugdraaien vervallen nieuwjaarsreceptie (knop 103)

Het is van belang dat de gemeente samen met Ondernemend Hilvarenbeek een nieuwjaarsreceptie blijft organiseren. Hier komen inwoners, ondernemers, vrijwilligers en vertegenwoordigers van lokale organisaties samen met bestuurders, raadsleden en ambtenaren samen om het nieuwe jaar in te luiden. De bijeenkomsten worden afwisselend de verschillende kernen georganiseerd. Met scenario II kiezen we voor een gemeente die onderdeel is van de samenleving. Daarin zijn gelegenheden om met elkaar terug te blikken, vooruit te kijken en te netwerken van toegevoegde waarde

Programma 4

Dienstverlenend Hilvarenbeek

Dit programma gaat over onze dienstverlening, over ons bestuur en over - bestuurlijke - samenwerking. We werken voortdurend aan het verbeteren van onze dienstverlening, waarbij wensen en behoeften van onze inwoners, ondernemers en instellingen leidend zijn. Om onze maatschappelijke opgaven als zelfstandige gemeente te realiseren, werken we samen met gemeenten Goirle en Oisterwijk en binnen de Hart van Brabant regio.

Dit programma bestaat uit de volgende twee thema's:

1. Dienstverlening
2. Bestuur en bestuurlijke samenwerking

Thema 1

Dienstverlening

Onze ambities

Als kleine gemeente staan we dicht bij onze inwoner. Dit vinden we belangrijk: persoonlijke dienstverlening die betrouwbaar en beschikbaar is. Duidelijkheid, vindbaarheid en oprechte aandacht voor de inwoner is waar we voor staan.

De wereld om ons heen verandert in een hoog tempo. Er zijn veel technologische veranderingen, de wetgeving verandert en inwoners verwachten van hun gemeente een hoge kwaliteit dienstverlening. Om een uitstekende dienstverlener te blijven werken wij planmatig. We zetten de leefwereld van onze inwoner centraal, tonen we eigenaarschap en ontwikkelen onszelf voortdurend. Zo blijven we goed voorbereid op veranderingen, behouden we regie en zijn we veerkrachtig bij veranderingen. Vanuit het amendement *Samenlevingsakkoord Verbeteren gemeentelijke dienstverlening* herijkten wij in 2024 hiertoe ons programma organisatieontwikkeling: Samen Krachtig Vooruit.

Activiteiten in 2025

Komend jaar richten we ons binnen dit thema op de onderstaande activiteiten.

Ambitie 1: De dienstverlening aan onze inwoners is betrouwbaar, persoonlijk en altijd beschikbaar

1. Uitvoering Verbeterplan Nulmeting Dienstverlening

In 2024 is het onderzoek Nulmeting Dienstverlening afgerond. Onze inwoners gaven onze dienstverlening gemiddeld een zeven. Landelijk gezien is dit een mooie score. We kijken dan ook met gepaste tevredenheid naar de opbrengst van het onderzoek. Tegelijkertijd zijn er ook concrete verbeterpunten benoemd. Ook verschilt de waardering van de verschillende onderzochte processen. Om het cijfer zeven voor de komende jaren te behouden en de verbeterpunten aan te pakken, werken we in 2025 aan het Verbeterplan Nulmeting Dienstverlening. Hierin zijn aanbevelingen uit het onderzoek overgenomen, geïntegreerd met lopende verbeteringen en aanvullende voorgestelde verbeteringen vanuit de organisatie.

2. *Opvang tijdelijke toename aanvragen reisdocumenten*

In 2014 werd de geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Begin 2024 nam daardoor het aantal aanvragen voor nieuwe reisdocumenten fors toe. Ter illustratie: in het eerste en tweede kwartaal van 2024 steeg het aantal aanvragen van gemiddeld 113 per maand (2023) naar 328 per maand (2024); dit is 291% meer ten opzichte van 2023. Tot en met het jaar 2028 verwachten we ongeveer drieduizend aanvragen per jaar, ten opzichte van zeshonderd aanvragen per jaar in voorgaande jaren. Om hieraan uitvoering te kunnen geven stelde de gemeenteraad met de voorjaarsnota 2023 € 48.000 beschikbaar tot en met 2028, te dekken met inkomsten uit leges. Hiermee verwachten wij de tijdelijke toename aanvragen reisdocumenten ook in 2025 te kunnen opvangen.

Ambitie 2: Onze digitale communicatie uitingen zijn voor iedereen helder, duidelijk en begrijpelijk

3. *Gebruik digitale kanalen, sociale media en digitale toegankelijkheid*

We zetten meer in op digitale dienstverlening, met behoud van niet-digitale kanalen voor hen die dit blijvend nodig hebben. Medio 2024 is de WMEBV (wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer) in werking getreden. Deze wet geeft inwoners de mogelijkheid om via digitale kanalen zaken met ons te doen. Het mag voor de inwoner geen verschil maken via welk kanaal een product of dienst wordt afgenomen. Onze digitale kanalen worden zo ingericht dat iedereen ze kan gebruiken. De communicatie is helder en inclusief. Documenten en formulieren passen we waar nodig aan.

We houden extra aandacht voor sociale media. Aan de ene kant om de voordelen ervan te benutten en het contact met onze samenleving uit te breiden. Aan de andere kant om veiligheid te waarborgen en risico's in te perken. In 2025 zijn er weer nieuwe kanalen en ontwikkelingen waarop we willen, kunnen of moeten anticiperen, waaronder ontwikkelingen op het gebied van *artificial intelligence* (AI).

Ambitie 3: Onze digitale dienstverlening ontwikkelen op basis van nieuwe wetgeving

4. *Digitaliseringsopgaven vanwege implementatie nieuwe wetgeving*

Digitaal, transparant en betrouwbaar zijn essentiële pijlers voor een effectieve open overheid. Door de Europese Commissie zijn diverse wetten vastgesteld die wij te implementeren hebben. Deze wetten hebben een rechtstreeks gevolg op de digitaliseringsopgaven van gemeenten, dus ook die van de gemeente Hilvarenbeek. De Wet Open Overheid (Woo) en de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) zijn voorbeelden van hoe Nederland zich inzet om deze waarden te waarborgen. In onze i-Visie, in 2024 in GH0-verband en in de Equalit-samenwerking opgesteld, vertalen we onder andere deze opgaven naar beleid en uitvoering de komende jaren.

De Woo zorgen voor het actief bekend maken van overheidsinformatie. Via de toegankelijkheid van informatie verwachten we dat dit een bijdrage levert aan het versterken van het vertrouwen van inwoners in de overheid. De Wmebv, met uitgestelde invoering per 1 januari 2025, zal de digitale interactie tussen burgers en de overheid verder stimuleren en moderniseren. De Wet Digitale Overheid (Wdo) ondersteunt dit door veilige inlogmethoden zoals eHerkenning en DigiD te waarborgen. Dit verzekert de bescherming van persoonsgegevens en de integriteit van digitale diensten. Samen met het Europees geïnitieerde Digital Decade programma (met Single Digital Gateway, eIDAS-verordening, NIS2 en AI act), vormen deze wetten een nieuw raamwerk. Dit ondersteunt niet alleen de huidige digitale transformatie, maar legt ook een basis voor toekomstige ontwikkelingen in onze dienstverlening en bestuurlijk verkeer.

De Wet open overheid (Woo) speelt een belangrijke rol in dit proces. De financiering hiervan met de incidentele en structurele Woo-gelden vanuit het Rijk geven tot 2027 (deels) dekking aan de ontwikkelstrategie rond deze wetten. Voor de uitvoering van de open overheid Woo en de organisatie-brede vertaling en uitvoering van onze visie op dienstverlening is structureel capaciteit nodig: een adviseur

digitale dienstverlening en open overheid WOO. Deze adviseur ontwikkelt aan de ene kant een strategie voor grotere en kleinere verbeterinitiatieven, zie ook ambitie 2 hierboven. Ook zorgt de adviseur ervoor dat we voldoen aan wetgeving Digitale en Open Overheid zoals de Wet Open Overheid (WOO), Wet Elektronische Publicaties (WEP), de Archiefwet en de Wet Modernisering Elektronisch Bestuur (WMEBV). Hiervoor is invulling van de wettelijke rol van een WOO-coördinator, adviseur en redacteur nodig. We stellen voor deze formatie (0,78 fte) gedeeltelijk te financieren uit de structurele WOO gelden die we van het Rijk ontvangen.

Ambitie 4: Verkiezingen op een toegankelijke manier organiseren

5. *In 2025 zijn er geen verkiezingen voorzien.*

Op donderdag 6 juni 2024 vonden de Europese Parlement verkiezingen plaats. In 2026 vinden de Gemeenteraadsverkiezingen plaats. In de tussentijd voorzien we nu geen verkiezingen. Indien er toch tussentijdse verkiezingen plaatsvinden, organiseren wij deze altijd zo dat zoveel mogelijk inwoners zelfstandig of indien nodig met ondersteuning hun stem kunnen uitbrengen.

Het budget van de verkiezingen was de laatste jaren ontoereikend. De afgelopen jaren zijn er meer verkiezingen gehouden dan waarop de toelage vanuit het rijk werd vastgesteld. Hiervoor vindt voortsnog geen financiële compensatie plaats vanuit het rijk. In 2024 waren de uitgaven voor de verkiezingen € 10.000 meer dan begroot. Het tekort op dit budget voor 2024 willen we compenseren met de inkomsten in 2025; een jaar waarin geen verkiezingen gepland zijn.

Ambitie 5: Inwoners laten participeren

6. *Democratische vernieuwing*

We werken aan democratische vernieuwing. We stimuleren initiatieven vanuit de samenleving en actieve betrokkenheid van inwoners. Na de analyse in 2023 van de kracht en bijzonderheid van initiatieven in Hilvarenbeek stond 2024 in het teken van experimenteren. In 2025 ronden wij de evaluatie van uitgevoerde experimenten af. Ook werken we aan de opdracht van de raad om een raadpleging in te richten, waarbij onze inwoners georganiseerd tot voorstellen kunnen komen om binnen de beschikbare middelen vanuit de begroting 2026 tot maximaal resultaat te komen (mede kijkend naar het structureel sluitend maken van de begroting 2026 en meerjarenbegroting tot en met 2029). Geraamde kosten hiervoor zijn € 60.000.

Ambitie 6: Onderzoek leges

7. *Uitvoeren onderzoek kostenbeperking leges*

Voor 2025 besloot de gemeenteraad, via een [amendement op het raadsvoorstel](#) tot vaststelling van de Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024, de opdracht mee te geven om te onderzoeken of door efficiëntere werkwijze en minder regelgeving de legeskosten zijn te beperken. Een verdere verhoging van legeskosten kan hierdoor volgende jaren niet of minder aan de orde zijn. In deze begroting ramen we voor dit onderzoek een bedrag van € 10.000.

Tot slot is voorzien om in 2025 een participatiebeleid en -verordening op te stellen. We onderzoeken welke stappen we hiervoor in 2025 al kunnen zetten, mede gelet op benodigde inzet voor de aanvullende opdracht richting de voorjaarsnota (VJN25) en begroting 2026. Eventueel budget dat nodig is voor ontwikkeling en externe expertise participatiebeleid en -verordening nemen we mee in de voorjaarsnota 2025. Evenals budget dat eventueel nodig is voor vervolgstappen experimenten Democratische Vernieuwing (indien de evaluatie hiertoe aanleiding geeft).

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Dienstverlening (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	636	297	-339	-396	-395	-394
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Fractievergoeding (knop 17)	11	0	-11	-14	-14	-14
Mutaties begroting 2025						
Kosten participatietraject	60	0	-60	0	0	0
Saldi begroting 2025-2028	707	297	-410	-410	-409	-408

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Autonome ontwikkelingen

Fractievergoeding (knop 17)

In artikel 33 van de Gemeentewet is bepaald dat de in de raad vertegenwoordigde groeperingen recht hebben op ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een financiële bijdrage van gemeentewege (ook wel fractievergoeding genoemd). De gemeenteraad stelt hiervoor een verordening vast. In Hilvarenbeek bestaat nog geen verordening inzake fractieondersteuning. Deze zal in 2024 wordt opgesteld en aan de raad voor vaststelling worden aangeboden waarin onder andere de omvang van de vergoeding en voorwaarden voor besteding daarvan zal worden vastgelegd. Vooruitlopend daarop wordt voorgesteld om hiervoor al wel een budget vast te leggen.

Voor de huidige raadsperiode wordt voorgesteld om op jaarbasis € 7.500 vast te leggen (in 2024 de helft omdat de verordening niet voor juli 2024 zal worden vastgesteld). Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- Vast bedrag per fractie: € 1.750
- Bedrag per raadslid: € 300

In de huidige samenstelling van de raad is dat in totaal $3 \times € 1.750 + 17 \times € 300 =$ afgerond € 10.500. Voor de raadsperiode 2026 -2030 wordt voorgesteld om op jaarbasis € 14.000 vast te leggen. De reden hiervan is dat naar verwachting de raad in die periode uit meer fracties zal bestaan.

Door vaststelling van de verordening ten aanzien van fractieondersteuning en het benodigde budget wat daaruit voortvloeit vast te leggen wordt aan de wettelijke verplichting van artikel 33 van de Gemeentewet voldaan. Tevens worden de fracties hierdoor beter in staat gesteld om hun taken en rollen te vervullen. Maar de vergoeding kan bijvoorbeeld ook worden gebruikt om hun standpunten in (lokale) media te publiceren. Zonder het budget direct te oormerken is het voorstelbaar dat fracties daar € 1.000 per jaar voor aanwenden.

Mutaties begroting 2025

Kosten participatietraject

Zoals aangegeven in de [memo Samenbrengen opstellen voorjaarsnota 2025 en democratische vernieuwing \(dd. 12 sept 2024\)](#) verwerken wij in deze begroting de middelen die nodig zijn om een raadpleging in te richten, waarbij onze inwoners georganiseerd tot voorstellen kunnen komen om binnen de beschikbare middelen vanuit de begroting 2026 tot maximaal resultaat te komen (mede kijkend naar het structureel sluitend maken van de begroting 2026 en meerjarenbegroting tot en met 2029).

Onze ambities

Wij zijn een zelfbewuste en betrouwbare samenwerkingspartner. We denken en doen mee waar dit waarde toevoegt. We werken op verschillende niveaus samen met lokale en regionale partners. Op strategisch niveau werken we **samen in de regio 'Hart van Brabant'**, gekoppeld aan de Stedelijke regio Breda-Tilburg (SRBT). Op tactisch en operationeel niveau werken we **samen met Goirle en Oisterwijk** (de GHO-samenwerking). We doen dit op een open en ondernemende manier. En vanuit een bestuurlijke visie voor zowel GHO als regio Hart van Brabant. Deze visie vertaalden we naar een strategisch-tactische agenda voor duurzame samenwerking. We bouwen samenwerking verder uit waar dit wenselijk of nodig is. Uitgangspunten daarbij zijn: kleinschalig, overzichtelijk en efficiënt. Een ander belangrijk bestuurlijk uitgangspunt is dat we als gemeente zelfstandig blijven.

Activiteiten in 2025

U leest per ambitie de activiteiten die wij in 2024 uitvoeren.

Ambitie 1: versnellen, verbreden en verdiepen samenwerking met Goirle en Oisterwijk

1. Versterken van onze visie op de GHO-samenwerking

De samenwerking tussen de gemeenten Goirle, Hilvarenbeek en Oisterwijk (GHO) startte in 2015 met als uitgangspunt: slim samenwerken om zelfstandig te blijven. We pakken in 2025 door op het versterken van deze samenwerking op de lange termijn. Deze weg zijn we in 2023 en 2024 ingegaan door onze visie te versterken en samenwerkingsagenda stevig neer te zetten. Samen met Goirle en Oisterwijk bieden wij aan medewerkers een aantrekkelijke werkomgeving en groeimogelijkheden binnen de drie organisaties. We dragen bij aan het verminderen van kwetsbaarheid en kosten, en verhogen de kwaliteit voor de drie gemeenten. We blijven in 2025 mogelijkheden verkennen voor het verder delen van kennis, het implementeren van gedeelde werkprocessen, het uitwisselen van personeel en het gezamenlijk in dienst hebben van professionals met specifieke (vakinhoudelijke) kennis en kunde.

Ambitie 2: Uitbreiden en verdiepen samenwerkingsverbanden

2. We hebben grip op uitvoering geven aan de regionale kernagenda.

Sinds deze bestuursperiode werken we in Regio Hart van Brabant (RHvB) met elf gemeenten samen op basis van een kernagenda. In 2025 zetten wij in op monitoring van de status van de met elkaar te realiseren ambities, opgenomen in deze agenda. We blijven scherp op de vraag hoe we lokale ambities in Hilvarenbeek realiseren door de samenwerking in RHvB. Daarnaast zijn we kritisch op de uitvoering van de zienswijze die we aan regio Hart van Brabant meegaven voor de begroting 2025. Namelijk: RHvB vraagt buiten de begroting om geen extra financiële middelen voor de uitvoering van de kernagenda én houdt aandacht voor de verhouding tussen de SRBT en Regio Hart van Brabant.

3. Verkenning uitbreiden samenwerking naar omliggende regio's

Eind 2023 bepaalde de gemeenteraad uitgangspunten voor bestuurlijke samenwerking in Hilvarenbeek (why, how, what), zie RIB-2023-116. In 2025 gebruiken we deze om te bekijken of we de samenwerking in omliggende regio's kunnen uitbreiden. We versterken strategische advisering hierop vanuit de organisatie.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Bestuur en bestuurlijke samenwerking (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	1.555	17	-1.539	-1.450	-1.443	-1.428
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Het verhogen van de leges voor huwelijken (knop 107)	0	7	7	7	7	7
Verhogen van de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV (knop 150)	0	56	56	56	56	56
Mutaties begroting 2025						
Bijstelling kostendekkendheid leges 2025	0	-48	-48	-48	-48	-48
Saldi begroting 2025-2028	1.555	32	-1.524	-1.435	-1.428	-1.413

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Dekkingsmaatregelen

Het verhogen van de leges voor huwelijken (knop 107)

Het in beeld brengen van de mate waarin deze leges nu kostendekkend zijn om vervolgens de volledig toe te rekenen kosten door te berekenen. De verordening dient hiervoor aangepast te worden.

Verhogen van de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV (knop 150)

Volgens de begroting zitten we nu op een kostendekkendheid van ongeveer 90%. Met deze maatregel zetten we in op 100% kostendekkendheid.

Mutaties begroting 2025

Bijstelling kostendekkendheid leges 2025

Jaarlijks stellen we onze legestarieven voor het volgend jaar bij en maken we daarbij een berekening voor de kostendekkendheid. De totale opbrengsten mogen namelijk niet meer zijn dan de totale kosten. Ook nu hebben we de legestarieven 2025 bijgesteld en in deze begroting financieel vertaald. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2025 het besluit over de legestarieven 2025.

Hoofdstuk 5

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

In dit hoofdstuk gaan we in op de algemene dekkingsmiddelen en de post onvoorzien. Hierbij gaat het vooral om onze vrij besteedbare baten, zoals lokale heffingen en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Overhead en vennootschapsbelasting behandelen we in het volgende hoofdstuk.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lokale heffingen

De volgende lokale belastingen zijn vrij besteedbaar en zijn daarom onderdeel van dit hoofdstuk:

- onroerendezaakbelastingen
- forensenbelasting
- toeristenbelasting
- precariobelasting (voor gebruik van gemeentelijke gronden of de ruimte erboven)
- gemaklijkhedenretributie

Meer over de lokale heffingen in 2025 leest u in de paragraaf 'Lokale heffingen'.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Meicirculaire 2024

In de begroting 2025 hebben we de uitkomsten van de meicirculaire 2024 verwerkt. Met [RIB 2024-52](#) informeerden wij u over de uitkomsten. We begroten in 2025 ruim € 28,5 miljoen aan inkomsten uit het gemeentefonds.

Begrotingsrichtlijn provincies voor de jeugdzorg

Volgens de richtlijnen van de provincie (nogmaals bevestigd in haar brief 'Aanvulling begrotingscirculaire 2024' van 25 juni 2024) als toezichthouder mogen de gemeenten er in de meerjarenbegroting van uitgaan dat ze de middelen van de hervormingsagenda jeugd volledig krijgen en dat de besparingen van de rijksmaatregelen volledig worden gehaald.

Voor wat betreft de middelen van de hervormingsagenda voor het jaar 2025 heeft het rijk die toegekend via de reguliere algemene uitkering en hebben we die ook als zodanig met de uitkomsten van de meicirculaire verwerkt. Voor de jaren daarna hebben we een stelpost opgenomen volgens de richtlijn van de provincie. In 2026 gaat dit om een bedrag van € 164.000 en ruim € 100.000 voor de jaren daarna.

Wat betreft de besparingen door rijksmaatregelen – die tot uitgavenbesparingen moeten leiden bij de gemeenten- hebben we een besparingsstelpost opgenomen van € 200.000 vanaf 2026.

Begrotingsrichtlijn provincies Stelpost afrekening BTW-compensatiefonds

Jaarlijks vindt vooraf een inhouding plaats op het gemeentefonds gelijk aan het bedrag wat naar verwachting de gemeenten declareren via het BTW-compensatiefonds. De provincie (nogmaals bevestigd in haar brief 'Aanvulling begrotingscirculaire 2024' van 25 juni 2024) als toezichthouder staat het toe een stelpost op te nemen in de begroting in relatie tot de jaarlijkse uitname. Deze mag maximaal gelijk zijn aan het bedrag wat het rijk bij nacalculatie terugstort in het gemeentefonds. De terugstorting is gelijk aan het verschil tussen de oorspronkelijke uitname en de daadwerkelijk benodigde uitname van enig jaar voor de compensatie van BTW. De provincie dringt er wel op aan voorzichtig te zijn bij het ramen van de ruimte onder het BCF-plafond gezien de fluctuaties van jaar tot jaar. We nemen een stelpost op aan inkomsten die ongeveer 50% van in dit geval de teruggave over 2023 bedraagt. Dit komt neer op een stelpost van € 200.000 die we aan extra algemene uitkering ramen vanaf 2025.

Begrotingsrichtlijn provincies Afspraak eenmalige korting 2025 van € 675 miljoen

In 2025 kort het rijk de algemene uitkering eenmalig. De provincie als toezichthouder biedt de gemeenten met haar brief 'Aanvulling begrotingscirculaire 2024' van 25 juni 2024 de mogelijkheid de korting als negatieve incidentele baat te verwerken. Wij hebben dit ook als zodanig verwerkt voor een negatieve baat van € 470.000.

Begrotingsrichtlijn provincies Extra middelen voor indexatie WMO

Met de vaststelling van de Voorjaarsnota 2024, knop 19 besloot de gemeenteraad in te stemmen met het inboeken van extra cumulerende compensatie van € 25.000 per jaar vanaf 2026 die we op basis van een berichtgeving over de uitwerking van het regeerakkoord zouden gaan ontvangen van het rijk. Het betrof een cumulerende extra compensatie voor de dekking van de toenemende kosten WMO en jeugd vanaf 2026.

De provincie geeft in haar brief 'Aanvulling begrotingscirculaire 2024' van 25 juni 2024 als toezichthouder aan dat gemeenten deze middelen nog niet mogen ramen. Pas op het moment dat deze middelen daadwerkelijk worden toegekend middels een circulaire, mogen we de verwachte extra middelen pas ramen. Vandaar dat we de ramingen uit de voorjaarsnota weer laten vervallen. Dat geldt voor zowel de verwachte extra inkomsten als uitgaven, oftewel een budgettair neutraal effect.

Verwerking Klimaatmiddelen (CDOKE) na 2025

De provincie geeft in haar brief 'Aanvulling begrotingscirculaire 2024' van 25 juni 2024 als toezichthouder aan dat gemeenten ervan uit mogen gaan dat zij in de jaren na 2025 in ieder geval hetzelfde bedrag ontvangen als in 2023 aan klimaatmiddelen (CDOKE). Anders gezegd: De gemeenten mogen dit bedrag zowel als structurele baat en structurele uitgaven(stelpost) opnemen. We hebben dit zo ook verwerkt in de voorliggende begroting voor € 330.000 aan raming uitgaven en inkomsten bij programma twee, thema vier.

Septembercirculaire 2024

Volgens onze gedragslijn verwerken we de meicirculaire in de begroting. Over de effecten van de septembercirculaire informeren we u met een RIB.

Treasury (financiering en beleggingen)

Financiering

Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen de daadwerkelijk te betalen en te ontvangen rente en de aan de exploitatie toegerekende rente. In paragraaf vier van deze begroting gaan we verder in op onze financiering.

Aandelen (dividend)

We hebben aandelen 'NV Bank voor Nederlands Gemeenten (BNG)' waar we jaarlijks dividend over ontvangen. Voor het dividend 2024, uit te keren in 2025, houden we rekening met € 40.000. We hebben ook nog aandelen van Brabant Water NV. Over deze aandelen ontvangen gemeenten geen dividend.

In 2023 besloot het college tot deelname aan het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS B.V. voor de aankoop van aandelen tot een bedrag van ongeveer € 426.870. In 2023 is daarvan € 134.000 gestort als aandelenkapitaal in de BV. De rest van het kapitaal wordt gefaseerd gestort in het bedrijf afhankelijk van de voortgang van de bedrijfsactiviteiten.

	aantal aandelen	waarde*)
NV Bank voor Nederlandse Gemeenten (dividend 2020)	23.510	€ 58.775
Brabant Water NV	13.166	€ 1.316
Publiek Ontwikkelbedrijf REKS B.V	134.000	€ 134.000

*) deelnemingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of duurzaam lagere waarde.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten binnen dit hoofdstuk bestaan uit een stelpost voor prijs- en salariscompensaties. We lichten deze onderdelen hieronder nader toe.

Prijs-, volume- en looncompensatie

De meerjarenramingen in de begroting stellen we in beginsel op basis van constante prijzen en lonen op. We houden rekening met cumulatieve prijs-, volume- en looncompensaties. Hiervoor nemen we een stelpost op in onze begroting en meerjarenraming. Als we - via de Algemene uitkering - meer of minder inkomsten krijgen van het Rijk voor prijs- en looncompensaties dan passen we deze stelpost in onze begroting hierop aan. Prijs- en looncompensaties die we doorvoeren in onze begroting dekken we uit deze stelpost.

Richting de meerjarenbegroting, tot en met jaarschrijf 2028, verwachten we ons indexeringsbudget volledig te benutten. Sterker nog, we legden hierop afgelopen jaren middelen toe. Er is geen ruimte meer om eventueel extra benodigde compensatie op te vangen.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	-450	35.534	35.984	33.573	33.554	33.560
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Prognose meicirculair: vervallen opschalingskorting (knop 19.1)	0	0	0	500	500	500
Prognose meicirculair: eenmalig lager vaststellen gemeentefonds (knop 19.2)	500	0	-500	0	0	0
Prognose meicirculair: indexering zorgkosten (knop 19.3)	0	0	0	25	50	75
Prognose meicirculair: toevoegen aan stelpost indexatie van de indexering zorgkosten (knop 19.4)	0	0	0	-25	-50	-75
Uitvoering belastingsamenwerking (knop 20)	85	0	-85	-85	-85	-85
Volume-, prijs-, en loonindexatie (knop 23)	140	0	-140	-291	-206	-206
Saldi begroting 2025-2028	275	35.534	35.259	33.697	33.763	33.769

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Autonome ontwikkelingen

Prognose meicirculair (knop 19.1 tot en met 19.4)

De voorjaarsnota van het Rijk geeft een indicatie voor de meicirculaire. Het demissionaire kabinet heeft de volgende punten opgenomen in haar eigen Voorjaarsnota die gemeenten direct raakt:

- De oploop van de opschalingskorting van € 675 miljoen wordt structureel geschrapt. Voor ons betekent dit een structureel voordeel van circa € 500.000 vanaf 2026.
- in 2025 wordt het gemeentefonds eenmalig € 675 miljoen lager vastgesteld. Dit betekent een incidenteel nadeel in 2025 voor ons.
- Rechtvaardige risicoverdeling Wmo door heldere afspraken over objectieve indexering en aparte fondsvorming. Dit wordt nog verder uitgewerkt.
- Indexering zorgkosten: € 75 miljoen in 2026 oplopend tot 300 miljoen in 2029. Voor ons een cumulatief voordeel van € 25.000 vanaf 2026. Omdat het een indexering betreft voegen we dit ook weer toe aan de stelpost indexeringen waaruit we ook de indexatie van de WMO en Jeugd uitdekken.
- Een opschoonactie voor specifieke uitkeringen.

Uitvoering belastingsamenwerking (knop 20)

De uitvoeringskosten voor de Belastingen vielen in 2023 € 167.000 hoger uit dan begroot. Een deel hiervan is structureel. Het nadeel heeft voor een groot deel te maken met de sterke toename van de proceskosten (beroep- en bezwaar) tegen de WOZ. Daarnaast is er ook meer capaciteit en inhuur nodig geweest voor onder andere taxaties en behandeling van de bezwaar en beroepen. De toename van de proceskosten is een landelijke trend waar de VNG middels een ledenbrief ook over heeft geïnformeerd. Vanaf 2024 zijn er maatregelen genomen tegen de proceskosten voor gemeenten. Zo is de proceskostenvergoeding fors lager. We verwachten daarom een afname van de proceskosten en gaan nu uit van een bijstelling van € 85.000

Volume-, prijs-, en loonindexatie (knop 23)

Met de voorjaarsnota(+) indexeren we begrotingsjaar T+1. We houden begrotingsjaar T+1 als constante voor volume-, prijs-, en loonindexaties voor de daaropvolgende begrotingsjaren. We hanteren een stelpost in onze begroting waaruit we reguliere volume-, prijs- en loonindexaties dekken. Vanuit de stelpost is nog beschikbaar:

- € 305.000 structureel vanaf 2024 voor indexaties boekjaar 2024.
- € 550.000 structureel vanaf 2025 voor indexaties boekjaar 2025.

Uitgangspunt is dat we de stelpost opbouwen vanuit het Gemeentefonds. Het Gemeentefonds wordt bijgesteld op basis van taakmutaties en volume-, loon- en prijswijzigingen. Uitgangspunt is dat we de taakmutaties afzonderen naar het budget van het betreffende taakveld. De overige bijstellingen met de volume-/prijscomponenten muteren we op de stelpost. U ziet hier nu terug in hoeverre de indexaties voor begrotingsjaar T+1 gedekt kunnen worden uit deze stelpost.

We duiden hier de meest significante volume-, prijs- en loonindexaties die we ten laste brengen van de stelpost:

Nr.	Volume- en prijsindexatie	2024	2025	2026	2027	2028
1	Beschikbaar vanuit stelpost	+305	+855	+855	+855	+855
2	Regiovervoer en hulpmiddelen	-210	-242	-242	-242	-242
3	WMO excl. regiovervoer (eerste 2 jaar lager volumeverwachting 2024 en 2025 door achterblijvende verzilvering van toegekende indicaties huishoudelijke ondersteuning vanwege de krapte op de arbeidsmarkt en grote personeelstekorten)	+202	-4	-156	-156	-156
4	OMWB	-20	-152	-152	-152	-152
5	Jeugdzorg		-125	-125	-125	-125
6	Diamantgroep	-72	-103	-103	-103	-103
7	Subsidiebeleidsregels		-90	-90	-90	-90
8	Energie	+69	+80	+80	+80	+80
9	Interne bedrijfsvoering en dienstverlening	-69	-69	-69	-69	-69
10	Verzekeringen	-38	-45	-45	-45	-45
11	Onderhoud sloten en bermen. (College 7 mei)	-44	-44	-44	-44	-44
12	Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen	-13	-32	-32	-32	-32
13	Belastingen	-27	-31	-31	-31	-31
14	Onderhoud wegen en verkeer	-3	-27	-27	-27	-27
15	Buitendienst (o.a. tractie, onderhoud en arbo)	-22	-22	-22	-22	-22
16	Veiligheidsregio	0	-15	-15	-15	-15
17	Welstandsadviezen	-15	-15	-15	-15	-15
18	Dierenopvang	-7	-7	-7	-7	-7
19	Regio Hvb		-5	-5	-5	-5
20	Subsidie Ondernemend Hilvarenbeek		PM	PM	PM	PM
21	Overige	-17	-47	-46	39	39
	Totaal	-286	-995	-1.146	-1.061	-1.061
	Verschil	+19	-140	-291	-206	-206

Hoofdstuk 6

Overhead en VPB

Dit hoofdstuk gaat over de overhead van de gemeente Hilvarenbeek. Ook gaat het over de vennootschapsbelasting die we betalen over winstgevende ondernemingsactiviteiten.

Overhead en VPB

Overhead

De baten en lasten van onze overhead worden, zoals verplicht door het BBV, centraal geraamd onder een afzonderlijk hoofdstuk. Deze eenduidige systematiek maakt een betere vergelijking met andere gemeenten mogelijk. Om te voorkomen dat er verschillen ontstaan in de systematiek wordt een algemene definitie van overhead voorgeschreven.

Overhead:

alle kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces.

In de beleidsprogramma's vinden de primaire processen plaats. Dit zijn de activiteiten die onze externe klanten direct dienen. Uitgangspunt is dat kosten zoveel mogelijk worden toegerekend aan de activiteiten uit de beleidsprogramma's. De salarislasten van onze medewerkers - die direct bijdragen aan een primair proces - verantwoorden we bijvoorbeeld in de beleidsprogramma's. Uiteraard behoren ook de kosten van onder andere onderhoud van de openbare ruimte, zorg en het subsidiebeleid tot de primaire processen, en dus tot de beleidsprogramma's. Overhead zijn de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces. Daarbij kunt u denken aan kosten voor leidinggevenden, personeel van stafafdelingen en algemene personeelskosten zoals het opleidingsbudget. Maar overhead omvat niet alleen personeel. Naast loonkosten bevat de overhead bijvoorbeeld ook de huisvesting van het gemeentehuis met kosten voor schoonmaak, verzekeringen en energie. Ook ICT, het archief en kosten voor organisatieontwikkeling zijn ondersteunend aan de primaire processen. Ook aan projecten binnen de grondexploitatie en rehabilitatie projecten wegen en riolering wordt overhead toegerekend. Bij het opstellen van de begroting wordt per medewerker een inschatting gemaakt van het percentage van de loonkosten dat aan de GREX/IMVA's en kredieten moet worden toegerekend. Op basis daarvan wordt ook de toe te rekenen overhead begroot middels de overheadopslag. In totaal wordt € 374.000 aan overheadlasten toegerekend aan GREX/IMVA's en kredieten en komt daarmee niet ten laste van programma zes Overhead.

Meer over de algemene bedrijfsvoering leest u ook terug in de paragraaf bedrijfsvoering van deze begroting.

Vennootschapsbelastingplicht Begroting 2025

Sinds de invoering van de wet 'modernisering Vennootschapsbelastingplicht (Vpb) in 2016 voor overheidsondernemingen' geldt voor ons een VPB-plicht voor het cluster Grondexploitaties én het cluster Afval opbrengst recycleerbare reststromen. Op basis van een beoordeling van de gegevens inzake opbrengsten en toerekenbare kosten van de zonnepanelen blijkt dat deze activiteit structureel verlieslatend is.

In 2024 is er een nieuwe grondexploitatie bijgekomen: grex Hart van Haghorst. Deze grondexploitatie heeft betrekking op de bouw van 23 woningen gelegen naast het nieuwe gemeenschapshuis, basisschool, kinderopvang en gymzaal in Haghorst. Ook grex Vroonacker 4 worden opgestart. In 2025 zullen de grondexploitaties Leeuwerik IV, De Wingerd, en Slibbroek in exploitatie worden genomen.

Kosten

In de volgende tabel vindt u een overzicht van de begrote kosten en opbrengsten voor uitvoering van dit thema. In het overzicht geven wij expliciet inzicht in welke ontwikkelingen uit de voorjaarsnota(+) 2024 in dit thema financieel landen. Ook de nieuwe ontwikkelingen die we in deze begroting hebben doorgevoerd en in dit thema financieel landen maken we hier inzichtelijk.

Overhead (x € 1.000)	Lasten	Baten	Saldo 2025	2026	2027	2028
Saldi uitvoering bestaand beleid	7.601	129	-7.473	-7.336	-7.166	-7.234
Mutaties voorjaarsnota(+) 2024						
<u>Autonome ontwikkelingen</u>						
Opstellen participatieverordening inclusief participatie uitvoeringsplan Hilvarenbeek (knop 16)	35	0	-35	-15	-15	0
<u>Nieuwe ontwikkelingen</u>						
Audiovisuele middelen raadszaal en ontmoetingsruimte (knop 58)	20	0	-20	-61	-61	-61
<u>Dekkingsmaatregelen</u>						
Bezuinigen op facilitaire zaken (knop 110)	0	0	0	28	28	28
Mutaties begroting 2025						
Onderzoek kostendekkendheid	10	0	-10	0	0	0
Formatie teamleiders (knop 55)	154	0	-154	-154	-154	-154
Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (knop 57)	73	50	-23	-23	-53	-53
Formatie Team P&O (knop 59)	48	0	-48	-48	-48	-48
Kosten actieprogramma organisatieontwikkeling SKV 2023-2027 (knop 61)	30	0	-30	-30	-30	0
Zaakgericht werken & Archief (knop 63)	45	0	-45	0	0	0
Frictiebudget	100	0	-100	0	0	0
Initiatieven coördinator	45	0	-45	-45	-45	0
Saldi begroting 2025-2028	8.161	179	-7.983	-7.684	-7.544	-7.522

Mutaties voorjaarsnota(+) 2024

Autonome ontwikkelingen

Opstellen participatieverordening inclusief participatie uitvoeringsplan Hilvarenbeek (knop 16)

Volgens de inspraakverordening (die gemeenten al hebben, zie de Gemeentewet artikel 150) moeten gemeenten inwoners betrekken bij de voorbereiding van beleid. Als een gemeente niets anders regelt in de inspraakverordening, geldt de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (UOV) uit afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb).

Met het wetsvoorstel en de beoogde participatieverordening wordt de inspraakverordening uitgebreid: een gemeente regelt niet alleen betrokkenheid bij de voorbereiding, maar ook bij de uitvoering en evaluatie van het beleid. In het wetsvoorstel wordt ook de mogelijkheid van uitdaagrecht (ook bekend als het Right to Challenge) geregeld. Het is aan de gemeenteraad om daar regels over op te stellen.

Met de bespreking van het onderwerp democratische vernieuwing op 14 maart 2024 gaf uw raad de opdracht voor aanpassing van het participatiebeleid en het opstellen van een daaruit voortvloeiende participatieverordening. Vanuit democratische vernieuwing stellen we een visie op participatie op. Deze vertalen we naar participatiebeleid (herijking van het Beeks model) en vervolgens naar een participatieverordening en -uitvoeringsplan voor de organisatie. Hiervoor is budget nodig voor de jaren 2025, 2026 en 2027.

Nieuwe ontwikkelingen

Audiovisuele middelen raadszaal en ontmoetingsruimte (knop 58)

Investering

De audiovisuele middelen in raadszaal en ontmoetingsruimte zijn toe aan vervanging. Het investeringskrediet voor de aanschaf van de middelen in de raadszaal is onvoldoende als we kiezen voor een duurzame oplossing in plaats van een snelle oplossing (alleen de microfoons te vervangen). Om technisch en digitaal in een duurzaam/toekomstgericht vergaderproces te voorzien, met een integratie met het raadsinformatiesysteem, is de aanschaf van breed pakket benodigd. Ook de apparatuur in de Ontmoetingsruimte is aan vervanging toe. De geschatte kosten zijn € 400.000 voor de investering in 2025 en € 40.000 voorbereidingskosten/projectleiding in 2024/2025. Met de toekomstgerichte aanpak bevorderen we de betrokkenheid van onze inwoners bij het bestuurlijke proces, digitale verslaglegging, uitwisseling van informatie en voldoen we aan wetgeving/archivering. De aanbesteding vraagt om een projectmatige aanpak met externe ondersteuning, waarbij we de griffie en gemeenteraad betrekken. De jaarlijkse last is gebaseerd op een afschrijving van 8 jaar.

Jaarlijkse beheer- onderhoud- en supportkosten)

De jaarlijkse kosten bedragen € 16.000, waarvan we € 8.000 kunnen dekken binnen bestaande middelen.

Dekkingsmaatregelen

Bezuinigen op facilitaire zaken (knop 110)

Er zijn mogelijkheden op het gebied van:

1. Het in GHO-verband inrichten van de repro
2. Het in GHO-verband inrichten van het KKC
3. Het in GHO-verband inrichten van de postkamer
4. Het in GHO-verband inrichten van een team bedrijfsvoering
5. Het in GHO-verband inrichten van een team juridische zaken
6. Het in GHO-verband inrichten van een team AO-IC

Deze constructie is al gekozen voor de afdelingen inkopen en data. Dat draait naar tevredenheid. Ook loopt er een onderzoek voor P&O en financiën om dit ook te doen.

Mutaties begroting 2025

Onderzoek kostendekkendheid

Voor 2025 besloot de gemeenteraad via een [amendement op het raadsvoorstel](#) tot vaststelling van de Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024 de opdracht mee te geven om te onderzoeken of door efficiëntere werkwijze en minder regelgeving de legeskosten zijn te beperken waardoor verhoging beperkt nodig is. In deze begroting ramen we hiervoor een bedrag van € 10.000.

Formatie teamleiders (knop 55)

De gemeenteraad van Hilvarenbeek koos voor scenario 'Samenwerkend Hilvarenbeek' om beter voorbereid te zijn op grotere opgaven en omwille van een open en samenwerkende opstelling. Voor de complexere vraagstukken in Hilvarenbeek en voor de aansturing van onze organisatie op concernniveau is een zorgvuldige afweging van belangen en prioriteiten nodig, rekening houdend met maatschappelijke context, politiek-bestuurlijke omgeving en afstemming, beleidsnetwerken en de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie. Om onze samenleving goed te blijven bedienen in veranderende tijden, zijn strategische slagkracht, toekomstgericht denken en leiderschap vanuit de topstructuur van de organisatie daarom een randvoorwaarde.

Extra formatie voor teamleiders in de organisatie maakt onze afdelingshoofden (MT-leden) meer vrij voor focus op strategische ontwikkeling en taken. Het haalt heel concreet de directe aansturing van meerdere (grotere en kleinere) teams weg. Elke extra teamleider kan tot vijftien medewerkers in de individuele- en teamaansturing wegnemen bij een afdelingshoofd. En aan die teams de aandacht en sturing geven die zij nu – van wege de te grote span of control van de afdelingshoofden – op momenten onvoldoende kunnen krijgen. Het MT als geheel, algemeen directeur en afdelingshoofden, kan vanuit die vrijgekomen ruimte op concernverantwoordelijkheid beter (-) sturen op planmatig werken en procesoptimalisatie, (-) grip versterken op collegeopgaven (realiseren van ambities voor onze samenleving) organisatieontwikkeling (waaronder aandacht voor cultuurontwikkeling) en de lopende organisatie (going concern), (-) kansen benutten in netwerken op landelijk, provinciaal, regionaal en in GHOverband, en (-) koersvast de visie achter scenario II 'Samenwerkend Hilvarenbeek' uitrollen.

Omdat ons sturingsconcept voorschrijft dat elke teamleider 50% leidinggevende is, en 50% inhoudelijke taken uitvoert, zal elke 0,5 fte aan teamleidersformatie praktisch gekoppeld worden aan 0,5 fte inhoudelijke formatie (passend bij de aan te sturen teams). Driemaal 0,5 fte aan teamleidersformatie leidt in de praktijk dus tot 3 nieuwe teamleiders van 1,0 fte (met 50% leidinggevende en 50% inhoudelijke taken).

Kortom, door de knop VJN24/55 toch aan te zetten, dragen we direct bij aan grip op grotere opgaven en de inzet van de organisatie daarop, op het versterken van onze externe oriëntatie, op toekomstgericht- en het van-buiten-naar-binnen-denken, en op strategische samenwerking in onze gemeente, in omliggende regio's en in de grotere verbanden.

Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (knop 57)

Als Samenwerkend Hilvarenbeek zijn we responsief en een onderdeel van onze samenleving. We vergroten onze slagkracht om te komen tot een betere dienstverlening. We werken samen met onze inwoners en ondernemers. En we zijn wendbaar. Vanuit dit scenario zien we urgentie en aanleiding om de nieuwe formatie Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (WOO) niet enkel te beperken tot de formatie waarvoor het Rijk ons dekking geeft.

De dekking vanuit het Rijk voor basisformatie geeft ons de ruimte om vanuit wettelijke gronden WOO-processen te borgen (prio 1). Én om activiteiten voortkomend uit wetten als de WMEBV of WEP goed op te pakken (prio 2). Binnen de ruimte waarvoor het Rijk dekking geeft, krijgen niet-wettelijke inspan-

ningen op onze dienstverlening (prio 3: een ontwikkelstrategie met grote en kleine verbeterinitiatieven) echter geen of minder ruimte. Het gaat dan om de inzet van handige overheidsportalen en -apps, vernieuwingen in de manier van open communicatie en dienstverlening met onze inwoners (denk aan het digitaal kunnen volgen van de status van een aanvraag, verzoek of proces), of organisatiebrede procesaanpassingen naar aanleiding van analyses op onze servicenormen (verbeterplan Nulmeting Dienstverlening).

We stellen daarom voor om knop VJN24/57 alsnog structureel voor € 73.000 'aan' te zetten, waarbij de dekking voor 2025 e.v. respectievelijk € 50.000, € 50.000, € 20.000 en € 20.000 zal zijn. Het ruimer neerzetten van deze formatie draagt direct bij aan een open en samenwerkende relatie van onze gehele organisatie met onze inwoners, verenigingen en ondernemers, en aan het continu verbeteren van onze digitale dienstverlening aan de hand van analyses op onze servicenormen.

Formatie Team P&O (knop 59)

De gemeenteraad van Hilvarenbeek koos voor 'Samenwerkend Hilvarenbeek' om beter voorbereid te zijn op grotere opgaven. Om onze inwoners goed te blijven bedienen in veranderende tijden, wil Team P&O de samenwerking en kennisdeling met nabije gemeenten, relevante netwerken en stakeholders actief versterken. Extra capaciteit in Team P&O, ook al is het nu 0,5 fte in plaats van de benodigde 1,0 fte, zetten wij in om onze positie in de GHO-samenwerking en in (arbeidsmarkt)netwerken in regio en provincie te versterken – en via die samenwerking onze positie op de arbeidsmarkt. We gaan meer van buiten naar binnen denken.

Daarnaast speelt Team P&O een belangrijke rol in de uitvoering van het organisatie-ontwikkelprogramma 'Samen Krachtig Vooruit'. Met de extra formatie kan Team P&O haar rol oppakken door verbeteringen door te voeren in onze *onboarding* en bij het aanpakken van de uitkomsten van ons werkdrukonderzoek. Team P&O wil de uitbreiding van formatie aanvullend gebruiken om de potentiële inzet van trainees en stagiairs beter te benutten in onze organisatie, en actiever te werken aan talentmanagement en aan diversiteit en inclusie. Op deze manier werken we aan onze doelstelling om gekwalificeerd personeel blijven aantrekken én behouden.

Kortom, deze formatie draagt bij aan een beter werkgeversimago, een sterkere positie op de arbeidsmarkt en een sterker personeelsbestand, en daardoor een hogere kwaliteit van dienstverlening. Onze medewerkers zijn het visitekaartje van onze gemeentelijke organisatie.

Kosten actieprogramma organisatieontwikkeling SKV 2023-2027 (knop 61)

We werken de afgelopen en komende jaren aan onze organisatieontwikkeling "Samen Krachtig Vooruit", zodat we blijvend kunnen leren en groeien, aan onze missie werken, de juiste mensen in huis halen en houden, en inspelen op ontwikkelingen.

Uitvoeren Actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2024-2027

Samenwerken met onze samenleving en met andere gemeenten en partijen kan alleen als we zelf stevig in onze schoenen staan. Ons programma organisatieontwikkeling zet in op continu ontwikkelen, eigenaarschap tonen, verplaatsen in de klant en planmatig werken. Verschillende activiteiten die we beogen uit te voeren vanuit dit programma, voeren we 'binnen budget' uit – met eigen mensen, vanuit bestaande (opleidings)budgetten of omdat ze al inclusief budget belegd zijn in bestuurlijke opgaven (zoals het opstellen van de Wervingsstrategie, of het werken aan Democratische Vernieuwing).

Voor andere activiteiten hebben we in 2025 e.v. budget nodig. Al is het minder dan oorspronkelijk geraamd, met € 30.000 voor de komende drie jaar kunnen wij toch extra inspanningen leveren op het Plan van Aanpak Nulmeting Dienstverlening, het leertraject Vergroten Strategische Slagkracht, de invoering van Procesoptimalisatie, en het oppakken van aanbevelingen uit het Werkdrukonderzoek. Zo-

doende verbeteren we onze dienstverlening aan de inwoner, versterken we onze positie en meerwaarde in de samenwerking met samenleving en andere gemeenten, werken we efficiënter (wat leidt tot meer doen met minder inzet) en verbeteren we de belastbaarheid van onze organisatie.

Vasthouden en doorzetten cultuurontwikkeling

Een belangrijk punt in het werken aan de lerende organisatie is cultuurontwikkeling. In 2023 en 2024 zijn we gestart met cultuurontwikkeling. De aftrap lag bij afdeling Ruimte. We legden belemmerende cultuurpatronen bloot en werkten aan actieve ombuiging naar helpende cultuurpatronen. College en MT haken op dat proces aan; patronen komen meestal niet alleen op één afdeling voor, maar vinden hun basis of oorsprong breder in de 'onderstroom' van een organisatie. In 2024 en 2025 sluiten we ook de afdelingen Samenleving en Dienstverlening aan op de cultuurontwikkeling. In het sluitstuk van de cultuurontwikkeling in 2025 en 2026 integreren we bevindingen en opbrengsten, en borgen we helpende cultuurpatronen. Cultuurontwikkeling blijft onderdeel van de overkoepelende organisatieontwikkeling. We borgen deze inzet dan ook in het op te stellen Actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2024-2027.

Versterken strategische slagkracht

Om ons strategisch vermogen te vergroten, loopt in 2024 de opgave collegeprogramma 'Versterken strategische slagkracht'. Opbrengst is een definitie van strategie en strategisch in de context van gemeente Hilvarenbeek, duiding van functies met een strategische component, een voorstel voor leertraject/ impuls voor medewerkers in deze functies + overige aanbevelingen, te integreren in het Actieprogramma SKV 2024-2027. In 2025 gaan we verder met de uitvoering van het leertraject/ de impuls voor de betreffende medewerkers. We gaan daarbij zo mogelijk uit van incompany trainingen om schaalvoordeel te behalen.

Hierna borgen we periodieke opfrissers en bijscholing, zodat we voor de lange termijn het strategisch vermogen in de juiste functies kunnen borgen. We zoeken hierbij de samenwerking met GH0 op

Zaakgericht werken & Archief (knop 63)

Het zijn van een gemeente die wil anticiperen op grote opgaven en die een open en samenwerkende rol aan wil nemen, is niet verenigbaar met een gemeente die mogelijk onder verscherpt toezicht komt te staan wegens het niet voldoen aan een wettelijke taak. Als we het archiefbeheer niet volgens het vastgestelde verbeterplan uitvoeren en stukken naar hun bewaarplaats overdragen, lopen we dat risico echter wel. Met de huidige teambezetting lukt het niet om dit tijdig te organiseren. Achterstanden zijn ontstaan door veranderingen van analoog naar digitaal beheer en (nog steeds) de gevolgen van de brand in 2015. Door in 2025 toch eenmalig € 45.000 te investeren in externe inzet op deze taak, zijn we vervolgens van onze achterstanden af en kunnen we met het team verder inzetten op efficiënt en effectief informatie- en archiefbeheer.

Frictiebudget

Bij het vaststellen van de strategische financiële analyse zijn verschillende structurele besparingsopgaven ontstaan. Het college neemt daarbij aan dat het nodig kan zijn incidenteel kosten te maken om een structurele besparingsopgave mogelijk te maken. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om onderzoekskosten of kosten voor de inhuur van capaciteit. Om in algemene zin hiervoor dekking te hebben stellen we voor hiervoor een frictiebudget van € 100.000 beschikbaar te stellen.

Initiatieven coördinator

Om ervoor te zorgen dat we de komende jaren goed kunnen aansluiten op de collectieve initiatieven die door de verbinders van Tussenheid worden ondersteund en worden aangeleverd vragen we voor een periode van 3 jaar capaciteit voor het inrichten van 0,5 FTE voor een initiatieven coördinator.

Hiermee is € 45.000 per jaar gemoeid. In totaal € 135.000. De initiatieven coördinator is in huis de verbinder tussen enerzijds het maatschappelijk, economisch en ruimtelijk domein en anderzijds de initiatiefnemers en de verbinders buiten huis.

Overige verplichte hoofdstukonderdelen per programma

Het *Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten* (BBV) verplicht ons de beleidsdoelstelling van een verbonden partij op te nemen in de programma indeling van het begrotingsboekwerk. Ook is het verplicht om enkele voorgeschreven beleidsindicatoren in de programma indeling van het begrotingsboekwerk op te nemen. Wij kiezen er voor deze informatie niet per programma maar centraal weer te geven. Wij verwijzen u hiervoor dan ook respectievelijk naar de paragraaf 'verbonden partijen' en de bijlage 'beleidsindicatoren'.

Beleidsbegroting

2. Paragrafen

Paragraaf 1

Lokale heffingen

We gaan in deze paragraaf in op de ontwikkeling van de lokale algemene belastingen en de gevolgen voor de lokale belastingdruk. We sluiten de paragraaf af met het kwijtscheldingsbeleid. Eerst lichten we het verschil toe tussen algemene belastingen, bestemmingsbelastingen en retributies.

Algemene belastingen

De opbrengsten van de algemene belastingen gaan naar de algemene middelen van de gemeente. Algemene belastingen zijn onroerende-zaakbelastingen (OZB), forensenbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting.

Bestemmingsbelastingen

Onze bestemmingsbelastingen bestaan uit rioolheffing en afvalstoffenheffing. Bestemmingsbelastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke taken of voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Een gemeente mag op basis van de Gemeentewet artikel 229b niet meer heffen dan de begrote kosten die gedekt worden met de specifieke belasting. De mate waarin we de kosten betalen met de opbrengsten wordt kostendekkendheid genoemd. De kostendekkendheid is opgenomen in bijlage 'onderbouwing kostendekkendheid heffingen'.

Retributies

Retributies worden geheven aan personen aan wie de gemeente een specifieke dienst verleent. De belangrijkste retributies zijn leges. Voor een dienst die bij de gemeente aangevraagd is zijn leges verschuldigd. Denk hierbij aan het aanvragen van een omgevingsvergunning of een paspoort. Net als bij bestemmingsbelastingen mogen de retributies niet meer dan kostendekkend zijn.

Lokale heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB heffen we over onroerende zaken in de gemeente. Het gaat om twee belastingen; een eigenarenbelasting en een gebruikersbelasting. Het gebruikersdeel van de OZB geldt alleen voor niet-woningen. Huurders van een woning betalen dus geen OZB.

Jaarlijks vastgestelde indexatie

We indexeren onze opbrengst - volgens bestaand beleid - jaarlijks met 2,25%.

Waardeontwikkelingen

Jaarlijks worden - op grond van de Wet waardering onroerende zaken - alle onroerende zaken gewaardeerd. De waardeontwikkeling verdisconteren we in het tarief.

Bij een waardestijging verlagen we het tarief OZB om niet meer dan de gewenste geïndexeerde totaalopbrengst (exclusief areaal = volume-toename aantallen) te genereren. Dit uitgangspunt werkt uiteraard ook andersom. Wanneer de WOZ-waarde daalt, moeten we met een hoger tarief de begrote totaalopbrengst behalen.

Nacalculatie waardeontwikkeling naar peildatum 1 januari 2023

Bij de bepaling van de tarieven 2024 hielden we voor de woningen rekening met een stijging van 3,0 % en voor niet-woningen een stijging van 2,0 %.

Nu blijkt dat de gemiddelde waarde van de woningen steeg met 3,43 % en de waarde van niet-woningen met gemiddeld 1,8 %.

We verrekenen de afwijkende mutatie van de waarde woningen en niet-woningen met de tarieven 2025. Als we dit niet doen, dan sluit de OZB in absolute zin niet meer aan op de afgesproken indexering.

Verwachte waardeontwikkeling naar peildatum 1 januari 2024

We rekenen met een waardeontwikkeling naar peildatum 1 januari 2024. De ontwikkeling voor onze gemeente is nog niet bekend. Vandaar dat we vooralsnog rekenen met de landelijke inschatting bij de meicirculaire 2024 van de waardeontwikkeling. Dit leidt tot een waardestijging van 3,5 % voor de woningen en voor niet-woningen van 1,25 %. We maken dit onderscheid omdat de waardeontwikkeling van beide categorieën van elkaar verschilt.

Tarieven 2025

Rekening houdend met het vorenstaande komen de tarieven 2025 uit op:

Categorie	Tarief 2025
Woningen Eigenaren	0,0883 %
Niet-woningen Eigenaren	0,2505 %
Niet-woningen Gebruikers	0,2094 %

Tabel - Tarievenoverzicht OZB

De berekening leidt tot een geraamde totaalopbrengst OZB 2025 van afgerond € 5.014.000.

Toeristenbelasting

Bij de voorjaarsnota 2020 heeft u gekozen om de toeristenbelasting stapsgewijs te verhogen met 17% per jaar tot en met 2025. Bij de begroting 2023 heeft u gekozen om de tarieven te bevriezen tot en met 2026.

De tarieven bedragen:

- € 1,90 per overnachting voor groepsaccommodatie;
- € 1,90 per overnachting voor mobiel kampeeronderkomen en/of op vaste standplaatsen op een mini-camping;
- € 2,15 per overnachting voor mobiel kampeeronderkomen en/of op vaste standplaatsen niet zijnde een mini-camping;
- € 2,65 per overnachting voor overige accommodaties;
- € 382,40 jaartarief mobiel kampeeronderkomen of stacaravan op vaste standplaats

Forensenbelasting

We heffen forensenbelasting van natuurlijke personen die geen hoofdverblijf in de gemeente hebben, maar gedurende meer dan negentig dagen van het belastingjaar een gemeubileerde woning beschikbaar houden voor zichzelf of voor hun gezin. In de regel gaat het om eigenaren en gebruikers van recreatieverblijven, zoals vakantiewoningen of stacaravans.

De forensenbelasting kent een laag en een hoog tarief. Welk tarief van toepassing is, dat hangt af van de WOZ-waarde van het object. In de voorgaande belastingjaren gold voor objecten tot € 65.000 het lage tarief en voor objecten vanaf € 65.000 het hoge tarief. Voor 2025 handhaven we beide categorieën. In lijn met de toeristenbelasting verhogen we de tarieven voor 2025 niet.

	2025	2024	2023	2022
Laag tarief	€ 382,40	€ 382,40	€ 382,40	€ 356,20
Hoog tarief	€ 792,40	€ 792,40	€ 792,40	€ 738,20

Tabel - Tarievenoverzicht forensenbelasting ten opzichte van vorige jaren

Vermakelijkhedenretributie

De maatstaf voor de heffing is het aantal bezoekers van een vermakelijkheid dat de 20.000 bezoekers overstijgt. We verhogen het tarief met de standaard indexatie van 2,25 % en ronden het tarief naar boven af. We verhogen het tarief van € 0,18 naar € 0,19.

Precariobelasting gebruik openbare ruimte

Gemeenten kunnen precariobelasting heffen voor het gebruik van de openbare ruimte door particulieren en bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan gebruik voor terrassen en reclameborden. Wij heffen vanaf 2015 precariobelasting voor terrassen op gemeentegrond. We verhogen het tarief met de standaard indexatie van 2,25%. Het tarief voor 2025 bedraagt daarmee € 22,80 per m² per seizoen voor voorwerpen (stoelen, tafels, banken en andere voorwerpen) onder, op of boven een terras. Het maximumaantal vierkante meters is 50m².

Marktgeden

We verhogen het tarief met de standaard indexatie van 2,25% van € 69,20 naar € 70,75 per kwartaal per standplaats van vier strekkende meter.

Rioolheffing

We belasten niet alleen de gebruikers van het rioolstelsel maar ook degenen die profiteren van onze hemelwaterafvoer en van de maatregelen die we nemen voor onze grondwaterstand. Dus ook eigenaren van panden, die geen gebruikers zijn. De riolheffing kent voor agrarische percelen een speciale regeling. Al het water dat zij naar hun perceel toevoeren, lozen zij namelijk niet volledig via de gemeentelijke riolering. De gevolgen van de veranderde heffingssystematiek van de riolheffing voor de agrariërs minimaliseren we door een speciale regeling voor agrarische percelen te handhaven. We bepalen de riolheffing op basis van het gebruik, maar de agrarische percelen plaatsen we standaard in de derde staffel van de riolheffing. Deze staffelcode is van toepassing bij een waterverbruik tussen 251 m³ en 500 m³ per jaar. De tariefstijging is in beginsel beperkt tot een trendmatige correctie van 2,25%. Dit is in overeenstemming met het in februari 2022 door de gemeenteraad vastgestelde nieuwe riol- en waterplan. De voorgestelde tariefsaanpassing, samen met de voorziene jaarlijkse onttrekking aan de egalisatievoorziening riolering, leidt net als voorgaande jaren tot 100 % kostendekkendheid.

Extra indexering raadsbesluit vaststelling Strategische Analyse Financiën (incl. vjn+24) (SAFV)

In de door de gemeenteraad op 4 juli 2024 vastgestelde SAFV is met knop 88 dekkingsmaatregel 'Kostendekkendheid Rioolheffing verhogen' besloten om € 90.000 aan kosten van onder andere straatreiniging voortaan toe te rekenen aan riolering. Hiermee stijgen de tarieven riolheffing extra met € 5,58 %.

	Tarief 2025	Tarief 2024
Eigenaren woningen	122,57	113,67
Eigenaren niet-woningen	209,54	194,32
Eigenaren garageboxen	61,63	57,15
Gebruikers afgevoerd water tot en met 130 m3	35,40	32,88
Gebruikers afgevoerd water van 131 tot en met 250 m3	147,96	137,16
Gebruikers afgevoerd water van 251 tot en met 500 m3	333,00	308,76
Gebruikers afgevoerd water van 501 tot en met 1.500 m3	764,16	708,60
Gebruikers afgevoerd water van 1.501 tot en met 5.000 m3	1.528,20	1.417,20
Gebruikers afgevoerd water van 5.001 m3 en meer	3.056,64	2.834,64

Tabel – Ontwikkeling Tarieven Rioolheffing met 7,83% (2,25% + 5,58%)

Afvalstoffenheffing

Met de opbrengsten van de afvalstoffenheffing betalen we voor 100% de kosten die we kwijt zijn aan inzamelen en verwerken van huishoudelijk restafval. Het huishoudelijk afval zamelen we in via afzonderlijke minicontainers. Een aantal (appartementen)complexen heeft een eigen inzamelsysteem met ondergrondse containers. Daarnaast hebben we ook de milieustraat, waar huishoudens verschillende afvalstromen kunnen brengen.

In april 2024 startten we met de nieuwe inzamelsystematiek en frequentie van de verschillende afvalstromen. De vaststelling van de tarieven 2024 was nog omgeven met een groot aantal aannames. Dit zijn aannames over het aantal ledigingen en te verwerken tonnages in verband met ontbreken van ervaringsgegevens. Op basis van ervaringsgegevens stellen wij de voorgestelde tarieven op een later moment zo nodig verder bij.

Met de vaststelling van de Strategische Analyse Financiën (incl. vjn+24) (SAFV) op 4 juli 2024 stemde de gemeenteraad met knop 12 en 86 ook in met aanpassingen binnen het product afval en de daarmee gepaard gaande kosten.

GFE-cocons

Dit zijn kleine verzamelcontainers voor groente-, fruit- en etensresten voor de hoogbouw. De aanschaf en lediging daarvan leidt tot een extra structurele last van € 19.000.

Aparte inzameling van luier- en incontinentiemateriaal

Per 1 maart 2024 zijn er op 10 locaties wijkverzamelcontainers geplaatst. De structurele lasten bedragen € 21.000 en bestaan uit het ledigen en huur van de containers, op- en overslag en verwerkingskosten.

Toerekening kosten van onder andere straatreiniging aan afvalstoffenheffing

Met knop 86 dekkingsmaatregel 'Kostendekkendheid Afvalstoffenheffing verhogen' is besloten om € 60.000 aan kosten van onder andere straatreiniging voortaan toe te rekenen aan afvalstoffenheffing.

In totaal rekenen we in 2025 ten opzichte van 2024 dus € 100.000 meer door aan afvalstoffenheffing, die we verwerken via de tarieven voor vast recht met 9,70%.

We indexerings daardoor het tarief voor vast recht met 11,95 %, zijnde de reguliere indexering van 2,25% verhoog met de extra indexering van 9,70%.

De tarieven voor het variabel deel verhogen we met de reguliere indexering van € 2,25%.

	Tarief 2025	Tarief 2024
Vast tarief per maand	14,00	12,50
Variabel tarief per lediging Restafvalcontainer 120 liter	11,20	10,95
Gemiddeld aantal ledigingen Restafval per object per jaar	4,60	4,60
Variabel tarief per lediging GFT-afval	2,49	2,44
Gemiddeld aantal ledigingen GFT-afval per object per jaar	5,09	5,09
Tarief per inworp 60lt zak in ondergrondse container	5,59	5,47
Gemiddeld aantal inworpen 60lt zak in ondergrondse container per jaar	9,2	9,2

Tabel - Tarievenoverzicht afvalstoffenheffing

Leges

De legesverordening omvat de belastingtarieven voor onder andere burgerzaken, de APV en de omgevingsvergunningen. Voor de legesverordening en de daarbij behorende tarieventabel is het belangrijk om de tarieven niet zodanig vast te stellen dat de geraamde baten uitkomen boven de geraamde lasten. We spreken ook wel over de opbrengstenlimiet ofwel de kostendekkendheid. Dit is expliciet bepaald in artikel 229b lid 1 Gemeentewet. De totale kostendekkendheid zoals opgenomen in het raadsvoorstel belastingverordeningen voor de leges komt neer op 75%.

Voor 2025 besloot de gemeenteraad via een [amendement op het raadsvoorstel](#) tot vaststelling van de Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024 de opdracht mee te geven om te onderzoeken of door efficiëntere werkwijze en minder regelgeving de legeskosten zijn te beperken waardoor verhoging beperkt nodig is. In deze begroting ramen we hiervoor een bedrag van € 10.000.

Een overzicht van deze kostendekkendheid vindt u ook in de bijlage van deze begroting. Per Hoofdstuk van de legesverordening doen zich op hoofdlijnen de volgende wijzigingen voor vanaf jaar 2025:

Hoofdstuk 1: De meeste tarieven zijn geïndexeerd. Bij reisdocumenten, Nederlandse identiteitskaart en rijbewijzen gelden wettelijke maximumtarieven. Er is gerekend met de voorlopige wettelijke tarieven per belastingjaar 2024 omdat de nieuwe wettelijke tarieven nog niet bekend zijn.

Hoofdstuk 2: Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn in december 2023 nog veel aanvragen onder het oude regime aangevraagd en in de loop van het belastingjaar 2024 verleend. Voor 2025 is een nieuwe inschatting gemaakt omdat de kengetallen onder de nieuwe Omgevingswet zijn nog (te) beperkt om verdere aanpassingen door te voeren. Gedurende de jaren 2024 en 2025 is monitoring gewenst zodat de uitkomsten gebruikt kunnen worden voor de kostendekkendheid per belastingjaar 2026.

Er zijn in 2024 nog geen inkomsten verkregen op het gebied van de Milieubelastende Activiteit (MBA). Ook voor 2025 geeft de OMWB weer een (hoge) raming af voor het aantal te verwachten aanvragen. Deze raming is neerwaarts bijgesteld vanuit het voorzichtigheidsprincipe waarbij de verwachte uitgaven en de verwachte opbrengsten leges lager zijn geraamd.

Hoofdstuk 3: De tarieven zijn geïndexeerd.

Ontwikkeling totale belastingdruk

In deze paragraaf vergelijken we de totale gemeentelijke lasten 2025 voor een gemiddeld gezin ten opzichte van 2024. Dit doen we voor zowel een eigenaar als voor een huurder van een woning.

Bedragen x € 1 Afgerond op hele euro's	2025	2024	Mutatie 2025 tov 2024
Afvalstoffenheffing	232	213	8,90 % stijging
Rioolheffing	271	251	7,83 % stijging
OZB – eigenaar	427	418	2.25 % stijging
Totaal	930	882	5,44 % stijging

Tabel – Ontwikkeling Belastingdruk eigenaar woning

Bedragen x € 1 Afgerond op hele euro's	2025	2024	Mutatie 2025 tov 2024
Afvalstoffenheffing	232	213	8,90 % stijging
Rioolheffing	148	137	7,83 % stijging
OZB – eigenaar	Nvt	Nvt	
Totaal	380	350	8,57 % stijging

Tabel – Ontwikkeling Belastingdruk huurder woning

Volgens de Atlas Lokale Lasten van Coelo bedragen de gemiddelde lokale lasten in 2024 voor:

- een meerpersoonshuishouden met een eigen woning € 994
- meerpersoonshuishoudens met een huurwoning € 457.

Uitgangspunten

Bij de bepaling van de belastingdruk zijn we uitgegaan van de volgende uitgangspunten:

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Tarief 2025	Tarief 2024	Aantal ledi- gingen 2025	Aantal ledi- gingen 2024	Totaal 2025	Totaal 2024
Vast tarief per maand	14,00	12,50	12 maanden	12 maanden	168,00	150,00
Variabel tarief per lediging restafval	11,20	10,95	4,60	4,60	51,52	50,37
Variabel tarief per lediging GFT-afval	2,49	2,44	5,09	5,09	12,67	12,42
Totalen afgerond					232	213

Tabel - Afvalstoffenheffing

Rioolheffing

We hanteren de staffel van 131 m3 tot en met 250 m3 waterverbruik als grondslag voor de berekening van de rioolheffing en gaan uit van een twee ouderhuishouden met één kind.

OZB – eigenaar

Voor de OZB-vergelijking rekenen we met de volgende uitgangspunten:

- voor het jaar 2024 rekenen we met een gemiddelde WOZ-waarde van € 468.000 (ontleend aan voorlopige cijfers van het CBS naar de stand van juni 2024)
- voor het jaar 2025 rekenen we met een gemiddelde WOZ-waarde van € 484.000 (voorlopige WOZ waarde € 468.000 verhoogd met 3,5% voorlopige inschatting waardeontwikkeling)

Gemeentelijk kwijscheldingsbeleid

We voeren een actief kwijscheldingsbeleid voor afvalstoffenheffing en rioolheffing. De begrote kosten bedragen € 23.000 voor het kwijscheldingsbeleid voor afvalstoffenheffing en rioolheffing (exclusief uitvoeringskosten).

Paragraaf 2

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In deze paragraaf leest u meer over ons risicoprofiel en hoe we dit opvangen met onze weerstandscapaciteit. Deze weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen om substantiële onverwachte kosten af te dekken, zonder dat dit ten koste gaat van het bestaand beleid. Het weerstandsvermogen is de mate waarin we de risico's op kunnen vangen met onze weerstandscapaciteit. In de nota 'risicomanagement & weerstandsvermogen' beschrijven we hoe we risicomanagement toepassen als vast proces in onze bedrijfsvoering. In deze paragraaf beoordelen we ook onze financiële positie aan de hand van vijf kengetallen.

Beoordelen risico's

Om te bepalen welke risico's de meeste aandacht verdienen, kwantificeren we ze. We schatten per risico in hoe waarschijnlijk het is dat het gebeurt en hoe groot de financiële gevolgen zijn. Ontwikkelingen waarvan de kans 90% of meer is dat deze zich voordoen, nemen we niet mee omdat we dit niet als risico's zien. We gebruiken de volgende scoringstabellen.

Kans	Score
Gering (minder dan 1 x per 4 jaar)	1
Gemiddeld (ongeveer 1 x per 4 jaar)	3
Hoog (minimaal 1 x per jaar)	5

Financieel gevolg (bij omzetverwachting van € 45.000.000)	Score
Gering (< 0,1% omzet = < € 45.000)	1
Beperkt (> 0,1% omzet < 0,5 % omzet = tussen € 45.000 - € 225.000)	2
Groot (> 0,5 % omzet = > € 225.000)	3

Omdat risico's zich niet allemaal tegelijkertijd voordoen, nemen we alle risico's niet voor de volledige omvang mee. Aan de hand van de kans vermenigvuldigt met het gevolg van het risico berekenen we een score. Aan de hand van deze score voorzien we het risico van een ranking met impactcategorie. Afhankelijk van de impactcategorie nemen we een risico volledig, voor een deel of niet mee in de berekening van ons benodigd weerstandscapaciteit.

Ranking	Impactcategorie
Scores 10 en hoger	Hoog risico Voor het risico dient 100% weerstandscapaciteit aanwezig te zijn.
Scores hoger dan 5, maar lager dan 10	Beperkt risico Voor een structureel risico dient 25% weerstandscapaciteit aanwezig te zijn. Voor een incidenteel risico dient 50% weerstandscapaciteit aanwezig te zijn.
Scores van 5 en lager	Gering risico We achten het risico te dragen binnen de reguliere bedrijfsvoering

Opstellen risicoprofiel

Het risicoprofiel bevat alle risico's die we hebben uitgezocht in onze organisatie. We maken een onderscheid tussen de risico's voor de 'algemene dienst' en risico's voor de grondexploitaties. In deze paragraaf volstaan we met een samenvatting van de belangrijkste risico's zoals bekend op 4 september 2024. Het gedetailleerd risicoprofiel vindt u in bijlage van deze begroting onder de 'risicokaart'.

Nr.	Onderwerp	Risico
	Structurele risico's algemene dienst	
1.	Huisvesting statushouders	€ 400.000
2.	Vergoeding Gemeentelijke Opvang Oekrainers	€ 100.000
3.	Jeugdhulpverlening (specialistische zorg)	€ 400.000
4.	WMO middelen ontoereikend	€ 150.000
5.	BUIG-middelen ontoereikend	€ 37.000
6.	Structurele gevolgen omgevingswet	€ 66.800
7.	Weerstandsvermogen Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	€ 12.500
8.	Project Hart van Haghorst	€ 50.000
9.	Toerekening uren aan investeringen en grondexploitaties	€ 99.300
10.	Rentewijzigingen	€ 0
11.	Algemene uitkering	€ 140.000
12.	Oplopende prijzen	€ 0
13.	Toenemende druk op gemeenten	€ 153.500
14.	Stijgende ICT kosten	€ 12.500
15.	Informatiewetten NL en Digital Decade 2030 EU	€ 0
	Totaal structurele risico's algemene dienst	€ 1.602.400
	Incidentele risico's algemene dienst	
1.	Onvoorzien uit reguliere bedrijfsvoering / Algemeen bedrijfsrisico	€ 450.000
2.	Huur Nieuwe Erf	€ 142.500
3.	Wachtgeldregeling wethouders	€ 0
4.	Pensioenregeling wethouders	€ 0
5.	Gerechtelijke procedures en aansprakelijkheidsstellingen	€ 0
6.	Deelname Regionaal Publiek Ontwikkelbedrijf	€ 0
	Totaal incidentele risico's algemene dienst	€ 592.500

Nr.	Onderwerp	Risico
	Risico's grondbedrijf	
1.	Gelderakkers 2	€ 0
2.	Afzet gronden	€ 150.000
3.	Prijrisico/inflatie	€ 110.000
4.	Geurcontour de Leeuwerik 3	€ 82.500
5.	Slibbroek-Noord	€ 217.000
6.	Vroonacker 4	€ 384.000
7.	Algemene risico's bestemmingsplannen in voorbereiding	€ 63.100
	Totaal risico's grondbedrijf	€ 1.006.600

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen waarmee de gemeente in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat dit betekent dat we het beleid moeten wijzigen. We onderscheiden een structurele en een incidentele weerstandscapaciteit. We gaan hier nu verder op in.

Structurele capaciteit

Onze structurele weerstandscapaciteit bepalen we op basis van de onbenutte belastingcapaciteit voor de onroerende zaakbelastingen. We berekenen de onbenutte belastingcapaciteit op twee wijzen. Aan de ene kant houden we rekening met de meest recente OZB-tarieven van het gemiddeld niveau in Nederland. We hanteren deze onbenutte belastingcapaciteit voor onze weerstandscapaciteit. Aan de andere kant laten we ook de OZB-opbrengst zien als we het OZB-tarief hanteren dat opgelegd wordt indien een gemeente een artikel 12 status aanvraagt. Het Rijk stelt zo'n gemeente dan onder financiële curatele.

Bedragen x € 1.000	Ruimte ten opzichte van	
	landelijk	artikel 12
OZB opbrengst Hilvarenbeek 2025	5.014	
OZB opbrengst landelijk gemiddeld ¹	5.570	555
OZB artikel 12 ²	6.760	1.745

Onze beschikbare capaciteit - de ruimte die beschikbaar is wanneer we het gemiddeld landelijk tarief hanteren - bedraagt € 555.000. De onbenutte belastingcapaciteit, wanneer de tarieven gelijk zouden zijn aan de artikel 12 norm, bedraagt € 1.745.000.

We tellen bij de beschikbare structurele capaciteit nog de structurele ruimte op die nu in onze begroting 2025 zit. Deze bedraagt voor 2025 € 480.000 (2026: € -363.000, 2027: € -423.000, 2028: - € 308.000).

Incidentele capaciteit

Voor de incidentele capaciteit weerstandscapaciteit nemen wij bij de omvang van onze algemene reserve en de reserve grondexploitatie - voor resultaatbestemming - mee.

Incidentele weerstandscapaciteit (x € 1.000)	
Algemene bedrijfsreserve	5.369
Algemene reserve grondexploitatie	2.251

Tabel - Stand van 31-12-2024

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om substantiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid veranderd moet worden. Om het structurele weerstandsvermogen te bepalen, confronteren we de structurele risico's met de structurele weerstandscapaciteit. Het incidentele weerstandsvermogen bepalen we door alle incidentele risico's af te zetten tegen de algemene bedrijfsreserve. De confrontatie van het risicoprofiel en weerstandscapaciteit is hieronder weergegeven.

¹ Bron: Coelo.nl, tarievenoverzicht 2024

² Bron: meicirculaire 2024, tarieven 2025

Weerstandsvermogen (x € 1.000)	Beschikbaar		Benodigd	
Structureel Algemene Dienst	A	1.035	B	1.602
Algemene bedrijfsreserve	C	5.369	D	593
Algemene reserve grondexploitatie	E	2.251	F	1.007

Ratio's	JR22	JR23	B24	B25
Structureel Algemene Dienst (A / B)	0,8	1,2	1,5	0,7
Algemene bedrijfsreserve (C / D)	10,2	7,9	4,5	9,1
Algemene reserve grondexploitatie (E / F)	1,2	1,4	1,0	2,2

Conclusie: waardering en normen voor het weerstandsvermogen

We waarderen het weerstandsvermogen zoals opgenomen in onderstaande tabel.

Ratio	Waardering
> 2	uitstekend
1,5 – 2	ruim voldoende
1,0 - 1,5	voldoende
0,8 - 1,0	matig
0,6 - 0,8	onvoldoende
< 0,6	ruim onvoldoende

De provincie adviseert ons om een norm vast te stellen voor het noodzakelijke weerstandsvermogen. Wij hebben dit advies ter harte genomen. Wij hanteren een norm van minimaal 0,8 voor zowel het structurele als het incidentele weerstandsvermogen. Tussen de 1 en de 0,8 is extra voorzichtigheid geboden. Een score onder de 0,8 betekent dat we een onvoldoende scoren.

Structureel

Voor het structurele weerstandsvermogen voldoen wij niet aan deze norm. In de berekening is rekening gehouden met de structurele ruimte die nu in onze begroting 2025 zit. In de berekening is alleen gekeken naar het verschil in OZB ten opzichte van het gemiddelde in Nederland en niet naar de uitbreidingsmogelijkheden in vergelijking met een artikel 12 status. Wanneer we deze werkwijze hanteren stijgt de ratio nog van 0,65 naar 1,93. In dat geval is de waardering voldoende.

Incidenteel

Het incidentele weerstandsvermogen van de algemene dienst scoort uitstekend. Het incidentele weerstandsvermogen voor de grondexploitatie is voldoende. Wanneer we naar het totaal van de incidentele risico's kijken en dit afzetten tegen de totale beschikbare incidentele weerstandscapaciteit is de ratio 4,77. Dit wordt eveneens gewaardeerd als uitstekend.

Financiële kengetallen

In deze paragraaf geven wij u een overzicht van enkele financiële kengetallen met als doel u op een eenvoudige manier inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. Deze financiële kengetallen zijn verplicht op basis van artikel 11 BBV. Naast een structureel sluitende reële begroting is het voor een gezonde financiële positie ook van belang dat de schulden niet te hoog oplopen, de risico's binnen de grondexploitatie op te vangen zijn en er nog voldoende financiële ruimte is binnen de exploitatie of om belastingen te verhogen. We gaan eerst in op de normering en daarna volgen de financiële kengetallen.

Normering

Om meer inzicht te krijgen in de kengetallen kiezen we ervoor om aan te sluiten bij de 'signaleringswaarden' die diverse gemeenten gebruiken zoals in onderstaande tabel weergegeven. De signaleringswaarden zijn oorspronkelijk afkomstig uit de houdbaarheidstest voor gemeenten van de VNG. De signaleringswaarden zijn geen normeringsinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincie. Het is primair bedoeld als instrument voor de raad. Per kengetal zijn signaleringswaarden ingedeeld in drie categorieën. Categorie A is het minst risicovol, categorie B is een risicoprofiel waarbij voorzichtigheid is geboden, categorie C is een risicovol profiel.

Kengetallen	Cat. A	Cat. B	Cat. C
Netto schuldquote	<0,9	0,9 - 1,3	>1,3
Netto schuldquote - correctie verstrekte leningen	<0,9	0,9 - 1,3	>1,3
Solvabiliteitsratio	>0,5	0,2 - 0,5	<0,2
Structurele exploitatieruimte	>0	0	<0
Grondexploitatie	<0,2	0,2 - 0,35	>0,35
Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpers. huishouden	<0,95	0,95 - 1,05	>1,05

Financiële kengetallen

We hebben de financiële kengetallen berekend voor onze gemeente. U ziet ze in onderstaand overzicht. De kengetallen van 2020-2023 komen uit de jaarrekeningen. De kengetallen van 2024 uit de begroting 2024 en van 2025 en verder zijn berekend op basis van de cijfers uit dit begrotingsboekwerk. Per kengetal hebben we met kleur weergegeven in welk risicoprofiel het kengetal valt.

Kengetallen (31 december)	JR20	JR21	JR22	JR23	B24	B25	B26	B27	B28
Netto schuldquote	0,55	0,51	0,61	0,44	0,54	0,51	0,68	0,89	0,91
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0,49	0,46	0,55	0,37	0,48	0,44	0,60	0,82	0,84
Solvabiliteitsratio	0,26	0,27	0,23	0,26	0,24	0,26	0,26	0,21	0,20
Structurele exploitatieruimte	-0,02	0,03	0,07	0,06	0,02	0,01	-0,01	-0,01	-0,01
Grondexploitatie	0,10	0,10	0,16	0,06	0,01	-0,03	-0,03	-0,01	-0,02
Belastingcapaciteit: Woonlasten Meerpersoonshuishouden	1,00	0,97	1,02	0,88	0,91	0,94	0,94	0,94	0,94

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Een laag percentage is gunstig. Omdat bij verstrekte leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald bepalen we de netto schuldquote zowel inclusief als exclusief verstrekte leningen. De VNG adviseert om 1,3 als maximum norm te hanteren en daarboven de schuld af te bouwen. Als algemene norm geven we de onderstaande richtgetallen. De netto schuldquote gaat vanaf 2028 naar een niveau waarbij voorzichtigheid is geboden. Dit heeft te maken met de externe financiering die nodig is voor investeringen zoals Doelakkers en Haghorst.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit van de gemeente is afbetaald en de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het betreft het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. De schuldratio is de tegenhanger hiervan. De toename of afname van de schulden in een jaar is het financieringsresultaat van de gemeente. Het wordt ook wel schuldevolutie genoemd. De schuld mag niet zover oplopen dat de financiële positie in de waagschaal wordt gelegd. De gemeentefinanciën horen - ook bij economisch slecht weer - zonder hulp van buitenaf beheersbaar te blijven. Normaal ligt de waarde voor de solvabiliteitsratio tussen de

0,5. Voorzichtigheid is geboden bij een ratio tussen de 0,2 en 0,5. We zien dat de waarde de komende jaren op een niveau ligt waarbij voorzichtigheid is geboden. Net zoals bij de netto schuldquote heeft dit te maken met de investeringen in onder andere Haghorst en Doelakkers.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De provincie hanteert de richtlijn dat de begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn. Het structurele saldo berekenen we in hoofdstuk 3 van de jaarrekening. Als het structurele saldo positief is dan is het kengetal van de structurele exploitatieruimte ook positief. We berekenen dit kengetal namelijk door het structurele saldo van de baten en lasten te delen door de totale baten. De provincie hanteert als richtlijn dat het structurele saldo meerjarig positief moet zijn. Wij hanteren daarom als norm dat de structurele exploitatieruimte minimaal 0 moet zijn. Met een kengetal van 0,01 in 2025 voldoen wij aan deze norm. De jaren erna hebben we (nog) geen voordelig structureel saldo.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De boekwaarden van verliesgevende plannen zijn gebaseerd op de actuele marktwaarde en voor verwachte verliezen zijn voorzieningen getroffen. De invloed van de grondexploitatie op de exploitatie is met een kengetal van 0,01 tot 0,03 beperkt. We hebben ook een aparte algemene reserve voor de grondexploitatie waarmee we risico's opvangen.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. Het kengetal belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar te vergelijken met het landelijke gemiddelde. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten waar we mee rekenen zijn € 994 in jaar 2025. De gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Hilvarenbeek bedragen € 930 in 2025. Het kengetal komt daardoor op 0,94. Daarmee is onze lokale lastendruk normaal en onder het landelijk gemiddelde.

Algemene conclusie financiële positie

Onze financiële positie is normaal, maar er is wel voorzichtigheid geboden. Zowel bij de solvabiliteit als bij de structurele exploitatieruimte is voorzichtigheid geboden. De structurele exploitatieruimte kent zelfs een risicovol vanaf 2026. De structurele exploitatieruimte van jaar 2025 voldoet aan de norm van de provincie. Wel accepteren we vanaf 2026 een structureel nadelig resultaat waardoor we op dat moment onder de norm uitkomen. Dit is mede in lijn met het begrotingsadvies van de VNG

Paragraaf 3

Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf gaat in op hoe wij onze kapitaalgoederen beheren en onderhouden. Het gaat zowel om gemeentelijke wegen, riolering en gebouwen, als om groen, sportvelden en water. Het grootste deel van de werkzaamheden aan kapitaalgoederen vloeit voort uit onze verantwoordelijkheden als eigenaar en beheerder van de publieke ruimte en van een aantal eigendommen. We hebben een groot vermogen geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het onderhoud hiervan zijn medebepalend voor het voorzieningenniveau binnen onze gemeente. Ze bepalen uiteraard ook de hoogte van de lasten die dit met zich meebrengt.

De paragraaf geeft inzicht in de beleidskaders voor instandhouding van kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan. We gaan eerst in op de kapitaalgoederen binnen de openbare ruimte. Hierna lichten we de categorie gebouwen toe.

Onderhoud openbare ruimte

Beheer openbare ruimte

Beleidskader Openbaar groen

Het openbaar groen wordt al jaren onderhouden op onderhoudsniveau B met uitzondering van de Vrijthof wat op niveau A onderhouden wordt. De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een bestek. Dit is deels een beeldbestek met posten die op een bepaald beeld onderhouden moeten worden. Denk hierbij onkruidbeheersing. Voor de controle op deze posten worden de beeldlatten van het CROW gebruikt. In de beeldlatten is omschreven aan welke voorwaarden voldaan moet worden. Door de toezichthouders van de buitendienst wordt hierop steekproefsgewijs gecontroleerd.

Naast de beeldposten zijn er werkzaamheden op frequentie basis opgenomen. Denk hierbij aan het knippen van de hagen dat twee keer per jaar wordt uitgevoerd. Werkzaamheden die nauwelijks uitvoerbaar zijn op basis van beeld of frequentie, zoals bijvoorbeeld het onderhoud aan de parkeerkelder worden op regiebasis uitgevoerd.

Beleidskader Spelen

De beleidsnota Spelen vormt het kader voor ons speelterreinenbeleid. Vanaf 2021 vervangen we de toestellen waarvan uit de keuring is gebleken dat ze gevaarlijk zijn. Daarnaast wordt in overleg met bewoners enkele speelplekken vernieuwd. Jaarlijks worden de speelterreinen gecontroleerd. De controle vindt vier keer per jaar plaats waarvan één keuring door een extern deskundige wordt uitgevoerd.

Financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidskader

We maken het volgende financiële onderscheid:

1. Exploitatiekosten, exclusief de kapitaallasten;
2. Kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) van investeringen;

Afgerond op € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Exploitatiekosten	1.191.000	1.191.000	1.216.000	1.191.000
2. Kapitaallasten	6.000	6.000	6.000	6.000

Bij de exploitatiekosten in 2027 (evenals in 2024) een extra bedrag van € 25.000 opgenomen voor de aanpak achterstallig onderhoud bomen en groen langs wegen in het buitengebied. Uw raad besloot hiertoe bij de voorjaarsnota 2024 met knop 42.

Sportvelden

Beleidskader

Het onderhoud aan de sportvelden wordt jaarlijks afgestemd met de diverse sportverenigingen. Daarnaast wordt op basis van een meerjarig onderhoudsplan het groot onderhoud uitgevoerd. De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van een raambestek. In de nabije toekomst wordt een nieuw accommodatie en vastgoedbeleid opgesteld met daarin ook de afspraken over beheer en onderhoud.

Financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidskader

We maken het volgende financiële onderscheid:

1. Exploitatiekosten, exclusief de kapitaallasten;
2. Kapitaallasten (rente- en afschrijvingslasten) van investeringen;

Afgerond op € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Exploitatiekosten	283.000	259.000	226.000	241.000
2. Kapitaallasten	94.000	89.000	90.000	89.000

Bij de exploitatiekosten is in 2025 € 40.000 en in 2026 € 20.000 extra opgenomen ter verbetering van de kwaliteit en duurzaamheidsverbeteringen onderhoud grassportvelden (voorjaarsnota 2024, knop 10).

Bij de exploitatiekosten is voor alle jaren een extra bedrag opgenomen voor groot onderhoud aan de grassportvelden (voorjaarsnota 2024, knop 11).

Riolering en Water

Beleidskader

De wet milieubeheer verplicht gemeenten om een actueel gemeentelijk rioleringsplan (vGRP) te hebben. In februari 2022 is het Riool- en Waterprogramma voor de periode 2022-2026 vastgesteld. Met de voorbereidingen voor het volgende plan starten we in 2025. Bij de VJN 2025 vragen we de gemeenteraad om budget voor inventarisatie en het opstellen van een plan met daarin de uitvoeringskosten voor 2027 en later.

Financiële consequenties die voortvloeien uit het beleidskader

Om uitvoering te geven aan het beleidskader kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Saldo exploitatielasten en -baten, inclusief overhead en fictieve BTW, maar exclusief kapitaallasten

2. Kapitaallasten, zijnde rente- en afschrijvingslasten investeringen. Inclusief de kapitaallasten van de investeringen in de komende jaren. De nieuwe investeringen vindt u terug in de bijlage 'Overzicht investeringen (meerjarig).
3. Rioolrechten
4. Mutatie voorziening riolering = Saldo product riolering. Geraamde stand van de voorziening per 1 januari 2025 = € 4.825.000

Exploitatie Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Saldo Exploitatielasten en –baten	1.642	1.628	1.620	1.619
2. Kapitaallasten	544	546	629	679
3. Rioolrechten	-/- 1.699	-/- 1.699	-/- 1.699	-/- 1.699
4. Onttrekking aan voorziening = inkomst	-/- 487	-/- 475	-/- 550	-/- 599

Wegbeheer

Beleidskader

In februari 2022 heeft de gemeenteraad het beleids- en wegenbeheerplan 2021-2025 scenario 2a vastgesteld. Daarbij wordt onderhoudsniveau C als ondergrens gehanteerd. Voor de voetpaden zijn extra middelen beschikbaar gesteld om knelpunten aan te pakken en het onderhoudsniveau te verbeteren. Er wordt meer preventief onderhoud uitgevoerd zodat de kosten voor groot structureel onderhoud uitgesmeerd worden over een langere periode. De provincie hanteert als toezichthouder van gemeenten onderhoudsniveau C als ondergrens bij de integrale toetsing van de financiële positie van de gemeente. Dit beheerplan kunnen we uitvoeren binnen de huidige beschikbare middelen voor wegenonderhoud. Wij verwachten dat dit geen nadelige effecten oplevert voor de kwaliteit van onze wegen en dat de verkeersveiligheid niet in het geding komt. In 2025 wordt het nieuwe beleids- en wegenbeheerplan voor de periode 2026-2030 opgesteld.

Voorvloeiende financiële consequenties uit beleidskader

Om het beleidskader uit te voeren, kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Klein jaarlijks onderhoud, aangevuld met overige kleinere exploitatiekosten;
2. Jaarlijks groot onderhoud aan asfalt- en elementenverharding, die we ten laste van de voorziening dekken;
3. Storting in voorziening ter dekking van de jaarlijkse kosten voor groot onderhoud (geraamde stand van de voorziening per 1 januari 2025 = € 686.000);
4. Kapitaallasten rehabilitaties, zijnde rente- en afschrijvingslasten voor vervangingen van het wegdek inclusief de fundering. Dit betreft bestaande en nieuwe kapitaallasten samen. De nieuwe investeringen vindt u terug in de bijlage 'Overzicht investeringen (meerjarig).

Kosten Afgerond op € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Klein jaarlijks onderhoud	198.000	198.000	198.000	198.000
2. Jaarlijks groot onderhoud	460.000	560.000	560.000	560.000
3. Storting in voorziening	430.000	430.000	430.000	430.000
4. Kapitaallasten rehabilitaties	128.000	158.000	216.000	308.000

Openbare verlichting

Beleidskader

Uitgangspunt voor onderhoud en vervanging van afgeschreven materieel is het vastgestelde beleidsplan 'Openbare Verlichting 2012 -2021'. Dit beleidsplan is opgesteld overeenkomstig de bepalingen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV).

De geldigheidsduur van het beleidsplan is verstreken. Er is budget beschikbaar gesteld om in 2024 het beleidsplan te herzien. Het huidige plan biedt nog wel voldoende handvaten om afgeschreven lichtpunten te vervangen door onderhoudsvriendelijke en energiezuinige duurzame ledverlichting.

De oplevering van het nieuwe plan is vertraagd, maar naar verwachting binnenkort gereed. Bij de VJN 2025 en de begroting 2026 vragen we de gemeenteraad om de benodigde middelen voor het meerjarige onderhoud en vervanging en het verder verleden van onze openbare verlichting.

Voorvloeiende financiële consequenties uit beleidskader

Om uitvoering te geven aan het beleidskader kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Exploitatiekosten, dit is jaarlijks regulier onderhoud, oplossen storingen en stroomverbruik;
2. Jaarlijkse kapitaallasten (in de vorm van rente en afschrijving) bij vervangingen lichtmasten en armaturen. De nieuwe investeringen vindt u terug in de bijlage 'Overzicht investeringen (meerjarig)'.

Openbare Verlichting Afgerond op € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Exploitatiekosten	199.000	199.000	199.000	199.000
2. Kapitaallasten	58.000	61.000	67.000	66.000

Gemeentelijke gebouwen

Beleidskader onderhoud gebouwen

Voorzieningen waaronder gebouwen voor sport, onderwijs, gemeenschap, cultuur en zorg in onze gemeente zijn belangrijk. Er wordt nieuw accommodatie- en vastgoedbeleid opgesteld, omdat het nodig is om vast te leggen hoe de gemeente met accommodaties omgaat. Het op te stellen beleid moet duidelijkheid geven over de kosten, de betaalbaarheid en verantwoordelijkheden. Dan wordt ook duidelijk gemaakt welke effecten dit voor het vastgoedbeheer teweegbrengt. We vragen de (sport)verenigingen mee te denken over het accommodatiebeleid.

In 2023 is het Duurzaam Meerjaren Onderhoudsprogramma voor de gemeentelijke gebouwen (DMJOP's) geactualiseerd voor de periode van 2023-2026. Hierin worden verdere stappen gezet naar verduurzaming van het eigen vastgoed. Op basis van de DMJOP's en technische inspecties maken we een jaarplanning 2025 voor de uit te voeren werkzaamheden. We hebben een actueel beeld van de benodigde middelen voor het meerjarig groot onderhoud en de vervangingsinvesteringen voor de gemeentelijke gebouwen.

Voorvloeiende financiële consequenties uit beleidskader

We maken onderscheid tussen kosten voor groot onderhoud en vervangingsinvesteringen. De kosten voor groot onderhoud - zoals schilderwerk - brengen we in één keer ten laste van de voorziening. Bij vervangingsinvesteringen - zoals vervangen van een dak - brengen we jaarlijks de kapitaallasten (afschrijvingen en rente) afhankelijk van de afschrijvingsperiode ten laste van de exploitatie.

Voorvloeiende financiële consequenties uit beleidskader

Om uitvoering te geven aan het beleidskader kennen we het volgende financiële onderscheid in:

1. Jaarlijkse storting in de voorziening gemeentelijke gebouwen en gymnastieklokalen (geraamde stand voorziening per 1 januari 2025 € 1.707.000);
2. Jaarlijkse kosten ten laste van de voorziening gemeentelijke gebouwen en gymnastieklokalen;

Voorziening Gebouwenbeheer Afgerond op € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Storting in voorziening	277.000	277.000	277.000	277.000
2. Kosten ten laste van voorziening	433.000	587.000	287.000	421.000

Paragraaf 4

Financieringsparagraaf

De gemeentelijke begroting moet worden opgesteld volgens de regels van het stelsel van baten en lasten. Dat wil zeggen dat we uitgaven en inkomsten toerekenen aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Dit betekent bijvoorbeeld dat investeringen in een gebouw dat x jaar meegaat niet ten laste komen van het jaar waarin de rekeningen zijn betaald. Deze investeringen worden gespreid over de jaren waarin het gebouw wordt gebruikt.

Voor gezonde gemeentefinanciën is alleen sturen op baten en lasten niet genoeg. We moeten ook sturen op uitgaven en inkomsten (kasstelsel). Kopen we bijvoorbeeld een nieuw gebouw, dan betekent dit dat we eenmalig een bedrag betalen aan de verkoper. We moeten er dan bij stilstaan hoe we dit financieren. Betalen we het bedrag met onze eigen middelen - hebben we het bijvoorbeeld op onze bankrekening staan - of moeten we een lening afsluiten waardoor we een schuld opbouwen? Het is belangrijk dat we de schuld in de gaten houden en deze niet te hoog laten oplopen.

We gaan in deze paragraaf allereerst in op de gemeentelijke financieringsbehoefte. Daarna beantwoorden we de vraag hoe we in onze financieringsbehoefte voorzien en in hoeverre dat past binnen de wettelijke kaders. Vervolgens evalueren we onze schuldpositie. Omdat we financieren met externe middelen hebben we te maken met rente. We gaan in op de rentes die we hanteren en het renteresultaat.

Financieringsbehoefte

Hoe we omgaan met onze financiering, stelden we vast in de financiële verordening. De behoefte aan financiering ontstaat hoofdzakelijk door twee zaken. Aan de ene kant door investeringen in materiële vaste activa, zoals wegen, gebouwen en riolering. Aan de andere kant door verstrekte leningen en onze grondexploitaties. Dit laatste komt doordat bij grondexploitaties de kosten voor de baten uitgaan. We voorzien in deze financieringsbehoefte door - naast de eigen reserves en voorzieningen - geld te lenen.

We brengen dit cijfermatig in beeld in de meerjarenprognose van de balans in hoofdstuk 3. Omdat we niet genoeg middelen beschikbaar hebben om in de verwachte financieringsbehoefte te voorzien, ontstaat per saldo een behoefte aan nieuwe financiering.

Financiering (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028
Financieringsbehoefte	-470	-29	-12.151	-13.572

De financieringsbehoefte geldt van jaar tot jaar. Het is bijvoorbeeld niet zo dat de financieringsbehoefte van 2026 bovenop de financieringsbehoefte van 2025 komt. In de tabel is al rekening gehouden met de toekomstige investeringen die in deze begroting zijn opgenomen. Bij de interpretatie van deze

cijfers moet u rekening houden met het volgende. Allereerst maken we financieel ruimte om investeringen te kunnen plegen. Echter, in de praktijk lopen geplande investeringen regelmatig vertraging op. Het geld dat we hiervoor nodig hebben hoeven we dan ook pas later te lenen. Ten tweede lopen in het verleden afgesloten leningen ook weer af. Dit verklaart ook een deel van de nieuwe financieringsbehoefte. We voorzien in onze (nieuwe) financieringsbehoefte door continu binnen de kaders kort en lang te lenen.

Kaders kortlopende leningen (kasgeldlimiet)

Op grond van de kasgeldlimiet mogen we zo'n € 4 miljoen aan 'kort geld' aantrekken. De kasgeldlimiet bepaalt namelijk dat onze gemiddelde netto-vlootende schuld in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan 8,5% van ons gemiddelde begrotingstotaal, dat zo'n € 48 miljoen aan lasten - inclusief reservemutaties - bedraagt. De meerjarenbegroting laat zien dat we in alle jaren te maken krijgen met een financieringstekort. We blijven de financieringsbehoefte nauwlettend volgen op basis van onze liquiditeitsprognoses. Deze is uiteindelijk bepalend voor de strategische afweging voor het aantrekken van kort of lang geld.

Kaders langlopende leningen (renterisiconorm)

De renterisiconorm bepaalt dat jaarlijks 20% van het begrotingstotaal onderhevig mag zijn aan renteherziening en herfinanciering. Hiermee is een maximumgrens gesteld aan het renterisico op de langlopende leningenportefeuille. Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Herfinanciering is het totaalbedrag aan aflossingen op de bestaande leningenportefeuille. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, lopen we € 1,39 miljoen renterisico [3] in 2025, terwijl de norm [4] ruimte geeft tot € 10,2 miljoen. Deze renterisiconorm is afgeleid van het begrotingstotaal.

Bedragen x € 1 miljoen		2025	2026	2027	2028
1a	renteherziening op vaste schuld o/g	0,00	0,00	0,00	0,00
1b	renteherziening op vaste schuld u/g	0,00	0,00	0,00	0,00
1	renteherziening op vaste schuld (1a -/- 1b)	0,00	0,00	0,00	0,00
2	Aflossingen	1,39	1,39	1,20	1,20
3	renterisico op vaste schuld (1 + 2)	1,39	1,39	1,20	1,20
4a	begrotingstotaal, afgerond op 1 miljoen	51	48	45	46
4b	percentage regeling	20%	20%	20%	20%
4	renterisiconorm (4a x 4b)	10,20	9,60	9,00	9,20
5a	ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	8,81	8,21	7,80	8,00
5b	overschrijding renterisiconorm (3 > 4)	0,00	0,00	0,00	0,00

Langlopende leningen

Afhankelijk van het verloop van de financieringsbehoefte (denk aan de kredieten Hart van Haghorst en school Doelakkers) en renteontwikkelingen gaan we in een van de direct daaropvolgende jaren nog eens een conversie uitvoeren. Dit betekent dat we dan kortlopende geldleningen, nodig voor het financieringstekort, vervangen door een - vaste - langlopende geldlening.

Schatkistbankieren

Schatkistbankieren bij het Rijk is verplicht en betekent dat we al onze overtollige liquide middelen - die we (tijdelijk) niet nodig hebben om onze publieke taken en verantwoordelijkheden uit te oefenen - boven een bepaald drempelbedrag verplicht moeten aanhouden in de schatkist bij het ministerie van Financiën.

De drempel voor schatkistbankieren, opnieuw vastgesteld vanaf 1 juli 2021, ligt voor onze gemeente tussen een minimum van € 1,0 miljoen en een maximum van € 10,0 miljoen. Op basis van 2% van het begrotingstotaal van € 48 miljoen komt de gemeente niet uit boven de ondergrens van € 1,0 miljoen.

Gezien het ontbreken van overtollige middelen is de 'budgettaire impact' van Schatkistbankieren voor onze gemeente naar verwachting tot en met 2027 nihil. We hebben dan namelijk een financieringstekort in plaats van een structureel financieringsoverschot.

Schuldpositie

Voor gezonde, houdbare gemeentefinanciën is alleen sturen op baten en lasten niet genoeg. We moeten ook kijken naar de hoogte van de schuld. Rente en aflossingen leggen tenslotte een beslag op de toekomstige begroting. Hoe meer we extern financieren, hoe hoger de schulden, hoe meer rente en aflossingen drukken op onze toekomstige begroting. In de paragraaf 'weerstandsvormogen en risico-beheersing' gaan we in op de risico's die we hierbij lopen.

Renteontwikkeling

Europese Centrale Bank

ECB is de afkorting voor **Europese Centrale Bank**. Sinds 1 januari 1999 is de ECB verantwoordelijk voor het uitvoeren van het monetair beleid voor het eurogebied. De ECB werkt hierbij nauw samen met de nationale centrale banken van de EU-landen die de euro hebben ingevoerd, zoals De Nederlandsche Bank (DNB).

De belangrijkste taak van de ECB is het garanderen van prijsstabiliteit in de Eurozone. In tegenstelling tot de Amerikaanse Fed, houdt de ECB bij hun monetaire politiek minder rekening met de economische vooruitzichten. Doelstelling van de ECB is om de inflatie laag, stabiel en voorspelbaar te houden.

Refi rente daalt weer

Als er gesproken wordt over de rente van de ECB gaat het meestal om de zogenaamde refirente. De refirente wordt ook wel herfinancieringsrente genoemd. De refirente is de rente die banken moeten betalen aan de ECB wanneer zij geld bij de ECB opnemen. Bankieren maken gebruik van deze faciliteit als ze liquiditeiten te kort komen. De refirente is een goed instrument voor de ECB om invloed uit te oefenen op de marktrente. De ECB gebruikt de refirente daarom voor het beheersen van de geldmarkt en voor het beheersen van de inflatie.

De inflatie is sinds het begin van 2024 in de Eurozone van afgenomen van ca. 3,6% naar ca. 2,4% in juni 2024. De herfinancieringsrente - ook wel beleidsrente genoemd - stond op 14 september 2023 nog op 4,50%. Door de positieve ontwikkeling van de inflatie heeft de ECB op 6 juni 2024 besloten om deze te verlagen naar 4,25%. Mogelijk zal de beleidsrente in 2024 nogmaals naar beneden worden bijgesteld. De dalende inflatie en de economische vooruitzichten bieden hiervoor voldoende vertrouwen.

De driemaands Euribor rente - waarbij de leningen een looptijd hebben van drie maanden -, volgt in grote lijnen het verloop van de refirente. Halverwege 2023 was de driemaands Euribor rente ca. 3,72%, deze driemaands Euribor staat - na een aanvankelijke stijging - halverwege 2024 weer op ca. 3,72%. De verwachting is dat de driemaands Euribor verder - licht - zal dalen.

De lange rente lag halverwege 2023 op ongeveer 3%, halverwege 2024 op ongeveer 2,8%. De ECB verwacht dat de rente van de kapitaalmarkt in 2025 licht zal dalen.

Inflatie en economische groei

Inflatie betekent letterlijk opblazen, aanzwellen of groter worden. Inflatie is een term die in de economie veel gebruikt wordt, waarbij inflatie meestal omschreven wordt als geldontwaarding of waardevermindering van het geld. Eenvoudig gezegd betekent inflatie in dit verband dat je na verloop van tijd steeds minder kunt kopen met hetzelfde aantal euro's. Deze inflatie wordt prijsinflatie genoemd.

DNB publiceerde in haar *Voorjaarsraming, juni 2024*, de ontwikkeling van de inflatiecijfers. In 2024 daalt de inflatie in Nederland: van 4,2% in 2023 naar ongeveer 2,8% in 2024. De verwachting is dat de inflatie daarna geleidelijk verder daalt tot iets onder de 2% in 2026. Een belangrijke oorzaak zijn de lagere energieprijzen.

In dezelfde publicatie schetst de DNB een beeld van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Na stagnatie in 2023, komt de Nederlandse economie met een zachte landing op een gematigd groeipad. De groei van het bruto binnenlands product neemt in deze raming toe, van 0,2% in 2023 naar 0,5% in 2024, gevolgd door 1,3% in 2025 en 2026.

Het begrotingstekort van de overheid groeit de komende jaren. Daarmee is er een risico op overschrijding van de Europese tekortnorm van 3%. Door de maatregelen uit het Hoofd Lijnen Akkoord (HLA) en de economische doorwerking daarvan verslechtert het EMU-saldo in de eerste twee jaren (2024 en 2025) van de kabinetsperiode, waarna het EMU-saldo in 2027 en 2028 juist verbetert door het akkoord. De formerende partijen sturen daarmee op een tekort dat hoger is dan het door de Studiegroep Begrotingsruimte geadviseerde maximale tekort van 2% bbp. Het nieuwe kabinet vaart hiermee scherp aan de wind en heeft hierdoor vrijwel geen buffer voor het voeren van trendmatig begrotingsbeleid.

Rente uitgangspunten

Voor de berekening van de rentelasten en –opbrengsten hanteren we de volgende uitgangspunten:

	2025	2026	2027	2028
Financieringsoverschot	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Financieringstekort (tot kasgeldlimiet)	3,00%	3,00%	3,00%	3,00%
Financieringstekort (boven kasgeldlimiet)	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Omslagrente (kapitaallasten investeringen)	1,00%	1,00%	1,50%	1,50%
Omslagrente (grondexploitatie)	1,00%	1,00%	1,50%	1,50%
Projectfinanciering binnensportaccommodatie	1,66%	1,66%	1,66%	1,66%

Renteresultaat

Het renteresultaat bestaat uit het verschil tussen de daadwerkelijk te betalen en te ontvangen rente en aan de exploitatie toegerekende rente. In hoofdstuk 'algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien' is het renteresultaat gepresenteerd vanuit de financieringsfunctie. De rente die we doorberekenen aan onder andere investeringen is lager dan de rente die we betalen. In de bijlage 'berekening renteresultaat' brengen we de totstandkoming van het renteresultaat in beeld.

Met ingang van begrotingsjaar 2025 geldt – in tegenstelling tot voorgaande begrotingsjaren- voor de wijze van het bepalen van het rente omslagpercentage voor de reguliere investeringen als die voor de grondexploitatie een zelfde methodiek. Dit komt voort uit de 'Notitie Rente 2023' van de commissie BBV.

Paragraaf 5

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf leest u meer over onze bedrijfsvoering. U leest over onze organisatieontwikkeling en over reguliere thema's in de bedrijfsvoering zoals de financiële besturing en beheersing, personeelsontwikkeling en informatiemanagement.

Aandachtspunten bedrijfsvoering

Besturing en beheersing

Om u in staat te stellen uw kaderstellende en controlerende rol in te vullen, maakten we afspraken over de jaarlijks op te leveren begrotings- en verantwoordingsdocumenten zoals de begroting, voorjaarsnota(+), najaarsnota en jaarstukken. Risicovolle processen beheersen we met behulp van de interne controles die we uitvoeren op basis van onze Interne Controle plannen.

Met de Voorjaarsnota 2024 zette de gemeenteraad de voorgestelde dekkingsmaatregel 'Minimaliseren P&C cyclus' aan (knop 122). In 2025 werken we deze maatregel uit.

Fiscaal beleid en beheersing

In december 2023 heeft de gemeente Hilvarenbeek het vernieuwde convenant 'horizontaal toezicht (HT)' met de Belastingdienst afgesloten. Bij horizontaal toezicht staan wederzijdse vertrouwen, begrip en transparantie tussen de Belastingdienst en de belastingplichtige centraal. Horizontaal toezicht legt de nadruk op contact aan de voorkant in plaats van controles achteraf.

De volgende fiscale onderwerpen passeren de revue.

Verbeteren financiële paragraaf raadsvoorstellen

Door het aanscherpen van de richtlijnen en het gehanteerde format, is de leesbaarheid van de raadsvoorstellen vanaf 2024 verbeterd. Naast aandacht voor de financiële aspecten worden - voor zover van toepassing - ook de fiscale aspecten meegenomen. De fiscale aandachtspunten maken onderdeel structureel uit van de financiële paragraaf. In 2025 wordt de nieuwe paragraaf geëvalueerd.

Fiscale beheersing zoveel als mogelijk geïntegreerd in de interne controles

Het toepassen van de fiscale beheersmaatregelen is zoveel als mogelijk opgenomen in de periodieke (zelf)controles op gebied van debiteuren, crediteuren, controles op huurbaten, subsidieverstrekingen, grondtransacties en uitlenen van personeel. Op bijvoorbeeld de maandelijkse BTW aangifte, BTW-Compensatiefonds opgaaf en de werkkostenregeling zijn controles door een kwaliteitsmedewerker toegevoegd om zowel tijdigheid als juistheid te borgen. Vanaf 2024 is de gemeente voortaan zelf verantwoordelijk voor het terugvragen van de Dividendbelasting op de dividenduitkering van de BNG.

In 2024 is voor het eerst de monitoringrapportage aan de Belastingdienst voorgelegd. Naast een overzicht en toetsing van fiscale controles, is deze rapportage ook onderwerp van periodiek overleg met de Belastingdienst. Uitgangspunt is vergroten van transparantie en inzetten op mogelijke verbeteringen.

Fiscale vraagstukken en fiscale kennis

Het horizontaal toezicht maakt het ook mogelijk om fiscale casussen aan de Belastingdienst voor de leggen. We maken daar ruimschoots gebruik van. Het vergroten van de fiscale kennis, van met name medewerkers van afdeling Financiën, is een doorlopend proces. Dit gaat in de vorm van nieuwsbrieven, nieuwsflitsen, volgen van nieuwe wettelijke fiscale ontwikkelingen en – korte - opleidingen (workshops en bijblijfdagen).

Organisatieontwikkeling

Een van de uitgangspunten in het Samenlevingsakkoord is ‘modern bestuur, invloedrijke inwoners’. Wij willen een betrokken gemeente zijn die deskundig en tijdig inspeelt op vragen van inwoners en ondernemers. Een gemeente die in samenspraak en samenkracht de leefomgeving en leefbaarheid in de kernen voortdurend zo optimaal mogelijk maakt. Hiervoor is nodig dat de gemeentelijke organisatie aansluit bij de opgaven van de gemeente Hilvarenbeek, haar inwoners, ondernemers en partnerorganisaties. Dit betekent focus en aandacht voor organisatieontwikkeling, van medewerkers, van de strategie en cultuur van de organisatie, systemen en werkwijzen.

Duurzaam ontwikkelen aan de hand van het Actieprogramma SKV 2024 - 2028

In 2024 stellen we het Actieprogramma Samen Krachtig Vooruit (SKV) 2024 -2028 samen, voortbordurend op de evaluatie van het eerdere programma organisatieontwikkeling Samen Krachtig Vooruit. Het Actieprogramma stelt voor deze hoofddoelen centraal te zetten: wij ontwikkelen ons voortdurend, wij tonen eigenaarschap, wij werken planmatig en wij stellen de leefwereld van de inwoner centraal. Het programma kent een cyclische PDCA-structuur waarbij we elk half jaar aan de portfoliotafel een Faseplan samenstellen voor de volgende zes maanden, en zo kunnen bijsturen op resultaten en ontwikkelingen. In 2024 maken we het eerste Faseplan op. Onderdeel van de activiteiten in 2025 is de reeds ingezette cultuurontwikkeling, zie hieronder. Daarnaast ronden we onder andere de bestuurlijke opgave Doorlichten van informatieprocessen raad – college – organisatie af, stellen we een Wervingsstrategie op en werken we aan planmatig werken middels een impuls aan projectmatig creëren (PMC) methodiek. Het Actieprogramma SKV 2024-2028 en het eerste Faseplan liggen eind 2024 bestuurlijk ter besluitvorming voor.

Cultuurontwikkeling

Naar aanleiding van het in 2023 uitgevoerde onderzoek Ruimte rolden we in 2023 en 2024 cultuurontwikkeling uit over alle afdelingen van de organisatie en in de samenwerking college-MT. In 2024 maakt dit nadrukkelijk onderdeel van het eerste Faseplan van het nieuwe Actieprogramma SKV. Concreet pakken we in 2025 hierop door middels organisatiebrede trainingen, teamontwikkeling, coaching en intervisie. Vanuit de organisatie is het werken aan patronen een gedragen ontwikkeling. Dit alles met het doel als organisatie met alle individuen te blijven leren en ontwikkelen en onze dienstverlening voor de inwoner te blijven verbeteren.

Vergroten van de strategische slagkracht

Om onze strategische slagkracht te versterken hebben we in 2022 een wijziging aangebracht in de topstructuur van onze organisatie. Met zo'n structuurwijziging ben je er niet. Strategische slagkracht vergt een andere manier van sturen, van de ontwikkeling van leiderschap en van een nadrukkelijker positionering van (strategische) beleidsmedewerkers. Een leertraject voor strategisch adviseurs en bijhorend advies met aanbevelingen ‘Versterken strategische slagkracht’ is in de loop van 2024 opgesteld. We onderzochten strategische slagkracht in Hilvarenbeek: Wat is dit en wat er nodig? Op basis

van het in 2024 opgeleverde advies, zetten we in 2025 in op verstevigen van de strategische slagkracht door verder herinrichten van de topstructuur, instellen van een strategisch concernteam en leertraject voor strategisch adviseurs. We stellen voor om het verder herinrichten van de topstructuur in 2025 een vliegende start te geven met het inzetten van extra formatie teamleiders (VJN25/55), om zo de afdelingshoofden vrij te maken om hun strategische rol in te vullen en zorgen te dragen voor bestuurlijke aansluiting en afstemming.

Doorlichting Informatieprocessen raad – college – organisatie

Organisatie, college en raad staan voortdurend met elkaar in verbinding. Informatie wordt gedeeld om elkaar op de hoogte te houden of om beslissingen te kunnen nemen. Met een externe doorlichting via de LEAN Six Sigma methodiek komen we eind 2024 met alle bij het proces betrokken actoren tot de verbetering van het informatieproces rond de toezeggingenlijsten. In 2025 ronden we dit project af en borgen we de optimalisatie. Deze opdracht is onderdeel van het collegeprogramma, en ook vanuit de organisatieontwikkeling is generieke behoefte geuit aan aandacht voor procesverbetering en procesgericht werken. Met de uitvoering van deze bestuurlijke opgave verbeteren we niet alleen een concreet informatieproces, maar onderzoeken we ook of de gebruikte methodiek inzetbaar kan zijn op andere informatieprocessen (en/ of werk- en/of klantprocessen). We benutten voor dit project de eerder door de gemeenteraad beschikbaar gestelde € 15.000. Het doel van het doorlichten en verbeteren van informatieprocessen is dat (beslis)informatie tijdig, controleerbaar en compleet op het juiste niveau in de keten organisatie-collegeeraad aanwezig is. Daarmee zorgen we dat we effectiever zijn in onze onderlinge relaties en naar de samenleving toe.

Personeelsontwikkeling

Een van de uitgangspunten in het Samenlevingsakkoord is 'modern bestuur, invloedrijke inwoners'. Wij willen een betrokken gemeente zijn die deskundig en tijdig inspeelt op vragen van inwoners en ondernemers. Om dit te bereiken, werken we voortdurend aan verbetering van onze dienstverlening. Hierbij is het van belang dat we over voldoende gekwalificeerde medewerkers beschikken. Het ambitieniveau en forse bezuinigingen in de afgelopen jaren hebben een sterke wissel getrokken op de bemensing van de organisatie. Dit vraagt om te keuzes maken in ambities voor de komende periode. De beschikbare formatie van specifiek het Team P&O blijkt jaarlijks, ondanks de inzet van huidige medewerkers en de structurele inzet van een stagiair, onvoldoende toereikend. Belangrijke opgaven, zoals de Wervingsstrategie, schoven al op in de tijd vanwege krapte in het team. Organisatiebreed komt door de vergrijzing van ons personeelsbestand en de krapte op de arbeidsmarkt de bedrijfscontinuïteit en kwaliteit van onze dienstverlening onder druk te staan. Huidige medewerkers worden actief benaderd voor een baan elders. Deze schaarste op de arbeidsmarkt heeft een langdurig karakter.

Opstellen wervingsstrategie

In het derde kwartaal van 2024 stelden we de projectopdracht voor de nieuwe wervingsstrategie op, zodat we in het vierde kwartaal volgens de principes van projectmatig werken en met inzet van eigen personeel kunnen starten met deze opgave uit het collegeprogramma. In 2025 leidt dit tot het opstellen van de Wervingsstrategie zelf. Hierin geven wij antwoord op de vraag hoe wij onze vacatures nu en in de komende jaren blijven invullen in deze schaarse arbeidsmarkt. We benutten voor externe expertise het budget dat eerder al beschikbaar werd gesteld en nu voor de periode 2024 tot en met 2026 te benutten is: elk jaar € 12.000. We ambiëren een sterk onderbouwde, toekomstbestendige Wervingsstrategie te laten vaststellen in 2025 en deze in 2026 (e.v.) te implementeren. Waar wenselijk, nodig en haalbaar, zoeken we hierbij de GHO-samenwerking op, Hart van Brabant regio, Provincie Noord-Brabant en/ of de K80. We gaan uit van de bestuurlijk geformuleerde wensen, benoemd in het collegeprogramma. Met de uitrol van de strategie willen we onszelf (weer) goed in de markt zetten, de kracht van gemeente Hilvarenbeek als werkgever benadrukken, vacatures zo effectief en duurzaam

mogelijk invullen en het aandeel inhuur naar gewenste (nader te formuleren) proporties terugbrengen. Dit alles met als doel deskundig en tijdig in te kunnen blijven spelen op vragen van inwoners, verenigingen en ondernemers en de kwaliteit van onze dienstverlening te optimaliseren.

Vitaliteit

Aandacht voor vitaliteit en duurzame inzetbaarheid blijft onverminderd van belang. Enerzijds voor het welzijn van onze medewerkers en voor ons imago als aantrekkelijke werkgever in deze krappe arbeidsmarkt. Anderzijds omdat stijgend ziekteverzuim ook aanzienlijke kosten met zich meebrengt. In 2025 geven we verder uitvoering aan ons Vitaliteitsbeleid en organiseren we activiteiten op basis van de Vitaliteitskalender. We werken samen in onze organisatie in werkgroepen die mee input geven op en invulling geven aan het beleid. We werken met onze eigen medewerkers aan vitaliteit, ook door hen zelf workshops te laten verzorgen, op basis van eigen competenties, vaardigheden of kennis, zoals een workshop MTB of yoga. We voldoen via de compacte verbouwing/ inrichting van een onbenutte kamer eind 2024 aan alle eisen voor de kolfruimte, en bieden deze ruimte per 2025 via een reserveringssysteem tevens aan onze medewerkers aan als stilte-, yoga-, gebedsruimte.

Ander systeem van functiebeschrijving- en waardering

In 2025 stappen we definitief over naar een ander systeem van functiebeschrijving- en waardering: HR21. Eind 2024 is voorzien het proces af te ronden. De financiële middelen voor de implementatie zijn beschikbaar. Mogelijk heeft de overstap naar HR21 gevolgen voor de inschalingen van een beperkt aantal functies. Ook hiervoor is geld beschikbaar gesteld.

Aanpassen regelingen

Als gevolg van de nieuwe Cao gemeenten moeten verschillende personele regelingen aangepast worden. We pakken dit samen met Goirle en Oisterwijk op. Dit werkt efficiënt en daarmee komen we zoveel als mogelijk tot dezelfde personele regelingen voor medewerkers binnen GH0. Steeds vaker werken collega's voor twee of drie van de GH0-gemeenten, waardoor het wenselijk is om dezelfde personele regelingen te hebben.

Formatie

In onderstaande tabel zetten we de formatie exclusief bestuur af tegen de formatie 2024.

	raming begroting 2025	raming begroting 2024
Reguliere formatie	133,4	128,6
Griffiefunctie	1,8	1,8
Garantiebanen	0,8	0,4
Bovenformatief	3,3	3,0
Totaal exclusief bestuur	139,3	133,8

Het verschil van 4,8 fte bij reguliere formatie betreft:

- 0,5 fte Inrichting en functioneel beheer zaaksysteem (IM) (VJN23/70)
- 0,8 fte beleidsmedewerker natuur & landschap en erfgoed (80% van VJN24/44)
- 0,8 fte beleidsadviseur transitie Landbouw (80% van VJN24/49)
- 3* 0,5 fte teamleiders (VJN24/55)
- 0,8 fte Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (WOO) (VJN24/57)
- 0,5 fte Formatie Team P&O uitbreiden (50% van VJN24/59)

De 3,3 fte bovenformatief betreft 1,6 fte projectleiders met een vaste aanstelling waarvoor dekking is binnen projecten en GREX, 0,7 fte extra capaciteit piek reisdocumenten t/m 2028 (VJN23/60), 0,5 fte erfgoedbeleidsmedewerker 2024/2025 (VJN23/ amendementen knop 37) en 0,5 fte initiatievencoördinator (tijdelijk t/m 2027)

De formatie en bijbehorende bruto salarislasten, inclusief bestuur, zijn als volgt over de programma's verdeeld:

Programma	Formatie (fte)	Brutosalaris
1. Samenlevend	27,3	€ 2.571.017
2. Belevend	48,7	€ 4.188.584
3. Ondernemend	1,7	€ 148.153
4. Dienstverlenend	10,9	€ 978.881
6. Overhead	53	€ 4.741.517
Investerings	1,7	€ 158.272
Eindtotaal	143,3	€ 12.786.424

Informatiemanagement

Digitale transformatie kan niet zonder voldoende politiek-bestuurlijke aandacht. Digitalisering is meer dan ICT en bedrijfsvoering, bovendien niet alleen een kostenpost. Het biedt kansen en ook bedreigingen. De gemeenteraad stelt hiertoe visie en richting vast en is kaderstellend door het financieel faciliteren van digitalisering.

De digitalisering binnen de overheid is een dynamisch veld waarbij strategische keuzes essentieel zijn voor de toekomstige dienstverlening en operaties. Het nieuwe iBeleids- en uitvoeringsplan GHO, in samenwerking met Equalit, is een stap voorwaarts in het aanpakken van uitdagingen. Het plan erkent de potentie van kunstmatige intelligentie (AI) en data-analyse voor beleidsvorming en rapportage, terwijl het ook de noodzaak benadrukt om cyberveiligheid te waarborgen en inclusie te bevorderen. De keuze tussen het leiden of volgen van digitale innovaties, zijn we koploper of volgen we in het peloton, is een kritisch besispunt waar wij in 2025 stappen in voorzien te zetten. Deze zullen niet alleen de digitale infrastructuur en de werkplekken beïnvloeden, maar ook de manier waarop inwoners en bedrijven interactie hebben met de gemeente. Ontwikkelingen (vanuit de kopgroep of later) zorgen voor een toename van ICT kosten die groter is dan de inflatie, en dus ook de indexering. De kosten voor digitalisering (zonder personeelskosten) zijn de laatste 5 jaar volgens de landelijke benchmark 2018/2022 gemiddeld € 4,50 per inwoner (incl. personeel) per jaar toegenomen. In 2022 was de toename zelfs € 10. Het tijdig nemen van (financiële) maatregelen is nodig.

Onze werkplek en inzet van clouddiensten

De ontwikkeling van een visie op clouddiensten en het beleid voor de implementatie van producten zijn cruciale stappen voor elke organisatie die de digitale transformatie ondergaat. Het gefaseerd inzetten van Microsoft 365-technologieën, wat past bij het programma Werkplek van de Toekomst en uitgangspunten binnen Equalit, is een aanpak die organisaties in staat stelt om geleidelijk over te gaan en de impact op de bestaande infrastructuur te minimaliseren. Het uitfaseren en aanpassen van de huidige technische infrastructuur, zoals Citrix, is een belangrijke stap om te zorgen voor compatibiliteit met moderne cloud-gebaseerde oplossingen. De investering in beveiligde mobiele apparaten is een belangrijke keuze om de veiligheid van onze bedrijfsgegevens te waarborgen en een duidelijke scheiding tussen werk en privé te handhaven. Deze strategische beslissingen, hoewel ze aanvankelijk extra kosten met zich meebrengen, zijn essentieel voor het waarborgen van een veilige en efficiënte werkomgeving voor de toekomst. Het is belangrijk dat de kosten en voordelen van dergelijke investeringen in de Voorjaarsnota 2025 financieel vertaald worden. In 2025 zetten we in op beveiligd ingerichte mobiele telefoons voor de Werkplek van de Toekomst, dit vraagt om een structurele investering van € 30.000, waartoe we in de VJN25 een voorstel zullen opvoeren.

Informatieveiligheid en privacy

Naar verwachting zal in 2025 de Cyberbeveiligingswet in werking treden. Hiermee krijgen gemeenten de zorgplicht voor beveiliging, en een meldplicht voor incidenten en toezicht, deze plicht geldt ook

voor samenwerkingsverbanden. Daarvoor stellen we lokaal beleid vast. Op het terrein van algoritmes, data en AI is ook regelgeving vastgesteld, zoals de AI-Act die per 1 augustus 2024 in werking is getreden wetgeving welke strikte eisen stelt aan digitale diensten en platforms, wat de noodzaak voor gemeenten onderstreept om hun IV&P-beleid en capaciteit te versterken. De uitdagingen die kleinere gemeenten ondervinden bij het aantrekken van de benodigde expertise worden aangepakt door samenwerkingen aan te gaan, kennisdeling te bevorderen en mogelijkheden voor gezamenlijke inkoop te onderzoeken. Het is duidelijk dat een proactieve en strategische benadering van IV&P niet alleen noodzakelijk is voor de bescherming van gegevens en diensten, maar ook een investering in de toekomstige veerkracht en betrouwbaarheid van gemeentelijke dienstverlening. Hiervoor moet de formatie van het team, in GHO-verband, in 2025 uitgebreid worden.

Bevorderen kunstmatige intelligentie (AI)

De snelle vooruitgang in de wereld van kunstmatige intelligentie (AI) biedt ongekende mogelijkheden voor organisaties en individuen. Met de toenemende beschikbaarheid van grote hoeveelheden data, krachtigere cloudcomputing en geavanceerde machine learning algoritmes, wordt AI steeds toegankelijker. Het is belangrijk dat medewerkers begrijpen welke kansen AI biedt, maar ook bewust zijn van de potentiële risico's en ethische overwegingen. Door het opstellen van duidelijke richtlijnen en het bieden van trainingen, zorgen wij ervoor dat medewerkers AI op een veilige en effectieve manier gebruiken. Dit zal niet alleen helpen bij het vormgeven van beleid en het stimuleren van ontwikkelingen, maar ook bij het vereenvoudigen van werkprocessen. De investering in een betrouwbare versie van Generatieve AI, zoals de betaalde variant van CoPilot, kan een waardevolle stap zijn om deze doelen te bereiken en een toekomstbestendige werkomgeving te creëren. Daarvoor hebben we in 2024 in GHO-verband een aantal uitgangspunten opgesteld. We stellen een visie voor gemeentelijke toepassing van AI op; daarbij gaan we uit van Generatieve AI met inzet van de betrouwbare versie van CoPilot (kosten € 360 per medewerker/per jaar). In 2024/2025 worden medewerkers getraind. De Autoriteit Persoonsgegevens zal, gezien het belang en toenemend gebruik van algoritme en AI, meer controleren en toetsen op de verantwoordingsplicht van gemeenten.

Datagestuurd werken

Samen met de GHO-gemeenten werken we aan het vaststellen van onze ambitie op data gestuurd werken. Daarvoor hebben we een missie en visie als kader voor de komende jaren. We richten ons daarbij ook op data-ethiek. Zoals in de raadsinformatiebrief 2024-41 aangegeven zal dit nader uitgewerkt worden in een GHO-implementatieplan. Daarnaast onderzoeken we de inzet van een volwassen dataplatform. Beide moeten in 2025 vorm krijgen. Europese wetgeving richt zich steeds meer op data en de daarbij behorende grondrechten en ethiek; zo staat in 2025 de implementatie van de Verordening Europese Data gepland. Als gemeenten moeten we inzichtelijk maken welke data en gegevens we verwerken en onze inwoners de gelegenheid geven om dit in te zien.

Archief op orde voor Woo en overdracht

Om de Wet Open Overheid goed uit te voeren, moeten we onze informatiehuishouding op orde hebben. Het is belangrijk om voldoende middelen en capaciteit vrij te maken om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen en het verbeterplan informatie- en archiefbeheer 2023 succesvol uit te voeren. Het Meerjarenplan Openbaarheid en Informatiehuishouding Rijksoverheid 2024-2025 biedt een raamwerk voor bestuursorganen om hun digitale overheidsinformatie duurzaam toegankelijk te maken. Dit plan benadrukt het belang van transparantie en het professioneel beheer van informatie als belangrijke stappen naar een open overheid. Vertraging in de uitvoering van ons verbeterplannen kan leiden tot intensiever provinciaal toezicht en het niet nakomen van wettelijke taken op het gebied van archiefbeheer. Gemeenten moeten daarom actief plannen ontwikkelen, prioriteiten stellen en de nodige investeringen doen om de informatiehuishouding op orde te krijgen en te houden. Voor het wegwerken van de laatste achterstanden op het archief is via de Voorjaarsnota 2024 incidenteel € 45.000 aangevraagd (VNJ24/63).

Samenwerking en governance Equalit

Onze ICT-partner Equalit en de samenwerking met de deelnemende gemeenten is volop in beweging. Samen onderzoeken we de mogelijkheden om deze samenwerking te actualiseren en opnieuw in te richten. Wij zetten in op een governance met meer informatietoegang en stuurmogelijkheden voor deelnemende gemeenten. Eén van de doelen is bijvoorbeeld voor elke verbonden partij de processen, zoals de P&C-cyclus, beter aan te laten sluiten op de eigen organisatie.

Paragraaf 6

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarmee we een bestuurlijke en/of een financiële band hebben. Dit zijn onder andere gemeenschappelijke regelingen en vennootschappen (waarvan de aandelen geheel of gedeeltelijk in het bezit zijn van de gemeente), verenigingen of stichtingen die een publiek belang behartigen.

Met de bestuurlijke band bedoelen we dat we één of meer zetels hebben binnen de betreffende partij of dat we stemrecht hebben. Van een financiële band is sprake zodra we middelen ter beschikking stellen aan deze partij.

Verbonden partijen zijn te verdelen in de volgende categorieën: (1) gemeenschappelijke regelingen, (2) coöperaties/vennootschappen, (3) stichtingen/verenigingen en (4) overige verbonden partijen. Zie voor het meest recent overzicht [Raadsinformatiebrief 2024-37](#).

In deze paragraaf lichten we de verbonden partijen toe waarmee we een bestuurlijke en financiële band hebben. In onderstaande tabellen hebben we de begrote financiële gegevens van 2025 verwerkt voor zover ze bekend waren op het moment dat dit boekwerk gemaakt werd. Eventuele afwijkingen vindt u expliciet vermeld terug.

Financiële risico's bij de verbonden partijen

Voor een aantal gemeenschappelijke regelingen draagt de gemeente financiële risico's. De specifieke risico's staan benoemd per verbonden partij en in de tabel.

Met de GGD, de Diamantgroep, de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst is afgesproken dat de deelnemende partijen de financiële risico's opvangen wanneer de organisatie zelf niet over voldoende weerstandscapaciteit beschikt. Specifieke risico's staan uitgewerkt in de risicokaart.

Voor de samenwerking met de Regionale ambulance voorziening, Regio Hart van Brabant en de verbonden vennootschappen draagt de gemeente geen financiële risico's. Voor het onderdeel Jeugdzorg van de Regio Hart van Brabant worden de werkelijke (toegerekende) kosten doorbelast.

Verbonden partijen *€ 1.000	Taak- veld	Bestuur	Bijdrage 2025	Grondslag	Resultaat 2025	Eigen Vermogen		Vreemd Vermogen		
						1-1-25	31-12-25	1-1-25	31-12-25	
Gemeenschappelijke regeling (GR)										
1	GGD Hart voor Brabant	7.1	Lid AB	716	Bijdrage per inwoner	0	4.459	3.980	12.924	13.174
1	Diamantgroep	6.4	Lid AB	1.400	Rijksuitkering Sociale werk- voorziening	- 738	17.645	15.041	21.755	29.954
2	Veiligheidsregio Midden- en West Brabant	1.1	Lid AB	1.046	Inwoneraantal	0	5.233	4.444	49.959	57.342
2	Omgevingsdienst Midden-West Brabant	7.4	Lid AB	871	Ingebracht werk en inwo- nersaantal	0		2.930 *)		7.429 *)
2	Regionale ambulance voorziening	1.1	Lid AB	n.v.t.	Geen bijdrage	0	15.099	14.758	48.401	46.369
4	Regio Hart van Brabant	0.1	Lid AB	75 2.629	Bijdrage per inwoner Jeugd- hulp	0	103**)		9.225**)	
4	Midpoint Brabant	3.1	Lid AB	75	Bijdrage per inwoner	0				
Vennootschap										
5	Brabant Water NV	0.5	Aandeel- houder	n.v.t.	13.166 aandelen	+ 9.213	699 ***)		619 ***)	
5	NV Bank Nederlandse Gemeen- ten	0.5	Aandeel- houder	59	23.510 aandelen		n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
5	Publiek Ontwikkelbedrijf REKS B.V.		Aandeelhou- der	Betreft aankoop aandelen in 2023	Uiteindelijk € 427.000 aan aandelen (betreft 2,5% van totaal). Hiervan is in 2023 €134.000 gestort.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

*) Cijfers betreffen geprognosticeerde balans 2025

***) Cijfers betreffen geprognosticeerde balans 2024

***) Cijfers betreffen jaarrekening 2023

GGD Hart voor Brabant (Tilburg)

Deze Gemeenschappelijke Regeling van 19 Brabantse gemeenten heeft als doel een bijdrage te leveren aan de openbare gezondheidszorg zoals voorgeschreven door de Wet collectieve preventie volksgezondheid. Hieronder vallen onder meer de jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, medische milieukunde en gezondheidskundig onderzoek. Daarnaast zorgt de GGD voor de controle op kinderopvangorganisaties op basis van de Wet Kinderopvang. Het risico voor de financiële positie van de GGD voor de gemeente is afgedekt in de Algemene reserve van de GGD. Deze reserve is door het AB genormeerd op minimaal € 1,5 miljoen. en maximaal € 5,2 miljoen. In 2025 is deze reserve € 1,5 miljoen Dit is groot genoeg voor het afdekken van risico's.

Diamantgroep (Tilburg)

Samen met de gemeenten Tilburg, Alphen-Chaam, Goirle, Gilze en Rijen en Dongen vormt Hilvarenbeek de Diamantgroep. In opdracht van het bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling voeren zij de Sociale Werkvoorziening (SW) uit. De Diamant-groep draagt bij aan de doelstelling om de werkloosheid te doen afnemen doordat zij optreedt als begeleidingspartij voor onze re-integratieactiviteiten. Doordat Diamant-groep als uitvoerder voor de WSW opereert, draagt deze verbonden partij ook bij aan de doelstelling om iedere inwoner participatiekansen te bieden. Als Gemeenschappelijke Regeling waarin diverse regiogemeenten deelnemen, wordt ook bijgedragen aan de doelstelling om de regionale samenwerking te versterken. De Diamant-groep functioneert tevens als aannemer inzake het beheer van de openbare ruimte en het groenonderhoud. De opdrachten die Diamant-groep in dit verband uitvoert, zijn altijd gekoppeld aan de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Het risico voor de financiële positie van de Diamantgroep voor de gemeente is afgedekt in de Algemene reserve van de Diamantgroep. In 2025 is deze reserve € 11,2 miljoen en groot genoeg voor het afdekken van risico's. In de begroting 2025 wordt een nog te nemen definitief besluit tot nieuwbouw La Poubelle opgenomen. Door de Gemeente Hilvarenbeek is gevraagd om een zorgvuldige besluitvorming en is gesteld dat geen eerdere onomkeerbare besluiten mogen worden genomen, voordat de gemeenteraad haar zienswijzen heeft kunnen aangeven.

Veiligheidsregio Midden- en West Brabant (VRMWB) (Tilburg)

Verplichte regeling geeft uitvoering aan de wet veiligheidsregio's. De VRMWB is een samenwerkingsverband tussen 24 gemeenten en hulpdiensten. Om de veiligheid in de regio Midden- en West- Brabant te vergroten en beter voorbereid te zijn op rampen en crisissen, bundelen de gemeenten, GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), brandweer en politie hun krachten. De verschillende diensten en besturen werken binnen de VRMWB intensief samen op het gebied van crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en handhaving van openbare orde en veiligheid.

De Veiligheidsregio heeft geen algemene reserve die ingezet kan worden voor het opvangen van risico's. Wel kan de vrij besteedbare reserve Crisis en Calamiteiten van € 1,6 miljoen hiervoor gebruikt worden. Volgens de VRMWB -begroting 2025 is een weerstandscapaciteit benodigd van € 5,4 miljoen. De VRMWB is, met een ratio weerstandsvermogen van 0,30, beperkt in staat om financiële tegenvallers zelf op te vangen. Dit is een logisch gevolg van het besluit van het Algemeen Bestuur (besluit maart 2012) om geen algemene reserve aan te houden. Vooralsnog dienen de deelnemende gemeenten een algemene reserve aan te houden om de risico's van de Veiligheidsregio op te vangen die onder andere is bestemd voor de risico's die voortvloeien uit de Gemeenschappelijke Regeling waarin wordt deelgenomen. Hiermee zijn in feite de gemeenten een deel van de benodigde weerstandscapaciteit en wordt indien nodig een beroep op de weerstandscapaciteit van de deelnemende gemeenten gedaan.

Omgevingsdienst Midden- en West Brabant (OMWB) (Tilburg)

Verplichte samenwerking geeft uitvoering aan vergunningsverlening, toezicht- en handhavingstaken op milieugebied. Het is een Gemeenschappelijke Regeling waarin 25 gemeenten uit Midden- en West Brabant en de provincie deelnemen. De OMWB voert vergunningverlenings-, toezicht- en handhavingstaken

uit en handelt klachten af op het gebied van milieu (adviseren milieu in het kader van omgevingsvergunning, toezicht en handhaving bij bedrijven en bodemsanering). Het risico voor de financiële positie van de OMWB voor de gemeente is afgedekt in de Algemene reserve. In 2025 is deze reserve € 2,1 miljoen. en groot genoeg voor het afdekken van risico's.

RAV Brabant Midden-West-Noord (Tilburg)

Kwalitatief hoogwaardige ambulancezorg regelen binnen budgettair kader. De Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV Brabant Midden-West-Noord) is een Gemeenschappelijke Regeling van 40 Brabantse gemeenten met als doel het verlenen van ambulancezorg. De RAV heeft een reserve van € 14,8 miljoen. Deze is ruim voldoende om te voorkomen dat aan de verplicht deelnemende gemeenten een inwonersbijdrage wordt gevraagd.

Regio Hart van Brabant (RHvB) (Tilburg)

Versterking van de regio op de gebieden economie en arbeidsmarkt, mobiliteit, duurzaamheid, zorg, welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening en wonen. Daarnaast is de RHvB strategische gesprekspartner voor onder andere de provincie, de nationale overheid en Europa zoals voor jeugdzorg en in Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT) verband.

De Bestuurscommissie Jeugd is onderdeel van de GR RHvB en bestaat uit de wethouders Jeugd van de elf deelnemende gemeenten. Er wordt samengewerkt op het gebied van beleid, inkoop, administratie, monitoring en innovatie.

Het risico voor de financiële positie ten aanzien van de uitvoeringsprogramma's van de RHvB voor de gemeente is afgedekt in de Algemene reserve. In 2024 is deze reserve € 103.265 en met een voordelig jaarrekeningresultaat 2023 voldoende voor afdekken van de risico's. Naast de algemene dekkingsmiddelen (inwonerbijdrage van de deelnemende gemeenten) ontvangt de GR RHvB bijdragen in diverse projecten vanuit onder andere het Rijk, de provincie, waterschappen en overige derden, en kan er voor dekking van activiteiten sprake zijn van onttrekking aan reserve.

Stichting Midpoint Brabant (Tilburg)

Stichting Midpoint Brabant heeft tot doel het bevorderen en stimuleren van de regionale economische ontwikkeling in de regio Midden-Brabant en is een samenwerking tussen overheid, onderwijs, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven. De stichting draagt direct bij aan de doelstellingen op het gebied van werkgelegenheid, bedrijventerreinen, het versterken van de regionale samenwerking en Social Innovation. Verder draagt de stichting bij aan de gestelde doelen inzake aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en afname werkloosheid. Sinds 2024 is Midpoint Brabant in zijn geheel opgenomen onder RHvB.

NV Brabant Water (Breda)

Borgt een optimale drinkwatervoorziening in Noord-Brabant.
Geen specifieke risico's.

NV Bank Nederlandse gemeenten (Den Haag)

De BNG is de bank van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. Het doel daarbij is om duurzaam bij te dragen aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Geen specifieke risico's.

Publiek Ontwikkelbedrijf REKS B.V.

Op [12 juli 2023](#) heeft uw raad ingestemd met deelname aan de besloten vennootschap Publiek Ontwikkelbedrijf REKS BV. Er is een krediet ter grootte van € 430.000 beschikbaar gesteld voor de aankoop van aandelen in de besloten vennootschap. In 2023 is € 134.000 als eerste tranche gestort. Het Publiek Ontwikkelbedrijf kent de volgende doelen:

- Het Publiek Ontwikkelbedrijf en het Regionaal Klimaatfonds geven invulling aan de doelstellingen uit het nationale Klimaatakkoord zoals uitgewerkt in de REKS Regio Hart van Brabant. Het is een goede manier om de REKS-ambities waar te maken.
- Met het Publiek Ontwikkelbedrijf is het mogelijk om de REKS-ambitie van een substantieel percentage lokaal eigendom en behoud van inkomsten voor de regio waar te maken.
- Met het Publiek Ontwikkelbedrijf kunnen we sturen op een betrouwbaar, inclusief en betaalbaar energiesysteem.
- Het Publiek Ontwikkelbedrijf biedt meer economische kansen voor de regio Hart van Brabant.
- Het Publiek Ontwikkelbedrijf maakt de bundeling van kennis en kunde mogelijk en vergroot daarmee de effectiviteit in de realisatie van de energie-hubs.

Om de risico's in te schatten is voorafgaand aan de deelname aan het Publieke Ontwikkelbedrijf REKS B.V. een risico-analyse opgesteld en is bekeken op welke wijze de risico's gemitigeerd kunnen worden zodat de risico's geminimaliseerd kunnen worden.

Paragraaf 7

Grondbeleid

In september 2024 heeft de gemeenteraad de Nota Grondbeleid vastgesteld. Voorheen maakte dit beleid onderdeel uit van de jaarlijkse grondnota die voortaan niet meer op die wijze aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Het Besluit Begroting Verantwoording schrijft voor dat we over een aantal zaken die betrekking hebben op ons grondbeleid, toelichting geven in onze begroting en in ons jaarverslag. Het gaat om de volgende onderdelen:

- Visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van doelstellingen van de begrotingsprogramma's.
- Uitgangspunten voor de uitvoering van het grondbeleid.
- Beleidsuitgangspunten voor reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken (financiële positie).
- Actuele prognose van de resultaten van de totale grondexploitatie en onderbouwing van de geraamde winstneming.

Visie op het grondbeleid

Het Grondbeleid:

1. is faciliterend voor onze volkshuisvestingsopgave
2. versterkt de ruimtelijke kwaliteit van onze gemeente
3. biedt mogelijkheden voor medefinanciering van overige gemeentelijke activiteiten.
4. versterkt het economisch vestigingsklimaat

Een solide financieel beleid is het uitgangspunt. Dat waarborgen we door minimaal eens per jaar de grondexploitaties te actualiseren en door de winstverwachtingen van het grondbedrijf aan de algemene dienst te ontkoppelen. Deze 'ontkoppeling' is ook uitgangspunt in deze begroting.

Uitgangspunten grondbeleid

Nota Grondbeleid

We stelden tot vorig jaar, jaarlijks een grondnota vast. Inmiddels is een afzonderlijke Nota Grondbeleid vastgesteld. Het grondbeleid dat hierin is opgenomen baseren we mede op het Samenlevingsakkoord 2022-2026 *SAMEN is van iedereen!*. De Nota Grondbeleid heeft in beginsel een langjarig perspectief. Jaarlijks bij de jaarrekening beschouwen we de ontwikkelingen en stand van zaken met betrekking tot de grondexploitatie. Gronduitgifteprijsen kunnen door het college bepaald worden. Een afzonderlijk jaarlijks terugkerende Grondnota is daarmee niet meer aan de orde.

Startersleningen

Om starters te kunnen helpen bij het financieren van hun eerste woning, kennen wij de Starterslening. Tot op heden is € 2,1 miljoen in dit revolverende systeem gestoken. De middelen waren echter uitgeput. Bij de Voorjaarsnota 2024 heeft de gemeenteraad daarom bepaald dat er direct een aanvulling komt op het beschikbare budget voor de starterslening. Het gaat om een bedrag van € 1 miljoen wat daarmee extra beschikbaar komt om nieuwe aanvragen te kunnen verwerken. De financiële lasten daarvan zijn verwerkt in deze begroting.

Financiële positie

We beschikken over een actuele inventarisatie en beoordeling van de grondexploitatierisico's. De grondexploitatie heeft een eigen 'algemene reserve'. Deze reserve dient als weerstandsvermogen om eventuele risico's op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' leest u hier meer over.

Prognose grondexploitaties

Winstverwachting

Jaarlijks leggen we bij de Jaarrekening verantwoording af over onze exploitatieopzetten. De exploitatieopzetten zijn in het eerste kwartaal van 2024 herzien als onderdeel van het proces van de jaarrekening. Op basis daarvan presenteren we in deze begroting gebruikelijk de winstnemingen en verliezen zoals opgenomen in onderstaand overzicht. Lopende het jaar, na de jaarrekening nieuw vastgestelde grondexploitaties, zijn hieraan toegevoegd.

In 2024 gaat dat om de grondexploitatie voor het plan Hart van Harhorst, die op 4 juli 2024 is vastgesteld. Notitie daarbij is dat er bij de vaststelling van het plan is bepaald dat de winsten niet aan de grex reserve worden toegevoegd. Deze dienen ter dekking van de kosten voor het te ontwikkelen maatschappelijk deel van het plan Hart van Haghorst. In de praktijk onttrekken we de geraamde winst ineens aan de reserve grondexploitatie. Vervolgens zullen de werkelijke planresultaten in de komende jaren weer toegevoegd worden aan de reserve grondexploitatie.

Plan	Winstrealisatie		Raming ongerealiseerde winsten						Totaal verwacht resultaat
	tm 2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	
Mierbeek	2.843.054	125.428							2.968.483
Loosche Akkers	4.943.185	28.295	179.612						5.151.092
Vroonacker	1.629.643	15.812	270.029	65.617					1.981.101
De Welder fase 2	76.917	-460.319							-383.401
De Leeuwerik 3	32.160	-4.350	585	3.844					32.239
Gelderakkers 1	1.236.530	-3.004	316.475	32.141					1.582.141
Gelderakkers 2	-526	67.025	121.768	36.406					224.673
Gulden Akker				98.814					98.814
J.F. Kennedylaan	10.271	129.491	304.407	101.840	11.226				557.236
Hart voor Haghorst				26.651	69.455	335.028	61.309	10.708	503.151
Totaal	10.771.235	-101.620	1.192.876	365.313	80.681	335.028	61.309	10.708	12.715.529

We benadrukken dat het in dit overzicht gaat om geraamde winstnemingen. Bij de jaarrekening beoordelen we of we daadwerkelijk winstnemen op basis van de Poc-methode (Percentage of completion).

Nieuwe planontwikkelingen

We werken aan verschillende nieuwe planontwikkelingen waarvoor naar verwachting over enige tijd een grondexploitatiecomplex wordt vastgesteld. Hierbij kunt u denken aan Vroonacker IV, De Wingerd, Leeuwerik 3 en Slibbroek Noord.

Zodra een exploitatiecomplex is vastgesteld, kunnen we de geraamde resultaten in de eerstvolgende begroting/jaarrekening meenemen bij de winstverwachtingen.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 is grondexploitatie - als ondernemersactiviteit - belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. In het hoofdstuk 'overhead en vpb' gaan we hier verder op in.

Paragraaf 8

Wet Open Overheid (Woo)

Per 1 mei 2022 trad de Wet open overheid gedeeltelijk in werking. De Wet open overheid richt zich op een transparante overheid en vraagt een verandering in hoe we omgaan met informatie. Eén van de verplichtingen is om in de begroting aandacht te schenken aan de beleidsvoornemens over de uitvoering van de Woo. Deze paragraaf is de invulling van die verplichting.

Woo verantwoording

Onder de Woo moeten bepaalde informatiecategorieën verplicht en actief openbaar gemaakt worden. Ook informatieverzoeken (passieve openbaarmaking) aan de overheid (voorheen WOB-verzoek) vallen onder de nieuwe wet. Om aan deze eisen te voldoen moeten onze gemeentelijke informatiehuishouding op orde zijn en de juiste it-voorzieningen aanwezig zijn. Daarnaast moet bekend zijn wat de wet voor medewerker en bestuurder betekent.

Door de Woo wordt het nog belangrijker dat onze informatie langdurig toegankelijk, vindbaar, juist, volledig en betrouwbaar is. Het grijpt in op het dagelijks handelen van een groot deel van onze organisatie en heeft daarmee de komende jaren een flinke impact op onze bedrijfsvoering. In 2027 moet de Woo volledig geïmplementeerd zijn, met nog drie jaar extra voor het op orde krijgen van het informatiebeheer.

Onze vastgestelde ambities ten uitvoer brengen

We hebben ons ambitieniveau (2) voor actieve openbaarmaking vastgesteld, hiermee voldoen we aan het doel en de verplichting van de wet. Een hoger ambitieniveau is mogelijk later alsnog een doel. De actieve openbaarmaking verplicht ons om in fasen elf informatiecategorieën openbaar te maken. Wij volgen de landelijke fasering van invoering waarbij per 1 november 2024 de eerste vijf categorieën (wettelijke basis) actief openbaar gemaakt moeten worden.

Gedeeltelijk maken we natuurlijk informatie al openbaar via ons raadsinformatiesysteem Notubiz, voor een ander deel van de informatiecategorieën is een ander publicatieplatform dan Notubiz nodig. De inzet van het technisch platform is randvoorwaardelijk om niveau twee te behalen. In Equalit-verband hebben we dit in 2024 aanbesteedt en het platform kan medio 2025 ingezet worden. Daarnaast werken we in de lokale projectteams in GHO-verband samen om de invoering vorm te geven.

Totdat vanuit de landelijke overheid verdere duidelijkheid komt, voeren we met het lokale project Woo de implementatie uit voor zover dit gaat. Tegen die tijd krijgen we meer inzicht in de benodigde werkzaamheden om alle verplichte categorieën openbaar te maken. Het kabinet heeft in het gemeentefonds tot 2028 zowel incidenteel als structureel budget opgenomen voor de invoering van de Woo. Onze kosten worden daarmee tot dan gedekt.

Wij voldoen op dit moment aan de passieve openbaarmaking (informatie aanleveren op verzoek) doordat er een Woo contactpersoon is aangesteld en een Woo Coördinator is aangewezen. Verder hebben we het proces 'Woo verzoeken' opgesteld en geïmplementeerd en worden Woo verzoeken worden binnen de gestelde kaders afgehandeld. In 2024 zijn er tot nu toe veertien Woo verzoeken binnengekomen en behandeld.

Woo coördinator rol binnen formatie adviseur dienstverlening

De Woo voorziet in een wettelijke rol van een coördinator, adviseur en redacteur. Hier kunnen we in voorzien met het aantrekken van een adviseur dienstverlening. De voor wettelijke rol benodigde formatie financieren we uit de structurele WOO gelden die we van het Rijk ontvangen (zie knop VJN24/57). Tot en met 2027 is dit structurele budget hoger dan daarna. Na 2027 zal de structurele financiering vanuit het Rijk wegvallen.

Financiële verdieping

3. Uiteenzetting van de financiële positie en toelichting

3.1 Overzicht van baten en lasten incl. meerjarenraming

In dit hoofdstuk staat het overzicht van baten en lasten voor de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026 tot en met 2028 centraal. We gaan in dit hoofdstuk in op de financiële consequenties die we hebben verwerkt ná vaststelling van de Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024. Daarna geven we het totaaloverzicht van baten en lasten weer inclusief de meerjarenraming. Grote verschillen tussen baten en lasten tussen begrotingsjaren ontstaan vaak door incidentele baten en lasten. De incidentele baten en lasten geven we weer in een overzicht. De provincie bepaalt onder andere aan de hand van dit overzicht of onze begroting ‘gezond’ - structureel en reëel in evenwicht - is. Met andere woorden: geeft onze begroting een rooskleurig beeld doordat we incidenteel meevalers hebben. Tot slot gaan we in op de uitgangspunten en grondslagen die we hebben gehanteerd in deze begroting.

Financiële consequenties verwerkt in deze begroting

Aan de basis van deze begroting ligt de door uw raad vastgestelde Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024, inclusief het aangenomen amendement. Dat wil zeggen dat onder andere de autonome ontwikkelingen, nieuwe ontwikkelingen en dekkingsmaatregelen waarover u besloot verwerkt zijn in de begroting en het meerjarenperspectief. Die uitkomsten vormen dan ook het vertrekpunt van deze begroting voor de jaren 2025-2028. Met deze begroting stellen we voor om een aantal nieuwe mutaties te verwerken in onze meerjarenbegroting. We gaan nu verder in op welke dit zijn.

Bijgestelde begroting en meerjarenperspectief waarbij - = nadelig	2025	2026	2027	2028
Saldi boekwerk Voorjaarsnota(+) 2024 incl. amendementen	1.080	966	396	-138
Structureel saldo	1.621	575	5	-98
Incidenteel saldo	-541	391	391	-40
1.a Meicirculaire 2024 structureel	-274	-372	29	95
1.b Meicirculaire 2024 incidenteel	30	0	0	0
Voorjaarsnota(+) 2024 incl. amendementen + meicirculaire 2024	836	594	425	-43
Structureel saldo	1.347	203	34	-3
Incidenteel saldo	-511	391	391	-40
2. Mutaties begroting 2025	-735	-429	-373	-298
3. Reguliere Financiële technische mutaties begroting 2025	-4	-98	-45	32
4. Actualisatie berekening leges	-128	-39	-39	-39
Subtotaal mutaties 2 tm 5	-867	-566	-457	-305
Structureel saldo	-867	-566	-475	-305
Incidenteel saldo	0	0	0	0
Saldi begroting 2025 -2028	-31	28	-32	-348

Structureel saldo	480	-363	-423	-308
Incidenteel saldo	-511	391	391	-40
Begrotingsresultaat in % van het begrotingstotaal	+0,91%	-0,79%	-0,90%	-0,66%

1. Meicirculaire 2024

Met knop 19 van de Voorjaarsnota(+) 2024 verwerkten we een voorlopige prognose van de meicirculaire in onze begroting. We informeerden u met [RIB 2024-52](#) over de definitieve financiële effecten van de circulaire. Deze effecten hebben we nu in de begroting 2025-2028 verwerkt.

2. Mutaties begroting 2025

We stellen als college voor om een aantal nieuwe ontwikkelingen die u als raad niet had aangezet, alsnog wel aan te zetten. Verder stellen we voor om een aantal dekkingsmaatregelen alsnog te laten vervallen. Tenslotte stellen we voor in te stemmen met een viertal nieuwe ontwikkelingen, die niet waren opgenomen in de voorjaarsnota. U vindt de toelichting van de betreffende mutaties terug bij de verschillende programma's (Prog) van de begroting.

Specificatie Mutaties Begroting 2025 waarbij - = hogere lasten of lagere baten	Knop	Prog	2025	2026	2027	2028
Mutaties Nieuwe ontwikkelingen uit de voorjaarsnota						
Transformatie sociaal domein	30	1.1	-75	-75		
Versnelling realisatie locaties opvang/huisvesting ontheemden	32	1.1	-115	-15	-15	-15
Energietransitie in Programma Duurzaamheid	47	2.4	-200			
Dekking Energietransitie in Programma Duurzaamheid	47	2.4	200			
Formatie teamleiders	55	6	-154	-154	-154	-154
0,78fte Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (WOO)	57	6	-73	-73	-73	-73
Dekking uit WOO-middelen Rijk tbv 0,78 adv.WOO	57	6	50	50	20	20
Formatie Team P&O uitbreiden 1/2 fte	59	6	-48	-48	-48	-48
Uitvoering actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2023-2027	61	6	-30	-30	-30	
Zaakgericht werken & Archief inhuur	63	6	-45			
Taalhuis	25	1.1	-8	-8	-8	-8
Toeristisch recreatieve ontwikkelingen - lokaal en regionaal	51	3.1	-13	-13	-2	-2
Mutaties Dekkingsmaatregelen uit voorjaarsnota						
Terugdraaien Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek	94	3.1		-9	-9	-9
Terugdraaien vervallen organisatie ondernemersavond	102	3.1	-5	-5	-5	-5
Terugdraaien vervallen nieuwjaarsreceptie	103	3.1	-4	-4	-4	-4
Overige nieuwe ontwikkelingen begroting						
Participatie	nvt	4.1	-60			
Onderzoek kostendekkendheid leges	nvt	6	-10			
Frictiebudget	nvt	6	-100			
Initiatieven coördinator	nvt	6	-45	-45	-45	
Totaal			-735	-429	-373	-298

Mutaties Nieuwe ontwikkelingen uit de voorjaarsnota

Transformatie sociaal domein (knop 30)

Een transformatie in de (specialistische) zorg is onoverkomenlijk en noodzakelijk. Met name om hulp en ondersteuning passend én betaalbaar te maken en te houden. Dat vergt een andere manier van samenwerken met (zorg)partners waarbij preventie het credo is.

Deze transformatie heeft ook consequenties voor de samenwerking met onze ketenpartners in de sociale basis. Twee belangrijke ontwikkelopgaven die in 2025 en 2026 onze aandacht vragen zijn:

- Samenwerking in het gezondheidscentrum (GHC): het vormgeven van de samenwerking tussen de ketenpartners in het GHC.
- GHO samenwerking in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd: een (sub)regionale samenwerking wordt momenteel uitvoering besproken. Bestuurlijk en ambtelijk is draagvlak voor de uitvoering van meerdere pilots.

Deze ontwikkelopgaven liggen in elkaars verlengde en moeten beide domein overstijgend en 0 tot 100 worden aangevlogen. Om dit proces goed te begeleiden is een projectleider nodig (voor circa 16 uur in de week) voor de jaren 2025 en 2026. Hiervoor wordt een bedrag van € 75.000 gevraagd.

Wanneer deze twee ontwikkelopgaven niet goed worden begeleid, is het risico dat de partners in het GHC weliswaar onder één dak zijn gehuisvest, maar dat er geen sprake is van een andere manier van (samen)werken. Daarnaast moet het werken in het GHC aangehaakt worden op de GHO pilots in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd.

Vorbereiden en investeringen versnelling locaties voor huisv. ontheemden (knop 32)

Voor de realisatie van locaties zijn ook middelen nodig om te versnellen, te verwerven en te ontwikkelen. Uitgangspunt is dat in principe derden locaties ontwikkelen (zoals ook aangegeven in het strategisch beleidskader), maar gezien alle deadlines is mogelijk gemeentelijke interventie nodig om te versnellen. Dit betreft eenmalige voorbereidingskosten (bv een ecologisch onderzoek) en mogelijke investeringen (bv units). Voor de voorbereidingskosten vragen we een bedrag aan van € 100.000 en voor de investering een bedrag € 200.000. De investering activeren we en schrijven we over meerdere jaren af.

Energietransitie in Programma Duurzaamheid (knop 47)

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2050 alle woningen in Nederland van het aardgas zijn afgesloten. In de door de Raad vastgestelde Transitievisie Warmte is beschreven hoe wij dit de komende jaren gaan realiseren. Duidelijk is dat er de komende jaren enorm veel werk moet worden verzet. Om in ieder geval de basis op orde te hebben vragen wij om een bedrag van € 200.000. In 2025 zullen de middelen grofweg voor de volgende onderdelen worden aangewend:

1. Gemeentebrede communicatie € 75.000
2. Herijken Transitievisie Warmte € 25.000
3. Wijkuitvoeringsplan voor één wijk met all electric aanpak € 50.000
4. Wijkuitvoeringsplan voor één wijk met alternatieve warmtebronaanpak € 50.000

Voor 2025 kan deze bijdrage gedekt worden uit de CDOKE middelen. Het is op dit moment nog onduidelijk of deze regeling in komende jaren wordt voortgezet en in welke vorm. De warmtetransitie is een grote opgave en we staan nog aan het begin. Daarom zal ook in de toekomst budget nodig zijn om de warmtetransitie “warm” te houden en te laten draaien. Onder de herijking van de paraplunota Duurzaam Hilvarenbeek, welke wij in januari 2025 inclusief uitvoeringsprogramma aan uw raad aanbieden, zullen wij de bestedingen verder concretiseren en bijsturen.

Formatie teamleiders (knop 55)

De gemeenteraad van Hilvarenbeek koos voor scenario ‘Samenwerkend Hilvarenbeek’ om beter voorbereid te zijn op grotere opgaven en omwille van een open en samenwerkende opstelling. Voor de complexere vraagstukken in Hilvarenbeek en voor de aansturing van onze organisatie op concernniveau is een zorgvuldige afweging van belangen en prioriteiten nodig, rekening houdend met maatschappelijke context, politiek-bestuurlijke omgeving en afstemming, beleidsnetwerken en de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie. Om onze samenleving goed te blijven bedienen in veranderende

tijden, zijn strategische slagkracht, toekomstgericht denken en leiderschap vanuit de topstructuur van de organisatie daarom een randvoorwaarde.

Extra formatie voor teamleiders in de organisatie maakt onze afdelingshoofden (MT-leden) meer vrij voor focus op strategische ontwikkeling en taken. Het haalt heel concreet de directe aansturing van meerdere (grotere en kleinere) teams weg. Elke extra teamleider kan tot 15 medewerkers in de individuele- en teamaansturing wegnemen bij een afdelingshoofd. En aan die teams de aandacht en sturing geven die zij nu – van wege de te grote span of control van de afdelingshoofden – op momenten onvoldoende kunnen krijgen. Het MT als geheel, algemeen directeur en afdelingshoofden, kan vanuit die vrijgekomen ruimte op concernverantwoordelijkheid beter sturen op planmatig werken, grip op collegeopgaven, organisatieontwikkeling en de lopende organisatie, en koersvast de visie achter ‘Samenwerkend Hilvarenbeek’ uitrollen.

Omdat ons sturingsconcept voorschrijft dat elke teamleider 50% leidinggevende is, en 50% inhoudelijke taken uitvoert, zal elke 0,5 fte aan teamleidersformatie praktisch gekoppeld worden aan 0,5 fte inhoudelijke formatie (passend bij de aan te sturen teams). Driemaal 0,5 fte aan teamleidersformatie leidt in de praktijk dus tot 3 nieuwe teamleiders van 1,0 fte (met 50% leidinggevende en 50% inhoudelijk taken).

Kortom, door de knop VJN24/55 toch aan te zetten, dragen we direct bij aan grip op grotere opgaven en de inzet van de organisatie daarop, op het versterken van onze externe oriëntatie, op toekomstgericht- en het van-buiten-naar-binnen-denken, en op strategische samenwerking in onze gemeente, in omliggende regio's en in de grotere verbanden.

Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (knop 57)

Als Samenwerkend Hilvarenbeek zijn we responsief en een onderdeel van onze samenleving. We vergroten onze slagkracht om te komen tot een betere dienstverlening. We werken samen met onze inwoners en ondernemers. En we zijn wendbaar. Vanuit dit scenario zien we urgentie en aanleiding om de nieuwe formatie Adviseur dienstverlening digitale en open overheid (WOO) niet enkel te beperken tot de formatie waarvoor het Rijk ons dekking geeft.

De dekking vanuit het Rijk voor basisformatie geeft ons de ruimte om vanuit wettelijke gronden WOO-processen te borgen (prio 1). Én om activiteiten voortkomend uit wetten als de WMEBV of WEP goed op te pakken (prio 2). Binnen de ruimte waarvoor het Rijk dekking geeft, krijgen niet-wettelijke inspanningen op onze dienstverlening (prio 3: een ontwikkelstrategie met grote en kleine verbeterinitiatieven) echter geen of minder ruimte. Het gaat dan om de inzet van handige overheidsportalen en -apps, vernieuwingen in de manier van open communicatie en dienstverlening met onze inwoners (denk aan het digitaal kunnen volgen van de status van een aanvraag, verzoek of proces), of organisatiebrede procesaanpassingen naar aanleiding van analyses op onze servicenormen (verbeterplan Nulmeting Dienstverlening).

We stellen daarom voor om knop VJN24/57 alsnog structureel voor € 73.000 'aan' te zetten, waarbij de dekking voor 2025 e.v. respectievelijk € 50.000, € 50.000, € 20.000 en € 20.000 zal zijn. Het ruimer neerzetten van deze formatie draagt direct bij aan een open en samenwerkende relatie van onze gehele organisatie met onze inwoners, verenigingen en ondernemers, en aan het continu verbeteren van onze digitale dienstverlening aan de hand van analyses op onze servicenormen.

Formatie Team P&O (knop 59)

De gemeenteraad van Hilvarenbeek koos voor 'Samenwerkend Hilvarenbeek' om beter voorbereid te zijn op grotere opgaven. Om onze inwoners goed te blijven bedienen in veranderende tijden, wil Team P&O de samenwerking en kennisdeling met nabije gemeenten, relevante netwerken en stakeholders actief versterken. Extra capaciteit in Team P&O, ook al is het nu 0,5 fte in plaats van de benodigde 1,0

fte, zetten wij in om onze positie in de GHO-samenwerking en in (arbeidsmarkt)netwerken in regio en provincie te versterken – en via die samenwerking onze positie op de arbeidsmarkt. We gaan meer van buiten naar binnen denken.

Daarnaast speelt Team P&O een belangrijke rol in de uitvoering van het organisatie-ontwikkelprogramma ‘Samen Krachtig Vooruit’. Met de extra formatie kan Team P&O haar rol oppakken door verbeteringen door te voeren in onze *onboarding* en bij het aanpakken van de uitkomsten van ons werkdrukonderzoek. Team P&O wil de uitbreiding van formatie aanvullend gebruiken om de potentiële inzet van trainees en stagiairs beter te benutten in onze organisatie, en actiever te werken aan talentmanagement en aan diversiteit en inclusie. Op deze manier werken we aan onze doelstelling om gekwalificeerd personeel blijven aantrekken én behouden.

Kortom, deze formatie draagt bij aan een beter werkgeversimago, een sterkere positie op de arbeidsmarkt en een sterker personeelsbestand, en daardoor een hogere kwaliteit van dienstverlening. Onze medewerkers zijn het visitekaartje van onze gemeentelijke organisatie.

Kosten actieprogramma organisatieontwikkeling SKV 2023-2027 (knop 61)

We werken de afgelopen en komende jaren aan onze organisatieontwikkeling “Samen Krachtig Vooruit”, zodat we blijvend kunnen leren en groeien, aan onze missie werken, de juiste mensen in huis halen en houden, en inspelen op ontwikkelingen.

Uitvoeren Actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2024-2027

Samenwerken met onze samenleving en met andere gemeenten en partijen kan alleen als we zelf stevig in onze schoenen staan. Ons programma organisatieontwikkeling zet in op continu ontwikkelen, eigenaarschap tonen, verplaatsen in de klant en planmatig werken. Verschillende activiteiten die we beogen uit te voeren vanuit dit programma, voeren we ‘binnen budget’ uit – met eigen mensen, vanuit bestaande (opleidings)budgetten of omdat ze al inclusief budget belegd zijn in bestuurlijke opgaven (zoals het opstellen van de Wervingsstrategie, of het werken aan Democratische Vernieuwing).

Voor andere activiteiten hebben we in 2025 e.v. budget nodig. Al is het minder dan oorspronkelijk geraamd, met 30k voor de komende drie jaar kunnen wij toch extra inspanningen leveren op het Plan van Aanpak Nulmeting Dienstverlening, het leertraject Vergroten Strategische Slagkracht, de invoering van Procesoptimalisatie, en het oppakken van aanbevelingen uit het Werkdrukonderzoek. Zodoende verbeteren we onze dienstverlening aan de inwoner, versterken we onze positie en meerwaarde in de samenwerking met samenleving en andere gemeenten, werken we efficiënter (wat leidt tot meer doen met minder inzet) en verbeteren we de belastbaarheid van onze organisatie.

Vasthouden en doorzetten cultuurontwikkeling

Een belangrijk punt in het werken aan de lerende organisatie is cultuurontwikkeling. In 2023 en 2024 zijn we gestart met cultuurontwikkeling. De aftrap lag bij afdeling Ruimte. We legden belemmerende cultuurpatronen bloot en werkten aan actieve ombuiging naar helpende cultuurpatronen. College en MT haken op dat proces aan; patronen komen meestal niet alleen op één afdeling voor, maar vinden hun basis of oorsprong breder in de ‘onderstroom’ van een organisatie. In 2024 en 2025 sluiten we ook de afdelingen Samenleving en Dienstverlening aan op de cultuurontwikkeling. In het sluitstuk van de cultuurontwikkeling in 2025 en 2026 integreren we bevindingen en opbrengsten, en borgen we helpende cultuurpatronen. Cultuurontwikkeling blijft onderdeel van de overkoepelende organisatieontwikkeling. We borgen deze inzet dan ook in het op te stellen Actieprogramma Samen Krachtig Vooruit 2024-2027.

Versterken strategische slagkracht

Om ons strategisch vermogen te vergroten, loopt in 2024 de opgave collegeprogramma 'Versterken strategische slagkracht'. Opbrengst is een definitie van strategie en strategisch in de context van gemeente Hilvarenbeek, duiding van functies met een strategische component, een voorstel voor leertraject/ impuls voor medewerkers in deze functies + overige aanbevelingen, te integreren in het Actieprogramma SKV 2024-2027. In 2025 gaan we verder met de uitvoering van het leertraject/ de impuls voor de betreffende medewerkers. We gaan daarbij zo mogelijk uit van incompany trainingen om schaalvoordeel te behalen.

Hierna borgen we periodieke opfrissers en bijscholing, zodat we voor de lange termijn het strategisch vermogen in de juiste functies kunnen borgen. We zoeken hierbij de samenwerking met GH0 op.

Zaakgericht werken & Archief (knop 63)

Het zijn van een gemeente die wil anticiperen op grote opgaven en die een open en samenwerkende rol aan wil nemen, is niet verenigbaar met een gemeente die mogelijk onder verscherpt toezicht komt te staan wegens het niet voldoen aan een wettelijke taak. Als we het archiefbeheer niet volgens het vastgestelde verbeterplan uitvoeren en stukken naar hun bewaarplaats overdragen, lopen we dat risico echter wel. Met de huidige teambezetting lukt het niet om dit tijdig te organiseren. Achterstanden zijn ontstaan door veranderingen van analoog naar digitaal beheer en (nog steeds) de gevolgen van de brand in 2015. Door in 2025 toch eenmalig 45k te investeren in externe inzet op deze taak, zijn we vervolgens van onze achterstanden af en kunnen we met het team verder inzetten op efficiënt en effectief informatie- en archiefbeheer.

Taalhuis (knop 25)

Daar het beheersen van de Nederlandse taal van belang is voor integratie en participatie bouwen we het taalhuis niet helemaal af. De afgelopen jaren is gebleken dat het vergroten van het bereik moeilijk blijkt. Er wordt een groot beroep gedaan op vrijwilligers. Met het afbouwen van de subsidie maar het operationeel houden van het taalhuis, willen we komen tot een nieuwe aanpak van het vergroten van het bereik.

Toeristisch recreatieve ontwikkelingen - lokaal en regionaal (knop 51)

Het college wil deze knop aanzetten omdat hiermee het recent vastgestelde toeristisch-recreatief beleidskader qua communicatie en monitoring wordt ondersteund. Hiervoor wordt incidenteel voor 2025 en 2026 8k jaarlijks gevraagd. Daarmee lukt het om initiatiefnemers beter te ondersteunen om hun initiatief verder te brengen. En kunnen we toetsen of het beleidskader doet wat het moet doen: behouden van de sociale en fysieke draagkracht in onze gemeente in relatie tot toeristisch-recreatieve initiatieven. Oftewel zorgen dat we samen gezond groeien.

Verder dragen we met deze knop bij aan twee regionale toeristische opgaven. Het door Hart van Brabant ondersteunde Leisure Ontwikkelfonds (LOF) zorgt voor leningsmogelijkheden voor toeristische ondernemers met een innovatief, kwalitatief onderscheidend initiatief. Ook ondernemers in Hilvarenbeek biedt dit mogelijkheden. Door hier als regio in samen te werken, verdubbelt de provincie Noord-Brabant het budget van het LOF. Het gaat om een incidenteel bedrag op basis van inwoneraantal voor 2025 en 2026 van 3k jaarlijks. Verder is voor ontwikkeling en onderhoud van het regionaal routenetwerk, waarin via Visit Brabant Brabantbreed wordt samengewerkt, het nodig om vanaf 2025 structureel onze bijdrage te verhogen met 2k. Daarmee zorgen we ervoor dat toeristen en onze eigen inwoners op een goede en veilige manier gebruik kunnen maken van de routes die door Hilvarenbeek (en verder) lopen.

Mutaties Dekkingsmaatregelen uit voorjaarsnota

Terugdraaien Stopzetten subsidie Ondernemend Hilvarenbeek (knop 94) en Terugdraaien vervallen organisatie ondernemersavond (knop 102)

Het werk van de ondernemersvereniging zorgt voor versterking van het ondernemersnetwerk in onze gemeente. Een mooi voorbeeld is de nu lopende campagne Beekse Business Award waarin Ondernemend Hilvarenbeek en de gemeente Hilvarenbeek goed samenwerken. De ondernemers-doelgroep is van groot belang voor een vitaal Hilvarenbeek en het waarmaken van onze strategie Samen gezond groeien. En juist in het scenario Samenwerkend Hilvarenbeek is het behoud van het partnerschap tussen ondernemers en gemeente nodig. Het afbouwen van deze subsidie en de bijdrage zouden daar averechts op in werken. Daarom stelt het college voor om vanaf 2025 de structurele subsidie Ondernemersvereniging (9k) en onze structurele bijdrage aan de Ondernemersavond (5k) intact te laten.

Terugdraaien vervallen nieuwjaarsreceptie (knop 103)

Het is van belang dat de gemeente samen met Ondernemend Hilvarenbeek een nieuwjaarsreceptie blijft organiseren. Hier komen inwoners, ondernemers, vrijwilligers en vertegenwoordigers van lokale organisaties samen met bestuurders, raadsleden en ambtenaren samen om het nieuwe jaar in te luiden. De bijeenkomsten worden afwisselend de verschillende kernen georganiseerd. Met scenario II kiezen we voor een gemeente die onderdeel is van de samenleving. Daarin zijn gelegenheden om met elkaar terug te blikken, vooruit te kijken en te netwerken van toegevoegde waarde.

Overige nieuwe ontwikkelingen begroting

Kosten participatietraject

Zoals aangegeven in de [memo Samenbrengen opstellen voorjaarsnota 2025 en democratische vernieuwing \(dd. 12 sept 2024\)](#) verwerken wij in deze begroting de middelen die nodig zijn om een raadpleging in te richten, waarbij onze inwoners georganiseerd tot voorstellen kunnen komen om binnen de beschikbare middelen vanuit de begroting 2026 tot maximaal resultaat te komen (mede kijkend naar het structureel sluitend maken van de begroting 2026 en meerjarenbegroting tot en met 2029). In deze begroting ramen we voor dit traject een bedrag van € 60.000.

Onderzoek kostendekkendheid leges

Voor 2025 besloot de gemeenteraad, via een [amendement op het raadsvoorstel](#) tot vaststelling van de Strategische analyse financiën inclusief Voorjaarsnota 2024, de opdracht mee te geven om te onderzoeken of door efficiëntere werkwijze en minder regelgeving de legeskosten zijn te beperken. Een verdere verhoging van legeskosten kan hierdoor volgende jaren niet of minder aan de orde zijn. In deze begroting ramen we voor dit onderzoek een bedrag van € 10.000.

Frictiebudget

Bij het vaststellen van de strategische financiële analyse zijn verschillende structurele besparingsopgaven ontstaan. Het college neemt daarbij aan dat het nodig kan zijn incidenteel kosten te maken om een structurele besparingsopgave mogelijk te maken. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan om onderzoekskosten of kosten voor de inhuur van capaciteit. Om in algemene zin hiervoor dekking te hebben stellen we voor hiervoor een frictiebudget van € 100.000 beschikbaar te stellen.

Initiatieven coördinator

Om ervoor te zorgen dat we de komende jaren goed kunnen aansluiten op de collectieve initiatieven die door de verbinders van Tussenheid worden ondersteund en worden aangeleverd vragen we voor een periode van 3 jaar capaciteit voor het inrichten van 0,5 FTE voor een initiatieven coördinator. Hiermee is € 45.000 per jaar gemoeid. In totaal € 135.000. De initiatieven coördinator is in huis de verbinder tussen enerzijds het maatschappelijk, economisch en ruimtelijk domein en anderzijds de initiatiefnemers en de verbinders buiten huis.

3. Reguliere financieel technische mutaties begrotingsboekwerk 2025

Jaarlijks stellen wij ons begrotingsboekwerk op waarbij we een aantal financieel technische exercities doen. Zo berekenen we onze rente opnieuw volgens de wettelijke richtlijnen, stellen we onze vervangingsinvesteringen bij, stellen we de kapitaallasten bij op basis van een geactualiseerd investeringsprogramma en rekenen we areaaluitbreidingen door. Deze financieel technische mutaties hebben we zoals ieder jaar verwerkt in ons begrotingsboekwerk.

4. Actualisatie berekening leges

Jaarlijks stellen wij onze legestarieven voor het volgend jaar bij en maken we daarbij een berekening voor de kostendekkendheid. De totale opbrengsten mogen namelijk niet meer zijn dan de totale kosten. Ook nu hebben we de legestarieven 2025 bijgesteld en in deze begroting financieel vertaald. Daarbij hebben we rekening gehouden met uw besluit bij de voorjaarsnota om als dekkingsmaatregel (knop 150) de kostendekkendheid ten aanzien van Algemene Dienstverlening en APV te verhogen. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2024 het besluit over de legestarieven 2025.

Overzicht baten en lasten inclusief toelichting en meerjarenraming

Hieronder is het overzicht van baten en lasten 2025 met de meerjarenraming 2026 - 2028 weergegeven. Ook hebben we de saldi van de jaarrekening 2023 inclusief resultaatbestemming en de actuele begroting 2024 opgenomen. In de begroting 2024 hebben we de meircirculaire 2024 al verwerkt. U besluit met de najaarsnota 2024 formeel over de verwerking van de meircirculaire 2024 in jaarschijf 2024. Het overzicht is op programmaniveau. Een financieel overzicht per programma uitgesplitst naar taakveld hebben we in dit boekwerk niet opgenomen.

Resultaat voor bestemming

Baten en lasten (x € 1.000)		JR2023	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
1. Samenlevend	L	-21.513	-24.689	23.383	21.651	20.222	20.086
	B	6.366	7.604	5.715	3.083	3.051	3.051
Totaal 1. Samenlevend		-15.147	-17.085	-17.668	-18.568	-17.171	-17.036
2. Belevend	L	-12.902	-23.090	18.002	14.429	14.608	13.997
	B	6.647	16.401	10.783	7.502	7.812	6.438
Totaal 2. Belevend		-6.256	-6.689	-7.219	-6.927	-6.796	-7.559
3. Ondernemend	L	-430	-490	417	417	401	400
	B	178	138	138	138	138	138
Totaal 3. Ondernemend		-252	-352	-280	-280	-263	-262
4. Dienstverlenend	L	-1.943	-2.177	2.263	2.173	2.166	2.149
	B	313	343	329	329	329	329
Totaal 4. Dienstverlenend		-1.630	-1.834	-1.934	-1.845	-1.837	-1.820
5. Algemene dekkingsmiddelen	L	-2.757	-300	275	1068	1.894	2.748
	B	32.304	34.118	35.534	34.764	35.657	36.517
Totaal 5. Algemene dekkingsmiddelen		31.844	33.818	35.259	33.697	33.763	33.769
5. Onvoorzien	L	0	0	0	0	0	0
	B	0	0	0	0	0	0
Totaal 5. Onvoorzien		0	0	0	0	0	0
6. Overhead	L	-7.601	-7.874	8.161	7.855	7.716	7.693
	B	201	151	139	132	132	132
Totaal 6. Overhead		-7.400	-7.723	-8.022	-7.723	-7.584	-7.561
6. VPB	L	0	0	0	0	0	0
	B	0	0	0	0	0	0
Totaal 6. VPB		0	0	0	0	0	0
Resultaat vóór bestemming	L	-47.146	-58.620	52.502	47.593	47.006	47.074
	B	46.009	58.755	52.638	45.948	47.118	46.604
Resultaat vóór bestemming		-1.137	135	137	-1.645	112	-470

Reservemutaties

Baten en lasten (x € 1.000)		JR2023	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
1. Samenlevend	L	-72	0	0	0	0	0
	B	666	182	145	1.701	166	159
Totaal 1. Samenlevend		594	182	145	1.701	166	159
2. Belevend	L	-379	-1.246	416	131	888	111
	B	650	125	64	64	538	35
Totaal 2. Belevend		271	-1.121	-352	-67	-350	-76
3. Ondernemend	B	24	0	0	0	0	0
Totaal 3. Ondernemend		24	0	0	0	0	0
4. Dienstverlenend	B	16	0	0	0	0	0
Totaal 4. Dienstverlenend		16	0	0	0	0	0
5. Algemene dekkingsmiddelen	L	-870	0	0	0	0	0
	B	880	43	0	0	0	0
Totaal 5. Algemene dekkingsmiddelen		-10	43	0	0	0	0
6. Overhead	B	222	150	39	39	39	39
Totaal 6. Overhead		222	150	0	0	0	0
Totaal reservemutaties	L	-1.321	-1.246	416	131	888	111
	B	2.458	500	248	1.804	743	233
Totaal reservemutaties		1.137	-746	-168	1.673	-145	122

Resultaat na bestemming

Baten en lasten (x € 1.000)		JR2023	B2024	B2025	B2026	B2027	B2028
Resultaat na bestemming	L	-48.467	-59.866	52.918	47.724	47.894	47.185
	B	48.467	59.255	52.886	47.752	47.861	46.837
Saldo na bestemming		0*	-611	-31	28	-32	-348

* Met de jaarrekening 2023 is besloten het resultaat te bestemmen waardoor het saldo op € 0 uitkomt.

Structureel en reëel evenwicht van de begroting

Zijn we structureel en reëel in evenwicht?

De provincie hanteert de richtlijn dat onze begroting reëel en structureel in evenwicht moet zijn. Reëel betekent dat de raming realistisch moeten zijn. Structureel betekent dat het structurele saldo in ieder geval of in het eerste begrotingsjaar of in het laatste begrotingsjaar positief moet zijn. In onderstaand overzicht ziet u dat we aan die richtlijn voldoen (voor 2025).

Structurele en incidentele baten en lasten	B2025	B2026	B2027	B2028
Saldo totale baten en lasten	-31	+28	-32	-348
Saldo incidentele baten en lasten	-511	+391	+391	-40
Structureel saldo definitief	+480	-363	-423	-308

Welke uitgangspunten gelden er bij de incidentele baten en lasten?

In 2018 verscheen de notitie 'structurele en incidentele baten en lasten' van de commissie *Besluit Begroting en Verantwoording*, met als doel het onderscheid tussen structureel en incidenteel te verduidelijken. In de praktijk is gebleken dat de notitie tot verschillende opvattingen leidde tussen gemeenten onderling en tussen de gemeenten en de toezichthouder. Door de gezamenlijke provincies als toezichthouder is in 2021 daarom een handreiking uitgebracht, met als doel scherper te omschrijven wanneer baten en lasten als incidenteel beschouwd worden.

Algemene uitgangspunten zijn:

- Baten en lasten die zich vier jaar of langer voordoen zijn in beginsel structureel van aard;
- Baten en lasten die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen zijn in beginsel incidenteel;
- Baten en lasten komen in aanmerking om als incidenteel aangemerkt te worden als deze voor bepaalde tijd geraamd worden, er is een onvoorwaardelijke einddatum bekend;
- De incidentele baten en/of lasten moeten van materiële omvang zijn;
- Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves zijn in beginsel incidenteel;
- De aard van de raming (soort of de eigenschap van een begrotingspost) gaat echter altijd boven de eerdergenoemde uitgangspunten.

Voor het begrip 'aard van de baten en lasten' geeft de handreiking de volgende uitleg: 'De aard van de baten en lasten betekent in het kader van deze notitie dat de soort of de eigenschap van een begrotingspost binnen een taakveld in eerste instantie bepalend is of een post als incidenteel of structureel aangemerkt wordt'.

Materiële omvang van de incidentele baten en lasten

In het *Besluit Begroting en Verantwoording* is opgenomen, dat de belangrijkste incidentele baten en lasten afzonderlijk per programma in het overzicht van incidentele baten en lasten worden opgenomen en dat minder belangrijke posten als totaalbedrag opgenomen kunnen worden.

De Commissie *Besluit Begroting en Verantwoording* adviseert om in de financiële verordening aan te geven wat een gemeente bij het bepalen van een incidentele post aanmerkt als een materiële beïnvloeding. De bedoeling hiervan is om de begroting en het overzicht niet nodeloos ingewikkeld te maken door een grote hoeveelheid kleine bedragen als incidenteel aan te merken. In onze financiële verordening is geen grensbedrag opgenomen wat als materiële beïnvloeding wordt aangemerkt. Wij gaan in de voorliggende begroting uit van € 25.000 als materiële ondergrens per incidentele baat of last, waarvoor we in ieder geval een afzonderlijke toelichting opnemen.

Welke incidentele baten en lasten zijn in onze begroting opgenomen?

U ziet dit in onderstaand overzicht terug. We lichten deze posten verder toe.

Omschrijving	2025	2026	2027	2028
Programma Samenlevend				
Reserve vrijwilligersfonds	10	10	10	10
Afwaardering aankoop grond tbv Project Haghorst		-1.500		
Dekking Afwaardering aankoop grond tbv Project Haghorst via ABR		1.500		
Afschrijving bestaande activa ivm project Haghorst		-56		
Dekking Afschrijving bestaande activa ivm project Haghorst via ABR		56		
Bijdrage reserve GREX voor project Haghorst			-503	
Storting opbrengst grondverkoop in reserve dekking kapitaallasten			503	
Programma Belevend				
Energieloket	-39	-39		
Dekking energieloket via reserve Duurzaamheid	39	39		
Storting in reserve Bijdrage Ruimtelijke kwaliteit	-50	-50	-50	-50
Storting resultaat wegbeheer in reserve Openbare ruimte	-1			
Verkoop vastgoed, Dekkingsmaatregel voorjaarsnota 2024, knop 72	0	431	431	0
Rente Grondexploitaties in voorbereiding	-20	-20	-30	-30
Dekking rente GREX via reserve Grondexploitaties	20	20	30	30
Lasten Grondexploitaties	-4.205	-777	-755	-39
Baten Grondexploitaties	4.570	858	1.090	100
Winstnemingen Grondexploitaties	-365	-81	-335	-61
Programma Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
Eenmalige korting gemeentefonds 2025	-470			
Totaal incidenteel	-511	391	391	-40

Bijdrage vanuit reserve vrijwilligersfonds (programma 1, thema 3)

Met de vaststelling van de begroting 2020 besloot de gemeenteraad jaarlijks een bedrag aan de reserve vrijwilligersfonds te onttrekken in het voordeel van de exploitatie. Dit vanwege de verwachting dat we in werkelijkheid minder subsidies verstrekken, dan de raming aan te verstrekken subsidies. Omdat reservemutaties naar de aard als incidenteel worden gezien, is deze reeks als incidenteel gerubriceerd.

Project Haghorst (Voorjaarsnota 2023, nr. 46) (programma 1, thema 2 en 3)

Voor het project zijn een gronden met opstallen verworven. De gemeenteraad besloot inmiddels de gronden bij ingebruikname van de nieuwe maatschappelijke functies de gronden af te waarderen naar de nieuwe waarde ten laste van de algemene bedrijfsreserve.

Daarnaast besloot de gemeenteraad de resterende boekwaarden van bestaande investeringen vroeg af te schrijven ten laste van de algemene bedrijfsreserve.

Resultaat grondexploitatie project Hart voor Haghorst (programma 2, thema 1)

De gemeenteraad besloot in juli 2024 het verwachte positieve resultaat van de grondexploitatie te storten in

Continuering en Dekking kosten energieloket (programma 2, thema 4)

Tot en met 2026 is er sprake van een samenwerkingsovereenkomst met het Energiehuis. De kosten van € 39.000 die hiervoor jaarlijks zijn begroot, dekken we uit de Reserve Duurzaamheid.

Bijdragen ruimtelijke kwaliteit naar reserve Ruimtelijke kwaliteit (programma 2, thema 1)

Ingeval van een verzoek door een initiatiefnemer tot wijziging van het planologisch regime voor van het toestaan van nieuwe woningen binnen het stedelijke gebied is door de aanvrager een financiële bijdrage verplicht. De bijdragen zetten we in voor het doen van gemeentelijke investeringen voor de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en daarmee het woon-, leef- en vestigingsklimaat in onze gemeente.

We begroten jaarlijks € 50.000 aan bijdragen die we ontvangen en wat gezien wordt als structurele inkomsten. Met de gemeenteraad is afgesproken dat jaarlijkse bijdragen te storten in de daarvoor ingestelde Reserve Bijdrage Ruimtelijke Kwaliteit.

Omdat reservemutaties naar de aard als incidenteel worden gezien, is deze reeks als incidenteel gerubriceerd.

Resultaat actualisatie wegbeheer naar reserve Openbare ruimte (programma 2, thema 2)

De gemeenteraad besloot met de vaststelling van het geactualiseerde beheerplan in de raadsvergadering van 3 februari 2022, de besparingen aan de reserve Openbare ruimte toe te voegen.

Omdat reservemutaties naar de aard als incidenteel worden gezien, is deze reeks als incidenteel gerubriceerd.

Grondexploitaties in voorbereiding (Grondnota's, Begrotingen en Voorjaarsnota's) (programma 2, thema 1)

Er zijn op dit moment een aantal projecten in voorbereiding die kosten met zich meebrengen. Het gaat hier om ontwikkelingen die naar verwachting binnen afzienbare tijd moeten leiden tot de vaststelling van een bestemmingsplan voor woningbouw dan wel bedrijventerrein. Voor deze plannen zal dan naar verwachting ook een gemeentelijke Grondexploitatie (GREX) worden voorgelegd ter vaststelling door de gemeenteraad. Tot dat moment maken wij al wel (voorbereidings)kosten zoals advies- en onderzoekskosten, interne uren en kosten externe medewerkers. Deze kosten kunnen volgens het *Besluit Begroting en Verantwoording* geactiveerd worden als immateriële vaste activa. De rentekosten die deze immateriële vaste activa met zich meebrengen, dekken we ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

Lasten Grondexploitaties, Baten Grondexploitaties en Winstnemingen Grondexploitaties (Begroting) (programma 2, thema 1)

Het saldo van de ramingen grondexploitatie wordt gemuteerd op de balanspost 'Vorraden'. De grondexploitatie sluit met een saldo van € 0 en heeft dus geen invloed op het structureel begrotingssaldo. In de handreiking staat dat Mutaties grondexploitaties naar de aard van de raming incidenteel zijn. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient daarom in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. Dit geldt ook voor de (tussentijdse) winstnemingen. Deze staan daarom ook in het overzicht van incidentele baten en lasten.

Eenmalige korting 2025 Algemene uitkering uit het Gemeentefonds (programma 5)

In 2025 wordt de algemene uitkering eenmalig gekort door het Rijk. De provincie als toezichthouder biedt de gemeenten de mogelijkheid de korting als negatieve incidentele baat te verwerken. Wij hebben dit ook als zodanig in de voorjaarsnota en de begroting verwerkt.

Hiervan maakten we ook melding in RIB2024-52 betreffende de uitkomsten meicirculaire 2024.

Uitgangspunten en grondslagen

Het is gebruikelijk dat we onze begroting en meerjarenraming baseren op beleid dat eerder door uw raad is vastgesteld. De volgende belangrijkste uitgangspunten en grondslagen hebben we bij de uitwerking van deze begroting als uitgangspunt en grondslag gehanteerd:

- Begroting is reëel en structureel in evenwicht volgens kaders provinciaal toezicht.
- Raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2024.
- Raming van de lokale heffingen zie paragraaf 'Lokale Heffingen'.
- Gehanteerde rente, zie paragraaf 'Financiering'
- Raming voor grondexploitatie en bijbehorende reserve, zie paragraaf 'Grondbeleid'
- Raming reserves en voorziening, zie bijlage 'overzicht reserves en voorzieningen'.
- Raming investeringen, zie bijlage 'overzicht investeringen'
- Toerekening van overhead: volgens de gebruikelijke berekening hanteren we op het uurtarief een opslag voor overhead van 98,8% in 2025.
- Het resultaat muteren we conform bestaand beleid met de algemene bedrijfsreserve.

3.2 Meerjarige vermogenspositie (balansprognose)

Op grond van het BBV-artikel 20 en 22 is voor het begrotingsjaar en voor de drie daaropvolgende jaren een geprognosticeerde balans opgenomen. De activa bevat onze bezittingen. De passiva is de wijze waarop we dit hebben gefinancierd. De balans geeft de geprognosticeerde stand van eind juli 2024, waarin de raadsbesluiten tot en met 4 juli 2024 zijn verwerkt. We bevriezen de balans namelijk op een bepaald moment om onder andere de rentelasten te bepalen.

ACTIVA stand 01-01 x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Vaste activa					
Activa regulier	46.772	51.387	59.707	60.555	58.802
Activa Binnensportaccommodatie	5.892	5.695	5.495	5.291	5.085
Vlottende activa					
GREX	-1.524	-1.203	-575	-1.045	-945
Financieringsoverschot	0	0	0	0	0
Totaal	51.410	55.879	64.627	64.801	62.941

PASSIVA (stand 01-01 x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Eigen vermogen					
Algemene Reserves	7.620	8.801	7.900	8.127	8.260
Bestemmingsreserves	5.790	5.613	5.435	5.778	5.625
Vreemd vermogen					
Voorzieningen	10.527	9.893	8.991	8.368	7.550
Langlopende externe leningen	20.650	25.600	24.350	23.300	22.250
Langlopende lening binnensportacc.	6.083	5.943	5.800	5.656	5.509
Vlottende passiva					
Financieringstekort	470	29	12.151	13.572	13.747
Totaal	51.140	55.879	64.627	64.801	69.941

Reserves en voorzieningen

Op grond van het BBV-artikel 20 is een overzicht opgenomen van het verloop van reserves en voorzieningen. Het beleidskader voor reserves en voorzieningen is vastgelegd in de nota 'reserves en voorzieningen gemeente Hilvarenbeek 2018'. Onderstaande teksten en cijfers zijn daarop afgestemd.

Per 1 januari 2025 bedragen de reserves en voorzieningen in totaal ongeveer € 24 miljoen. We gaan hieronder nader in op de stand van de diverse categorieën reserves en voorzieningen. In de bijlage 'reserves en voorzieningen' is het overzicht van reserves en voorzieningen opgenomen op basis waarvan onderstaand overzicht is opgesteld.

De staat van reserves en voorzieningen is eind juli in het begrotingsproces 'bevroren' om bepaalde berekeningen af te wikkelen zoals renteomslag en interne doorrekeningen.

bedragen x € 1.000		2025	2026	2027	2028	2029
a	Algemene bedrijfsreserve	5.369	6.205	5.243	5.668	5.770
a	Algemene reserve grondexploitatie	2.251	2.596	2.657	2.459	2.490
b	Geblokkeerde reserves	4.039	3.860	3.681	3.984	3.791
c	Egalisatiereserves	0	0	0	0	0
d	Bestemmingsreserves	1.751	1.753	1.754	1.794	1.834
	Totaal reserves	13.410	14.414	13.335	13.905	13.885
e	Voorzieningen	10.527	9.893	8.991	8.368	7.550
	Totaal reserves en voorzieningen	23.937	24.307	22.326	22.273	21.435

Tabel - Reserves en voorzieningen naar de stand per 1-1 van enig jaar

Algemene reserves

Hieronder vallen de algemene bedrijfsreserve en de algemene reserve grondexploitatie. Deze reserves worden ook gebruikt voor het bepalen van het weerstandsvermogen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Geblokkeerde reserves

Eén reserve is geblokkeerd. Deze reserve is gevormd om de afschrijving van specifieke investeringen (deels) te dekken. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de bouw van cultureel centrum Elckerlyc. De afschrijvingslasten worden jaarlijks door deze reserve gedekt. Het is namelijk niet toegestaan de reserve in één keer in mindering te brengen op de investering.

Egalisatierekeningen

Onder de egalisatierekeningen vallen reserves die zijn bedoeld om schommelingen op te vangen in de exploitatie en/of tarieven. Wij hebben zulke reserves op dit moment niet.

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven. Zo lang de bestemming van een reserve door de gemeenteraad nog kan worden veranderd, is sprake van een bestemmingsreserve. Reserves rangschikken we onder het eigen vermogen van de gemeente.

Stille reserves

Er is sprake van een stille reserve indien activa op de balans staan die te laag gewaardeerd zijn. Met name activa die in de loop der jaren meer waard zijn geworden dan de historische kostprijs. Bij de stille reserves gaat het om alle niet-bedrijfsgebonden activa (activa niet voor de openbare dienst bestemd) die een hogere waarde hebben dan de boekwaarde die is gebaseerd op de historische kostprijs.

De navolgende niet-bedrijfsgebonden activa kunnen worden genoemd:

Pachtgronden

In totaal is er een oppervlakte van ca. 19 ha grond in (erf)pacht uitgegeven (dit is exclusief de (weide)gronden in eigendom van de afdeling Biest). Ervan uitgaande dat de verkeerswaarde van een ha. pachtgrond in verpachte staat ca. € 39.400 (de helft van de vrije verkoopwaarde) bedraagt, kan het potentieel pachtareaal vastgesteld worden op ongeveer € 750.000.

Bossen

Het bosbezit bedraagt ca. 304,4 ha. Er van uitgaande dat een ha. bosgrond tussen de € 7.500 en € 10.000 op kan brengen kan het potentieel worden bepaald op een bandbreedte tussen de € 2,28 en 3,04 miljoen.

Gronden gelegen in oude bestemmingsplannen

Onder 'Gronden gelegen in oude bestemmingsplannen zijn diverse verhuurde perceeltjes opgenomen met een totale boekwaarde van € 1. Deze gronden met een totale oppervlakte van ± 0,43 ha. kunnen bestempeld worden als overhoeken. Daarvan is de actuele verkoopprijs voor de hoofdkernen vastgesteld op € 202,50 per m² en voor de kleine kernen op € 162,50 per m². Bij verkoop zou op basis van een gemiddelde prijs van € 182,50 per m² een opbrengst behaald kunnen worden van ± € 0,78 miljoen. We maken hierbij de kanttekening dat de daadwerkelijke opbrengstrealisering echter afhankelijk is van de daartoe te maken kosten en van het tijdstip waarop de lopende contracten beëindigd kunnen worden in relatie tot de vraag in de markt. Verzoeken tot verkoop van overhoeken worden steeds beoordeeld op basis van een aantal criteria, zodat niet zondermeer elk verzoek tot een verkoop(opbrengst) zal leiden.

Woningen/gebouwen

We hebben nog vier woningen in eigendom waar geen boekwaarde tegenover staat. Uitgaande van een gemiddelde verkoopprijs per woning van ca. € 250.000 kunnen we de potentiële verkoopopbrengst stellen op ca. € 1 miljoen. Bij de vaststelling van het meerjarenonderhoudsplan gemeentelijke gebouwen werd besloten deze panden zodra dit mogelijk is (vrij van huur) af te stoten. Gelderstraat 74B is in juli 2023 eigendom geworden, voor deze locatie wordt nog gekeken naar de best passende invulling.

Aandelen Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Wij hebben 23.510 aandelen bij de BNG. De aandelen BNG staan op onze balans voor een nominale waarde per aandeel van € 2,50 en een totaalbedrag van € 59.000. De werkelijke waarde is - mede vanwege de relatief hoge dividenduitkeringen van deze bank - vele malen hoger dan de aanschafwaarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd vanwege verplichtingen, verliezen of risico's waarvan de omvang onzeker is maar wel logisch ingeschat kan worden. Voorzieningen zijn ook middelen die van derden zijn verkregen en die specifiek besteed moeten worden, maar die óf nog niet zijn besteed óf in termijnen in het voordeel van de exploitatie komen. Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van de gemeente.

Loonkosten gerelateerde verplichten

Voor arbeid gerelateerde verplichtingen - van jaarlijks vergelijkbaar volume - treffen we geen voorzieningen; die verwerken we als jaarlijkse last in de exploitatiebegroting. U kunt hierbij denken aan overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken (exclusief het spaarverlof waarvoor wel verplicht een voorziening wordt getroffen).

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Het BBV verplicht met artikel 23 een overzicht per jaar van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om:

- reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves en dekkingsreserves (kapitaallasten)
- onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings-) reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

Structurele toevoegingen reserves	2025	2025	2027	2028
Niet van toepassing	0	0	0	0

Structurele onttrekkingen reserves	2025	2026	2027	2028
Dekking kapitaallasten van specifieke activa	179	179	200	193

Vaste activa (investeringen)

In de bijlage 'overzicht investeringen (meerjarig)' treft u het overzicht van investeringen aan. Hierin staan onze vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen.

Berekening meerjarig EMU-saldo

Als gevolg van Europese regelgeving mogen EU-lidstaten een begrotingstekort (EMU-saldo) hebben van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (BBP). Van dit maximale tekort van Nederland is een deel voor de rijksoverheid en een deel voor de decentrale overheden.

Het EMU-saldo is een saldo op kasbasis (inkomsten en uitgaven). Een gemeente hanteert echter een stelsel van baten en lasten. Zo tellen bijvoorbeeld investeringen niet mee in de uitkomst in het baten-lastenstelsel, maar tellen wel door in het EMU-saldo. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000,-)		2025	2026	2027	2028
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan/onttrekking uit reserves	137	-1.645	112	-470
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	1.583	3.305	2.229	2.355
3	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.196	1.182	1.257	1.306
4	Investeringen in materiële vaste activa	-6.177	-13.492	-3.042	-576
5	Toegekende bijdragen van Rijk, provincies en overigen inzake de investeringen die niet via de exploitatie lopen	-	-	-	-
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)	-	-	-	-
7	Aankoop grond, bouw-, woonrijpmaken e.d.	-2.995	-714	-1.502	-481
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	3.010	1.258	697	519
9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-1.485	-1.714	-1.489	-1.672
10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht	-	-	-	-
11a	Opbrengsten uit deelnemingen en aandelen	-	-	-	-
11b	De boekwinst op verkoop deelnemingen en aandelen	-	-	-	-
	Berekend EMU-saldo (negatief is tekort)	-4.731	-11.820	-1.738	981

5. Bijlagen

In deze bijlage zijn per programma de voorgeschreven verplichte beleidsindicatoren weergegeven. We vergelijken Hilvarenbeek met het gemiddelde van de gemeenten kleiner dan vijftienduizend inwoners. Het merendeel van deze beleidsindicatoren komen van www.waarstaatjegemeente.nl.

Programma 1: Samenlevend

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Absoluut verzuim	Leerlingen niet ingeschreven op school	6,3	6,1	Per 1000 leerlingen	2023
Relatief verzuim	Leerlingen ingeschreven op school, maar ongeoorloofd afwezig	15	21	Per 1000 leerlingen	2023
Voortijdige schoolverlaters totaal	Leerlingen (12-23 jaar) dat zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat (VO + MBO)	1,7	1,9	%	2023
Niet-sporters	Inwoners (19 en ouder die niet wekelijks sporten)	42,2	47,9	%	2022
Aantal banen	Banen per inwoners (leeftijd 15-64 j.)	738	708	Per 1000 inwoners (15-64jr.)	2023
Jongeren met delict voor rechter	Jongeren dat met een delict voor de rechter is verschenen	geen data	1	%	2021
Kinderen in uitkeringsgezin	Kinderen tot 18 jaar in een gezin dat van de bijstand moet rondkomen	3,0	3,3	%	2022
Netto arbeidsparticipatie	Werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	74,9	73,7	%	2023
Achterstandsleerlingen Primair onderwijs	Leerlingen (4-12) primair onderwijs dat kans heeft op leerachterstand	geen data	geen data	Geen cijfers bekend	
Werkloze jongeren	Werkloze jongeren (16-22 jaar)	1,0	1,1	%	2022
Bijstandsuitkeringen	Bijstandsuitkering 18 jaar en ouder	11,5	17,4	Per 1000 inwoners	2023
Lopende re-integratievoorzieningen	Re-integratievoorzieningen in de leeftijd van 15-64 jaar.	6,1	14,7	Per 1000 inwoners	2023
Jongeren met jeugdhulp	Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	10,2	12,5	% jongeren tot 18 j.	2023
Jongeren met jeugdbescherming	Jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel	0,6	geen data	% jongeren tot 18 j.	2023
Jongeren met jeugdreclassering	Jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel	geen data	geen data	% jongeren (12-22 jaar)	
WMO-cliënten met maatwerkarrangement	Maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning WMO	66,0	65,3	Per 1000 inwoners	2023

Programma 2: Belevend

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Verwijzingen Halt	Verwijzingen naar Halt (leeftijd 12-17)	11,3	8,9	per 1000 inwoners	2023
Winkeldiefstal	Winkeldiefstallen	0,9	1,0	per 1000 inwoners	2023
Geweldsmisdrijven	Bv.: seksuele misdrijven, levensdelicten, lichamelijk letsel door schuld	2,5	2,5	per 1000 inwoners	2023
Diefstal uit woning	Diefstallen uit woningen	1,6	1,1	per 1000 inwoners	2023
Vernieling/beschad.	Vernielingen en beschadigingen	3,8	4,0	per 1000 inwoners	2023
Ziekenhuisopname nav verkeersongeval met motorvoertuig	Aandeel van totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.			Geen cijfers bekend	
Ziekenhuisopname nav vervoersongeval met een fietser	Aandeel van totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.			Geen cijfers bekend	
Huishoudelijk restafval	Restafval per bewoner per jaar	98	108	kg per inwoner	2022
Hernieuwbare elektriciteit	Elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	40	geen data	%	2022
Nieuwbouw woningen	Nieuwbouwwoningen	6,4	7,5	per 1000 woningen	2023
Demografische druk	Personen 0-19 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen 20-65 jaar.	80,3	81,1	%	2024
Woonlasten éénpersoonshuishouden	Bedrag per jaar dat een éénpersoons-huishouden betaalt aan woonlasten.	820	947	euro	2024
Woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld jaarbedrag betaald aan woonlasten door meerpersoonshuishouden.	865	1.037	Euro	2024

Programma 3: Ondernemend

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Funcziemenging	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)	50,8	49,3	%	2023
Bruto gemeentelijk product	Product van de toegevoegde waarde per baan en aantal banen in de gemeente	-	-	Geen data	
Aantal vestigingen	Vestigingen bedrijven	217	187	per 1000 inwoners (leeftijd 15-64 j)	2023

Programma 4: Dienstverlenend

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Formatie	Toegestane formatie van het ambtelijk apparaat voor begrotingsjaar op 1 jan.	8,4	-	Fte per 1000 inwoners	2025
Bezetting	Werkelijk fte werkzaam op 1 januari	7,1	-	Fte per 1000 inwoners	2025
Apparaatskosten	De personele en materiële kosten verbonden aan het functioneren van de organisatie excl. griffie en bestuur. (bv.: personeel, huisvesting, automatisering.	1.044	-	Kosten per inwoner	2025
Externe inhuur	Uitvoeren van werkzaamheden door een private organisatie met winst-oogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder een arbeids-overeenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen.	8,6	-	% kosten inhuur externen van totale loonsom (incl.inhuur)	2025

Hoofdstuk 5: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
WOZ-waarde woning	Gemiddelde WOZ-waarde woningen.	452	394	X € 1000	2023

Hoofdstuk 6: Overhead en VPB

Indicator	Toelichting	H'beek	< 25k	Eenheid	Jaar
Overhead	Overhead gedeeld door totaal saldo van de lasten (excl. reservemutaties)	15,3	-	%overhead/totale last	2025

De staat van reserves en voorzieningen is eind juli in het begrotingsproces 'bevroren' om bepaalde berekeningen af te wikkelen zoals renteomslag en interne doorrekeningen. Daardoor kan het zijn dat de getallen in onderstaand overzicht niet altijd overeenkomen met andere tabellen in het boekwerk waar reserves en voorzieningen staan genoemd.

Stand Reserves en Voorzieningen per 01-01 (x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene Reserves					
Algemene reserve	5369	6205	5243	5668	5770
Algemene reserve grondexploitatie	2251	2596	2657	2459	2490
Totaal algemene reserves	7620	8801	7900	8127	8260
Bestemmingsreserves ("geblokkeerd")					
Reserve dekking kapitaallasten	4039	3860	3681	3983	3791
Totaal Bestemmingsreserves ("geblokkeerd")	4039	3860	3681	3983	3791
Bestemmingsreserves (overige)					
Reserve uitvoering monumentenbeleid	28	28	28	28	28
Reserve aanpassing openbare ruimte	50	51	51	51	51
Reserve kleine kernen / vrijwilligers	141	131	121	111	101
Reserve Personeel	442	442	442	442	442
Reserve Duurzaamheid	354	315	276	276	276
Reserve Ruimtelijke kwaliteit	236	286	336	386	436
Reserve Nieuwe Erf	500	500	500	500	500
Reserve budgetoverhevelingen	0	0	0	0	0
Totaal Bestemmingsreserves (overige)	1751	1753	1754	1794	1834
Voorzieningen					
Voorziening wachtgelden wethouders	0	0	0	0	0
Voorziening pensioenen wethouders	2699	2715	2731	2747	2764
Voorziening onderhoud wegen	686	656	526	396	266
Voorziening riolering	4825	4353	3896	3420	2881
Voorziening nog te maken kosten afgesloten bp	62	62	62	62	62
Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	1707	1551	1241	1231	1087
Voorziening Voormalig personeel	0	0	0	0	0
Voorziening Natuurcompensatie Beekse Bergen	144	144	144	144	144
Voorziening Spaarverlof	55	55	55	55	55
Voorziening Egalisatie Afvalstoffenheffing	188	188	188	188	188
Voorziening rood met groen koppeling	161	170	148	126	104
Totaal voorzieningen	10527	9893	8991	8368	7550
Totaal reserves en voorzieningen	23937	24308	22326	22273	21435

In onderstaand overzicht vindt u de investeringen voor de meerjarenbegroting met daarbij het jaar en het bedrag. We lichten toe welke mutaties zich hebben voorgedaan ná de voorjaarsnota(+) 2024.

Conform de financiële verordening geeft de gemeenteraad bij de begrotingsbehandeling aan van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen. De overige investeringen worden bij de begrotingsbehandeling geautoriseerd. Voor de investeringskredieten van Doelakkers en Hart van Haghorst komt het College nog met een raadsvoorstel voor de aanvraag en autorisatie van een investeringskrediet. Voor deze projecten is wel al voorbereidingskrediet geautoriseerd.

Omschrijving	Totaal '25-'28	2025	2026	2027	2028	Toelichting (mutatie)
Materieel buitendienst						
Tractor John Deere 6 105 R aanschaf 2023	124	124	-	-	-	
Iveco rioolbus aanschaf 2023	55	55	-	-	-	
Volkswagen Caddy VJ-734-P verv 2024	35	-	-	35	-	
Case Farnall 2025	65	65	-	-	-	
Tractor Case Maxxum	125	-	-	-	125	
MAN vrachtwagen (114) verv. in 2027	195	-	-	195	-	
Volkswagen Crafter (117) verv. in 2027	75	-	-	75	-	
Volkswagen Crafter (118) verv. in 2027	75	-	-	75	-	
Dienstauto (121) verv. in 2026	40	-	-	40	-	
Volkswagen Caddy (122) verv. in 2027	35	-	-	35	-	
Volkswagen Caddy (122) verv. in 2028	35	-	-	-	35	
Zoutstrooier Sirius AST 4m3 Medium Aanschaf 2023	40	-	40	-	-	
Epoke SK 15 zoutstrooier 2024	25	-	25	-	-	
Epoke Igloo S2400 RVS 1400 ltr 2024	30	-	30	-	-	
Epoke Igloo S2400 gladheidstrooier 2024	30	-	30	-	-	
Soft- en hardware						
Digitale geluidsinstallatie raadszaal	400	400	-	-	-	

Wensen vanuit participatie projecten openbare ruimte

Participatie projecten openbare ruimte 2025	45	45	-	-	-
Participatie projecten openbare ruimte 2026	45	-	45	-	-
Participatie projecten openbare ruimte 2027 ev	90	-	-	45	45

Landbouwverkeer

Landbouwverkeer Noordwestelijk kw. (vjn21/30)	313	313	-	-	-
Landbouwverkeer Zuidwestelijk kwadrant (vjn21/30)	466	466	-	-	-

Wegen

Rehabilitatie Voortsepad 2018 = 2020	182	-	182	-	-
Aandeel wegen Elsackers 2025-2027	906	302	302	302	-
Aandeel wegen Drie-Eilanden 2023-2026	360	50	155	155	-
Jaarschijven aanleg grasbetontegels (2021-2025)	60	60	-	-	-
Jaarschijven aanleg grasbetontegels (2026 ev.)	180	-	60	60	60
Aandeel wegen Willibrordusstraat e.o.	622	-	311	311	-
Aandeel wegen J. van Brabantlaan 2028-2030	430	-	-	430	-
Aandeel wegen Rijtseweg e.o. (wegbeheerplan 21-25)	396	396	-	-	-
Cyclisch geplande rehabilitaties 2026	366	-	366	-	-
Cyclisch geplande rehabilitaties vanaf 2027-2030	624	-	-	313	311

Riolering

Rijtseweg Diessen vervangen riolering 2022	245	245	-	-	-
Giselbert Backstraat vervangen riolering 2023	782	50	366	366	-
Elsakkerstraat Hilvarenbeek vervanging riolering 2023-2027	1.100	400	350	350	-
Van der Lindenstraat vervangen riolering 2024	480	50	215	215	-
B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2025	56	56	-	-	-
B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2026	56	-	56	-	-
Randvoorziening Diessenseweg - EM 2026	28	-	28	-	-

Lichtmasten en armaturen

Vervanging armaturen, 2025	19	19	-	-	-
Vervanging lichtmasten, 2025	98	98	-	-	-
Hart van Haghorst					
Hart v Haghorst - School - installaties	540	-	540	-	-
Hart v Haghorst - School - gebouw	1.459	-	1.459	-	-
Hart v Haghorst - Gymzaal - installaties	180	-	180	-	-
Hart v Haghorst - Gymzaal - gebouw	488	-	488	-	-
Hart v Haghorst - MFA - installaties	397	-	397	-	-
Hart v Haghorst - MFA - gebouw	1.074	-	1.074	-	-
Hart v Haghorst - Kinderopvang - installaties	683	-	683	-	-
Hart v Haghorst - Kinderopvang - gebouw	1.672	-	1.672	-	-
Doelakkers					
Samenwijscentrum Doelakkers	6.625	2.275	4.350	-	-
Ontheemden					
Investeringen verstenellen realisatie locaties	200	200	-	-	-
Gebouwenbeheer					
Vervangingen molen 2024 het gevlucht	147	147	-	-	-
Vervangingen gemeentehuis luchtbehandeling	61	61	-	-	-
Vervangingen gemeentehuis schuttingsmuur	20	-	20	-	-
Vervangingen gemeentehuis zonwering, schuifdeuren	40	-	-	40	-
Vervanging gemeentewerf 2026 dakbedekking	68	-	68	-	-
Afval					
Vervangen milieupark 2017 containers/KGA-depot	300	300	-	-	-
	23.287	6.177	13.492	3.042	576
Materieel buitendienst					
Tractor John Deere 6 105 R aanschaf 2023	124	124	-	-	-
Iveco rioolbus aanschaf 2023	55	55	-	-	-

Volkswagen Caddy VJ-734-P verv 2024	35	-	-	35	-
Case Farnall 2025	65	65	-	-	-
Tractor Case Maxxum	125	-	-	-	125
MAN vrachtwagen (114) verv. in 2027	195	-	-	195	-
Volkswagen Crafter (117) verv. in 2027	75	-	-	75	-
Volkswagen Crafter (118) verv. in 2027	75	-	-	75	-
Dienstauto (121) verv. in 2026	40	-	-	40	-
Volkswagen Caddy (122) verv. in 2027	35	-	-	35	-
Volkswagen Caddy (122) verv. in 2028	35	-	-	-	35
Zoutstrooier Sirius AST 4m3 Medium Aanschaf 2023	40	-	40	-	-
Epoke SK 15 zoutstrooier 2024	25	-	25	-	-
Epoke Igloo S2400 RVS 1400 ltr 2024	30	-	30	-	-
Epoke Igloo S2400 gladheidstrooier 2024	30	-	30	-	-
Soft- en hardware					
Digitale geluidsinstallatie raadszaal	400	400	-	-	-
Wensen vanuit participatie projecten openbare ruimte					
Participatie projecten openbare ruimte 2025	45	45	-	-	-
Participatie projecten openbare ruimte 2026	45	-	45	-	-
Participatie projecten openbare ruimte 2027 ev	90	-	-	45	45
Landbouwverkeer					
Landbouwverkeer Noordwestelijk kw. (vjn21/30)	313	313	-	-	-
Landbouwverkeer Zuidwestelijk kwadrant (vjn21/30)	466	466	-	-	-
Wegen					
Rehabilitatie Voortsepad 2018 = 2020	182	-	182	-	-
Aandeel wegen Elsackers 2025-2027	906	302	302	302	-
Aandeel wegen Drie-Eilanden 2023-2026	360	50	155	155	-
Jaarschrijven aanleg grasbetontegels (2021-2025)	60	60	-	-	-
Jaarschrijven aanleg grasbetontegels (2026 ev)	180	-	60	60	60
Aandeel wegen Willibrordusstraat e.o.	622	-	311	311	-
Aandeel wegen J. van Brabantlaan 2028-2030	430	-	-	430	-
Aandeel wegen Rijtseweg e.o. (wegbeheerplan 21-25)	396	396	-	-	-

Cyclisch geplande rehabilitaties 2026	366	-	366	-	-
Cyclisch geplande rehabilitaties vanaf 2027-2030	624	-	-	313	311
		-	-	-	-
Riolering		-	-	-	-
Rijtseweg Diessen vervangen riolering 2022	245	245	-	-	-
Giselbert Backstraat vervangen riolering 2023	782	50	366	366	-
Elsakkerstraat Hilvarenbeek vervanging riolering 2023-2027	1.100	400	350	350	-
Van der Lindenstraat vervangen riolering 2024	480	50	215	215	-
B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2025	56	56	-	-	-
B5 Maatregelen uit BRP 2020 jaarschijf 2026	56	-	56	-	-
Randvoorziening Diessenseweg - EM 2026	28	-	28	-	-
Lichtmasten en armaturen					
Vervanging armaturen, 2025	19	19	-	-	-
Vervanging lichtmasten, 2025	98	98	-	-	-
Hart van Haghorst					
Hart v Haghorst - School - installaties	540	-	540	-	-
Hart v Haghorst - School - gebouw	1.459	-	1.459	-	-
Hart v Haghorst - Gymzaal - installaties	180	-	180	-	-
Hart v Haghorst - Gymzaal - gebouw	488	-	488	-	-
Hart v Haghorst - MFA - installaties	397	-	397	-	-
Hart v Haghorst - MFA - gebouw	1.074	-	1.074	-	-
Hart v Haghorst - Kinderopvang - installaties	683	-	683	-	-
Hart v Haghorst - Kinderopvang - gebouw	1.672	-	1.672	-	-
Doelakkers					
Samenwijscentrum Doelakkers	6.625	2.275	4.350	-	-
Ontheemden					
Investeringen verstenellen realisatie locaties	200	200	-	-	-
Gebouwenbeheer					
Vervangingen molen 2024 het gevlucht	147	147	-	-	-
Vervangingen gemeentehuis luchtbehandeling	61	61	-	-	-

Vervangingen gemeentehuis schuttingsmuur	20	-	20	-	-
Vervangingen gemeentehuis zonwering, schuifdeuren	40	-	-	40	-
Vervanging gemeentewerf 2026 dakbedekking	68	-	68	-	-
Afval					
Vervangen milieupark 2017 containers/KGA-depot	300	300	-	-	-
	23.287	6.177	13.492	3.042	576

We hanteren de volgende uitgangspunten voor de begroting:

- We beginnen met afschrijven het jaar nadat de investering is afgerond.
- We rekenen rente toe over het geïnvesteerde bedrag op datum 1 januari van het betreffende jaar.

Riolering

Naast het taakveld Riolering wordt een bedrag vanuit Taakveld Inkomensregelingen (kwijscheldingen) betrokken in de berekening van de tarieven rioolheffing. Het bedrag uit taakveld Verkeer en Vervoer betreft de toerekening van kosten straatreiniging aan het product riolering. Dit laatste als onderdeel van de dekkingsmaatregelen uit de Strategische Analyse Financiën/Voorjaarsnota 2024, knop 88.

Kostendekkendheid Riolering	Begroting
Lasten taakveld riolering	1711
Lasten taakveld inkomensregelingen	6
Lasten taakveld verkeer en vervoer	90
Toe te rekenen BTW-lasten	155
Toe te rekenen Overhead	241
Totaal lasten	2203
Baten exclusief rioolrecht	-17
Opbrengsten rioolheffing	-1699
Resultaat	487
Bijdrage van de voorziening riolering	-487
Saldo	0

Afval

Naast het taakveld Afval wordt een bedrag vanuit Taakveld Inkomensregelingen (kwijscheldingen) betrokken in de berekening van de tarieven afvalstoffenheffing. Het bedrag uit taakveld Verkeer en Vervoer betreft de toerekening van kosten straatreiniging aan het product afval. Dit laatste als onderdeel van de dekkingsmaatregelen uit de Strategische Analyse Financiën/Voorjaarsnota 2024, knop 86.

Kostendekkendheid Afval	Begroting
Lasten taakveld Afval	1509
Lasten taakveld inkomensregelingen	17
Lasten taakveld verkeer en vervoer	60
Toe te rekenen BTW-lasten	180
Toe te rekenen Overhead	135
Totaal lasten	1902
Baten exclusief afvalstoffenheffing	-302
Opbrengsten afvalstoffenheffing	-1600
Resultaat	0
Onttrekking aan voorziening Afval	0
Saldo	0

Marktgelden

Taakveld Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	
Directe baten/lasten:	
Lasten	5.000
BTW-component lasten	1.155
Totale lasten taakveld	6.155
Opbrengsten marktgelden	3.500
Dekkingspercentage	57 %

Leges

Hieronder ziet u de kostendekkendheidsberekening terug voor de leges 2025 zoals opgenomen in het raadsvoorstel belastingverordeningen 2025. U neemt met het raadsvoorstel belastingverordeningen 2025 formeel het besluit over de legestarieven 2025.

		Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekkendheid
Totaal		€ 1.725.998	€ 1.300.010	75%
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening	€ 423.783	€ 372.720	88%
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	€ 33.290	€ 27.232	82%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 198.943	€ 185.241	93%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	€ 79.496	€ 69.339	87%
Paragraaf 1.4	Verstrekingen in het kader van de basisregistratie persoonsgegevens	€ 17.215	€ 3.221	19%
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	€ 22.325	€ 12.083	54%
Paragraaf 1.9	Bijzondere wetten	€ 70.602	€ 73.857	105%
Paragraaf 1.10	Diversen	€ 1.913	€ 1.747	91%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet	€ 1.201.459	€ 844.218	70%
Paragraaf 2.2	Voorfase	€ 147.966	€ 19.427	13%
Paragraaf 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	€ 755.610	€ 663.414	88%
Paragraaf 2.4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	€ 5.782	€ 638	11%
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten	€ 94.070	€ 94.070	100%
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	€ 59.752	€ 5.039	8%
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	€ 77.100	€ 11.924	15%
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften	€ 18.085	€ 18.085	100%
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid	€ 5.868	€ 5.868	100%
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	€ 30.117	€ 32.412	108%
Paragraaf 2.12	Modaliteiten	€ 5.301	€ 7.912	149%
Paragraaf 2.13	Vermindering	€ 1.807	€ -14.570	
Paragraaf 2.14	Teruggaaf	€ 0	€ 0	
Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder de dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	€ 100.756	€ 83.072	82%
Paragraaf 3.1	Horeca	€ 14.140	€ 12.707	90%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	€ 0	€ 0	0%
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	0%
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	€ 86.470	€ 70.134	81%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	€ 145	€ 231	159%
Paragraaf 3.6a	Overige APV activiteiten	€ 0	€ 0	0%
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	€ 0	€ 0	0%

Structurele risico's algemene dienst

Risico/ Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	Score	%	Risicobedrag
1. Huisvesting statushouders							
De gemeente heeft een achterstand in haar taakstelling voor het huisvesten aan statushouders. Er is een kader in de gemeenteraad vastgesteld waarin onder andere de mogelijkheden voor een tussenvoorziening van 10 jaar worden onderzocht. Op welke wijze invulling wordt gegeven (huren, aankoop/renovatie pand, nieuwbouw) is nog onduidelijk. Uitgangspunt is ontwikkeling door derden, maar omdat de gemeente verplicht is om aan de taakstelling te voldoen schatten we de kans van het risico in op hoog.	Op dit moment wordt een locatieafweging voorbereid. Besluitvorming is voorzien eind 2024. In de voorjaarsnota 2024 is reeds een bedrag van € 300.000 opgenomen. Deze is bestemd voor de versnelling van de realisatie van locaties en heeft (gedeeltelijk) betrekking op een reductie van dit risicobedrag.	5	3	€ 400.000	15	100%	€ 400.000
2. Vergoeding Gemeentelijke Opvang Oekraïners (GOO)							
De RTB status is verlengd tot 4 maart 2026. Het is nog onduidelijk wat het vergoedingsbedrag per 1 januari 2025 gaat zijn. Waarschijnlijk gaat het normbedrag per vluchteling omlaag. Voor de opvang in De Nieuwe Erf en de Broeksie moeten we in 2025 huur betalen. Vooralsnog gaan we ervan uit dat de bijdrage de kosten gaat dekken, maar indien er wel vluchtelingen verblijven, maar de dekking te laag is kan daarvoor de reserve Nieuwe Erf worden aangesproken. De omvang van het risico wordt geschat op € 100.000 vanaf 2025.	We hebben € 500.000 gereserveerd in de reserve Nieuwe Erf.	5	2	€ 100.000	10	100%	€ 100.000
3. Jeugdhulpverlening (specialistische zorg)							
Jeugdhulp is een open einde regeling en de gemeente kan geen zorg weigeren als dit nodig blijkt. Pieken en dalen in jaarlijkse uitgaven kunnen zich altijd voordoen. Een complexe casus kan in kosten flink oplopen en dan kan er ook nog sprake zijn van een gezinssituatie met meerdere kinderen (als voorbeeld: de gemiddelde kosten voor een kind dat in een instelling geplaatst wordt zijn € 140.000 per jaar). We rekenen met een risico van 2 extra gevallen per jaar. Met dit risico is de verhoging van de uitgaven aan jeugdzorg van de afgelopen jaren (door de toenemende vraag) niet afgedekt. De nieuwe inkoop zou o.a. moeten leiden tot het beter beheersbaar maken van de kosten (zie beheersmaatregel). Echter de gewenste effecten van de nieuwe inkoop zijn nog niet zichtbaar. Vooralsnog zien we in segment 1 en 4 regionaal een stijging van de aantallen/kosten. Indien bekend zijn deze kostenstijgingen verwerkt in de begroting (bijstelling in voor- en najaarsnota). Recente ontwikkelingen van verdere volumetoename zijn (nog) niet meegenomen (ca. € 80.000) Daarnaast zal in de regionale begroting Jeugdhulp 2025 rekening moeten worden gehouden met een verdere stijging in aantallen. Er dient rekening te worden gehouden met de mogelijkheid dat de regionale begroting moet worden aangepast met een afwijking van meer dan 5% ten opzichte van de huidige begroting.	De groei van de uitgaven aan jeugdhulp is een landelijk probleem. We proberen deze te beperken door het uitvoeren van een aantal beheersmaatregelen. Daarnaast investeren we in versterking van preventie, in innovatie, sturing, monitoring en verantwoording. Ook de nieuwe inkoop moet bijdragen aan het verder beheersbaar maken van de kosten. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2023 is € 400.000 afgezonderd in een budgetoverheveling t.b.v. activiteiten voor de hervormingsagenda. Naar verwachting valt vanaf 2026 80% uit in segment 3 en 4 niet meer onder de Jeugdwet, het jeugdbudget wordt dan gekort met € 493.000. Voor 10% van deze jongeren is het naar verwachting niet meer nodig om specifiek jeugdhulp aan te bieden ('normalisatie' € 49.000). Dit betekent dat € 444.000 op een andere manier ingevuld moet worden. Hiervoor worden (in samenwerking met de regio) in 2024-2026 een aantal pilots opgezet om dit optimaal in te vullen. Hierbij wordt gedacht aan een verschuiving van individuele behandeling naar groepsbehandeling en om meer beschikingsvrij te werken (laagdrempelig en eerder in beeld). De kosten van deze pilots zijn nog niet bekend. De gereserveerde middelen willen we hiervoor inzetten.	5	3	€ 400.000	15	100%	€ 400.000
4. Wmo middelen ontoereikend							

Risico/ Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	Score	%	Risicobedrag
De Wmo betreft een openeinderegeling. Een aantal autonome ontwikkelingen zijn aan de orde, die zich uiten in jaarlijks stijgende Wmo kosten. Eén van deze ontwikkelingen is de vergrijzing en de verwachting dat onze inwoners langer (zelfstandig) thuis blijven wonen. De verwachting is dat deze ontwikkelingen de aankomende jaren een aanzuigende werking zullen hebben op het aantal aanvragen voor maatwerkvoorzieningen. We zien bijvoorbeeld een toename in het aantal woningaanpassingen. Daarnaast zal in toenemende mate een aanspraak worden gedaan op Huishoudelijke Ondersteuning. Hierbij geldt dat de zorgpartijen te maken hebben met personeelsproblemen, dit leidt onder andere tot een lage verzilveringsgraad. Voor de regionale inkoop Wmo Begeleiding, Dagopvang en Beschermd Wonen moet rekening gehouden worden met zowel een reguliere bijstelling van het lumpsumbedrag (indexering) als een bijstelling in verband met volumeontwikkelingen. We nemen een bedrag van € 150.000 (10% van de begroting) als uitgangspunt.	We blijven inzetten op verdere professionalisering van onze toegang en van sturing, monitoring en verantwoording. Daarnaast blijven we werken aan de intensivering van de samenwerking in GH0 verband en/of op regionaal niveau (Hart van Brabant) om onder andere kosten te kunnen besparen door efficiënter (samen) te werken. Ook worden de huidige verordening en beleidsregels aangescherpt.	5	2	€ 150.000	10	100%	€ 150.000
5. BUIG-middelen ontoereikend							
<ul style="list-style-type: none"> Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 en voor de inzet van loonkostensubsidie. Het eigen risico op het BUIG-budget is maximaal 7,5% op het totale Rijksbudget. Voor ons komt dit neer op circa € 148.000. Het overige risico wordt gedekt door een vangnetuitkering die we ontvangen van het Rijk. 	Wij zetten onze budgetten in voor personen met een arbeidsbeperking, waarbij we onder andere het instrument loonkostensubsidie inzetten. Het overige re-integratiebudget zetten we grotendeels in voor personen uit ons uitkeringsbestand die nog te ver van de arbeidsmarkt af staan en op samenwerking in regionale projecten.	3	2	€ 148.000	6	25%	€ 37.000
6. Structurele gevolgen omgevingswet							
De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Er is een legesverordening vastgesteld die is gebaseerd op de eerdere legeskosten in "vergelijkbare" gevallen ten tijde van de Wabo. De aantallen en typen aanvragen zijn geschat op basis van reële verwachtingen, maar of dat in de praktijk ook zo uitwijst is nog maar de vraag. Met name de gelijk met de Omgevingswet ingevoerde Wet kwaliteitsborging, waar de gemeente niet meer verantwoordelijk wordt gesteld voor de toetsing vooraf en bij de oprichting van een bouwwerk, kan forse gevolgen hebben voor de derving van legesinkomsten. De specialistische toetsing vooraf van dit type bouwwerken werd veelal uitbesteed. De complexiteit van de aard van de werkzaamheden is nu nog moeilijk in te schatten. Nu de wet van kracht is is het vooral uitzoeken hoe het in de praktijk toepassen van wat in theorie is uitgedacht in de praktijk werkt en ook de klant daar goed in meenemen. Daarnaast zijn er heel veel oude plannen ingediend die afgehandeld moeten worden volgens de Wabo en de legesverordening van vorig jaar. Veel bodemtaken van de provincie zijn naar de gemeente gegaan. De financiële middelen zijn niet meegekomen. Dat is een inschatting van die kostenpost is 25k. Dit jaar is gebleken dat er net voor het in werking treden van de wet heel veel aanvragen nog zijn ingediend en nieuwe aanvragen aan begin van het jaar pas mondjesmaat binnenkwamen. Het effect van de Omgevingswet en inschatting van de daarmee samenhangend inkomsten is daarmee nog onvoldoende helder. Structureel is	Wanneer de legesinkomsten achterblijven komen wij met een (tussentijds) onderbouwd raadgevoel voor de aanpassing van de legesverordening.	3	3	€ 267.000	9	25%	€ 66.800

Risico/ Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	Score	%	Risicobedrag
er sprake van ruim € 800.000 aan leges omgevingsvergunningen. We nemen als risicobedrag een derde daarvan.							
7. Weerstandsvermogen Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)							
De VRMWB is, met een ratio weerstandsvermogen van 0,30, beperkt in staat om financiële tegenvallers zelf op te vangen. Dit is een logisch gevolg van het besluit van het Algemeen Bestuur (besluit maart 2012) om geen algemene reserve aan te houden. Vooralsnog dienen de deelnemende gemeenten een algemene reserve aan te houden om de risico's van de Veiligheidsregio op te vangen die onder andere is bestemd voor de risico's die voortvloeien uit de gemeenschappelijke regeling waarin wordt deelgenomen. Hiermee zijn in feite de gemeenten een deel van de benodigde weerstandscapaciteit en wordt indien nodig een beroep op de weerstandscapaciteit van de deelnemende gemeenten gedaan.	In 2024 heeft VRMWB hun beleid en kaders op risicomanagement verder uitgewerkt in een nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen en leggen deze ter vaststelling voor aan het Algemeen Bestuur. In dit beleid zijn kaders en afspraken vastgelegd voor de vorming van een algemene reserve en de voeding ervan.	3	2	€ 50.000	6	25%	€ 12.500
8. Project Hart van Haghorst							
Met de vaststelling van de voorjaarsnota 2023 besloot de raad in te stemmen met het financieel kader voor het project gebaseerd op de toen beschikbare informatie en uitgangspunten. In bijlage 7.4 van de voorjaarsnota meldden we dat een aantal uitgangspunten nog verder uitgewerkt dienen te worden. Daarnaast gaven we aan dat een aantal aspecten nog niet zijn verwerkt in de cijfers, maar waar we in de vervolgfases wel mee te maken kunnen krijgen. Met de verwerving van een tweetal percelen en het vaststellen van het bestemmingsplan en grondexploitatie (voor wat betreft de grondexploitatie) is een aantal risico's gemitigeerd (o.a. grondsanerling, inrichting openbaar gebied) en is er een bijgesteld financieel kader dat, voor wat betreft de woningbouwontwikkeling, realistisch is. Risico zit momenteel nog op (met name het beheer en de exploitatie) van de multifunctionele accommodatie (MFA). Het is lastig om aan te geven welk structureel risico we hiermee lopen. We gaan voorlopig uit van een bandbreedte van € 0 tot € 100.000 structureel.	In het komende kwartaal (3 ^e kwartaal 2024) vindt een herijking plaats van het financiële kader voor de multifunctionele accommodatie (MFA) teneinde meer grip te krijgen op de financiële uitgangspunten m.b.t. beheer en exploitatie van het MFA.	5	2	€ 50.000	10	100%	€ 50.000
9. Toerekening uren aan investeringen en grondexploitaties							
We rekenen loonkosten en overhead toe aan investeringen riolerling, wegen en grondexploitaties in de begroting. In de begroting 2025 gaat het om een bedrag van € 795.000. Mochten in de toekomst de werkzaamheden teruglopen waardoor we minder uren hieraan kunnen toeschrijven dan ontstaat er een nadeel voor de exploitatie van de algemene dienst. De uren kunnen we dan namelijk niet meer activeren. We houden rekening met een terugloop van de helft, dus € 397.000.	Mochten we in de toekomst minder uren en overhead aan investeringen en grondexploitaties kunnen toeschrijven, dan anticiperen we hierop bij de invulling van de ambtelijke capaciteit in relatie tot de werkzaamheden.	3	3	€ 397.000	9	25%	€ 99.300
10. Rentewijzigingen							
In de vorige meerjarenbegroting hielden we nog rekening met een renterisico. Het betrof het risico dat de rente voor nieuwe leningen of bij herziening leningen hoger zou zijn dan waarmee werd gerekend in de meerjarenbegroting. In de voorliggende meerjarenbegroting houden we rekening met een rente die vergelijkbaar is met de huidige verwachtingen voor de rente op langere termijn.							

Risico/ Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	Score	%	Risicobedrag
Vandaar dat we het risico als zodanig met de begroting 2025 laten vervallen.							
11. Algemene uitkering							
<ul style="list-style-type: none"> De algemene uitkering uit het gemeentefonds vormt voor ruim de helft de inkomsten van onze begroting. Vanaf 2024 een nieuwe financieringssysteem, waardoor de ontwikkeling van de algemene uitkering een afgeleide wordt van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Daarbij is het zeer de vraag of die compensatie voldoende blijft om de eigen prijs- en cao-ontwikkelingen te kunnen dekken. Denk bijvoorbeeld aan de kosten voor WMO en dergelijke in relatie tot de verdere vergrijzing en de kostenstructuur daarvan. Verder bestaat er nog geen zekerheid hoe de ontwikkeling van het gemeentefonds er definitief uit komt te zien bij de uitwerking van het regeerakkoord. Voorzichtigheidshalve houden we rekening met een risico van 1,5% van € 28 mln aan algemene uitkering. Daarbij gaan we er in de voorliggende risicoparagraaf van uit dat door de genoemde beheersmaatregelen het risico zich beperkt tot 50%, dus 210.000. 	<p>We hebben geen directe invloed op de ontwikkeling van de algemene uitkering. Wel kunnen we via bijvoorbeeld de K80 (80 kleine gemeenten die zich verenigd hebben) blijvend aandacht vragen voor de noodzaak van voldoende compensatie vanuit het rijk voor de uit te voeren taken door de gemeenten.</p> <p>Op 1 februari 2024 stemde de gemeenteraad in de aanpak voor de bestuursopdracht 'Strategische analyse financiën'. De resultaten en keuzes daarvan behandelde de raad in juli 2024.</p> <p>Het Rijk en gemeenten werken aan de beheersbaarheid van de uitgaven in relatie tot de wettelijke zorgtaken Wmo. De verwachting is dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gedekt wordt, maar via een aparte financiering. Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm wordt onderzoek gedaan naar een passende geobjectiveerde indexering, die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Het streven is dat er met ingang van 2026 nadere afspraken zijn.</p>	5	3	€ 210.000	15	100%	€ 210.000
12. Oplopende prijzen							
<p>In de vorige meerjarenbegroting hielden we nog rekening met een risico van oplopende prijzen en lonen, waarvoor we mogelijk onvoldoende compensatie ontvangen via de algemene uitkering. We hebben in de voorliggende begroting dit risico financieel ondergebracht bij het risico 'Algemene Uitkering'. Vandaar dat we het risico als apart risico de begroting 2025 laten vervallen.</p>							
13. Toenemende druk op gemeenten							
<p>De stijging van het aantal uit te voeren taken (van Rijkswege), druk vanwege politieke ambities (Rijk en lokaal) en staat van de arbeidsmarkt (aanhoudende schaarste) leidt tot een noodzaak tot het inhuren van externe medewerkers. Voorbeelden zijn wijzigingen in het gemeentelijk takenpakket waardoor specifieke kennis of tijdelijk extra menskracht nodig is, ziekte en (natuurlijk) verloop. Om die gevallen het hoofd te bieden hebben we budgetten voor inhuur opgenomen, deze zijn echter niet toereikend.. We bepalen het risicobedrag op 537.000. Dit is de gemiddelde ongedekte inhuur 2022 en 2023 en de verwachting 2024.</p>	<p>Wij nemen interne maatregelen (o.a. invulling vacatures en verlaging ziekteverzuim) om beroep op (externe) ondersteuning te beperken. Ook zoeken wij samenwerking binnen de regio en met andere gemeenten om kennis te delen en vraagstukken zoveel mogelijk met anderen te delen en op te lossen. In Q4 2024 starten we met het opstellen van onze Wervingsstrategie. De noodzakelijk geachte ondersteuning monitoren we periodiek en verantwoorden we met tussentijdse rapportages naar de raad. Eventuele tekorten/overschotten op personele budgetten reserveren we in of onttrekken we uit de daartoe ingestelde reserve personeel. Deze reserve is te gering van omvang om het risico af te dekken.</p>	3	3	€ 537.000	9	25%	€ 134.300
14. Stijgende ICT kosten, o.a. transitie naar Cloud en Dataficering							
<p>Door de voortgaande cloud transitie en dataficering (o.a. Ai), verandert het landschap waarin ICT diensten worden aangeboden en beheerd. Op dit moment is nog niet duidelijk wat dit wil zeggen m.b.t. samenwerking met leveranciers, maar ook de samenwerking</p>	<p>We hebben geen directe invloed op deze transitie. Het is een internationale ICT&IV ontwikkeling en leveranciers bepalen zelf hun portfolio.</p>	3	2	€ 50.000	6	25%	€ 12.500

Risico/ Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	Score	%	Risicobedrag
SSC Equalit. Daarnaast kunnen veiligheid, privacy en ethiek een (imago, juridisch en financieel) risico vormen.							
15. Informatiewetten NL en Digital Decade 2030 EU							
Zowel in Nederland als in Europa zijn diverse informatiewetten gemaakt of in wording. Denk aan WOO, WDO, WEP, WMEBV, SDG, AI-act, NIS2, etc. Met uitzondering van de WOO is nog niet duidelijk of en hoeveel middelen het Rijk hiervoor beschikbaar stelt. Dit kan structureel extra kosten meebrengen om ontwikkelingen op korte termijn te moeten uitvoeren.	In Equalit verband zo vroeg mogelijk onderzoek naar implicatie en uitvoeringseisen van wetten.	3	1	€ 40.000	3	0%	€ 0
Totaal structurele risico's algemene dienst							€ 1.852.400

Incidentele risico's algemene dienst

Risico/ Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	Score	%	Risicobedrag
1. Onvoorzien uit reguliere bedrijfsvoering / Algemeen bedrijfsrisico							
In de reguliere bedrijfsvoering is sprake van werkzaamheden waar toereikende beheersmaatregelen op worden toegepast waar toch risico's uit voortvloeien. Bijv. uitvoering grondwerkzaamheden (voorzorgsmaatregelen onderzoek en proefsleuven), hacken (beveiliging). Deze risico's worden als totaal gezien, we gaan uit van 2% van het begrotingstotaal.		2	3	€ 900.000	6	50%	€ 450.000
2. Huur Nieuwe Erf							
In november 2022 heeft uw raad besloten over de huur van de Nieuwe Erf tot en met 2025. Het verloop van de oorlog in Oekraïne laat zich niet voorspellen. Het is daarom niet mogelijk om met zekerheid te stellen dat de opvang voor Oekraïners drie jaar in stand blijft/dient te blijven. Op dit moment is dekking voor de huur van De Nieuwe Erf tot eind 2024 gegarandeerd door Het Rijk. Dekking voor 2025 en verder is onzeker. Deze onzekerheid vertaalt zich naar het risico dat wij wel huren, maar dat er geen opvang meer nodig is. In dat geval dienen we dekking te zoeken voor de huur. We hebben daarvoor € 500.000 gereserveerd in de reserve Nieuwe Erf. We bepalen daarom het risico op een jaar huur voor € 785.000 onder aftrek van een reserve van € 500.000, derhalve een risico van € 285.000	We hebben € 500.000 gereserveerd in de reserve Nieuwe Erf.	3	3	€ 285.000	9	50%	€ 142.500
3. Wachtgeldregeling wethouders							
Na verkiezingen kan een nieuwe coalitie gevormd worden. Dit brengt het risico met zich mee dat er wisselingen komen ten aanzien van de invulling van de wethouders-posten. Ook gedurende een coalitietermijn kunnen dergelijke wisselingen optreden. Bij het ontstaan van een verplichting tot wachtgeld storten we dit in een voorziening. Daarom zien we dit als een incidenteel risico. Op basis van het gemiddelde van de afgelopen 4 jaar, bepalen we het risicobedrag op € 32.000.	Er is voor de huidige aanspraken op wachtgeld een voorziening gevormd.	3	1	€ 32.000	3	0%	€ 0
4. Pensioenregeling wethouders							
Vanaf 1 januari 2028 worden de pensioenen van de wethouders onder gebracht in het ABP. Dit in tegenstelling tot de huidige APPA-regeling, waarbij we jaarlijks de voorziening op hoogte van de totale pensioenaanspraken brengen en dit herberekenen met de dan bekende actuariële rente. Op dit moment is er nog geen inzicht in de berekeningswijze van het ABP en kunnen we niet bepalen of de stand van de voorziening, de juiste omvang heeft voor deze verplichte pensioenoverdracht. Tegelijkertijd is er op dit moment geen reden om aan te nemen dat dat niet het geval is.	Er is voor de huidige (lopende en toekomstige) pensioenaanspraken een voorziening gevormd. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de berekening die onze pensioenuitvoerder aanlevert. Dit zullen we ook richting 1-1-2028 blijven doen.			PM		0%	€ 0
5. Gerechtelijke procedures en aansprakelijkheidsstellingen							
Er lopen twee aansprakelijkheidsstellingen waarvan er een binnen de verzekering valt en een mogelijk niet. Deze laatste betreft een handhavingszaak met een claim van € 150.000.		1	2	€ 150.000	2	0%	€ 0
6. Deelname Publiek Ontwikkelbedrijf							
Deelname aan het Publiek Ontwikkelbedrijf is niet zonder financiële risico's. Het kopen van aandelen kost geld en aan elke bedrijfsmatige activiteit kleeft het risico dat er iets misgaat of anders loopt dan vooraf ingeschat. De risico's laten zich als volgt samenvatten: <ul style="list-style-type: none"> Het risico dat de geprognosticeerde resultaten niet worden behaald en de kosten die het Publiek Ontwikkelbedrijf heeft gemaakt niet worden terugverdiend 	De inleg vindt gefaseerd plaats en deelname betreft meerdere projecten met afzonderlijke resultaten. Het risico van staatsteun is onderzocht en er is geconcludeerd dat dit zeer gering is. Daarnaast is een pre-notificatie gedaan bij de Europese Commissie en er is een eerste reactie binnengekomen waarin er ambtelijk is aangegeven dat op basis van de informatie in de documenten (o.a.	1	3	€ 430.000	3	0%	€ 0

• Kapitaalstortingen in het ontwikkelbedrijf worden alsnog aangemerkt als onrechtmatige staatssteun. het advies van AKD) geen bezwaar gezien wordt. Er is echter nog geen definitieve reactie van de Europese Commissie.

Het risicobedrag is maximaal de totale inleg van € 430.000.

Totaal incidentele risico's algemene dienst

€ 592.500

Risico's grondbedrijf

Nr.	Onderwerp	Risico / Oorzaak	Beheersmaatregel	K	G	Bedrag	I / S	Score	%	€
1.	Gelderakkers 2	Het plangebied Gelderakkers is in twee fasen geknipt waarbij fase 2 nog agrarisch gebied betreft met wijzigingsbevoegdheid. Een nieuw BP is in voorbereiding echter tot vaststelling is risico aanwezig dat gronden van fase 2 niet de status "uitgeefbaar" kunnen krijgen. Indien risico, meer realiteit gaat worden, dan ligt afboeken tot niveau van landbouwwaarde voor de hand.	Dit risico is niet meer van toepassing. De Raad van State heeft de ingestelde beroepen tegen het bestemmingsplan afgewezen. Hierdoor is het bestemmingsplan Gelderakkers 2 onherroepelijk. Voor de laatste te realiseren en te vergunnen woningen vervalt daarmee het aanwezige risico op afwaardering.							
2.	Afzet gronden	Aannames ten aanzien van reële grondprijzen en afzet van gronden (in de tijd gezien) zijn binnen de huidige woningmarkt moeilijk te onderbouwen. Wij hebben binnen het kader van risicomanagement het negatieve effect van de rente berekend in geval binnen de huidige meer jaren periode geen gronden worden verkocht.	Binnen grondbedrijf continue aandacht en focus op beheersmaatregelen die van positieve invloed kunnen zijn op de grondverkoop.	3	3	€ 300.000	I	9	50%	€ 150.000
3.	Prijrisico/inflatie	Wij hebben onderzocht wat het effect op de grondexploitaties is als wel de inflatie op de kosten doorloopt terwijl de grondopbrengsten constant blijven.	Vasthouden aan jaarlijkse herziening van de exploitatieopzetten.	3	3	€ 440.000	S	9	25%	€ 110.000
4.	Geurcontour Leeuwerik 3	De Binnen het uitgiftegebied van De Leeuwerik 3 belemmert een stankcirkel de uitgifte van enkele percelen.	In overleg gaan met vergunninghouder icm planvorming Leeuwerik 4	3	2	€ 165.000	I	6	50%	€ 82.500
5.	Slibbroek-Noord	Het plan is nog in voorbereiding en er zijn nog geen afspraken vastgelegd over de betrokken gronden. Het ontwerp-bestemmingsplan is ter visie gelegd. Er zijn in het kader van dit plan wel voorbereidingskosten gemaakt waardoor de situatie waarin het plan niet tot stand komt tot een afboeking leidt.	Ingeval het plan kan worden vastgesteld zonder dat met alle betrokken grondeigenaren afspraken over aankoop danwel kostenverhaal zijn gemaakt zal het exploitatieplan worden toegepast ter verhaal van kosten.	3	3	€ 434.000	I	9	50%	€ 217.000
6.	Vroonacker 4	Het plan is nog in voorbereiding en er zijn nog niet met alle eigenaren afspraken vastgelegd over de betrokken gronden. Het ontwerp-bestemmingsplan is ter visie gelegd. Er zijn in het kader van dit plan wel voorbereidingskosten gemaakt en grondaankopen gedaan waardoor de situatie waarin het plan niet tot stand komt tot een afboeking leidt van die kosten.	Ingeval het plan kan worden vastgesteld zonder dat met alle betrokken grondeigenaren afspraken over aankoop danwel kostenverhaal zijn gemaakt zal het exploitatieplan worden toegepast ter verhaal van kosten.	3	3	€ 768.000	I	9	50%	€ 384.000
7.	Algemene risico's bestemmingsplannen in voorbereiding	De plannen Wingerd en Leeuwerik 4 zijn in voorbereiding en daarvoor zijn voorbereidingskosten gemaakt. Wanneer een plan onverhoopt niet door gaat is afboeking van voorbereidingskosten aan de orde.	Er wordt beoogd een plan vast te laten stellen met een positief exploitatiesaldo. Ingeval het plan wordt vastgesteld zonder dat met alle betrokken grondeigenaren afspraken over aankoop danwel kosten-verhaal zijn gemaakt wordt het exploitatie-plan toegepast ter verhaal van kosten.	3	3	€ 252.500	I	9	25%	€ 63.100
Totaal risico's grondbedrijf										€ 1.006.600

We lichten hier toe hoe het renteresultaat tot stand is gekomen.					
Schema rentetoerekening	2025	2026	2027	2028	
De externe rentelasten over de lange PROJECT-financiering	100	97	95	93	
De externe rentelasten over de lange financiering Overig	289	430	403	383	
De externe rentelasten over de korte financiering < Kasgeldlimiet	14	1	130	130	
De externe rentelasten over de korte financiering > Kasgeldlimiet	0	0	274	323	
De externe rentelasten over de belegging Afdeling Biest	9	9	9	9	
Totaal Externe Rentelasten		412	537	911	938
De externe renteBATEN over de lange financiering Leijstromen (eigen geld)	-69	-58	-47	-34	
De externe renteBATEN over Financieringsoverschot	0	0	0	0	
De externe renteBATEN van SVN Startersleningen	-25	-25	-25	-55	
De externe renteBATEN van SVN Duurzaamheidsleningen	-13	-13	-13	-13	
De externe renteBATEN van SVN Verzilverleningen	-1	-1	-1	-1	
De externe renteBATEN van SVN Blijversleningen	0	0	0	0	
De externe renteBATEN over de financiering Inventaris Elckerlyc	1	0	0	0	
Totaal Externe Rentebaten		-107	-97	-85	-103
Totaal door te rekenen externe rente		305	440	825	834
Rente die aan grondexploitaties wordt doorberekend	15	13	6	10	
Rente projectfinanciering Binnensportaccommodatie	-100	-97	-95	-93	
		-85	-84	-89	-82
Saldo nog te door te berekenen externe rente		220	356	736	752
Nvt	0	0	0	0	
Rente CW over voorziening Pensioenen Wethouders nr 61	85	86	86	87	
		85	86	86	87
De aan taakvelden toe te rekenen rente		306	442	822	839
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (Omslagrente)		468	514	896	908
Renteresultaat op het taakveld treasury		162	72	73	69